

PARTIDUL NAȚIONAL ȚĂRĂNESC -III -

PARTIDUL NAȚIONAL ȚĂRĂNESC -III -	1
Documentare ,informații , comentarii	8
1.) M.I.Costian, "Regele Carol II și partidele politice", 1933.	8
▣Maniu și Restaurația	9
*Notă	9
▣ Criza de guv. oct.'30 (pag.65-69)	9
▣ Criza de guv. din Apr.'31 (pag.73-820) Guvernul Iorga	9
▣ Guvernul Vaida și alegerile din 1932.(pag.128-134)	9
▣Criza din oct.'32 .Noul guv. Maniu (pag.135-137)	10
*Notă (pag.141-145)-	10
▣ Alegerea lui Vaida președinte PNȚ.(pag.155-160)	10
* Firesc ar fi trebuit ales Mihalache,	11
*Adunarea naț.-țărăn.din 21 mai '33.(pag.161-163)	11
▣ Cauzele ce au determinat creșterea și diminuarea curentului naț.-țărăn	11
▣ Guvernările PNȚ	12
▣ Greșelile lui Maniu	12
2.) Vint.Brătianu, "Declarația PNL de retragere din Parlament," ,16 iul.1929	13
3.) Vint.Brătianu "Memoriu " prezentat CC al PNL,30 sept.'30	13
IV.Apărarea națională și ordinea internă	14
V.Politica externă (pag.15-16)	14
VI.Chestiunea minorităților (p.16-17)	14
VII.Chestiunea administrativă (p.17)	14
VIII.Chestiunea bisericească. (p.17-18)	14
IX.Chestiunea învățămîntului. (p.18-19)	14
X. Chestiunea ocrotirilor sociale și a sănătății. (pag.20)	15
4.)Nicolae Iorga, " România contemporană dela 1904 la 1930. SUPT TREI REGI,Istorie a unei lupte pentru un ideal moral și național." București,1932	15
▣ Iuliu Maniu	15
▣ Maniu	15
▣ Țărăniștii	16
▣ Ardelenii	16
▣ P.Național (fuziunea Iorga, Argetoianu cu PNR)	17
▣ Fuziunea PNȚ	17
▣ Revoluția țărănistă	18
▣ "Răsturnarea" guv.Vintilă Brătianu	18
▣Guv.Maniu	18
▣ Restaurația (vezi fișier Carol II)	19
▣ Guv.Iorga -Argetoianu (p.444-462)	19
▣Demisia guv.Iorga .Guv.Vaida	19
5.a.) N.Iorga, DOI ANI DE RESTAURAȚIE.Ce a fost Ce am vrut Ce am putut	20
▣ Guvernul Maniu	20
▣G.G.Mironescu la Guvern . (p.21-22)	20
▣ Disensiuni în PNȚ (p.26-28)	20
▣ Guvern Iorga- Argetoianu	21
▣ Disensiuni în PNȚ	21
5.b) Iuliu Maniu, <i>Memoriul</i> : relațiile lui cu MSR Carol II ,1925-1933 , 13 dec. '34	22
6) Grigore Gafencu,"Însemnări politice",1929-1939 ,Ed.Humanitas.1991	22
▣ Regența:Sărățeanu	22
▣ Restaurația	22
▣ PNȚ și Guv. Mironescu	23
▣ Tineretul PNȚ	23
▣ Tineret PNȚ	24
▣ Tineretul PNȚ	24
▣ Tineret PNȚ	25

▣ Maniu -Carol - Mihalache.....	25
▣ Realizarea parțială a democrației țărăniște.....	26
* Note-portret : Maniu, Vaida, Popovici, GGMironescu, Titulescu, Iunian.....	27
Maniu.....	27
Vaida.....	27
Popovici.....	27
Titulescu.....	28
Iunian.....	28
▣ Retragerea lui Maniu de la șefia PNȚ (varianta Maniu).....	28
▣ Retragerea lui Maniu de la șefia PNȚ (varianta Mihalache).....	28
▣ Șefia PNȚ : varianta Titulescu	29
▣ Șefia PNȚ : Maniu ? Titulescu ?.....	30
▣ Gafencu - Maniu.....	30
▣ "Bădăciunul " -simbol al rezistenței lui Maniu.....	31
▣ Guvern Vaida ,șefia PNȚ Maniu	31
▣ Camarila le apogeu	31
▣ Vaida -PNȚ.....	32
▣ Criza PNȚ .Șefia lui Mihalache.....	32
▣ Gafencu : explicația unei drame de conștiință.....	33
▣ Radicalizarea curentelor politice: dreapta-stînga.....	33
▣ Opoziția luptă cu opoziția ! [oct.1936].....	34
▣ "Opoziția se luptă cu opoziția :	34
7.) Grigore Gafencu , "Jurnal", iunie 1940 -iul.1942.....	34
▣ Date biografice (extrase din prefață).....	34
8.) Alexandru Topliceanu, "C. Stere" , 10 apr.'30.....	35
▣ Tragedia lui Stere : ingratitudea prietenilor.....	35
▣ Stere / liderii național-țărăniști.....	35
▣ Stere / basarabenii.....	35
▣ Vinovăția lui Stere.....	36
▣ Viitorul lui Stere	36
9.) N.N.Matheescu * , "Afacerea" Stere , 30 aprilie'30.....	36
▣ "Cazul Stere "	36
10.) Scrisoarea lui Stere, 30 aprilie'30.....	37
▣ Mentalități : Brătianu . Maniu	37
▣ Venirea PNȚ la putere .1928.....	37
▣ Regimul PNȚ.....	38
11.) "Tragedia țărănismului ".....	38
"țărănistul" / mai'30.....	38
▣ Retro :începuturile PȚ.....	38
▣ Fuziunea PNȚ: ardeleni/ regățeni.....	38
▣ PȚ- dr.Lupu.....	39
▣ PNȚ- în opoziție / la guvenare.....	39
▣ Criza țărănismului.....	39
▣ Constantin Stere.....	39
▣ Takiștii și ardelenii.....	40
* Moș Ion Codreanu ,pentru credința sa, s-a reîntors la coarnele plugului,.....	40
▣ Activitatea miniștrilor și parlamentarilor.....	40
▣ Țărănismul.....	41
12.) N.N.Matheescu [T.Ț.R] , " Profesorul țărănismului" , "Părerii" , 6 iunie'30.....	41
▣ Țărănismul ideologic sterist. (Vezi pe larg la PȚD-Stere).....	41
▣ Unionismul sterist: Basarabia.....	41
▣ Stere - autorul doctrinei țărăniște.....	41
▣ Mihalache.....	42
▣ Supremația "naționalilor " , abdicările lui Mihalache.....	42
▣ TineretulȚărănist Român.....	42
13.a.) I.Paleologu , "Între Stere și Maniu" , "Spărtura" , 6 iunie'30.....	42
▣ Trădarea lui Stere (Vezi pe larg la PȚD-Stere).....	42
▣ Răfuiala lui Stere.....	43
▣ "Misterul" tăcerii lui Maniu.....	43
13.b) Liviu Rebreanu, Jurnal,1,Ed.Minerva, 1984.....	43

▣10 oct.'30.Retragerea lui Maniu/Guvern GGMironescu.....	43
-----	44
Restaurația.Carol II , 8 iun.'30.....	44
Guvernul Maniu.....	44
-----	44
14.) PNȚ și Carol II, 7-8 iunie 1930.....	44
▣ Guvernul Maniu >> guvernul G.G.Mironescu.....	44
▣ Senatul.....	45
▣ Camera.....	45
▣Cameră.....	45
▣ Adunarea Națională :proclamarea Regelui Carol II (Vezi pe larg la Monarhie)...	45
▣ Votarea legii.Votanți : 486 Bile albe : 485 Bile negre : 1.....	46
Ștefan Cicio Pop : proclamă pe regele Carol al II-lea ca rege al României.....	46
15.) Revenirea guvernului Maniu, 14 iunie'30.....	46
Maniu / iun.'30.....	46
▣ PNȚ și guvernul Maniu. (Vezi pe larg la Guvern).....	46
Iorga / iun.'30.....	47
▣Guvern de partid, Maniu.....	47
Eugen Crăciun (în numele majorității PNȚ.....	47
▣Regele.....	47
16.) Congresul PNȚ -Bălți, declarațiile lui C.Stere ,Moțiunea, 15 iun.'30.....	47
Stere / 15 iun.'30.....	47
▣ Maniu.....	47
17.) NNMatheescu , Grigore Iunian, "Părerii", 25 iunie.'30.....	48
▣ Gr.Iunian.....	48
▣ Iunian : plecarea din guvern.....	49
▣ Iunian : Restaurația.....	49
▣ Guvernul Maniu, post -Restaurație [14 iunie'30].....	49
▣ Guvernare Țărănistă !.....	49
▣ Alternanță dreapta- stînga	50
-----	50
Guvern GGMironescu.Legislatura I-PNȚ.Sesiunea III, 1930/'31.....	50
-----	50
18.) Guvernul GGMironescu s-a instalat la 10 oct.'30.....	50
19.) Regele Carol, Mesajul Regal, 15 nov.'30.....	50
20.) Nicolae Iorga, Intervenție, 18 nov.'30.....	50
▣ Intențiile MSR Carol	51
21.) Al.Măță*,(Sfat parlamentar basarabean ,deputat de Bălți).....	51
▣ Ritual parlamentar . (vezi pe larg la Parlament).....	51
▣ PNȚ / Basarabia.....	51
▣ Retro 1928.....	52
▣ Disensiuni PNȚ: demisiile în alb. (Vezi pe larg la Parlament).....	52
▣Disensiuni PNȚ :activitatea CC.....	53
▣Disensiuni PNȚ : consfăturile majoritarilor. (vezi pe larg la Parlament).....	53
▣ Disensiuni PNȚ : prestațiile parlamentare.....	53
▣ "Sfatul parlamentar basarabean ".....	53
▣ Legea administrativă. (Vezi la Legislație).....	53
▣ Guvernul Maniu (1928-1930) (Vezi pe larg la Guvern).....	53
▣ Starea de asediu, cenzura : (Vezi la Guvern).....	53
▣ PNȚ >Basarabia.....	53
▣ Armata (Vezi la Armata).....	54
▣ Sfatul Basarabean : STERE.....	54
* Notă .Atenție LD ! -----	55
22.) Mișa Vasiescu (deputatul plugar), 26 nov.'30.....	56
23.) D.Bogos* (PNȚ-Basarabia) , discurs la mesaj, 28 nov.'30.....	56
▣ Carol.....	56
▣ Mesajul Regal (Vezi pe larg la Guvern).....	57
▣ Criza economică. (Vezi la Economie).....	57
▣ Doctrină economică. (vezi pe larg la Doctrine).....	57
▣ Atmosferă politică și publică.....	58

▣ Țărănism basarabean (Vezi pe larg la Țărănism).....	58
▣ Legea administrativă : descentralizare birocratică. (vezi pe larg la Legislație).....	58
▣ "Sfatul parlamentar basarabean" -steriștii.....	59
Chestiunea generalilor.....	59
Despărțirea.....	59
Basarabia.....	59
Intelectualitatea basarabeană.....	60
Nevoile Basarabiei.....	60
Generația unionistă basarabeană.....	60
Țăranul basarabean.....	61
▣ Basarabia și Guvernul PNȚ.....	61
24.) Virgil Solomon (PNȚ, ardelean, medic , deputat Odorhei) , 29 nov.'30.....	61
▣ Mentalități istorice . (vezi context, pe larg, la Etică, Mentalități).....	61
▣ PNȚ și armonizarea provinciilor.....	61
▣ Partidele și Carol II (vezi pe larg la Sistem de partide și Monarhie).....	62
▣ Regimul PNȚ.....	62
▣ Legislația.....	62
▣ Regența - Restaurația.....	63
▣ Minoritățile . (vezi pe larg la Minoritățile respective).....	63
▣ PNL-1 (vezi la PNL).....	63
▣ PP-Averescu (vezi la PP).....	63
▣ Legea sanitară (Vezi la Sănătate).....	63
▣ Presa. (vezi pe larg la Presă).....	64
▣ Armata (vezi pe larg la Armată).....	64
▣ Economie	64
25.) Lotar Rădăceanu (PSD) , discurs la mesaj, 29 nov.-1 dec.'30.....	64
▣ "Țărănismul " PNȚ (Vezi pe larg la Țărănism).....	64
▣ Politica economică PNȚ (Vezi pe larg la Economie).....	65
▣ Capitalul străin.....	65
▣ Armata	65
▣ Legislația . :) [. .] [. .] [. .].....	65
▣ Ca la ușa cortului ! (Vezi reprodus integral acest scandal la Moravuri).....	65
26.) I.Nicolau (PNȚ-tineret, deputat de Bacău, avocat), discurs la mesaj, 3 dec.'30.....	66
▣ Modestie parlamentară.....	66
▣ Maghiari (vezi pe larg la Maghiari).....	67
▣ Evrei (vezi pe larg la Evrei).....	67
▣ Iorga (Vezi pe larg la PND-Iorga).....	67
▣ PSD (vezi pe larg la PSD).....	67
▣ Partidul Poporului. (Vezi pe larg la PP).....	67
▣ PNL -PNȚ (Vezi pe larg la PNL-PNȚ).....	68
▣ PNL- Restaurația.....	68
▣ PNL - "mișcarea georgistă" (vezi pe larg la PNL).....	68
▣ PȚ-dr Lupu. (Vezi pe larg la PȚ-Lupu).....	69
▣ "Sfatul parlamentar basarabean".....	69
▣ Regim PNȚ.....	70
27.) Nicolae Iorga (PND) , discurs la mesaj, 5 dec.'30.....	70
▣ PNȚ.....	71
▣ Solidaritate >concordie > consens > guvern de concentrare ?.....	71
▣ Partidele.....	71
▣ Retro : fuziunea PND - PNR	72
▣ Retro PNR.....	72
Retro PȚ.....	72
PNȚ.....	73
▣ Solidaritate >concordie > tranșee > guvern de concentrare regală?.....	73
28.) M.D.Ralea (PNȚ) , discurs la mesaj , 8 dec.'30.....	73
▣ Dezbaterile la Mesaj.....	73
▣ Dinamica sistemului de partide.....	74
▣ PNL-1 -Vintilă Brătianu (vezi pe larg la PNL).....	74
▣ P.P.-Averescu (vezi pe larg la PP).....	74
▣ PSD.....	74
▣ Obiecțiile contra partidelor. (vezi pe larg la Sistemul de partide).....	75

▣ Necesitatea partidelor.....	75
▣ Opinia publică > Politica iberică > Țapul ispășitor.....	76
Guvern de personalități. (vezi pe larg la Guvern).....	77
▣ Personalitățile și politica.....	77
▣ Greșeala guvernării PNȚ : tolerarea antisemitismului.....	78
▣ Întărirea partidelor	78
29.) N.Șeitan (PNȚ, deputat de Ilfov, țărănist, fiu de țăran), discurs la mesaj,.....	79
▣ Țăranul.....	79
30.) Costache Leanca (Sfat parlamentar basarabean-sterist,deputatBălți),8 dec.'30....	79
▣ Steriștii -PNȚ.....	79
▣ PNȚ - Sfatul basarabean (vezi pe larg la PȚD-Stere).....	79
▣ Guvernarea PNȚ.....	80
▣ Criza partidelor politice.....	80
▣ Regimul PNȚ.....	80
▣ Sfatul parlamentar basarabean.....	80
31.) Constantin Stere (Sfat parlamentar basarabean,deputat Cetatea Albă),.....	81
▣ Sfat parlamentar basarabean.....	81
▣ Colaborarea politică.....	81
▣ Guvern.....	82
▣ Stere.....	82
32.) dr.Nicolae Lupu (PȚ), discurs la mesaj, 12 dec.'30.....	82
▣ Parlamentarism.....	83
▣ Majoritatea PNȚ.....	83
▣ Guvernul PNȚ.....	83
▣ Dr.Lupu	83
▣ Regim PNȚ.....	84
▣ Criza politică	84
▣ Sistemul de partide.....	84
▣ Criza morală.....	84
▣ Guvernul GGMironescu.....	85
33.) V.Toncescu (PNȚ), discurs la mesaj, 13 dec.'30.....	85
▣ Guvern PNȚ!.....	85
▣ C Stere.....	86
34.) A.C.Cuza (LANC, deputat de Roman, alegeri parțiale),.....	86
▣ Atmosferă parlamentară. (Vezi la Parlament).....	86
III. Problema tratatelor .Liga Națiunilor. (Vezi context la Politica externă).....	87
▣ L.A.N.C. în sistemul de partide.....	87
▣ Curente de opinie : PP, PNȚ, PNL.....	87
PNȚ.....	87
▣ LANC : c) Partidele politice.....	88
II. Problema evreească.....	88
▣ 10 decembrie : Ziua "numerus clausus" ,"antisemitism național".....	89
▣ Hitler : antisemitism, revizionism.....	89
Rasa. (Vezi context la LANC).....	89
▣ Tratatetele de pace. - continuare -.....	90
▣ Episod parlamentar.....	90
Revizuirea tratatelor :Germania - continuare -.....	91
35.) A.C.Cuza (LANC), continuarea discursului la mesaj, 15 dec.'30.....	91
▣ Atmosferă parlamentară.....	91
▣ Sinteză și teza.....	92
Conta / dec.'30.....	92
▣ Pedagogie antisemită.....	92
Cuza / dec.'30.....	93
II. Problema evreiască și partidele.....	93
IV. Problema economică și partidele.....	93
▣ Industria parazitara și partidele.....	93
V .Problema politică și partidele. (Vezi pe larg la Sistemul de partide).....	93
▣ Memoriul LANC, 20 sept.'30.....	94
▣ Succesiunea la guvernare	97
36.) C.Gongopol (ziarist independent) , discurs la mesaj, 15 dec.'30.....	98
▣ Cuza -Stere.....	98

▫ Criza partidelor = eclipsa personalităților.....	98
▫ Regimul PNȚ.....	99
▫ Popularitatea. PNȚ.....	99
37.) Al.Topliceanu : "Virgil Madgearu " -portret , sept.'30.....	100
▫ Madgearu >Vintilă Brătianu.....	100
▫ Madgearu > Lupu.....	101
▫ Madgearu > Manoilescu.....	101
38.) Senatori PNȚ la lucrările Senatului, sesiunea 15 nov.'30-1 apr.'31.....	102
39.) Fișe LD: a)b) caracterizări contemporane: liderilor de partid, '30/'31.....	102
▫ În opoziție Maniu a pătruns în Vechiul regat cu precauțiune	103
▫ La putere	103
40.) Teodor Fischer (Club parlamentar evreesc) discurs la mesaj, 28 nov.'30.....	103
▫ Răspunderea guvernului PNȚ.....	103
Madgearu / Intervenție în discurs , nov.'30.....	103
▫ Libertatea , legalitatea, constituționalitatea, presei și întrunirilor.....	103
▫ Agitații antisemite	104
▫ Puterea justiției.....	104
Teodor Fischer.....	105
▫ Poziția PNȚ în problema evreească	105
▫ Poziției evreilor : în Ungaria veche; în România.....	105
▫ " Cazul Borșa.".....	106
▫ Manipularea problemei.....	106
41.) I.Gh Pardos (PNȚ, deputat de Prahova), Interpelare ministr. Industriei ,.....	107
▫Consiliile de administrație la Regii și Case autonome.....	107
42.) Ștefan Larionescu (PNȚ, deputat de Rădăuți),Întrebare, 5 febr.'31.....	108
▫ Întrunire LANC interzisă, 1 febr.'31.....	108
▫Vinovat : prefectul !.....	108
▫ Prefectul de Rădăuți.....	109
▫ Întrunirea LANC-Rădăuți.....	109
.....	109
Guvern Iorga-Argetoianu, Legislatival .Sesiunea I , (Fișierul următor).....	109
.....	109

.....
Documentele în ordinea introducerii pe calculator :

1. **M.I.Costian**, "Regele Carol II și partidele politice", 1933
// iun.'30. Criză .Maniu și Restaurația : alternanța Maniu -GGMironescu-Maniu //
// oct'31. Criză în guvern. Maniu se retrage din guvern.Guv.GGMironescu //
// apr.'31. Criză guv.GGMironescu-guv.Iorga //
// iun.'32. Criză guv.Iorga. -guv. Vaida (homo regius) //
// oct.'32. Criză guv.Vaida - conflict cu Titulescu- Guv.Maniu //
// ian.'33. Criză guv.Maniu - guv.Vaida //
// Cauzele diminuării curentului național-țărănesc //
// Slăbiciunile guvernărilor național-țărăniste //
// Greșelile grave ale lui Maniu //
2. **Vint.Brătianu**,**Declarația** de retragere din Parlament , 1929
// Guv.Maniu , prin legi și acțiune, distruge tot ce s-a clădit de la război //
3. **Vint.Brătianu** , "Memoriu " prezentat CC al PNL,30 sept.'30
// Călcarea jurământului constituțional : restaurația -Carol II //
// Înstrăinarea instituțiilor și avuțiilor statului -"porți deschise !" //
// Interesele de partid în instituțiile financiare de stat și de credit : BNR //
// Compromiterea reformei agrare : legea circulației bunurilor rurale //
// Distrugerea mișcării cooperatiste // Lovirea industriei naționale //
// Tulburarea regimului minorităților // Disensiuni între bisericile naționale //
// Falsificarea vieții parlamentare //Concepția nenorocită regionalistă-legea administr.//
4. **N.Iorga**,**Supt trei regi**,1932 (în calculator, f. 51-56)
// Portrete caracterologice : **Maniu**, **Stere**, **Țărăniștii** , **Ardelenii** //
// '24-'25.Fuziunea **PNR+Iorga+Argetoianu** = **PNațional**
// ' 26. Fuziunea **PNR+PNȚ** = **PNȚ**
// ' 28 "Revoluția țerenistă " /Adunarea de la Alba Iulia / **Maniu** /
// 'nov.'28 . Răsturnarea **guv.V.Brătianu** / **Guvern Maniu** //

- // 1930. Restaurația/ **Maniu** -Carol //
- // apr.'31.Guv.Iorga -Argetoianu // **Maniu, Mihalache** , în opoziție //
- // iun.'32 .**Guv.Vaida** //
- 5.a. **N.Iorga,Doi ani de restaurație**, 1932. (în calculator, f. 56-59)
- // 10 iun.'30.Guv.**Maniu** //
- // oct.'30.Guv.**GMironescu** /profil moral-plitic **GMironescu** //
- disensiuni în regimul PNȚ: în guvern, în partid, în parlament //
- // apr.'31-iun.'32.**Guv.Iorga-Argetoianu** //
- disensiuni în PNȚ/ **Maniu** se retrage din Parlament și de la șefia partidului /
- // iun.'32.**Guvern Vaida** //
- 5.b. **Iuliu Maniu** , **Memoriu privind Restaurația** ,retro' 1925- 1933 , 13 dec. 1934
- Vezi doc. integral - Fișier PNȚ XI (Guvern Tătărescu)**
6. **Gr.Gafencu,Însemnări politice**, 1929-1939. (în computer,f. 73-85)
- // 1929. Complectarea regenței : Sărățeanu (rudă Popovici , Vaida) //
- // 1930. Carliștii (mobil, motivație **Manoilescu -Nae Ionescu- Gr.Iunian** /
- Paradoxul **Maniu** : carlism -antiliberal ; anticarlism- ambiții personale //
- // oct.'30- apr.'31. **Guvern GMironescu** -criză de autoritate, obediență Carol //
- // **Șefia PNȚ-Maniu** // criză de orientare //
- // ian.-mart '31 .**Grup tineret PNȚ, parlamentari** : **Gafencu (manist)** ,
- Andrei, Ralea, Graur, Ghelmegeanu ,Aug.Popa, Crișan , ș.a.
- // inițiative, clarificări, reflexie ,presiuni, culise //
- Convorbire Gafencu -**Mihalache** / Convorbire Gafencu -**Vaida** //
- // apr.'31.Guvern Iorga // Frământări în PNȚ //
- // mai '31 .**Retragerea lui Maniu** de la șefia PNȚ /**șefia PNȚ -I.Mihalache** //
- // Motivație - argumente : **Varianta Maniu** : Carol , camarila ! //
- Varianta Mihalache** :anticarlism, protejarea amicilor corupți, orgoliul puterii
- discreționare ,pregătirea răsturnării lui Carol //
- // mai- iul.'31. **Sfârșitul democratizării României** / cauze, consecințe, perspective /
- retro '28-'30** .Regimul PNȚ: **realizarea parțială a democrației** // faza revoluționară
- / greșeli și neîmpliniri / criza economică / restaurația / **disensiunile șefilor** /
- / Profile psiho-moral-politice :
- Maniu , Vaida, Popovici, Mironescu, Titulescu, Iunian**
- // aug.- dec.'31. **Șefia PNȚ în dispută** : Maniu ? Titulescu ? Vaida ? Mihalache ?//
- / **Iunian, Mihalache** : pro-Titulescu / **Titulescu** : da, cu acceptul lui Maniu /
- / **Maniu** : da -pentru Mihalache ,Vaida ; nu - pentru Titulescu! //
- // iun.'32.**Guv.Vaida** / Gafencu în guvern / **șefia PNȚ - Maniu / șefia Vaida** /
- // dec.'32 . Întâlnire Gafencu-**Maniu** / Retragerea la Bădăcin -simbolul rezistenței //
- // 32-'33 .Personalitatea lui Vaida / loialitatea față de Maniu //
- // Dezamăgirea lui Gafencu și al altora , față de Maniu //
- // sept.-dec.'33 .Apogeul camarilei : înlăturarea lui Vaida / aducerea lui Duca //
- // '34-'35. **Șefia PNȚ- Mihalache / criză în PNȚ** : 3 curente contrare //
- profile psiho-moral-politice : **Maniu** (constituționalism rigid , anti-Lupeasca)
- Mihalache** (țărănism radical,pro-carlismul)- **Vaida** (naționalism extrem) //
- Consecințe, deriva,ruptura , radicalizarea extremă , în partid, în viața politică //
- // '35-'36. Opoziție (PNȚ) - contra opoziție (naționalismul gogo-cuzisto-voidist)
- Tătărescu -guvernează ! Carol stăpîn pe situație ! //
7. **Gr.Gafencu,Jurnal**, '40-'42 (calculator, f. 85)
- // **Gr.Gafencu** :Biografie politică./ '26-'37- în PNȚ // '28- 37 -deputat apoi senator /
- / funcții guvernamentale / Ziarul "Argus" , "Timpul" , agenția "Rador" /
- / 23 dec.'38- 31mai'38 - ministru de extene //
8. Alexandru Topliceanu , "**Constantin Stere**" , 10 aprilie'30
9. N.N.Matheescu,"**Afacerea Stere**" , 30 aprilie'30
10. Din **scrisoarea** senzațională a lui **C.Stere** , 30 apr. '30
- 11 Un vechi țărănist, "**Tragedia țărănismului**", mai '30
12. N.N.Matheescu,"**Profesorul țărănismului**", 6 iunie'30
- 13.a.I.Paleologu " **Între Stere și Maniu**" , Spărtura , 6 iunie'30
- 13.b.Liviu Rebreanu, **Jurnal**,1,Ed.Minerva, 1984

Restaurația.Carol II

PNT și Restaurația : 7-8 iunie '30

Guvern Maniu / Guvern GGMironescu / Guv.Maniu /

"Activii": GGMironescu, Gr.Iunian , I.Mihalache, M.Popovici ; ș.a

Declarația Guvernul Maniu, în Parlament , 14 iun.'29

Declarațiile partidelor .

16. Congresul județean PNT, Bălți, 15 iun.'30

17. NNMatheescu , "Grigore Iunian" ,25 iunie

Guvern GGMironescu.Legislatura I PNT.

Sesiunea a III-a ordinară, 1930/ 1931

18. Guvernul **G.G.Mironescu** , 10 oct.1930

Mesajul Regal, 15 nov.1930

Nicolae Iorga (PND) , Intervenție , 18 nov.'30

Al.Mâță * (Sfat parlamentar basarabean,"sterist") , discurs la mesaj, 25, 26 nov.'30

*** Notă.**Al.Mâță , discurs la lichidarea PNT , **29 iul.'47**

Mișa Vasiescu (PNT) , discurs la mesaj, 26 nov.'30

D.Bogos (PNT-Basarabia) , discurs la mesaj, 28 nov.'30

Virgil Solomon (PNT) , discurs la mesaj, 29 nov.'30

Lotar Rădăceanu (PSD), discurs la mesaj, 29 nov.- 1 dec.'30

Ion Nicolau (PNT-tineret) , discurs la mesaj, 3 dec.'30

Nicolae Iorga (PND), discurs la mesaj, 5 dec.'30

M.D.Ralea (PNT) , discurs la mesaj, 8 dec.'30

N.Șeitan (PNT) , discurs la mesaj, 8 dec.'30

Costache Leanca (Sfatul parlamentar basarabean), discurs la mesaj, 8 dec.'30

Constantin Stere (Sfat parlamentar basarabean) ,discurs la mesaj, 9 dec.'30

Dr.N.Lupu (PT),discurs la mesaj, 12 dec.'30

V.Toncescu (PNT),discurs la mesaj , 13 dec.

ACCuza (LANC), discurs la mesaj, 13 dec.'30

ACCuza (LANC), continuare discurs la mesaj [Memoriul LANC, 20 sept.], 15 dec.'30

C.Gongopol (ziarist independent , lista PNT) , 15 dec.'30

Al.Topliceanu : **"Virgil Madgearu"** -portret , sept.'30

Senatori PNT, la lucrări în Senat , 15 nov.'30-1 apr.'31

A.Russu Ardeleanu : **Iuliu Maniu** (caracterizare) , sept.'30

T.Fischer (Club parlamentar evreesc) ,discurs la mesaj, 28 nov.'30

Replici în discurs : **Virg.Madgearu, Virg.Solomon, Ilie Lazăr**

I. Gh Pardos (PNT) ,Interpelare Guvern: Consiliile de administrație

la Regii și Case autonome, 8 dec.'30

Șt.Larionescu (PNT) Întrebare: Congresul LANC- Rădăuți , 5 febr.'31

Replică în discurs-**Armd.Călinescu**

▫ **Șt.Zeletin**, 1931 ["Viața și opera "] : // PNT: smintita răsturnare a valorilor istorice //

// distrugerea instituțiilor naționale create de liberali // acapararea BNR //

Vezi **fișier PNT-I**

Guvern Iorga-Argetoianu, Legislatura I .Sesiunea I , (**fișierul următor**)

Documentare ,informații , comentarii

1.) M.I.Costian, "Regele Carol II și partidele politice", 1933

[**L.D. Vezi atitudinea partidelor si liderilor P.N.Ț. față de chestiunea Carol II RENUNȚAREA**

LA TRON /RESTAURAȚIA / EVOLUȚII/ la fișierul Carol II.

[LD !Atentie ! exemplu de scris "istorie" de către contemporani !
și încă de pe poziții pătimase,partizane .

Ținta principală : Maniu (cărui îi face un veritabil act de acuzare).Sub aspectul atmosferei și culiselor, excelent ! De aceea o tratez la categoria "documente-atmosferă"
... Costian trece în revistă "**crizele guvernamentale**" din unghiul **pro-** sau **anti**-Carol.

La care se adăugau **rivalitățile și adversitățile** dintre liderii de partid.

Adică culise, interese, orgolii, adversități, compromisuri, lașități, etc etc...]

Episoadele tratate din p.d.v.al **moravurilor și mentalităților** politice din epocă.

Vezi "**cazul Maniu**" ; "**cazul Manoilescu**" ,"**cazul Vaida**" etc etc.]

(Vezi pe larg la **fișier Etică**.)

Costian'30

▣ **Maniu și Restaurația**

(pag.57-58)

/Maniu **nu ar fi fost** la curent cu sosirea lui Carol în țară,fiind surprins ...

/Maniu **ar fi susținut** , ca Carol să intre în Regență,nu să devină Rege.

/Maniu **a aranjat** ca proclamarea să se facă sub girul gov.Mironescu.

/Maniu **a refuzat** (la 11 iun') să formeze **gouv de "concentrare"** *

cu miniștri în afara P NȚ.

* **Notă** -----

"**Refuzul d-lui Maniu** de a forma guvernul,pe **motivul mărturisit**,
că **sănătatea** nu-i permite ,cît și pentru celălalt motiv ,**șoptit în surdina**,
că **nu ar fi constituțional** ca **Regele** să recomande ca miniștrii ,
persoane ce nu fac parte din partidul său,

denotă că d.Maniu - care de la început **fusese contra proclamării Regelui** -

voia să încerce **o presiune asupra Coroanei** ,profitînd de faptul că partidul său este
deocamdată singurul la care Suveranul putea face apel,
gouv. de concentrare fiind imposibil de creat.

[...]d.Maniu s-ar fi oferit cu drag să pună piedici oricărei concentrări[...]

un vot de blam ar fi răsturnat orice guvern ce nu i-ar fi convenit.

Iar dizolvarea parlamentului în acest timp era o imposibilitate [...]

Maniu se socotea stăpîn pe situație și înțelegea să profite,

fără a socoti dacă gestul său era sau nu elegant [!!!!] ;[...] generalul Prezan nereușind
să formeze gouv.,**Maniu s-a lăsat convins și a acceptat [14 iun.'30]** [...]"

Costian/

▣ **Criza de gouv. oct.'30** (pag.65-69)

-Maniu continua guvernarea ,dar după venirea Prințului Carol, se adîncesc disensiunile.

Mihalache, Iunian ,Manoilescu, se considerau "**homo regius**".

Toate l-au făcut pe Maniu să se gîndească serios la trecerea în opoziție,lucru ce nu
convenea majorității ,sătulă de cei 10 ani de opoziție.

Maniu a dimisionat,pretextînd starea de sănătate.

Suveranul l-a însărcinat pe GGMironescu...fire calmă și simpatizată de toți.,
care a depus jurămîntul la Sinaia,la 10 oct.'30.

(urmează cîteva aprecieri privind măsurile de austeritate.

Costian/

▣ **Criza de gouv. din Apr.'31** (pag.73-820) **Guvernul Iorga**

-Dificultățile lui **Mironescu** care se confrunta cu opoziția PNL și ,în propriul partid,
cu "ardelenii"

- Încercarea lui Titulescu pentru guvern de "concentrare"

-Guvernul Iorga -Argetoianu (1931/1932)

- Al doilea eșec a lui Titulescu

Vezi pe larg la **fișier Etica**

Costian/

▣ **Guvernul Vaida și alegerile din 1932.**(pag.128-134)

-Deși **guvern "de partid"**, a făcut **cele mai civilizate alegeri ce s-au văzut în România.**
(dă rezultatele alegerilor ,pe partide;repartizarea pe mandate;
formarea guvernului post -electoral; sesiunile parlamentare)

Maniu nu a intrat în guvern,dar este nemulțumit de rolul crescând a lui Vaida,
făcând **o serie de manevre și culise pentru a-și recăpăta poziția**
în partid,în guvern,în politica țării. .Vezi la **fișier Etica**

Costian/

▣ **Criza din oct.'32 .Noul gov. Maniu** (pag.135-137)

De data asta,**criza a avut pretexte diplomatice,**legate de **disensiunile Titulescu**
Vaida în problema relațiilor cu Rusia,,Maniu erijându-se în arbitru.

-Vaida a demisionat (17 oct.'32)...**Maniu a fost însărcinat cu formarea guvernului.**
Date fiind împrejurările, **Maniu a sperat că ,de data asta,Titulescu se va înscrie în**
PNT.Titulescu a refuzat.

Lucrurile s-au complicat și în relațiile Maniu-Vaida-Mihalache.

La 20 oct.'32,guv. a depus jurământul. (Vezi **Fisierele Polit.ext. si Etica.**)

Costianu /

Criza din ian.'33 (pag.141-145) **Noul guvern Vaida** .(p. 146-150)

-**Scandalul legat de cei 4 funcționari protejați și numiți de Carol** (printre care Gabriel
Marinescu) care a dus la **demisia lui Mihalache ,apoi la demisia lui Maniu. ***

- Titulescu nu a mai avut rolul din celelalte "crize", dar a mediat între naț-țărăniști să nu
împingă lucrurile spre o criză,cu schimbare de regim și alegeri și să numească în frunte
un "ardelean",pentru a face față campaniei revizioniste maghiare.

-**Vaida, a refuzat să vie la chemarea lui Maniu, dar a dat curs invitației lui Carol,**
și ,după o consfătuire cu Maniu si Popovici,s-a **prezentat în audiență la Rege.**

Cerînd timp de gîndire,**Vaida a participat la o șed. a Bir. PNT,**
ăruia i-a cerut **deplină libertate de acțiune la guvernare.**

-**Maniu,înfrînt,** "Vazînd că a pierdut partida,**a reluat tema sentimentală ,**
declarănd că va sprijini pe Vaida,în baza vechii lor prietenii,și imediat după constituirea
guvernului **a plecat în străinătate."**

-Vaida și-a constituit guvernul (se dau lista si funcțiile),apoi măsurile de guvernare.

Costian/

* **Notă** (pag.141-145)-

[L.D.Vezi in carte,pamfletul caustic făcut lui Maniu,fără să se spună nimic despre
camarila regală !!! **Scandalul** cu cei 4 funcționari de stat (Florescu-Banu,la PTT/Mihai
Ionescu ,la CFR/ C.Dumitrescu,la Jandarmerie/ Gabr.Marinescu,la prefectura de poliție a
Capitalei),protejați,numiți de Carol în funcții,care a dus la demisia lui Mihalache ,apoi a lui
Maniu, în ian.'33. (L.D.Vezi in carte sau la Fișier Carol II)]

"D-lui **Maniu îi intrase în cap că este al doilea Ionel Brătianu,**

pe care începuse să-l imite ,luînd atitudini grave,fără a da explicații partidului sau amicilor
[...]**Pentru că Ionel Brătianu fusese un fel de dictator** în țară și avusese îndrăzneala
să discute și să schimbe chiar ordinea constituțională,dl. Maniu nu voia să se lase mai
prejos și dorea și d-sa **micul său război constituțional.[!!!]** [...]

În 1923,cînd s-a votat Constituția ,dl Maniu făcea un vacarm îngrozitor și tuna și fulgera
,spunînd că nu o va respecta,penru că e făcută de liberali;

astăzi,fiind la guvern,cere tuturor să respecte Constituția,că altfel e foc.

Despre teoriile sale personale asupra Constituției nu se poate vorbi serios,
nici d-sa nu știe ce crede în această privință;numai nepotul său iubit ,dragul Romulus
Boilă,e deținătorul ideilor constituționale și dacă cineva ar face imprudența să întrebe pe
dl Maniu ceva în această direcțiune,trebuie să aștepte răspunsul,pînă ce d-sa va face
drumul la Cluj." -----

Costian/

▣ **Alegerea lui Vaida președinte PNT** .(pag.155-160)

Abia se stinsese **scandalul "Skoda"**, cînd gov.Vaida a primit **o nouă lovitură:**

Maniu s-a întors în țară și ,de la Sovata ,trimitea o "scrisoare -ultimatum"(2 apr.'33)
în care **imputa guvernului că s-a abătut de la principiile constituționale ,**

și că el se retrage de la președinția partidului.

În realitate, el a sperat că PNȚ se va retrage în opoziție, urmându-l.

Lucrurile nu s-au întâmplat așa. *

(Vezi la **Fisierul ETICA**)

*** Firesc ar fi trebuit ales Mihalache,**

dar ținând cont că **Vaida era șef de guvern și "homo regius"**, în ședința de birou din 5 mai '33, **chiar Mihalache l-a propus pe Vaida** .

-Pe 6 mai, Comit. executiv s-a întrunit sub președinția lui GGMironescu.

Virgil Madgearu a citit o nouă Scrisoare de la Maniu (1 mai '33):

"<Motive politice cari sunt în strânsă legătură cu **credițele mele și cu concepțiile mele privitoare la politica de Stat**, m-au îndemnat să-ți prezint la 2 aprilie 1933 **demisia mea de la președinția partidului**. Te rog să aduci la cunoștința conducerii de partid, că precum am comunicat aceasta verbal d-lor Mihalache și Popovici, **nu pot reveni asupra acestei demisii** și sunt hotărât să **rămân un simplu membru** al partidului nostru național-țărănesc, în care m-am născut și pe care sunt decis a-l servi în spirit de solidaritate și disciplină. **Rog conducerea de partid**, să ia fără întârziere la cunoștință demisia mea,

ca lucrările partidului să nu sufere întârziere prin ținerea în suspensie în mod cu totul inutil a problemei președinției partidului. Te salut cu prietenie, Iuliu Maniu Bădăcin, 1 mai 1933>"

-După citirea scrisorii, Mihalache și Popovici au expus întrevederea de la Sovata.

Apoi **Mihalache a prezentat hotărârea Biroului de a-l alege pe Vaida**.

- **Vaida a declarat că primește** .-----

[**Concluzie Costian: "Și astfel s-a încheiat cariera politică a celui mai norocos politician din România .S-a încheiat oare?"**]

Costian/

***Adunarea naț.-țărăn.din 21 mai '33.(pag.161-163)**

-**Alegerea lui Vaida trebuia validată** (conf.statutului)de **Congres**, care trebuia precedat de **ad.județene**. S-a hotărât convocarea unei **mari adunări la Bucur**. care să substituie congresul. Ad. s-a desfășurat pe **21 mai '33, cu participarea a peste 100.000**

oameni, ocazie cu care s-a făcut și **o mare manifestație antirevizionistă**, cu participarea unor oratori minoritari Au ținut discursuuri: DR Ioanitu, Al.Vaida, GGMironescu.

Organiz. de la Sibiu a lui VVTilea a venit cu o pancardă pe care scria

<Trăiască Iuliu Maniu ,nădejdea de mâine a partidului.>

"Camarila Maniu nu se va lăsa învinsă definitiv.Cum va reacționa?"

Costian/

▣ Cauzele ce au determinat creșterea și diminuarea curentului naț.-țărăn.

(pag.164-171)

-Cauzele ce au dus la întărirea PNȚ:

1)Faptul că P.Conserv.Dem.(Take Ionescu) și P.P.(Averescu) s-au abținut de la alegerile din 1919, partizanii lor votând cu P.Ț. care a obținut 80 mandate, începând să conteze în viața politică.

2)Ionel Brătianu a făcut greșala de a nu lăsa țărăniștii să vină la putere, aceștia rămânând în opoziție și polarizând toată opoziția antiliberală.

3)Fuziunea țărăniștilor cu naționali ardeleni - "operă politică a d-lui profesor Iorga, care a fost însă curînd înlăturat de ambiția egoistă a lui Maniu " - a dat mai multă putere noului partid, contracarînd lovitura ce le-o pregătise Ionel Brătianu prin Legea electorală, extinzîndu-și organizațiile în toată țara.

4)Promisiunile de revizuire și lărgire a împroprietăririi, au atras o mare parte din voturile micilor agricultori.

5)Guvernarea prea îndelungată și împrejurările critice au uzat PNL, făcîndu-i multe dizidențe în organiz. județene.

6)Actul de la 4 ianuarie 1926 înlăturarea lui Carol) au înstrăinat multe simpatii liberale, care au trecut de partea PNȚ, care avea în program, readucerea Prințului pe Tron.

-Acestea au fost principalele cauze care, în 1928, au creat un curent năvalnic care au

adus PNȚ la putere. După un an și jumătate ,PNȚ a făcut cel mai important act politic :proclamarea lui Carol ca Rege (iun'30).

De asemenea ,au dat pământ sătenilor ce fuseseră omiși de la împrăștiere.

-In iunie 1932,la revenirea la putere după guv.lorga -Argetoianu,au găsit sit. țării în dezastru.(înșiră o serie de măsuri luate)

Costianu

▣ Guvernările PNȚ

-"Ținând seama că sunt la primele experiențe și că au avut de luptat cu greutățile impuse de criza generală ,putem spune ca naț.-țărăn.au trecut cu bine examenul de guvernămînt. Ar fi putut face mai mult ,dacă ar fi avut un conducător capabil,care ar fi știut să evite frământările sterile și ar fi avut curajul să activeze mai intens."

-Cei 4 ani de guvernare au uzat PNȚ,slăbindu-i din popularitate.

La aceasta au contribuit:

1)Antagonismul dintre concepțiile "țărăniste" și " ardelene".

2)Incapacitatea șefului ,Iul.Maniu ,care nu a putut domina divergențele dintre cele doua ramuri :

/"ardelenii" -oameni politici care toată viața lor "nu au făcut decît obstrucții"

aducînd în practica guvernării"un spirit negativ și greu adaptabil noilor împrejurări"

/"Țărăniștii" - lipsiți de experiența politică ,dornici de "inovații revoluționare".

/Concepția conservatoare a "naționaliilor" se lovea de tendințele "revoluționare " ale țărăniștilor, rezultatul concesiilor reciproce fiind un "amalgam".

/Maniu nu a întrunit calitățile unui bun conducător : "spirit îngust și fals ,ajuns prin jocul norocului și modestia prietenului Vaida -care i-a acoperit adesea greșelile și l-a ridicat cu umerii lui proprii în fruntea partidului -nu era omul care să poată domina antagonismul celor două fracțiuni fuzionate:[...]

cît timp au fost în opoziție,cei doi adjutanți **-Ion Mihalache** în Regat si

Al. Vaida în Ardeal - **au știut să domine și să înflăcăreze grupările respective**,

insuflîndu-le și o deosebită considerație pentru șef și facînd din el un adevărat idol ;

Însă **cînd a venit la putere ,a trebuit să ia conducerea efectivă a partidului** și atunci s-a văzut că **idolul era un biet omuleț** ,plin numai de **ambiție și încăpăținare** , dar incapabil de o acțiune pozitivă". Etc ,etc ,

Costianu /

▣ Greșelile lui Maniu.

2)Incapacitatea lui Maniu ,departe de a întruni calitățile unui bun conducător politic :

"[...]spirit îngust și fals,ajuns prin jocul și modestia prietenului **Vaida**

-care i-a acoperit deseori greșelile și l-a ridicat cu umerii săi proprii în fruntea partidului

- **Maniu** nu era omul care să poată domina antagonismul celor două fracțiuni fuzionate ;

cît a fost în opoziție ,**cei doi adjutanți - Ion Mihalache** în Regat și **Vaida în Ardeal -**

au știut să domine și să înflăcăreze grupările respective,insuflîndu-le o deosebită considerație pentru șef și **facînd din el un adevărat idol.**

Însă **cînd a venit la putere** ,a trebuit să ia conducerea efectivă a partidului și atunci s-a văzut că **idolul e un biet omuleț** ,plin numai de **ambiție și încăpăținare** dar incapabil de o acțiune pozitivă. [...]

Multe au fost **greșelile lui Maniu**, dar cele care au dus mai rău partidului au fost :

Scoborîrea prestigiului Regenței. Îmbătăt de ambiție a căutat să-și asigure putere și

socotindu-se indispensabil politicii românești , a crezut **că poate lua locul lui Ionel**

Brătianu și a căutat să-și asigure ascendent asupra Regenței ,prin numirea d-lui C,Sărățeanu.

La 8 iunie 1930 a încercat -mînat tot de același gînd - **să se opună** proclamării **Regelui Carol al II-lea** ,propunînd numirea Sa numai ca Regent.

La formarea guv.lorga ,și-a permis luxul **să se supere de procedeu**

Suveranului ,calificînd ca neconstituțional guv.lorga și **retrăgîndu-se la Bădăcin**,

de unde trimitea amenințări acoperite de mister -vorba vine- contra factorului constituțional.[...]

În iunie 1932 ,crezînd că nu va reuși să aibă majoritatea în alegeri

[...]a împins pe d-l **Vaida să facă alegerile; a luat focul cu mîna altuia** ,dar după ce a văzut ca partidul a reușit să ia -fie și la limită -majoritatea ,s-a repezit să ceară guvenul și uitînd de supărarea sa a început să facă temeneli Suveranului.

Însă Regele a însărcinat tot pe d.Vaida[...]

În iunie 1932, **calcînd în picioare vechea prietenie cu d.Vaida**, l-a torpilat pe acesta ,speculînd un mal entendu cu dl.Titulescu și erijîndu-se în arbitru, dl. Maniu a cerut puterea.Procedeuul său a fost însa dezaprobat de partid și i-a înstrăinat și mai mult simpatiile.[...]

A reluat lupta **contra Coroanei,pe aria constituțională** ,dar a trebuit să plece învins ,lasînd locul dlui Vaida ,care își consolida astfel tot mai mult situația în partid și să înlocuiască cu succes pe idolul căzut în dizgrație .

Dîndu-și seama că și-a pierdut prestigiul ,a încercat ultima lovitură , a jucat **ultima carte :demisia de la președinția partidului** ,avînd grijă să dea gestului cît mai mare răsunset,crezînd că va impresiona partidul. **Lovitura nu a reușit și el a pierdut partida lasînd locul dlui Vaida, șeful de fapt al partidului încă de cîțiva ani.** (pag.164-171)

L.D.Atentie !Înverșunarea lui Costianu contra lui Maniu este ușor explicabilă .Categoric procarlist si,in conjunctura dată,provoidist , el părăsește tonul neutru promis de cîte ori "idolii " săi sunt în cauză .

M. I.Costianu / 1930-1933

2.) Vint.Brătianu, "Declarația PNL de retragere din Parlament," ,16 iul.1929

În fața greutăților prin care trece țara ar fi fost nevoie de **un guvern de concentrare** a tuturor forțelor politice.

PNȚa refuzat să dea concurs unei asemeni politici,și a luat singur conducerea . De 8 luni este la cîrma țării.

/PNL și-a împlinit conștiincios și leal îndatoririle de opoziție în Parlament, nefăcîndu-i dificultăți,dar toate propunerile lui au rămas fără răspuns.

Guvernul Maniu ,stăpînit numai de grija de a distruge tot ce s-a făcut dela război încoace,a nesocotit orice critică,orice sfat.

"În cîteva luni,printr-un noian de legi pregătite în grabă și votate și mai în grabă,a căutat să dărîme tot ce cu atîta trudă se înfăptuise dela război încoace, ca și cum ar fi cu puțință ca un stat să se reorganizeze și să se dezvolte prin asemenea metode de guvernare." (le prezintă punctual,pe departamente, cu accent deosebit pe Legea administrativă)

/Așa fiind,**PNL se vede silit să se retragă din parlament**,pentru ca prezența sa să nu fie socotită ca o solidarizare cu politica guvernului.

Vint.Brătianu / '29

3.) Vint.Brătianu "Memoriu " prezentat CC al PNL,30 sept.'30

.Guv.Maniu a depus jurămîntul pe regimul constituțional stipulat la 4ian'26,pentru ca apoi să survină **lovitura de stat**,și regența să-și semneze propria dizolvare.Călcarea jurămîntului.(p.3)

/II.Chestiunea financiară.**Guv.PNȚ** a modificat dela început programul lăsat de PNL, în contradicere cu textul formal al Constituției:

a)A concesionat monopolul chibritelorCasei Krueger,**inaugurînd politica de înstrăinare a avuțiilor și instituțiilor statului.**

b)PNȚ a căutat să atragă BNR **în sfera intereselor de partid**,prin operațiunile stabilizării,ducînd o politică greșită în toate domeniile bugetare și financiare, **compromițînd efectele stabilizării**.O atare politică ne-a dus la **agravarea crizei generale și paralizarea producției** ,sporindu-se **dependența externă**,și ea compromisă.

Vint.Brătianu/

/III.Chestiunea economică.

a)**Reforma agrară** concepută și realizată de PNL,urmată de toate guvernele în cei 10 ani,consacrată de Constituție,urma să fie terminată.

PNȚ,s-a apucat să revizuiască și să extindă reforma,datorită promisiunilor demgogice din opoziție,provocînd noi cereri,și turburări.

Cu legea pentru înstrăinarea bunurilor rurale,loturile vor fi acaparate de minoritari (în noile provincii),distrugerea împrăștiată neconsolidată(în Vechiul Regat).Această lege **compromite întreaga reformă agrară**,acceptată cu abnegație de proprietari, realizată cu mari sacrificii materiale de către stat.

b)Agricultura

Guv.PNȚ a abătut de la calea normală politica consolidării reformei agrare:/continuarea demagogiei și agitațiilor privind reforma
/distrugerea mișcării cooperatiste,în interes de partid
/scumpirea tarifelor de transport CF
/slaba preocupare ptr.înv.profesional
/semințe proaste ,în condiții oneroase
/dezorganizarea sau distrugerea creditului agricol

Lipsa de seriozitate a guv.se vedește în scrisorile ministrului Mihalache..(pag.7-8)
Vint.Brătianu /

B.Industria.În contradicție cu ce s-ar fi putut aștepta dela **un guvern în care are un rol preponderent elementul ardelenesc** -provincie cu cea mai dezvoltată industrie - întreaga lui acțiune **a primejduit grav această ramură de producție.**

Politica greșită a guv.PNȚ are mai multe explicații:

/înlăturarea sistematică a industr.naț .dela comenzile statului

/lovirea industr.naț.prin politica de credit impusă BNR și Creditului Industrial,peutru a satisface interese de partid.

/modificarea legii minelor,în detrimentul interesului național,asigurînd controlul trusturilor străine asupra factorilor principali de energie.

/nesiguranța tarifului vamal,a transporturilor,...

/dezorganizarea unor instituții ale statului ,cu promovarea în fruntea lor a unor persoane nepregătite ,partizani ptr.îmbogățire și căpătuiă.

/alungarea capitalului străin serios.(p.9-12)

Vint.Brătianu /

IV.Apărarea națională și ordinea internă.

a)Armata și armamentul .(explică programul și realizările guv.PNL pînă în'28)

Actualul guv.a părăsit acest program:

Soluția națională a Reșiței și Cugirului,s-a transformat în **soluția Auschnit.** La Copșa Mică ,la Brașov,în conducere au fost puse persoane care n-au avut niciodată astfel de preocupări.

/Bugetul armatei pe 1930,a fost modificat în dauna armatei.

b)Comunismul.

PNȚ nu a înțeles adevăratul caracter al **comunismului** de la noi,pericolele la adresa unității naționale,și s-a aliat chiar electoral cu ei...(Fișier P.C.R.)(Anexa C) (p.14)

c)Chestiunea voinicilor

Organizarea oficială a **cetelor de voinici ,ca o armată de partid,**încurajează spiritul subversiv împotriva **autorităților legale ale statului.**Prezidate de însăși șeful de guvern,Maniu,și alți 2 miniștri,"voinicii" pot declanșa conflicte periculoase.

Sperăm ca Regele,ca șef al armatei ,nu va mai admite un asemenea regim ilegal și periculos .(Anexa D) .(p.15)

Vint.Brătianu/

V.Politica externă (pag.15-16)

/Guv.Manu a inaugurat o politică externă de satisfacere a oricărei pretențiuni venite din afară. (vezi fișier Politica externă)

VI.Chestiunea minorităților (p.16-17)

Actualul guv.a provocat noi surescitări și a fost silit să ia măsuri împotriva elementului românesc (vezi fișier Minorități)

VII.Chestiunea administrativă (p.17)

Reforma administrativă "izvorită dintr-o concepție nenorocită de regionalism". Însăși autorii ei -**Maniu,Vaida** -au recunoscut public falimentul acestei reforme.(Anexa E)

VIII.Chestiunea bisericească. (p.17-18)

Printr-o **politică strîmtă,confesională,s-au îndepărtat iar cele 2 culte naționale** ,stînjînindu-se activit.bisericii ortodoxe.(vezi fișier Biserica)

IX. Chestiunea învățămîntului. (p.18-19)

Guv. PNȚ a produs o **adîncă perturbare și o criză morală**, punîndu-se la dispoziția politicii de partid. (Vezi fișier Cultură)

X. Chestiunea ocrotirilor sociale și a sănătății. (pag.20)

Acțiunea de destrămare a instituțiilor fundamentale ale Statului (p.21-23)

A. Viața parlamentară falsificată, prin amăgirea țării (fișier Etică, Parlament)

B. Justiția, strîmbată din funcția ei normală, în interes de partid, prin imixțiuni nepermise, creeri de legi ad-hoc, numiri nejustificate.

C. Aparatul administrativ, prigoana împotriva salariaților de carieră, suprimarea statutului, numirea nechemaților, în interes de căpătuială (vezi fișier Etică)
Vint. Brătianu / oct. '30

4.) Nicolae Iorga, "România contemporană dela 1904 la 1930. SUPT TREI REGI, Istorie a unei lupte pentru un ideal moral și național." București, 1932

Cartea a III-a: **CELE DOUĂ LUMI DIN NOU FAȚĂ-N FAȚĂ**
Iorga / '19

▣ Iuliu Maniu

Regele Ferdinand i-a explicat că, în timpul Conferinței de pace, este bine ca guv. român să fie condus de **un ardelean**, cel mai bine **Maniu**.

/ Își aducea aminte de "**avocatul blond** care primea așa de bine în sanhedrinul

Consiliului lor transilvan pe cîte un naționalist din vechea țară liberă [...]

om de **o aleasă educație**, cu **politețe** totdeauna [...] sămăna cu o adevărată prietenie

/ **De la venirea în București**, însă, acela care **era un șef fără ca, formal, să-l fi ales vreun for din organizația ardeleană**, învedera tot mai mult **nota ultimă a silințelor sale tăcute** [...] **formarea unui partid cu oameni de pretutindeni**

la nevoie și Ion Brătianu, și Take Ionescu și Iorga - a unui **partid "regnicolar"** care **să nu fie nou**, ci **să se lipească** de ce au fost cele trei sferturi de veacuri ale **istoriei partidului național ardelean**."

/ **Maniu** nu a primit răspunderea guvernării, de aceea a recomandat pe "fratele" iubitor, admirator, ascultător ... **Alex. Vaida**. (p.330-341)

Iorga / '28

▣ Maniu

"[...] **încrederea** fericită cu care Providența a înzestrat pe d. Maniu rămînea nezgduită.

Fără nicio concepție proprie de guvern, **fără** nicio metodă care să-i aparțină,

fără niciun ideal care în ceasurile de întuneric să-i licărească în zare,

fără acea sentimentalitate care ține cald sufletului omenesc,

fără îndemnurile necontnute ale unei popularități [...]

el **credea mai departe în misiunea sa**, pe care n-a fost capabil de a o defini altfel decît prin **vechi formule ungurești uzate de veacuri**.

Hotărîrea aceasta nestrămutată, **mare calitate**,

dar și grozav defect, împiedica orice înțelegere cu orice alt grup." (p.429-430)

Iorga / '21, '28,

▣ Stere

/ [1921?] Jocul cu **alegerea lui Stere** izbutise.

Iorga a fost silit să părăsească **Federația**, creată de el,

în care se puteau accepta oameni cu astfel de concepții.

În jurul **omului dela "Lumina"** se adunaseră **basarabenii**, în frunte cu **Halippa**,

"stricați pe multă vreme", care vedeau în el "pe omul cult înaintea căruia genunchile

semi-docților se îndoie de la sine", apoi **socialiștii** "cărora totdeauna omul le-a mirosit bine" și **dr. Lupu**, vechi aderent al sterismului.

/ Tribunele adunară la ceasul validării, toată "isteria revoluționară" și cînd i se strigă dușmanului monarhiei "președinte de republică",

din lojă o "iluminată" a strigat **<de ce nu? >**

"Era o scenă ca în Rusia pe vremea lui Inochentie, a lui Rasputin și a lui Lenin,

trei idoli a aceleiași psihoze mistice." (p.357; 420 ;)
/ [1928,guv.Vintilă Brătianu,"**Revoluția țărănistă**"]
...**Stere "înviat din morți** odată cu puțința de a pescui în apă tulbure ,
li se părea **util** pentru **Basarabia** și pentru unele **elemente de extrema stînga**[...]
nesincere încercări ale **bolșevismului** [...]
prin ocuparea de țerani a orașelor [...] cu **armata,țintă de învins** [...]"
/ La venirea la putere (nov. 28),**Stere** este recunoscut de justiție ca **senator de drept**.
La intrarea în parlament,**gral Prezan** a luat inițiativa unei **răsunătoare protestări** ,
care ,cu toată apărarea lui Iunian,**a izbutit**. (p.419, p.429)
Iorga/

▣ **Țărăniștii**

"La **adevărații țărăniști** [...] era seculara ură contra "ciocoiului" ,omului cu bani de la orașe,"guleratului",**care trebuie ,dacă se poate ,stîrpit**,pentru ca în loc **să se clădească pe spinările tari ale milioanei Statul cel nou: poporanist** ,
cîta vreme dicta Sibila dela Soroca,semi-rusul care se răsese la față odată cu ceilalți ruși ,după ce ,asemeni unor adevărați revoluționari, fusese terific de bărbos,o tinerețe întregă;
/ Apoi ,**după rețetele economice,statul pur țărănist** ,închinîndu-se la zeul colectiv al "maselor" în afară de națiune ;
/[1923] Reveniți în parlament la discutarea noii Constituții,
Brătianu și alții îndurără **strigătele și huiduile opoziției țărăniste:**
<călai,pfui,pfui,pfui! > <Ești cel mai mare bandit al ȚăriiRomânești! >
(țipa **Iunian** unui **general** care comandase cu onoare războiul)
<Meriți țilharule să fii băgat cu capul în urnă! >
(pentru **Madgearu** ,realizatorul României unite era un "șarlatan" !)
/[1928] "[...]**luptătorii neapăratei revoluții** ,adecă a prefacerii totale a României în **Stat pentru țerani** ,oricari țerani ,și anume nu pentrucă sunt români,ci pentrucă sunt țerani [...]" (p.372,381 ș.a.) (vezi pe larg **fișier PNT**)
Iorga / (p.375-381)

▣ **Ardelenii**

/ În Ardeal,noul regim [**românesc**] ,în loc să reînvie micile centre românești (Făgăraș,Orăștie,Sebeș)se aruncă spre capiatala fără nici un caracter ,a dominației maghiare [Clujul?] . **Evreii** rămîn maghiari;**aristocrația** se închide disprețuitoare contra oricărui contact social cu neamul vechilor iobagi;
sașii inpenetrabili ,în cetățile lor cu poduri ridicate ;
nația încludată a **ungurilor** ,incapabili de un iredentism activ .
În secume,se urma desnaționalizarea lentă a românilor.....
/ **Bietul nostru sătean**,prețuit numai cînd i se cere votul ,sau este chemat la vreo Adunare la Alba Iulia,la care nu înțelege nimic.
/De la multele școli redade românismului,s-au scos **legiunile** de sub **steagul lui Vaida Voevod** care strigă **<Ardealul pentru ardeleni ! >** ,
redactori "chemăriști", redactori de "ziare revolver" ,care nu vor să împartă favorurile bugetre cu "intrușii regăteni" (care fuseseră cei dintîi profesori și magistrați !)
/La 24 sept.'22,cu **încoronarea domnitorilor noștri,nici atunci nu a putut fi o solidaritate** **P.N.R** ,înțepenit într-o atitudine de rezistență ,pînă la capăt, contra oricui:"**Toți s-au ținut la o parte** ,doar cîte un informator fiind sămănat prin mulțime.În Ardeal **nu se poate încorona un rege** fără voia acelora căroră pentru toate timpurile ,din generație în generație, îi aparține Ardealul.
Biserica unită [...] se ținea după ușa, atunci cînd ungurii,catolici și calvini,și sașii,cînd evreii,armenii și musulmanii credeau că nu se spurcă trecînd pragul bisericii ortodoxe:
lucruri care nu se vor uita și nu se vor putea ierta niciodată.
/ Scandalurile din parlament ,cu ocazia **discutării Constituției**, la care **ardelenii nu participară** ,
ziarele PNR primind ordin să țină sub tăcere orice legislație liberală.
Încercarea regelui de a se apropia de ardeleni,prin venirea la **Sibiu** (comemorarea lui Șagunaaceeași **abținere dela banchet** ,**aceeași neatenție a bisericii unite.**
/ **Ura și cerbicia ardelenilor**

(ex.în guvernarea Vintilă Brătianu) de a merge în lupta politică pînă la luptă,întrebuințînd metodele care folosiseră pe vremea stăpînirii ungurești ,și gîndindu-se a învia,cu **Adunarea poporului** cu tot, cu scoaterea afară din lege și cu **mersul asupra Bucureștiului** [...]metodele de la 1848 ale lor".

Iorga /'24-'25

▣ **P.Național** (fuziunea Iorga, Argetoianu cu PNR)

/ Realizarea,prin **stăruințele neobosite ale d.Argetoianu** , a **fuziunii** dintre **naționaliștii "poporului"** și cei **ardeleni**.

/ " După ce admisesem chiar propunerea ca **d. Maniu să conducă, alături de mine** , **partidul fuzionat, un rol mi se rezerva,acela de a porni eu lupta contra lui Ioan Brătianu[...]**"

Țărăniștii doreau o luptă "coalizată"numai pentru răsturnarea guvernului.

/ Atacul neprevăzut din 17 mai '24 ,contra regimului liberal,a deconcertat,**Brătianu ,atacat personal** (p.387-389) (Vezi **fișier PNL**, portret Brătianu)

/"**Neconținutele ,dezgustătoarele,și mai ales ridicolele negocieri cu țărăniștii** pentru **locuri în comitetul de conducere** în caz de fuziune, pentru **condițiile în caz de colaborare**,pentru ministere [...] pentru **relațiile** ce aș îngădui să le aibă **cu mine Stere** [...] **reprezentau o pierdere de vreme** - dar d.Maniu și d.Argetoianu aveau atîta! - **și o compromitere.**

În aceste împrejurări,Brătianu a dat "**lovitura**" cu **Prințul Carol** ! (p.391-392)

Iorga / 1926

▣ **Fuziunea PNT**

[1926,guv.Averescu] "**Entuziasmul luptelor de clasă** , **formidabilele ambiții încă nesatisfăcute** dădeau celeilalte tabere o putere de neînvins:

/ d.**Mihalache**,puind termene dictatoriale propunea **fățîș împărțirea în două a țării** ,cum se va și realiza pe urmă.**Ardealul ardelenilor** ;

restul ,cu Basarabia,cu Bucovina,cu tot,al partidului de clasă, deslănțuitor la nevoie al tuturor pasiunilor populare .

/ În acel moment,**două puteri existau la opoziție:**

Ardealul,strîns ca un arici pentru lupta lui ,încorporată în **d.Maniu și furia populară a țărăniștilor.**

/ Negocierile pentru fuziune, "fără amestecul meu[Iorga] tulburător", erau bine îndrumate.

Reminiscențe de doctrină țărănistă erau **exhibate de Madgearu** (în urma descreșterii sterismului)

care îl manevra pe onestul **Mihalache.**

/ Esențial era faptul că **șefia era recunoscută lui Maniu.**

"Sentința capitală mi-a fost comunicată în august de doi reprezentanți ai grupărilor grăbite să se îmbrățîșeze.

Refuzînd să admit rezultatul unor înțelegeri în umbră, nu-mi făceam nici o iluzie ,cum și-o făceau de sigur două voinți "realiste" : **dr.Lupu și d.Argetoianu,**

care vor fi **debarcați fără milă** ,supuși fiind la scăderi pe care orgoliul lor nu le va putea admite,**a douazi chiar după fuziune,** pentru care , și unul și altul,sacrificaseră orice amintiri, orice prietenii,orice datorii.

/ Peste "**takiștii**" **dela "Universul"** ,în ciuda importanței ziarului, s-a trecut și mai ușor.

/ "**Amicii**" **ardeleni ai liberalilor** ,au trebuit să tacă ;

"În sfîrșit,la capătul acestor **uneltiri lamentabile** ,

față de atitudinea sigură și dreaptă a liberalilor,[...]

delegația permanentă a naționalilor ,improvizînd un **statut de ocazie** , călca peste drepturile congresului și crea , pe baza vechilor puncte ale fuziunii desființate de Stere[1924]

partidul național-țerănesc [...] (p.404-406)
Iorga / 1928

▣ **Revoluția țărănistă**

[Guv.Vintilă Brătianu ,nov.'27-2 nov. '28]

/ **PNȚ**,hotărît să răstoarne guvernul,cu orice preț.

Cu siguranța că Averescu se potolise,că Iorga era plecat în străinătate (dar amicii săi îi simpatizau),captînd și bunăvoința socialiștilor, și a minoritarilor...

... **luptătorii "neapăratei revoluții" care voiau "Stat țărănist "**,

reînviind metodele dela 1848 (contra stăpînirii maghiare), se aruncară în luptă ,ca pe vremuri :în Camere,urlate,injurii,urne răsturnate ,pentru a încheia cu... **o "retragere eroică " din parlament**, anunțînd că,în curînd ,vor face un "adevărat parlament"

/ **"Adunare Națională" a lor ,"Un adevărat și regretabil 1789".**

Pentru 6 mai,cu **Maniu pe post de "suveran".**

Adunarea dela Alba Iulia "copie a memorabilei Adunări de la Blaj",

concomitent cu **una de la București**(cca 40.000 oameni)

cu **scrisori** trimise în plic,cu **steaguri sfințite** contra "dușmanului",

cu **conducători** organizați militărește,cu mulți **țărani** din "fieful" lui Maniu,

cu **muncitori** care aveau alt crez și urmăreau alte scopuri...

/ **Iorga** : " Pînă la capăt am refuzat să merg,pentru creșterea figurației,la Alba Iulia".

A trimis doar o telegramă în care **recunoștea PNȚ dreptul de a guverna**,atunci cînd regența va socoti necesar.

"[...] cu toată strîngerea laolaltă a,poate,**zeci de mii de oameni**, ascultînd lacomi **discursurile** prin care **se făgăduiau fericiri imposibile** ,

cu toate **urletele** de **<Azi să se schimbe guvernul,azi! >** și

<Murim azi și aici ! > ,cu tot **asaltul de trenuri**,care trebuiră să li fie cedate -

dar nu cel spre București - ,cu toată **cererea de a porni pe jos**

spre **blestemata Capitală a "regătenilor"** urgisiți,

/ rezultatul fu **votarea unei Moțiuni** de un **iacobinism anacronic** , în care se cerea ,se proclama , **<demiterea guvernului inimic al Patriei >** și

se deslega poporul român de ascultarea față de legi [...]

lar la **București**, generalul **Holban**,unit cu **Madgearu**,bucuros că nu ia

răspunderea exceselor ce aștepta la Alba Iulia,s-au mărginit

a da locuitorilor Capitalei ,într-o frumoasă zi de mai,

încă **o defilare populară** pe lîngă atîtea pe care le văzuseră." (p.418-462)

Iorga / nov.'28

▣ **"Răsturnarea" guv.Vintilă Brătianu .**

/ La **2 nov.**,demisia aproape impusă,lui V.B.

/ Au început imediat **consultările și aranjamentele** între partide.

/ Averescu și Goga cereau lui Iorga o coaliție;

frații Boilă îi ofereau orice,dacă se aliază cu PNȚ;

/ La regență,atmosferă îngrijorată pentrucă **Maniu** se dorea,formal,

"stăpînul României" ,mai ceva decît Brătianu ,

considerîndu-se șeful unui mare partid și al unei "revoluții"

oricînd gata să se reaprindă .

/La 8 nov.,Titulescu încearcă să facă "guv.naț",cu păstrarea parlamentului existent.

Eșec,după 4 ore.

Iorga / nov.'28

▣ **Guv.Maniu.**

La **9 nov.**,guvernarea se încredințează lui **Maniu** .

În casa Crețulescu,în casa Cantacuzino,**Maniu "regula afacerile** clienților săi politici,**adopta maniere arhiducale,fabrica legi**,păstrînd în discursuri nota revoluționară [...]

Un revoluționarism deci care ,cu fraza lui 1789,unea starea de spirit

a Directoratului lui Barras.Cei cîțiva învățători ,preoți,intelectuali prinși

în vîrtej ,se uitau uimiți în jurul lor cînd se votau **capitolele unei legislații**

de armătură ,poate nu "bancaară",dar oricum **foarte "capitalistă"** (p.424-

/ Noul guvern avea **patima cheltuelilor** (sume enorme pentru comemorarea a 10 ani dela Ad.dela Alba Iulia; cu aplicarea legii administrative; "o poftă de pradă pe socoteala Statului" ;
/PNT se organiza pentru "rezistență" ,alcătuiind **cetele de țărani ale "voinicilor"**.
Iorga / :30

▣ Restaurația (vezi fișier Carol II)

/ Pentru **Maniu ,întoarcerea Prințului** nu putea fi decît **o mare piedică** în calea recii ambiții [...] Prefera să discute doar cu ministr.de finanțe,Popovici. **Vaida** la Interne nu conta; **Mihalache** cu grupul lui de "radicalii rurali"(**Iunian,Mirto**),doreau o contrabalansare a ardelenilor , se simțeau concurați doar de "carlistul" **Manoilescu**;
/ **Carol II** (8 iun.'30) ,de fapt,dorea **guvern Mihalache**,s-a izbit din prima zi de dificultățile creerii unui **guvern "național"**
Prezan, pe care ar fi dorit să-l aibă (rezistența lui Vintilă, nesinceritatea lui Maniu) și **I-a reinstalat pe Maniu...** dar guvernul era condamnat la "vegetare".
/ În guvern,**Iunian și Manoilescu** se considerau "**oamenii regelui**",
/ "Se adăugi **neapăratul conflict** între **șeful Statului și șeful "revoluției"**
Dacă **regele** consimțise să accepte program și metode de la iacobinii la cîrmă,el,foarte **sensibil la demnitatea Coroanei** sale și **deprins a se gîndi la regime de autoritate,de un singur om** -și se vedea **el însuși în acest rol decisiv** -
nu putea să admită această încremenală dominatoare în fața sa"
Iorga /:

▣ Guv.Iorga -Argetoianu (p.444-462)

[**Atenție LD! Nici nu face capitol separat .**

Tratează episodul la capit."revoluția țărănistă" !!!]

[14 Aprilie'31:demisia Manoilescu,apoi a guv.Mironescu] (vezi **fișier PND**)

Titulescu voise să pună pe Argetoianu la Finanțe. (p.444-445)

/ Rezistența absolută a lui Maniu față de persoana lui Argetoianu, "crud și pătimaș caracterizat ",a oprit hotărîrea lui **Titulescu**, care **a renunțat să facă guvern de "concentrare"**.

/O continuă **opoziție a partidelor** care se temeau **ca ideea că se poate guverna fără dînosele ,să se încetățenească.**

/Iorga era prezentat ca un susținător de "**regim personal**" .

/Avea de partea lui, **ardelenii doriți de rege**:Hațieganu,Valer Pop,Meteș,Tilea (amenințat cu excludereadin partid,zi și noapte)

/Privirile se îndreptau spre **Maniu**,retras la marea lui exploatație rurală dela **Bădăcin**, pe care o prezenta ca "via dela strămoși","nobili din 1600", ținînd **legătura cu partidul ,cu Mihalache**,care recunoștea pentru Ardeal șefia lui **Vaida**,și cu **Titulescu** căruia îi oferea "cheia Albei Iulii"

/Chemat să asiste la căsătoria principesei Ileana (iul.'31), "**sumețul șef al Revoluției**" -care trebuia continuată pînă la crearea "**statului țărănesc**", "eventual și **pînă la republică**" - binevoi să asiste (încărcat de decorații, cu tot statul său major), dar f.supărat, pe cînd liberalii ...jinduiau pela colțuri!

/ Numai nedibăcia lui Iunian,om stăpînit de ură pe țărăniști și supărarea pe "ardelenii trădători"a împiedicat readucerea lui Maniu la guvernare .

/PNT, dibaci în furișarea la guvern,cu mari îndușmăniri în sînul său, "**n-avea nici o soluție,absolut niciuna** " (cum mai aveau , cît de cît,liberalii,averescanii) pentru gravele probleme economice.

Iorga/ 'iun.'32

▣ Demisia guv.Iorga .Guv.Vaida

/"**Demisia mea de om cinstit ,cu simț de demnitate personală, a fost scrisă pe biroul însuși al Suveranului.**"

/I s-a aruncat din nou numele lui **Titulescu**,care venit în grabă, s-a apucat de formarea unui "**guvern național**" (pe care **regele** îl dorea)dar nu a reușit .

/ Regele a oferit guvernul lui **Mihalache**,acesta l-a indicat pe **Maniu**, care la rîndu-i l-a indicat pe **Vaida!**

/ "Și atunci **se petrecu ceva necunoscut în istoria Monarhiei românești**, dela vechii Domni din Argeș și din cetatea Moldovei,peste Fanarioți,pînă azi: **un șef de partid care nu primește oferta Suveranului pentru că l-a văzut lucrînd pe căi neconstituționale**

și pentru că nici **asigurările care i se dau** că a revenit pe altă cale , **nu-l pot satisface** fără **garanții reale** și un **termen lung de experimentare** .

Pentru acest termen,**șeful revoluției dela noiembrie 1928**, indică pe subalternul său ,d.**Vaida.**" (p.460-462)

/D.**Vaida** ,devenit "**homo regius**",în fruntea unui **minister cu alcătuire "iacobină"**, care nu respecta nimic creat de alții,**ascultînd de "arbitrul suprem"[Maniu]** ajuns la culmea dorințelor sale:"**a regenta România ,oricare ar fi titlul pe care-l poartă**"

Iorga / '1919- 1932

5.a.) N.Iorga, DOI ANI DE RESTAURAȚIE.Ce a fost Ce am vrut Ce am putut

Vălenii de Munte,iunie 1932

[LD:carte scrisă cu năduf,după debarcarea dela guvern.

voi intercala la fișele precedente,eventualele lucruri deosebite.]

Iorga /'10 iun.'30

▣ Guvernul Maniu

/La prima audiență,(8 iun.)regele i-a mărturisit intenția :

guvern de concentrare,condus de cineva care să nu fie șef de partid.

/ La 10 iunie,nu mai este vorba de asta,ci de... **confirmarea lui Maniu**

Cel care nu invitase pe prințul exilat ,care-l întîmpinase cu toate rezervele ,puțin merge pînă la arestare

e din nou **stăpîn pe situație**.

/ Regimul dinaintea restaurației s-a reinstalat

Deosebirea :ardelenii sunt mai puternici,în dauna auxiliarilor din armata lui Mihalache,iar vechii tachiști ,"la colț".

Vechiul marasm s-a întins peste apele politice.Nimic nu s-a schimbat.

Nimic nu se va schimba.Afacerile continuă.

"Lumea s-a potolit:**resignarea orientală dă o înfățișare de bună cuviință deziluziei.**"

Iorga /:oct.'30

▣G.G.Mironescu la Guvern . (p.21-22)

/Nemulțumit de gov.Maniu,regele îi spune lui Iorga că intenționează să aducă pe **Mironescu**.

/ "Om **cult și bogat**,de **maniere moldovenești alese**,profesor la Facultatea de drept din București,fost **amic a lui Take Ionescu**,**venit prin fuziune la d.Maniu** și rămas , la desfacerea de mine ,în lotul ,mai promițător , al acestuia , e un om de **resurse încă nebănuite ;fără pretenții**,știe să lucreze cu acel **instinct al realităților**,care nu se pot ignora și nu trebuie bruscate ,natural la acest **urmas de răzeși vaslueni**,care **știe mult mai multe decît <șeful> său ardelean**, și se poate strecura acolo unde acesta ,**nemeșul bihorean**,se lovește de piatră cu **o frunte mai tare și decît piatra. "**

/Regele îi spunea "**cuconul Jorj**",fiind om de intimitate, plăcut regelui.

/ În guvernul său vor fi **Manoilescu,Hațieganu** pro-carliști .)

Iorga/ dec.'30

▣ Disensiuni în PNȚ (p.26-28)

/**Manoilescu** anunță "o lovitură" ;**Iunian** demisionează; **Mirto** se ridică contra lui Voicu Nițescu; "**trădătorul Stere**" își ține discursul economic;**camerele se descomplectează** de parlamentari

(bugetul se votează la 23 dec.,cu deputați aduși de poliție în automobile! ;

"Regimul este evident muribund,dar din motive pe care nu le înțeleg,**el e lăsat să-și prelungească agonia.**"

Iorga/ (p.28-29, 30 -33)

/Primul an de restaurație se mîntuie în sărăcie, tristeță și lipsă de încredere în viitor.
[început 1931]

...se apropie "lichidarea " regimului PNȚ...

/Mihalache (14 febr.'31) subliniază greutatea situației, cerînd ajutorul adversarilor; **Gafencu** se ridică contra soluției "personalităților";

Manoilescu spune că nu au cu ce plăti salariile; **monstruosul împrumut** (votat în martie), legîndu-ne pe multă vreme cu cătușele de fier ale finanței universale;

legea administrativă, de o descentralizare "sovietică"

(ieșită din mintea fanatică a omului dela Soroca) întîmpină piedici.

/Manoilescu demisionează la 4 apr.'31. **GG Mironescu** (după sfatul lui Iorga) **își dă demisia**. La orizont, se profilează iar figura lui **Titulescu**, pentru "guvern de concentrare."
(va pleca, fără rezultat)

Iorga / 'apr.31

▣ **Guvern Iorga- Argetoianu .**

/Se formează gov. Iorga (p. 35---) (Vezi **fișier PND**)

/La 16 apr., regele cere cuprinderea în guvern a lui Argetoianu ,

Titulescu explică **opoziția lui Maniu**, **Iorga merge la Maniu** să-l convingă,

Titulescu se supără, regele insistă ... și-i cere lui **Iorga formarea guvernului**.

/Clubul PNȚ n-a îngăduit niciunui membru al său să colaboreze.

Hațieganu a fost imediat **exclus**. **"O atitudine de ură**, pe care a crescut-o limbajul desfrînat, de o violență care nici supt regimul unguresc nu se întrebuinta,

al **"Patriei"**, **monitorul separatismului** . "

Iorga / '31-'32 (p.53,55,)

▣ **Disensiuni în PNȚ .**

La 23 iunie '31, înainte de a se începe lucrările prlamentului, **Maniu** părăsește demisionînd, Camera, și **funcția de președ. PNȚ**.

/ Apoi **convoacă o adunare la Cluj** (4 iul.), atîcînd pe rege că a procedat

"neconstituțional"...căutînd iar ușa de din dos a Palatului.

...încep pîrile, calomniile, intrigile...atacurile feroce...dar peste un timp,

...**regele** reia relațiile cu ardelenii, cu Maniu...strînge relațiile cu Vaida...

[nov.-dec.'31-ian.'32] **campania PNȚ** :

/ **ardelenii, grupul de la Cluj** (violent, absent în Parlam.)

țărăniștii (prietenoși, colaborează rodnic, uneori plăcut)

Iorga le propune țărăniștilor (Mihalache, Lupu, Mirto, Călinescu), că ,

pentru a evita o criză de succesiune, să intre treptat în guvern,

pînă guvernul devine de "partid". Discută în acest sens cu **Călinescu**, "un pasionat luptător politic, dar și un om de omenie". (p.90-91)

Iorga / : (p.124-125)

[2iun.'32]. Omul "crizelor insolubile" , Titulescu, sosește dela Geneva. "[...] **în loc de a se**

vedea, peste încercarea lui, menită fatal să dea greș, în neputința "marilor partide",

succesiunea, firească, a dlui Duca, apare ideea unui "guvern de tranziție",

pe care le-ar presida imparțialul domn **Vaida**, cel care suflase mai mult la Cluj în flacăra **urii împotriva noastră și a întregului "Vechi Regat"**.

[4 iun.'32]/Notă Jurnal :

< Regele mă întrebă ce atitudine iau.

-Față de ce?

R-De o **formațiune național-țărănistă**.

-Cu d. Titulescu?

R-Nu știu încă

-**Voi fi contra ei**. [...]

R-Dar dacă se face o **coaliție**?

-**Și contra ei voi lupta, contra a orice are aierul de partid,**

căci la noi partidul este bandă de exploatare.

/ **Iorga** îi mai amintește regelui :

că acum regele este "într-o mare încurcătură", că "apucă pe o cale greșită"

că oamenii la care se gîndește "nu pot da nimic"; că **Maniu** este "un șef de republică

înnăscut", că **Mihalache** "a rămas omul simplu, rîzgîiat de soartă,

nu se face din el un om politic";

Iorga / Guv.Vaida

[5 -6 iun.'32]

/Titulescu și-a depus mandatul;Regele a făcut din **Vaida**,singur-singurel,
un **guvern de "alegeri"**. "Cumplitul luptător contra "Vechiului Regat",
dușmanul Bucureștiului cari ar merita distrugerea,presta jurământul."

Iorga / '30-'32

5.b) Iuliu Maniu, Memoriul : relațiile lui cu MSR Carol II ,1925-1933 , 13 dec. '34

(BCS, Colecții Speciale, Mss 21.833 - Fd. Braniște)

[LD : A circulat sub formă de **manuscris**, în mai multe exemplare , în culisele politice.

Ar fi fost prezentat sub formă de **expunere la o ședință PNT**

Un asemenea exemplar a fost lansat de Stelian Neagoe la o sesiune științifică la ISISP . Unii istorici l-au considerat **apocrif**. Pe un exemplar s-ar fi găsit adnotările lui **Averescu care-l contrazicea**. Deci îl iau în considerație cu toate rezervele, coroborându-l cu alte documente. Mie mi se pare destul de credibil.

5 ani de străduință pentru a-l readuce pe Carol pe Tron,

Dumnezeu știe cu ce gânduri !

4 ani și jumătate , la trântă cu **Carol, cu Elena Lupescu, cu camarila,**

sperând **să poată guverna și aplica programul PNT** !

10 ani , cu profunda dorință de a **împiedica PNL să revină la putere !**

Dar difuzarea acestui Memoriu în dec.'34 ce viza ?]

Doc.integral - **fișier PNT XI**

/ Convingeri monarhice și dinastice /

/ "Chestiunea Carol " - Consiliul de Coroană din 1925 ; pro-Carol /

/ 1926-1927 . Demersurile lui Maniu pentru readucerea lui Carol în țară /

/ Misiunile la Carol : Popovici, Iunian , Ciolan, mr.Precup, mr.Nicoară /

- condiționare : fără Elena Lupescu !

/ 7- 8 iul.1930 .Planurile lui Maniu privind revenirea lui Carol :

protocol - loc în Regență - primirea - ghinionul .

/ 8 iul.1930 Concluzii : Restaurația - operă a lui Maniu, a PNT /

/ 1930- 1931. Guvern Maniu /Mironescu / Maniu /

Maniu -Carol - PNT- Camarila

Ratarea încoronării - Lupeasca la Foișor - Maniu între Sovata și Viena

Iul.Maniu / 13 dec.'34

6) Grigore Gafencu,"Însemnări politice",1929-1939 ,Ed.Humanitas.1991

(Ed.Stelian Neagoe)

[LD: din memoriile lui , voi putea urmări evoluția **tineretului intelectual țărănist** de "bună credință" ,la care **democratismul, parlamentarismul, partidismul,** făceau parte din "zestrea" lor formativ-intelectuală (influența Occidentului, a cărții).

Felul cum **au trăit și simțit ei** realitățile românești contemporane, și ,în context, **prestația partidului** în care au crezut- conducători, programe, conjuncturi ; **traiectoria** unora - cât , cum și de ce - de la credința în **misiunea istorică a PNT** , în **democratismul intransigent al lui Maniu,**

la **regimul dictatorial al lui Carol : "cazul Gafencu ."**

Și prin aceste cazuri , locul și rolul **PNT, în eșuarea democrației românești.]**

Gafencu / 20 oct.'29

▣ **Regența:Sărățeanu.**

[n. la 30 ian.1892. **Gafencu avea 38 de ani]**

Sărățeanu în regență: uimirea parlamentului;furia lui Iunian (Justiție);

antagonism țărăniști - fam.Sărățeanu -Popovici- Vaida

Regimul se clatină : guvern, partid, regență.(p.15)

Gafencu / '30

▣ **Restaurația.**

/Factorii care pregătesc restaurația :

Carlismul nehotărît ,sovăelnic,în stare latentă ,la Maniu explicabil prin: eșecul regenței "docile" ;scăparea generalilor și armatei de sub autoritatea civilă;adversitatea liberalilor.

De aceea ,pasivitatea binevoitoare față de propaganda carlistă.

/ **Anticarlaismul** lui **Maniu** :primejdia unui element nou,nestatotornic, jurăminte călcate,certuri de familie. (p.15-16)

/ **"Carlismul"** lui **Junian** nu seamănă cu a lui **Manoilescu** (credință profitabilă),

cu al lui **Nae** (oportunism doctrinar și mistic),

cu al lui **Filipescu** (pornire naivă și înverșunată),

ci cu **dorința de a închide calea dorinței lui Maniu [!!!]**

de a deveni președinte de republică! (cf confidenței lui Junian)

8 iunie '30. **Carol își reia locul:** "cu consimțământul **guvernului**,cu aprobarea entuziasmată a **parlamentului**,dar **fără ajutorul partidelor**. [...]

răsplătește prietenii dar lovește partidele. [...]

Maniu e îndepărtat,**Averescu** nesocotit,**Vintilă** turtit. " (p.17)

Gafencu / '30-'31

▣ **PNȚ și Gov. Mironescu**

[1 ian.'31] Față de reorganizarea PNL (Duca) ,**se impune și reorganizarea PNȚ.**

Trebuie un șef, nu guvern de "căpătuială",prezidat de un berbec...

sau mai degrabă de o oaie.

/ În "Argus",a scris că **PNȚ** are o **guvernare de 2 ani, și 2 luni fără șef**

(cu **Maniu** plimbându-se în Prater și Riviera,

cu **Mihalache** ascunzându-se de orice răspundere,și

"preafericitul" **Mironescu** ...)

Dar o zicătoare zice : < decît o armată de lei condusă de o oaie,

mai bine o armată de oi ,condusă de un leu .>(p.29)

[30 ian.'31] (ziua lui Gaf. are 39 de ani .] Lipsa de atitudine a gov.făț de greutățile economice și politice." **Partidul** cînd **s-a despărțit de șef**,a renunțat în același timp la program și la tradiție.

/ **Zîmbetul slugarnic al lui Mironescu a fost,de trei luni de zile,singurul nostru program.**

/ La orice poruncă de sus,guvernul s-a supus. [...] **grija de a rămîne la putere , în orice condiție,și cu prețul oricărui umilinți**,a întunecat toate ambițiile și toate credințele echipei noastre ministeriale. [...] " (p.58-59)

Gafencu / febr.'31

▣ **Tineretul PNȚ**

[7 febr.'31] Acasă la **Gafencu**,întrunire de "**amici politici**" :**Andrei, Ghelmegeanu,**

Graur,Paleologu,Moldovan,Crișan,Aug.Popa.

Ralea și Eug.Crăciun n-au putut veni.

Gafencu le explică motivul convocării :

- 1.sit.generală a partidului ;
- 2.raporturile dintre guvern și partid;
- 3.neajunsurile prelungirii guvernării asupra partidului,programului, demnității,misiunii;
- 4.acțiunea ce ar trebui întreprinsă (parlam.,în afară etc.);

Ghelmegeanu :**unitatea partidului e esențială.**

Ea este **amenințată din 2 părți** :

naționali - țărăniști ; de "sus",fuziunea între "chemăriști" și țărăniști.

În Regat și Basarabia ,**partizani convinși ai fuziunii** au rămas

doar **Mihalache** și **Madgearu**.

Răducanu e mai puțin convins ; **Mirto** caută o altă ieșire ;

Junian face politica sa. **Asupra lor trebuie exercitată presiunea unității .**

Crișan :rolul "**chemăriștilor**" (tineri intelectuali ardeleni,grupați în jurul ziarului "Chemarea" ,Cluj, pentru a protesta împotriva "feloniei "Goldiș-Lupaș,în 1926) care **s-au hotărît să joace un rol mai activ în partid;**

sunt cuprinși în cadrele partidului,supuși ideologiei și disciplinei din partid.

Nu au un președinte.Au un **comitet director**,din care face parte

și **Viorel Tilea**,(pe care "Cuvîntul" trage nădejdea că-l va împinge la separație).

Indiferent ce se spune de "chemăriști" în București,

cei din Ardeal fac parte integrantă din partid. **Maniu "va trăi și va muri" cu ideea unității partidului, iar ardelenii îl urmează.**

Aug.Popa (chemăristconfirmă și întregeste aceste declarații.

Graur: ideea unității nu poate depinde de niște persoane;

garanția unității este legătura dintre **Maniu și Mihalache.**

Andrei :insistă asupra **neînțelegerilor din partid**,mai ales a **basarabenilor.**

După el,**PNȚ cuprinde 5 grupuri:**

maniștii, mihalachiștii, iunianiștii, steriștii și oportuniștii.

Guvernul[G.G.Marinescu] guvernează cu ultimii.

Gafencu concluzionează :

1. lupta pentru întărirea unității PNȚ ;
- 2.fruntașii să aducă clarificări;
- 3.organizarea unor ședințe săptămânale cu invitarea membrilor biroului part.
- 4.raporturile dintre guvern și partid; (p.68-72)

...El spune că nu urmărește răsturnarea guvernului,nici nu poate,nici n-ar servi la nimic,dar **trebuie risipite confuziile.** Anunță că acest tip de întrunire se va ține periodic (prima la 13 febr.) Pledează pentru slujirea dinastiei,analizează f. amănunțit și sistematizat sit. economică și politică. (p.72-84)

Gafencu / febr.'31

Tineret PNȚ

[13 febr.'31] Întrunire politică **la el acasă :Andrei,Ralea,Ghelmegeanu, Moldovan,Aug.Popa,Virgil Solomon ,Graur ș.a.** Se reiau discuțiile :

dr.Virgil Solomon :critică sever **guvernarea Mironescu** ,

care **slăbește prestigiul partidului** ;

înlăturarea lui Maniu din viața politică nu este posibilă și nici folositoare;

trebuie așteptată reîntoarcerea lui Maniu , care le-a cerut

supunere necondiționată față de guvern.

Ralea,Ghelmegeanu și Andrei,mai puțin optimiști.

Ralea insistă asupra **intențiilor regale** de a ajunge la un **"guvern personal"**.

Nici unul din ei nu vede posibilă clarificarea,pînă la **reîntoarcerea lui Maniu.**

Gafencu : " [...]și eu **am promis dlui Maniu să rabd și să tac** ,

totuși **simt necesitatea** ,printr-o manifestare de energie și credință,

să tulbur **convingerea falsă dar generală** ,

că partidul a abdicat dela orișice program și demnitate și este ,

ca și guvernul care îl reprezintă,**o unealtă docilă de execuție** ,

o unealtă care ,în aceste zile , **pregătește calea unei alte unelte**

și mai docile ,dar cu mult mai puțin inofensivă "

/Voia să facă **o interpelare în parlament**,în acest sens,dar **ceilalți s-au opus**, considerînd-o **inoportună și primejdioasă.**

/ Au hotărît **aducerea la cunoștința lui Mihalache și a lui Vaida**

a frământărilor lor.

(p.89 - 91)

Gafencu / 15 febr.'31

▣ **Tineret PNȚ**

Gafencu și Andrei la Mihalache.

Mihalache: < Exact ! Dar ce să facem?Să grăbim retragerea? Să lăsăm pe rege

să se lupte singur cu greutățile? Să-l aruncăm noi în brațele dictaturii[...]

care poate să-i fie fatală? Și ce se întîmplă cu țara dacă dispare regele? [...]

Sînt democrat și parlamentar convins -sînt **credincios partidului** - ,

dar cred că **sunt anumite situații** în care **nu trebuie să punem mereu înainte lozincă parlamentarismului și democrației.**

[...] am adresat un călduros **apel către Maniu,să vie cît mai repede.** >

Gafencu și Andrei - pledează pentru partide puternice,de rezistență ,

contra tendințelor de autoritarism.

Mihalache nu-i contrazice,dar pare **dominat de dorința de a acoperi pe rege** ,

de a-l menaja,avînd în vedere contribuția sa la reîntoarcerea sa.

Gafencu / 17 febr.'31

▣ **Tineretul PNȚ**

[17 febr.'31] **Gafencu la Vaida** (7 ore, acasă ,la Cluj)

/ **Vaida** bine dispus,odihnit,cu un zîmbet de resemnare și răbdare(care nu ar putea dăinui

la București!), face ordine în bibliotecă, în cărți și arhivă. (îi arată o colecție din istoria mileniumului maghiar pe care vrea să o "evacueze", copiii nu mai știu maghiara!)
/ **Gafencu** îi explică **dorințele grupului și dorința ca Maniu să se reîntoarcă** mai curînd în țară.

/ **Vaida** îi explică **viziunea sa - "O expunere lungă, foarte lungă, după felul său, presărată de observații juste, de idei originale, dar care nu se ridică decît foarte anevoios, prin mii de amănunte inutile, spre concluzii cam vagi. "**

(îi cunoaștea stilul de cînd era interimar la externe).

Digresiunile lui Vaida, agreabile în opoziție sau vacanță.

Rezultatele politice ale vizitei sale : Vaida crede că **Maniu nu se va grăbi cu întoarcerea**, și-a măsurat bine timpul, pentru a vedea ce vrea în străinătate și a nu vedea ce se întîmplă în țară. **Apelurile îi vor întări doar convingerea despre necesitatea absenței sale !**

O manifestare de unitate a partidului și de dragoste față de șef, asta ,da ! (p.89- 96)

Gafencu / [1930 -'31] Nae Ionescu (Vezi fișier Etica)

Gafencu / [1931] Titulescu (vezi fișier Etica)

Gafencu / 26 martie '31

▣ Tineret PNT

[26 martie'31] **Consfătuirea** obișnuită cu **amicii parlamentari** :

Andrei, Ghelmegeanu, Graur, Badea, Solomon, Aug. Popa, Penescu ,

în legătură cu eventualitatea formării unui **gouv. Titulescu** .

/ Se știe că **Maniu este pentru gouv. Titulescu**, cu majorit. **PNT**,

că este **contra gouv. de concentrare** ;

/ **Lunian** și alți miniștri țărăniști, **agreează un gouv. de concentrare** ;

/ **Mihalache și Madgearu** nu vor să se opună regelui ;

...Aceste opțiuni, se manifestă și în consfătuirea lor :

/ ardelenii și Penescu pentru exclusivism de partid ;

/ Lugoșianu și Crișan sunt pentru formulă de concentrare

/ Ghelmegeanu, Andrei, Badea, apără teza contrarie...

Cuvîntul hotărîtor îl va avea Maniu...(p.129-130)

[LD: **va urma gouv. Iorga -Argetoianu ! Consfătuirile acestea , se pare , s-au întrerupt]**

Gafencu / 'iun.'31

▣ Maniu -Carol - Mihalache

[25 iun.'31] Guvern Iorga.

/ **Madgearu** , disperat ,îi spune că **Maniu vrea să părăsească șefia partidului și parlamentul**. Madgearu, Mihalache, chiar Lunian, insistă să se răsîndească.

Maniu :<În situația de azi, **sînt o povară pentru partid** ,

n-am dreptul să rămîn.[...]

partidul trebuie să rămîie pe calea lui, -eu trebuie să plec.>

Gafencu : "Rămîn adînc mișcat și tulburat de hotărîrea șefului **de care legasem întreaga mea viață publică "**

...Seara, ziarele anunțau senzaționala demisie. Orașul este în fierbere.

Prietenii sunt consternați, adversarii aiuriți.

"**Lupta dintre Maniu și Rege e deschisă, pe față.**

:) Împins de sfătuitori necoptți și pătimași, **Regele a urmărit pe șeful național - țărănist** din primele zile ale domniei sale. **Nu i-a iertat**

nici **amînarea** continuă a întoarcerii sale, nici **primirea șovăitoare**

ce i-a făcut-o, nici **propunerea** de a-i da un **loc în regență**,

nici **refuzul** de a prezida primul minister al restaurației, nici mai ales ,

sprijinul stăruitor pe care l-a dat cauzei pierdute a nefericitei prințese **Elena [...]**

:) **Banda Lupescu descoperise în Maniu** , cu bună dreptate,

pe **cel mai primejdios adversar al ei.[...]** ".(p.152-153)

/ **Maniu** , jignit și el, în **orgoliul lui de "regizor" al regenței** ce o aranjase ,

cum îi venea mai bine (**Sărățeanu**) , ar fi putut găsi o cale de înțelegere și

acomodare .Spre deosebire de **Lunian care e convins că Maniu urmărește**

președinția de republică , "eu cred că e monarhist hotărît,

monarhist prin toată formația spiritului său, și prin firea și credințele

sale".(enumeră cunoscutele episoade în care regele a jignit pe Maniu;

face o analiză minuțioasă a situației din partid, a opiniilor liderilor,

- a **grupului tineret**,a **ardelenilor**,a **regașenilor etc..** -vezi cartea ...)
- / **"Maniu hotărî să dispară cu desăvîrșire.**
E sistemul de luptă ce-i păru cel mai bun.**Protestația mută.**Lupta prin tăcere și prin resemnare.**Bădăcin".**
- / Situația cea mai grea este a lui **Mihalache** ,în care se dă lupta pentru **unitatea partidului , prestigiul lui Maniu și dorința de a nu rupe legăturile cu regele.** Din aceste frământări,a ieșit **un compromis: solidarizarea cu Maniu și locul șefiei vacant .**
 (relatează lupta pentru Moțiune ,în cadrul biroului - cu varianta Mihalache și Gafencu -;**adoptarea variantei Gafencu** ,care coincidea cu hotărîrea comit.dela Cluj) (p.154-159)
- Gafencu /: iulie'31

▣ **Realizarea parțială a democrației țărăniști.**

(Atenție L.D. ! face o detaliată analiză a relațiilor dintre fruntașii țărăniști și naționali; face splendide portrete caracterologice, fizionomii,cultură,maniere,episoade și evoluție politică lui **Maniu ,Vaida,Popovici, Mironescu, Titulescu, Iunian ,** cu care a lucrat .Revezi, la nevoie, cartea)

[Balcic, iulie'31] **"Sfîrșitul regimului democratic"** [bilanțul unui an]

/ Eroul anului scurs a fost **Carol. Regimului PNȚ s-a prăbușit** din pricina unei prea slabe Regențe.**Restaurația** nu a făcut decît să grăbească această prăbușire.**Tînărul rege** a dorit să exercite **o influență directă** asupra cîrmuirii și să **experimenteze unele teorii și metode preferate.**

/ Pentru a se impune ,**democrația a luptat 10 ani** și a fost nevoită să ajungă **pe pragul unei revoluții** ,întrunirea dela **Alba Iulia.** [1928]
"Revoluționar",PNȚ nu a fost decît în 1928 ,la Alba Iulia, singurul **episod "vijelios"** în lupta pentru democrație și legalitate, **care a dovedit că masele erau mult mai la "stînga" decît partidul.**

/Odată venit la putere,**PNȚ și-a urmat programul legalist.**

Nae Ionescu are dreptate cînd susține că **excesul de legalism și teama de spirit revoluționar ,au dezamăgit masele.**

/ **Guvernul PNȚ** "a reușit să împlinească **partea burghezo -capitalistă** din programul său,[...] **nu a dus** ,în schimb,la **împlinirea părții țărănești."**
 (detaliază și dă ex.de slăbiciune,de inconsecvențe,de ezitări)

/ **"PNȚ a fost lipsit de hotărîre și de curaj.A inaugurat[...] un regim democratic .**
 Lăsînd însă în picioare ,neschimbat ,netulburat,întregul aparat administrativ de odinioară.**Nu a dat noului regim o temelie tare și statornică."**
 (p.182-187)

/ A fost firesc să-și ia garanția ,prin numirea lui Sărățeanu în regență,
 (dar mai bine trebuia să-l pună pe Prezan.)

/ **Rezultatul : rău pentru partid și pentru țară.**

/ S-a mai adăugat **criza economică** ,care a complicat și mai tare...
 La restaurație,**PNȚ era uzat de 2 ani de guvernare**,
 cu **popularitatea măcinată**,mult exagerată de adversari.

/ **Carol** s-a arătat mult mai înțelept! Pentru a-și consolida situația ,nu s-a sfiit să numească **oameni de încredere în posturile importante:**
 la Siguranță, Poliție,Jandarmerie,Armată.

Partidele,funcționărima,armata,au fost reduse la tăcere. (p.187-188)

/ Printre cauzele care **au slăbit regimul PNȚ**,au fost și **neînțelegerile dintre fruntașii partidului. Maniu** a avut deseori o situație din cele mai grele , între **elementele atît de deosebite** care au alcătuit primul guvern democratic.
"Deosebiri de caracter,deosebiri de creștere și de formație sufletească ,deosebiri de **concepție politică.***

Țărăniștii aduceau cu ei o **ideologie de stînga** , călîită cu focul luptei lungi și aprige de opoziție,un **spirit vioi,îndrăzneț, dornic de schimbări și de prefaceri.**[...]

Obișnuiți ,prin tradiție și creștere politică,să reprezinte întreg românismul de peste munți ,fără deosebire,nici culoare politică ,

Partidul Național cuprindea **curențe potrivnice**, dela **o ideologie** vecină cu **socialismul** lui Flueraș și al muncitorilor din Valea Jiului, pînă la **"conservatismul social"** al lui Aurel Vlad.

* **Note-portret : Maniu, Vaida, Popovici, GGMironescu, Titulescu, Iunian.**

Gafencu / '31

Maniu

Uimitoare **îndemînare de împăciuire** a blocului ardelean și unitatea partidului fuzionat ;**sfortărea solidarității** ,printr-o **leală înțelegere cu Mihalache** ;**concilierea** energiei și avîntului țărăniștilor,cu **ambitiția și pofta de respectabilitate** a naționalilor ardeleni ;**cumpănă dreaptă** între **pretențiile potrivnice** ,cu desăvîrșită nepărtinire ;**satisfacție pentru tovarășii** mai de seamă din provinciile unite,cu portofolii și funcții .
["răsplata voinicilor,bucuria proștilor" :s-a produs o inflație ministerială.)

Maniu a procedat la **reduceri și remanieri** ;]

tăcerea lui Maniu ;s-a bucurat de o **mare simpatie în Occident** ,în lumea politică și presă [Gafencu își adjudecă și pentru el un rol deosebit în **crearea imaginii pozitive** a țării] ;

prețuia **țuica tare și vinul bun**,băute cu măsură ; îi plăceau **plimbarile pe munte** și hidroterapia ; desăvîrșit **port orășenesc**: guler tare,haine închise, pantofi negri ;

sănătate perfectă; volubil și povestitor în împrejurări de odihnă;

Gafencu/'31

Vaida

Cel mai "bătăios" dintre ardeleni ;departe de a fi un bun ministru ;
vorbăreț, încet la muncă,necunoscător de amănunte ; înzestrat cu o **imaginație colorată** (care îl îndepărta de realități),lua cele mai **neasteptate și ciudate măsuri** ; observator nedumerit,deseori foarte spiritual; **educație și cultură istorico-filozofice "curat și exclusiv austro-ungare "** ;

exceptînd unele **greșeli regretabile** (ciocnirile dela CFR și nenorocitul Lupeni!), administrație împăciuitoare,părintești,plină de bune intenții și bunăvoință,;

"bărbat întreg -nobil pînă în fundul sufletului" ;

"trecutul său vijelios,de luptător vajnic și neînfrînt ,cavaler fără pată și fără prihană al cauzei naționale " ; însușirile sale de om: **credință neclintită față de șef,lealitate desăvîrșită față de colaboratorii direcți** (Mirto,Angelescu,Gafencu);

însușirea de căpetenie:atitudine hotărîtă,**curaj,talent,greutate**,simț al oportunității ; explozie de sinceritate brutală;

Gafencu /'31

Popovici

Nu s-a ridicat pe culmi,însușirile omului,egale cu ale ministrului ;

totul la el este **mediocru** ; **beneficiarul politicii ardeleni**

(sora lui mare,soacra lui Vaida ; prietenia cu Maniu ; cumnat cu Sărățeanu) ;

cu relații în promiscuitatea ardelenescă bucureșteană :dr.Popovici,Lugoșianu) ;

nu era revoluționar,nici doctrinar,nici grăbit să facă reforme îndrăznețe ; **"Nu era nimic"** ;

așa nepregătit,cu mijloace intelectuale mărginite,**a reușit să obțină rezultate**

spectaculoase :2 împrumuturi externe ,reorganizarea BNR,stabilizarea leului

(toate cu ajutorul lui Lugoșianu) ; gestiunea sa financiară-administrativă,dezastruoasă;

Leneș, sau mai degrabă **confortabil,comod**,grăbit în toate,**amorezat de soția** sa mai

tînără cu 20 de ani ; necunoscător al mecanismului financiar,fudul de aribuțiile și

prestigiul său **n-a stăpnit ministerul său**,agravînd o cumplită dezordine;

colaborare grea și dificilă cu Madgearu (Madgearu a făcut bugetul,el l-a aplicat) ;

carlist înflăcărat (i-a adus îndepărtarea de Maniu și Vaida) ;

Gafencu /'31

Mironescu . I-a plăcut să fie ministru și prim-ministru ;în ziua cînd s-au împărțit portofoliile,era **rușinos ca o fată mare** ;roș la față,cu o mustață albă răsucită,cu privire blîndă și sfioasă,părea un **bătrîn gingaș** ,cam puțin jenat de înfățișarea sa atît de puțin bărbătească ;**numit la externe**, a izbucnit: < ce voi face eu la externe?>

[a doua zi ,Maniu l-a anunțat că îl va avea pe **Gafencu** colaborator,

și a făcut totul ca să împiedice numirea !

Vorba lui fiu-său Jimmy : < lumea zice despre tata că e prost și că e bun.

Nu e nici atît de bun ,nici atît de prost ,precum pare !>]

a fost un **ministru norocos** ; lipsit de talent,lipsit de inteligență,de pregătire și cunoștințe diplomatice,a avut o **perioadă de mari succese în politica externă** ;
a știut să profite de oameni și împrejurări,mai ales de **Titulescu ...**
Gafencu / 31

Titulescu

/ Ministrul de externe cu reședința în occident .

"Mironică" și "Titulică",prietenii tăiști,) ; Mironescu era de părerea lui Maniu (la București) și de părerea lui Titulescu (la Geneva și Haga) ;

[**Gafencu** își adjudecă și pentru el un **rol deosebit în actele diplomatice** din perioadă și crearea imaginii pozitive a țării] ;

/ **Titulescu** .Folosul factorului extern .Scump plătit,viu criticat,întrebuințat de toate guvernele,s-a vădit mai ales în gov.PNȚ.E spre cinstea lui Mironescu că a știut să-l încurajeze,să-l folosească, să profite de el.

Gafencu / '31

Iunian

Susceibilitatea sa supărăcioasă, neconținută pricină de frământări ; învinuia pe Maniu că urmărește o "politică personală" pentru ardeleni ;**cel mai "nervos"**dintre țărăniști , deseori în conflict cu "cel mai bătaios " dintre ardeleni- Vaida;

Gafencu / sept.'31 , **retro mai'31**

▫ **Retragerea lui Maniu de la șefia PNȚ (varianta Maniu)**

Motivația: Guvernul "personal" al lui Carol și camarila .

[**LD : cu rezervele de rigoare, putem socoti această motivație ,drept **varianta Maniu.** Chiar dacă se suprapun două subiectivități - Maniu, Gafencu -]**

[10 sept.'31,**Sovata**; Gafencu , 3 zile cu Maniu]

(descrie natura,cura de hidroterapie a lui Maniu,cu prietenii doar la masă, starea de sanatate,povestitorul de fapte din trecut,interes pentru problemele politice,"domnul președinte" -poreclă dată d Stere.

Îi relatează,**convorbirile dramatice cu Carol**

[**dialog reconstituit Maniu-Carol**]

În momentul **retragerii sale din Parlament și șefia partidului** -gov.lorga.]

[G.G.le reconstitue.**L.D. le prezint sub formă de dialog**]

Maniu : Dacă M.V.îmi permite ,îi voi spune tot adevarul.M.V. are în jurul ei

cunoscuți și prieteni ,toți patrioți de sigur,dar toți doritori de unele succese, de unele favoruri,de unele beneficii,care depind de bunăvoința M.V. [...]

Eu nu mai am ambiții. Mi le-am satisfăcut pe toate.

Am fost șef de partid,șef al Consiliului Dirigent, fruntaș al provinciei mele, șef de guvern.Mai mult nu pot dori.Avere nu poftesc.[...]

M-am retras din viața publică fiindcă nu vreau să mă asociez la dezastrul către care mergem.

Și mergem la dezastru din două pricini ,una politică,alta de ordin intim.

Pricina politică: guvernul personal al M.V .care [...]

nimicește toate eforturile pe care le-am făcut în anii din urmă

pentru a asigura o normală desfășurare a vieții noastre politice,

în **cadrul constituțional**,izvorînd și sprijinindu-se pe **suveranitatea națională.**

Guvern personal,lipsit de bază politică,de program,de credință,[...]

M.V. e de părere că **viața ei intimă** nu privește pe nimeni. [...]

Eu sunt de altă părere.

Credința mea e că **viața particulară a unui suveran** ,ca și viața oamenilor de stat

în vază,**privesc întreaga țară. Viața destrăbălată** a unui om suspus

înfrunște și tulbură viața publică [...] > (Vezi pe larg fișier **Carol II**)

Gafencu / sept.'31

▫ **Retragerea lui Maniu de la șefia PNȚ (varianta Mihalache)**

[**LD: aceasta ar putea fi "varianta Mihalache" , în legătură cu șefia PNȚ**]

[17 sept.'31] Convorbire viforoasă între **Mihalache** (întors dela Muscel) și **Madgearu**

(întors din străinătate) legată de **reîntoarcerea la șefie a lui Maniu.**

Gafencu îi pune la curent cu convorbirea cu Maniu (Sovata).

/ **Mihalache** (enervare și iritabilitate neobișnuită, ton ridicat, bate cu pumnul în masă, sare în picioare, se plimbă nervos):
De ce să nu se întorcă? Regele l-a asigurat de încredere!
Nu ne privește dacă era sincer! **Să revie la șefie!** Cine vrei să fie șef?
Gafencu îi explică gestul de protest al lui Maniu.
Lui Mihalache nu-i convine. Șefia lui, ar fi pusă mereu în umbră
de protestul lui Maniu și uneltirile ardelenilor

Mihlache : <Nu mai cred în intenții simple și curate , de când fac politică cu ardelenii.

Maniu s-a retras pentru două motive: [...] e supărat pe rege [...]
nu vrea să facă ordine în partid. Nu vrea să gonească hoții.

Oameni necinstiți pe care eu îi știu că au furat ,ca Aurel Dobrescu,
continuă să facă parte din toate **comitetele de direcție din partid.**

lată de ce **am pierdut orice încredere în Maniu și știința lui politică.**

Acuma ,**vrea să mă împingă înainte** ,pe când **prietenii săi mă vor lucra pe la spate**
sau **să ne silească să-l rugăm să revie la șefie** ,cu **puteri discreționare** ,

ca **să lase toate răspunderile baltă și să păstreze la locul lor pe toți necinstiții**
de care nu se poate lepăda. **Dar aceasta nu se va întâmpla.**

Ori se va întoarce în fruntea partidului ,**hotărît să asculte și de noi**, [...] **ori vom alege pe Titulescu !>**

Gafencu : de ce Titulescu? cum ajungeți la această soluție? de ce nu dta?

Nici într-un caz Titulescu! Atitudinea lui Maniu este exclusiv chestia "Carol".

Să o lăsăm să-și facă efectul ! Nu a pornit o acțiune de partid!

Mihalache : <**Dacă Maniu nu se întoarce** la șefie,

aceasta înseamnă că **vrea să ducă război împotriva regelui** .

Trebuie **să știm** dacă **da** sau **nu** vrea să ducă un **asemenea război.**

Partidul nu poate ,în orice caz, **să urmeze pe această cale.**

Avem nevoie de rege,așa cum e,cu toate cusururile sale.

Dacă se prăbușește regele ,nu mai rămîne nimic în picioare în această țară.

Politica noastră trebuie să fie să-l încurajăm,să ne strîngem în jurul lui,
să-l împingem cu forța ,pe calea cea bună.

Nu să pregătim și să așteptăm căderea lui. >

Madgearu : aceasta este și politica lui Maniu,numai că,în loc să întrebuințeze

persuasiunea prin supunere (cum afăcut Mironescu) Maniu preferă

persuasiunea prin rezistență și solemnă protestare .

Mihalache :<Ar fi bine să fie așa.În adevăr însă **Maniu vede mai departe,vede**

dincolo de rege. El urăște din fundul sufletului pe Carol care,

prin întoarcerea sa ,**i-a stricat toate socotelile**. Și prin atitudinea sa

se pregătește de pe acum pentru ziua cînd regele nu va mai fi.

Ăsta e adevărul și aici e toată gravitatea situației! > (Vezi fișier Carol II)

<**Este o idee fixă a lui Maniu! Crede că că regele vrea să se însoare cu**

Lupeasca [...]Dacă ar fi așa,am lua cu toții atitudinea cea mai hotărîtă

împotriva unei astfel de nenorociri.**Dar nu e așa!** >

/ Gafencu : "furtună în jurul unui loc gol." **Maniu** îndeamnă pe Mihalache să-i ia locul;

Mihalache somează pe Maniu să rămîie la locul său.Fiecare vrea ,prin șefia

celuilalt ,să-și facă politica sa :**Maniu** să accentueze șahul la rege ,

Mihalache să acopere pe rege și să-i întărească poziția.

Varianta cu Titulescu,menită să-l sperie pe Maniu.Mai intervine și **Iunian**(cu succes la Mihalache) cu țelurile sale.

...**Mihalache, Madgearu și Iunian pleacă la Tg.Jiu** să hotărască atitudinea

față de Maniu... **Nădejdea "soluției cumiți" este Madgearu.**(p.247-255)

Gafencu / sept.'31

▣ **Șefia PNȚ : varianta Titulescu** .

[21 sept.'31] Madgearu se întoarce dela Tg.Jiu.

Mihalache și Iunian hotărîți să ceară **reîntoarcerea lui Maniu**

(cu încetarea rezistenței) , altfel,**soluția Titulescu!**

[25 sept.'31] Cuvîntare **virulent pro-carlistă** a lui **Iunian** ,la Tg.Jiu:

< **Jos regionalismul! Trăiască regele! Huo Maniu!** >

/Lugoșianu (întors din străinătate) îl asigură că **Titulescu nu va primi șefia**

PNȚ decît dela Maniu Alternativa lui Grigoriță fără rost ! (p.256)

[15 oct.'31] "**Soluția Titulescu**" reapare ! **Iunian** e neînduplecat.

Mihalache pare convins.**Madgearu** cedează...

Pentru tratative,**solul lui Titulescu este Vișoianu**

(cu care Gafencu are două convorbiri substanțiale)

Gafencu ,cu riscul de a se pune rău cu viitorul șef,**îi explică de ce soluția nu este fezabilă.**

Gafencu : < Demisia lui Maniu nu a eliberat un loc.[...] **a lăsat un loc gol, ca să rămâie gol. E o politică. Dacă cineva ocupă acest loc , face o altă politică.** [...] dacă locul va fi ocupat de **Mihalache sau Vaida** ,aceasta nu are importanță.Lumea este obișnuită să vadă în ei **locotenenții lui Maniu.Alegerea lui Titulescu** e cu totul altceva.[...] **Unii nu vor ierta lui Titulescu** că a pus în umbră acțiunea lui Maniu.**Alții nu vor ierta lui Maniu** că umbra lui stînjenește acțiunea lui Titulescu.[...] > "

- **Vișoianu** :Titulescu nu va primi șefia decît din mîinile lui Maniu ; e conștient că **partidul e Ardealul și Ardealul e Maniu** ; **nu va conduce partidul ,și nu va face altceva , decît politica lui Maniu ; e convins de unanimitatea partidului în ce privește alegerea sa ;**

Gafencu : crede că se înșeală în socoteli; în realitate,aproape **toți sunt contra soluției Titulescu.**Comunică aceste păreri și lui Savel Rădulescu , care înțelege mai bine decît Vișoianu. (p.261-264)

[1 nov.'31] **Maniu** a fost la București (nun la casatoria fetei lui Rebreanu)

Biroul PNT voia ca **Maniu să revie și să desemneze pe Titulescu.**

Maniu n-a făcut nici una nici alta. Întîlnindu-se în casa Lugoșianu ,

- **Maniu** le spune: <**Pînă nu se va schimba ceva la Curte,eu nu revin.** Situația e prea gravă pentru ca să renunț [...] Alții să încerce politica de persuasiune[...] **Eu propun pe Mihalache** [...]dacă nu vrea,propun pe **Vaida.** Pe alții nu propun. [...] **Accept cu plăcere pe Titulescu.** **Dar nu-l propun,fiindcă nu este soluția mea. >**

..... Acest răspuns a paralizat pe Mihalache,zădărnîcind soluția Titulescu. (p.270-273)

Gafencu / dec.'31

▣ **Șefia PNT : Maniu ? Titulescu ?**

[6 dec.'31] "**Grupul tineret PNT** " (Gafencu,Ralea,Ghelmegeanu,Paleologu,

Lugoșianu, V.Rădulescu,Graur etc..) se rostește ,din nou,

pentru politica lui Maniu, împotriva înlocuirii șefului demisionat.

Maniu sosește la București.

/ **Biroul PNT** discută zi și noapte **chestiunea șefiei.** Se ciocnesc cele **2 strategii : persuasiunea / rezistența .**

Neînțelegere și exasperare. **Maniu** zîmbește încăpățînat și liniștit.

La insistențele colegilor,**acceptă soluția Titulescu**

Lugoșianu va pleca la Londra cu o scrisoare de invitație ,dela Maniu

/ **Gafencu** (discuție cu Maniu) îi mărturisește **desamăgirea.**

Maniu îi explică de ce este necesar ,mulțumindu-i cu căldură pentru

Loialitate. Gafencu notează : "**Nu știi însă ce gîndea**"

[? dec.'31] Urmează încă 2 ședințe săptămîinale ale "Grupului" ,

la care vin membrii ai biroului (Iunian,Madgearu ș.a.) se discută situația din partid,chestiuni de program și doctrină,polemici,tensiuni)

Gafencu / retro' dec. '32

▣**Gafencu - Maniu**

[L.D. **Atenție !** :din însemnări lipsește anul 1932, căderea Iorga, guvernările Vaida - Maniu -Vaida , anul 1933, făcînd un salt în 1934 .

Gafencu apare ,**schimbat, desamăgit de Maniu,**de ingratitudinea lui...

Dar dincolo de propriile subiectivisme, este un **redutabil analist politic,**

dublat de **intuiții psiho-morale, talent gazetăresc,**care îl deosebesc net de ceilalți memorialiști (ex.Argetoianu sau Călinescu)

Exploatat istoriografic mai mult ca exponent al diplomației românești,

eu îl consider foarte important ca "**actor** " și "**cronicar**" al **vieții politice interne**]

[Paris,22 dec.'32.] Înaintea plecării din București ,a vizitat pe Maniu (prim.ministr.)

Audiență de despărțire și explicații.

Maniu vrea să-l convingă de puterea sa : **a învins pe rege** ;

se înțelege cu Titulescu,este stăpîn pe situație.

Gafencu îl felicita ,îi explică niște chestiuni de polit.externă .
... dar nu poate uita ce i-a spus Costică Angelescu :<**S-a sfârșit cu el !** >
Maniu :<Vei arăta la Paris că **guvernul e tare,e omogen,**
că are încrederea regelui. >

- **Gafencu** : "Nu merg la Paris să fac politică..."
..... "niciodată nu am simțit mai mult ,**cîtă socoteală apasă asupra atitudinilor sale.**
Și această abilitate,față de mine,mă jignește mai mult decît lipsa de sprijin și de solidaritate cu care a răsplătit devotamentul meu "
"O jumătate de oră mai tîrziu,**Orient Express-ul mă scoate** - în sfîrșit ! -
din viața politică românească." (p.291-292)
Gafencu / : retro' 31-' 32

▣ "**Bădăciunul** " -simbol al rezistenței lui Maniu

Căzut în alegeri,activitatea politică a lui Gafencu , sub guv.lorga , a fost redusă. A întreținut **focul sacru pentru "idealismul " lui Maniu, retras la Bădăcin! La "Argus"** a scris zilnic editorialul de politică internă, și a participat la o serie de conferințe internaționale.
La reîntoarcerea dintr-o călătorie, a trecut pe **la Maniu,la Bădăcin .**
"Atmosfera de **liniște sufletească și de religiozitate** în care trăește Domnul Președinte ,**singur, în tovărășia unei surori a lui,** o foarte **drăguță călugăriță,**mă impresionează.

/ **Maniu** nu e dornic de a veni la putere. <**Nu e cazul-** îmi zice .

S-ar putea la nevoie **un guvern național,**împreună cu liberalii.

Dacă nu,**să vie liberalii singuri.**Au multe defecte,dar **sunt patrioți >**

/ **Maniu** și-a păstrat **față de rege ,toate rezervele,toate suspiciunile.**

Ar dori ca partidul să mai aștepte în opoziție.

Gafencu / '32

▣ **Guvern Vaida ,șefia PNT** Maniu .

La Cluj,Gafencu se vede cu **Vaida.** Acolo găsește nu un opozant ,ci ...**un viitor șef de guvern**

- **Vaida** : <Cea mai bună formulă ar fi un **guvern de alegeri,** pentru a îngădui lui **Maniu să intre în scenă.** Dacă fac guvernul **vei avea Comunicațiile .** >

Gafencu : **cînd ,cum și prin cine a prins intriga regală !?**

/ Vine la București **Titulescu,** iar încearcă "**guvernul de concentrare**"

(se căznește,suspină,dar e în tandrețe cu regele!)

dar în culise (sursa Nae Ionescu),**se știa că va fi Vaida !**

...În urma refuzului lui Duca ...**Titulescu** propune pe **Vaida !**

(Gafencu a ajuns **subsecretar la Externe**)

/ Situația cea mai delicată ,în aceste uneltiri,o avea **Maniu.**

Trebuia **să-și mențină intransigența** ,fără să lovească în prietenii săi ;

de dragul Ardealului,trebuia **să mențină nobila legendă a amicitiei Maniu-Vaida**

- ca doi brazi dintr-o tulpină,ca doi ochi dintr-o lumină -

cu toate că Vaida luase o atitudine diametral opusă față de rege;

într-un cuvînt,**trebuia să facă jocul regelui** ,rezervîndu-și o carte pentru viitor!

De aici,pertractările cu Palatul,insistențele amicilor,care au readus ,

în cele din urmă,pe **Maniu la șefia PNT.[!!!]**

"S-a vorbit de intransigență,de caracter,de constituționalism.

În fond [...] **regele nu cedase** decît în aparență.[...]

În realitate ,**nimeni nu cedase nimic,dar situația se încurcase [...]"** (p.297-300)

Gafencu/ retro.'nov.-dec.'33

▣ **Camarila le apogeu .**

Rotativa Vaida / Duca

[5 ian.'34] Toată **criza politică** s-a desfășurat în culise :

"pe scara de serviciu " a fost dat afară **PNT,**

"pe scara de serviciu" a fost adus **PNL** la guvernare.

/ "**Camarila ajunsese la apogeu** : Oamenii de serviciu din partidul care pleca , o rugau să rămîie.Oamenii de serviciu din P.L.pregăteau venirea.

În iatacul "Duduiei" și în biroul lui Puiu ,se petreceau drame sfîșietoare[...]

/ **Vaida** a fost prins în vârtejul acestor ape tulburi, prin surprindere, descoperind prea târziu firea adevărată a celor pe care i-a slujit și în care s-a încrezut."

(vezi fișier Etică)

Politica sa de "persuasiune" avusese drept scop să substituie dogmatismul rigid și abstract al lui Maniu, cu o guvernare realistă, practică.

/ **Vaida ținea la rege** și a crezut sincer în reciprocitatea acestui sentiment!

Cu ocazia ultimei audiențe, **regele** i-a spus doar **<sunteți uzați >**, **bătrînul a căutat zadarnic un gest de prietenie**, o privire sinceră, o explicație binevoitoare!

Astfel s-a despărțit Carol de cel mai sincer din sfetnicii săi, **care-și pusese în joc o prietenie sinceră și cinstea sa de om!**

/ Gafencu l-a văzut pe Vaida, întors de la Sinaia: era copleșit de supărare.

Tilea și Mirto fuseseră doar păcăliți, dar **bătrînul fusese înșelat.**

De Sf. Mihai, la sărbătorirea voevodului, **regele i-a spus lui Mihalache:**

<Spune lui Vaida să nu trăgăneze. Să-și dea demisia repede - repede! >

Gafencu / retro'32-'33

▣ **Vaida -PNȚ**

/ **Vaida** se străduise să potolească certurile interne din partid.... (p.309-310)

/ **Vaida** a știut să facă față tulburărilor extremiste (de stînga și de dreapta)

S-a zis că ar fi sprijinit, cu îndemnuri și bani, **Garda : "Inexact"**

Vaida a controlat-o de aproape, nu a intervenit cu brutalitate, fiind convins că o atare mișcare tinerească nu trebuie potolită cu brutalitate,

Alarmate de mișcarea naționalistă din România, au fost **cercuri străine și jidovești**, (frica de hitlerism și fascism). (vezi fișier G de F)

/ **Titulescu a contribuit hotărîtor la înlăturarea lui Vaida și întronarea lui Duca**, deși, a păstrat relații de curtuozie și prietenie cu Vaida, Mihalache, Madgearu ...

(vezi fișier PNL)

(p.312-314)

Gafencu / '34-'35

▣ **Criza PNȚ .Șefia lui Mihalache.**

Curentele : Maniu >< Mihalache> < Vaida

[23 sept.'34] Opt luni de regim Tătărescu .

/ **Tătărescu** se străduiește să împace pe toată lumea ;

întinde punți de împăciuire spre opoziție (mai ales PNȚ) ;

PNȚ trece printr-o **criză adîncă de readaptare**, la condițiile opoziției.

3 frunțiși polarizează curentele din partid, în 3 direcții diferite.

Maniu rămîne angajat, mai mult ca niciodată, pe linia așa-zisă "**constituțională**".

E lupta pentru **îngrădirea regelui**. Pornit împotriva întregii **camarile**, după ce aceasta s-a autodistrus în culisele politice, Maniu **și-a concentrat atacurile contra**

doamnei Lupescu, atrăgîndu-și multe simpatii în diverse cercuri. (p.325)

[10 oct.'35 retro '34] Maniu e mai "constituțional" ca niciodată . Duce cruciada împotriva dnei Lupescu, pe care o cheamă pe nume, în orice împrejurare...

Mihalache, ajuns **șef de partid**, în urma demisiei lui Vaida, împinge partidul

spre **culmi "programatice"**. S-a străduit să înprospăteze "**ideologia**",

punîndu-și tot entuziasmul "țărănist" de la începuturi . Cu el, întregul partid a intrat

în "**școala țărănistă de adulți**" pentru finanțe, comerț, industrie, sănătate

Toți fac ideologie . **Tinerii sociologi dela Iași** redactează

doctrine și dogme de refacere a statului român, avînd în **țărănime**

principiul hotărîtor de putere în stat, civilizație și cultură . (p.327)

(vezi fișier Țărănism)

Vaida a determinat un al treilea curent în partid, **curentul naționalist**.

/ **Supărat de "constituționalismul"** lui **Maniu**,

plictisit de excesul de țărănism al lui **Mihalache**,

Vaida căuta de mult o cale de retragere.

/ **Însușirile sale** de bun-simț și de omenie, i-ar fi putut îngădui să joace,

între cei doi colegi, rolul unui prieten sfătos, clarvăzător, măsurat,

chemat să **potolească atît intransigența morală a lui Maniu**,

cît și **radicalismul abstract al lui Mihalache**, apropiindu-i de realități.

/ Din păcate, **temperamentul său "tînăr"** (hrănit de anturajul tineresc

și exuberant al foștilor colaboratori),**l-au împins** spre o politică expusă tuturor exagerărilor, spre **naționalismul activ, exclusiv și intransigent**.
/ De aceea **s-a simțit atras să încalce**, din nou, **un cal de bătaie care îl purtase prin atâtea lupte și izbânzi** (p.328-329)

(vezi **Fișier Naționalism**)

/ **Naționalismul vaidist**, urmărind, dela început, prin exploatarea unor formule populare, **avantajii politice și electorale asupra "constituționalismului" lui Maniu și "țărănismului" lui Mihalache**.

Acest naționalism **a mărit poate popularitatea, nu însă autoritatea politică, înăuntru și în afară, a dlui Vaida**. Colaboratorii cei mai apropiați și activi ai lui Vaida, cu experiență electorală și deprinderi demagogice, au găsit formule de propagandă prin care să atragă pe extremiști, și să îndepărteze pe oamenii cinștiți și măsurați. (p.327-329)

Gafencu / oct.'35

▣ **Gafencu : explicația unei drame de conștiință.**

[Notă L.D. Consider că acesta este momentul și acestea sunt motivele care vor îndepărta pe Gafencu de PNȚ și-l vor duce, treptat, împotriva credințelor sale politice, spre cercul politic carlist.]

[10 oct.'35] **"Dacă aceste trei curente deosebite s-ar fi putut integra** în una și aceeași acțiune politică, **Partidul Național-Țărănesc** ar fi putut reprezenta **cel mai desăvârșit și mai bine cumpănit instrument de cîrmuire**.

Fiindcă **ar fi unit străduința dlui Mihalache** de a înlătura soluțiile și formele de viață publică artificiale, prin cercetarea conștiințioasă, în adîncime, a problemelor politice și sociale în fața cărora ne aflăm, **cu simțămîntul, azi atît de înviorător, de mîndrie și de solidaritate națională al dlui Vaida**, cu **grija dlui Maniu pentru valoarea morală și desăvârșita demnitate a funcției de cîrmuitor**.

Din nefericire, s-au ciocnit nu atît ideile, cît oamenii și socotelile lor.

/ "Obosit și enervat de a face pe arbitru și mediatorul între prietenul regelui,

Vaida, și adversarul camarilei, **Maniu**,

președintele Mihalache, plin de bune intenții, chinuit de bănueli, lipsit de experiența oamenilor și a treburilor, **s-a certat, rînd pe rînd, cu amîndoi**.

Maniu, mai abil, **a știut să întindă coarda, fără a o rupe**.

Vaida, mai impetuos, **a lăsat să fie ruptă**, fără a fi întins-o măcar, peste măsură."

/ **"Grupul Gafencu"**, cu Costăchescu, s-au împotrivit la această despărțire, care izola pe Vaida și slăbea partidul. Zădarnic. Din umbră, **Maniu împingea la ruptură**.

Mihalache a provocat-o, prin hotărîrile absurde ale Delegației Permanente.

Vaida a primit-o cu grabă și parcă cu satisfacție.

"Fiecare din ei, în această ceartă care a așezat pe mulți dintre noi în fața unei drame de conștiință își urma socotelile sale."

"Mihalache voia să-și asigure șefia viitorului guvern,

Maniu atotputernicia în partid,

Vaida puțința de a respira ușurat, apoi de a arunca o nouă lozincă în masele populare. "

Gafencu / '35

▣ **Radicalizarea curentelor politice: dreapta-stînga**

După ruptură, cele **3 curente** au pornit-o **fără măsură și fără frîu**, pe liniile lor, **pînă la exces**, pînă la cele mai **absurde exagerări** :

/ **Sociologii ieșeni și zevzecii de pretutindeni** nu-și puteau stăpîni fericirea că scăpaseră de tendințele "fasciste" ale lui Vaida...

/ **Mihalache** [ex 14 nov.'35] va aluneca pe panta unei

mișcări de ațîtare a patimilor rurale,

împotriva a tot ce era înzestrat și civilizată...

/ **Vaida a întrecut pe calea antisemitismului pe Cuza și Goga**....

/ **Ieșirea lui Vaida din partid și retragerea sub cort a lui Maniu** au contribuit la **"radicalizarea"** nu numai a partidului, ci a **întregii vieți publice**.

/ Grupările de dreapta, **Cuza, Goga**, unii **Vaida**,

adună și canalizează **curentul de dreapta** în matca unei **mișcări naționalisto-fasciste** de mare întindere.

Partid de **"dreapta"**, nu în sensul ideilor conservatoare,

după cum **"stînga"** nu mai reprezintă pe liberali.

/ **Doctrinile noi nu se mai pun în slujba statului** pentru a menține ordine și cumpănă dreaptă ,tradiții și libertate;**ele pun statul în slujba unor sisteme politice [!!!!] ,** n care **interesele unei pături sociale sau comunități de rasă sau credință,** sunt apărate și împlinite **în dauna altor interese și altor drepturi.**

Fiecare din aceste doctrine pleacă dela un p.d.v. drept.

/ **"naționalismul"** ,adică stimularea energiilor ,credințelor și mîndriei naționale ,nu poate decît întări puterea de rezistență a țării,

\ **"țărănismul"** ,străduința de a avea la sate rînduială , lumină ,sănătate,întărește temelia ființei statului.

/"**Naționaliști și țărăniști** ,înrauriți și de curentele din afară,întrebuințează , pentru **a stăpîni statul** ,prin deslănțuirea masselor, și **țara** ,prin hipertrofierea statului, **argumente deosebite dar aceleași metode.**

Ideologia îi desparte,**demagogia** îi alătură.

De o parte se ridică **flamuri verzi,**

de alta,se încolonează **cămăși negre sau cafenii.**

Și pe un front și pe celălalt,**armatele defilează** ,șefii salută de pe tribună

cu brațele întinse,iar **invazia masselor** în domeniul gîndirii politice

pregătește cîrmuiri unde va învinge,**ori anarhia** ,în dauna ordinii publice,

ori **disciplina "colectivă"** ,în dauna libertății."

...**Lipsesc oamenii cumiți** ...

(p.229-232)

Gafencu / oct.'36

▣ **Opoziția luptă cu opoziția !** [oct.1936]

Toate au rămas la fel.**Guță** e încă la putere,al III-lea an de cîrmuire.

▣ **"Opoziția se luptă cu opoziția :**

/ de o parte,**partidele de "dreapta"** :oportuniștii lui **Vaida,**

demagogii lui **Goga**,fanaticii lui **Codreanu** -

\ de alta,**partidele** -fiindcă sunt mai multe -ce dăinuesc sub numele :

național-țărănesc. " (vezi **fișier Sistem de partide**)

"[...] **numai în măsura în care un partid românesc va ști să scape de sub înrîurirea extremismului internațional** ,stăruind în credințe ce par învechite, el va izbuti să asigure țării noastre **singurul regim care-i poate da pace înăuntru și în afară."**

Mihalache s-a străduit ,cu mult bun simț ,să așeze PNȚ pe o asemenea temelie sănătoasă.Mulți l-au sprijinit.

Dr.Lupu,cu declarațiile sale,cu plimbările sale prin străinătate,cu discursurile

sale "pacifiste",mai mult sau mai puțin **comunizante** ,cu simpatiile sale

pentru formații de stînga,ca Frontul Popular din Franța sau Spania ..

au îngăduit adversarilor să descopere în el **"ținta"**.(p.333-34)

L.D.Cu aceste note"anuale",**Gafencu termină îsemnările privind implicarea lui în viața PNȚ** ,face un salt peste '37-'38, devine **"carlist"** ,

notează ceva despre 21 sept. '39.(asasinarea lui A.Călinescu)

Grigore Gafencu / '29 -'35

7.) Grigore Gafencu , "Jurnal", iunie 1940 -iul.1942

Ed.îngrijită de I.Ardeleanu și V.Arimia.Editura Globus,București [1991?]

Gafencu /

▣ **Date biografice** (extrase din prefață)

/ n. la 30 ian.1892,București- mort 30 ian.1957,la 65 de ani(la Paris).

Studii la București,Geneva și Paris.Doctorat șt.juridice,Paris.

Aviator într-o escadrilă franceză în R 1 mondial.Decorat cu ordinul "Mihai Viteazul".

După război,întră în viața politică și ziaristică.

În 1920,la Paris, se căsătorește cu Blanche Candy ,soție pe viață.

/ A înființat și condus **"Timpul"** (1937-1944) și **"Argus"** (1918-1948).

Fondatorul agenției de presă "Orient radio" (**Rador**)

/ În 1926 a intrat în PNȚ ; din 1928 ,funcții guvernamentale.

Senator de Caliacra('34-nov.'37)

/ la **23 dec.'38** , a fost numit **ministru al Af.Străine**, funcție deținută pînă la demisia din **31 mai'40**. Apoi, **ambasador la Moscova** (iul.'40-24 iun.'41)

A urmat extrădarea (din URSS) , scurtă ședere în țară , stabilit la Geneva , ședere la Berna(15 nov.'41-'44)

/ La Conferința de pace (Paris,1946) ,cu alți români din exil, memorii privind drepturile României

/Călătorie în SUA, stabilit la Paris. Activitate patriotică.

În 1968, prin străduința soției, adus la cimitirul Bellu. (Cf.editori) (p.1-18)

Gr.Gafencu / biografie

8.) **Alexandru Topliceanu**, "C. Stere" , **10 apr.'30**

(rev."Parlamentul Românesc", an III, 10 apr.'30, p. 4-5)

[LD : **îl consider pe Topliceanu observator contemporan de "caz"**, portretist nuanțat , gazetar "moralist" . **Chiar și atunci cînd emite judecăți ulterior infirmate, nu o face în scopuri partizane.**] (Vezi pe larg și context la **PȚD- Stere**)

Topliceanu / apr.'30

▣ **Tragedia lui Stere : ingratitudea prietenilor.**

" După 10 ani de formidabil zbucium, de luptă supraomenească , singur în contra unei țări întregi, **Constantin Stere cade înfrînt**. Cade înfrînt **nu atît sub loviturile adversarilor** , pentru că pe acestea era deprins să le înfrunte, ci **doborît sub valul de lașitate** revărsat asupra lui de **proprii săi prieteni**.[.....]

" **Tragedie** pentru omul care a putut să fie **ministru acum treizeci de ani** - și neîncetat de atunci încoace - pus în situația de a vedea că acest lucru îi este **astăzi permis oricărei marionete inventate de el , lui însă nu.**

"**Tragedie** să fii **stăpînul unui partid** , cu condiția de a nu îndrăzni s-o spui deschis ; **tragedie** să te vezi **nevoit să te înconjori de o ceată de necuvîntătoare** , să te trudești neîncetat a-i ridica acolo unde nici măcar n-a visat vreodată că ar putea îndrăzni să rîvnească, știind că numai astfel **apăsătoarea ta prezență poate fi tolerată.**"

" Azi, **C.Stere cade** pentru că **toți cei pe care i-a inventat ,îl părăsesc.**"

[.....]

Topliceanu / apr.'30

▣ **Stere / liderii național-țărăniști**

"Îl părăsesc **pentru ce ?** Ce a făcut acest om **acum ?**

Vina lui cea mare o cunoaștem cu toții. Unii n-au uitat-o, alții au iertat-o .

De atunci a trecut atît amar de vreme , timp în care **partidul, mai ales basarabeni**, deputații de meserie de azi, **au tras de pe urma lui foloase imense.**

"**Ion Mihalache** poate să se fi săturat de a fi **obligat la infinit să sară pentru a justifica atitudinea lui C.Stere** din timpul războiului.

Interesul partidului poate să fi cerut ca **să fie izbăvit de o piatră grea** ce i s-a legat de picioare , atunci **cînd C.Stere** a fost chemat **să aducă pe basarabeni alături de tînăra mișcare țărănistă** din Vechiul Regat .

" D-nii **Maniu ,Vaida** și mai ales **rămășițele takismului** din partidul național , **nu l-au iubit pe C.Stere nici o dată**. Din contră, au dat atîtea dovezi că **doresc cu tot dinadinsul îndepărtarea lui**. L-au suportat ,s-au supus, l-au ascultat și i-au urmat sfaturile și comanda pentru că, pe de o parte, **nu s-au putut sustrage puternicei lui personalități**, iar pe de alta, fiindcă **d.Stere era în partidul nou - Basarabia.**"

[.....]

Topliceanu / apr.'30

▣ **Stere / basarabeni**

"**Dar basarabeni ?** Acești oameni care de zece ani de zile **plîng** cu trei rînduri de lacrimi ,**oride cîte ori îl aud vorbind** ; care de zece ani , **în mîna lui**, sunt niște **manechine fără voință și personalitate** ; aceeași pe care el **i-a adunat , ales, încurajat și ridicat** chiar la situația de a-l putea doborî pe el însuși.

[.....]

Zece ani de zile [...] **Pantelimon Halippa** nu și-a dat seama că

C.Stere joacă teatru ? S-a trezit la realitate tocmai astăzi când, dîndu-și seama de unde a pornit și ce a ajuns, **s-a speriat singur**. Alături de acest <caracter> s-au alăturat altele. **Fiecare ceas** care a trecut , din momentul în care **C.Stere și-a dat demisia** și pînă a căzut **hotărîrea definitivă , numărul celor < treziți la realitate >s-a mărit. Unul cîte unul** și-au dat seama că **<dl Profesor> nu mai poate fi nici trambulină și nici scut de apărare.**

[.....]

Topliceanu / apr.'30

▫ **Vinovăția lui Stere**

"Dar , în definitiv, ceea ce se petrece azi nu este, în mare parte, decît consecința directă a unei **concepțiuni nenorocite** de care a fost stăpînit acest om.

De zece ani , C.Stere joacă un rol hotărîtor în viața politică a acestei țări și totuși, **nimeni**, nici un om cu adevărat , **nu i s-a putut apropia sufletește.**

" Totdeauna această proeminentă personalitate **a preferat să comande de sus**, să judece pentru cei din jurul său, **să acționeze prin marionetele** ce singur și le alegea, după împrejurări.

"Cînd l-a părăsit pe Ion Brătianu, a plecat singur.

De la război și pînă astăzi, **n-a avut pe lîngă el decît instrumente .**

[.....]

Topliceanu / apr.'30

▫ **Viitorul lui Stere .**

"Interes personal ? Neînțelegerea reală a situației ? Intrigi reușite ?

Un moment de **slăbiciune ? ... Tot una .Fondul** îl formează tot cel mai grozav **exemplu de nerecunoștință.**

Azi Stere vede , poate pentru prima oară în zbuțumata sa viață, că sunt adevăruri ce nu se lasă prea mult desconsiderate .Înțelepciunea populară a concretizat un lucru : **mai bine cu un deștept la pagubă, decît cu un prost la cîștig ."** [!!!] [.....]

"Nu știi ce va mai putea face C.Stere în viața noastră politică.

Așa cum a căzut astăzi, e foarte probabil că **va trebui să se dea la o parte.**

Cel puțin , e sigur că **nu va mai putea juca rolul pe care l-a avut pînă acum.**[...]

De pe urma acestor zece ani din urmă ,rămîne **un activ real destul de redus :**

o ideologie [țărănismul] de care **cei ce neputînd să și-o creeze și au adoptat-o , se leapădă în fiecare moment** [.....]

Topliceanu / apr.'30

9.) **N.N.Matheescu *** , "Afacerea" Stere , 30 aprilie'30

(Rev."Parlamentul românesc", 30 aprilie 1930, rubrica "Părerii" p. 12.)

[L.D : **Matheescu** ("Tineretul țărănist independent ") a fost printre puținii care au luat atunci **apărarea lui Stere.**(vezi notă la subsol)]

(Vezi pe larg și context **la PTD-Stere**)

Matheescu / apr.'30

▫ **"Cazul Stere "**

[.....]

<Cazul Stere este cazul democrației române. > [...]

"Cît a însemnat Jaurés pentru democrația franceză ! Ei bine, d.prof.Const.**Stere** este **exponentul cel mai autentic și mai autoritar al democrației românești** , celei adevărate, însă. **Și apostol și luptător al principiilor de stînga** , încadrate în posibilitățile de realizare practică ale vieții politice." [.....]

"Pentru ca să-și verifice și să-și întărească forțele ,

democrația românească mai **are nevoie de cazul Stere.**[.....]

"Să se facă o **Ligă a intelectualilor democrați de stînga** , în frunte cu profesori universitari , oameni de litere, parlamentari și gazetari ,cari,**să ceară**, în întruniri, **judecarea d-lui Stere** , dacă nu se mai poate în fața justiției , cel puțin în fața unui **jurii de onoare.**

"Să se ia ofensiva ! Democrația română nu are nimic de pierdut dintr-o astfel de limpezire de ape .Ea are **totul de cîștigat .**

Cine va face gestul măreț al inițiativei ? "

[.....]

Matheescu * / 30 apr.'30

*/ "Tineretul Țărănist Român " s-a născut în ian.1926 , ca auxiliar al vechiului PT.
După fuziune, TȚR a refuzat să fuzioneze cu formațiile de tineret ale PNR.

În 1928, la venirea la putere , PNȚs-a folosit de "chemăriști", de "voinicici" ,
dar nu a dat nici o atenție TȚR.

Mihalache s-a hotărât să lichideze conflictul, impunând schimbarea organizației în
Tineretul Național Țărănesc. Pentru asta , a convocat Congresul tineretului, în martie
1930. TȚR nu a participat.

TȚR , sub președinția lui NNMatheescu, convoacă Congresul său pentru
10-11mai'30.Organizația s-a declarat independentă și a pornit la o clarificare doctrinală
nouă, sub formula "radical-țărănismului."

S-au votat statutele; s-au ținut adunări la Timișoara, Romanați, Brăila, București, la care
s-a demascat fuziunea masselor țărănești cu naționalii
și s-a cerut un nou partid țărănesc, de stînga.

Scoate gazeta " Renașterea țărănistă . "

La inaugurarea clubului central participă C.Stere.

Guvernul PNȚ persecută mișcarea, pe NNMatheescu , care a fost înlăturat abuziv
de la catedră , de la Academia Comercială și din funcția de comisar la Societatea Radio.

(Cf. "Parlamentul românesc", 10 apr.'30

Matheescu / Stere / apr.'30

10.) Scrisoarea lui Stere, 30 aprilie'30

(rev."Parlamentul românesc", 30 aprilie 1930, p. 13)

(Vezi pe larg la PȚD-Stere)

Stere / ? 1930

▣ Mentalități : Brătianu . Maniu .

"Personal, în ce mă privește, eu nu port ură nici memoriei defunctului șef al
partidului liberal [I.I.C.Brătianu] care , cu drept cuvînt, putea vedea în mine
un adversar ireductibil al concepțiilor și planurilor sale politice ;

nici nu mă plîng împotriva conducătorilor partidului național [Maniu] cari
dacă au dat dovadă că , după fuziune , au putut uita că,pe vremuri ,

d.Maniu nu se sfia , cum a mărturisit chiar d-sa nu de mult,

să-mi încredințeze capul său și să-mi ceară, în numele partidului național ,
servicii care mă puteau duce în închisorile ungurești -

acum însă vădesc în pilda lor, consecințele fatale ale tragediei istoriei care
a tăiat o brazdă atît de adîncă

între mentalitatea și ideologiile diferitelor provincii românești ,

încît nici nu le putem cere judecată dreaptă asupra basarabenilor." (p. 13)

[.....]

Stere / ? 1930

▣ Venirea PNȚ la putere .1928

"Luptele politice au luat în răstimp caracterul unui adevărat război civil.[...]

"PNȚ , reprezentînd interesele și aspirațiunile masselor populare , nu avea dreptul
să caute vreo altă armă de luptă decît conștiința acestor masse , educația ,
organizarea și disciplinarea lor - fiindcă altfel am risca să compromitem interesele
cele mai sacre ale națiunii și ale statului.

"Și totuși, conducerea partidului nostru era gata , de mai multe ori ,
să se arunce în niște aventuri nesocotite , care ar fi putut avea urmări fatale -

ca nerecunoașterea Regenței și a Regelui Mihai ,

< marșul asupra Bucureștiului > din Alba Iulia , etc.

" Toate aceste încercări , care ar fi fost numai comice , dacă nu amenințau să
implice în combinațiuni sinistre ,milioanele încrezătoare în conducătorii lor -
erau justificate de necesitatea < venirii la putere.>

" **Setea de < a veni la putere > cu orice preț și în orice condiții , este la obirșia catastrofei morale și politice ce a urmat. [.....]**
Stere / ? 1930

▣ Regimul PNȚ

"Pentru toate aceste motive , **PNȚ nu avea dreptul să solicite puterea** în condițiuni care, măcar în aparență , să fi lăsat vreo margine **pentru arbitrar și hatîr. Conducerea PNȚ a preferat** să primească conducerea **în condițiile cunoscute** și, în consecință , **să formeze un guvern care n-a ținut seama** nici **de structura partidului**, nici de **caracterul unui stat** format prin reunirea recentă a mai multor provincii, nici de **echilibrul real** de forțe din sînul parlamentului.

" **Rezultatele au fost fatale [.....]**
Astfel se făureau toate armele necesare pentru **restaurarea regimului dictatorial."**
Stere / apr.'30

11.)"Tragedia țărănismului "

(rev. "Parlamentul românesc", autor : "Un vechi țărănist" , mai ' 30)

[LD: **Atenție ! ca problematică, evenimentele s-au petrecut înainte și în timpul** Restaurației, fiind reluate după aceea...

Redau pentru atmosferă, pentru mentalitatea "țărănistă"; presupun că este scris de un intelectual țărănist, care poate fi sterist, iunianist, sau pur și simplu]

"țărănistul" / mai'30

▣ Retro :începuturile PT

"Cît a trăit **Partidul Țărănesc**, cel adevărat, **Ion Mihalache a fost un steag.** Toți cei din jurul lui , știam că avem de înfruntat greutăți , , știam că victoria este departe; Știam că , în lupta care ne angajam, trebuie să cadă victime multe, pînă să se deschidă drumul către senin."

"Pe vremea aceea, **mișcarea țărănistă își trăia epoca de glorie.** Pe atunci, nu existau certuri pentru demnități , nu încăpeau ambițiuni personale. Strîns uniți în jurul steagului și mereu împinși la luptă de **energia animatoare a d-rului Lupu**, conducători și trupă, nu aveau decît un singur gînd : îndreptarea lucrurilor în această țară."

"Eram **o familie mare** , eram ceva mai mult : eram **un grup în care prietenia și sacrificiul fuseseră ridicate la rangul unor datorii imperioase de conștiință."**

"**Ion Mihalache se putea mîndri cu partidul.** Indiferent dacă eram lipsiți de mijloace și adesea nu ne puteam plăti nici chiria clubului, indiferent dacă, individual, eram loviți de adversari, cum nu a mai fost nimeni pînă la noi.

De la zilele în care **tot partidul încăpea în sărăcăcioasa odăiță a lui Berbecaru**, de la "Monopol" , trecuse numai puțină vreme ,și **cucerisem sufletește toată țara.** De atunci,însă , a trecut atîta vreme și s-au întîmplat atîtea " (p. 10)

"țărănistul" / mai'30

▣ Fuziunea PNȚ: ardeleni/ regățeni.

" **Fuziunea cu ardelenii**, dorită de cine **nu le cunoștea nici scopurile și nici structura sufletească** , a părut un moment că **transformă o ostracizată mișcare idealistă , într-un formidabil partid politic.**

Bucuria unirii a fost întunecată doar de **timpul enorm de lung cît au durat târguelile pentru logodnă.** Angajați într-o luptă crîncenă, nici unii , nici alții, nu ne-amdat seama că **ceea ce ar fi trebuit să fie o sinceră căsătorie din dragoste**, nu a fost în **realitate decît o meschină tranzacție de interes.**

"**Ardelenii** ,care la fiecare schimbare de guvern **pierdeau încă o serie de frunțași, au înțeles că salvarea nu o pot găsi decît alături de noi, deși știau că -sufletește - ne desparte o prăpastie.**

" Pentru **Iuliu Maniu** problema era simplă: greșala comisă de Ion Mihalache de a nu trece efectiv munții **în Ardeal**, îl lăsă **singur stăpîn acolo** ; aici, **în Vechiul Regat, "țărăniștii"** aveau să se înțeleagă cu **rămășițele takizmului**, și cu tot ce **averescanii și liberalii aruncau peste bord."**

"țărănistul" / mai'30

▣ PT- dr.Lupu

" Îngrozit de perspectivele unei asemenea situații, **dr.Lupu a plecat** .
A plecat aproape singur; noi , **cu toții, am rămas alături de steagul partidului** ,
steag pe care, pe atunci, nu-l știam nici că se poate pleca, nici că se poate închiria la străini.

"țărănistul " / mai'30

▣ PNT- în opoziție / la guvenare

" Cît a mai durat opoziția, **conglomeratul național-takisto- ardeleano- transfugo-țărănist , s-aținut încă închegat** .

Venirea la guvern, însă a adus problema în tot complexul ei : dezlegarea pe care a căpătat-o nu e , în realitate, decît **aproape complecta desființare a țărănismului**.

"În momentul de față, **PNT** nu are decît **doi membri : d-nii I.Petrovici și Manoilescu**.
Restul ? Ardelenii regionaliști, naționali regățeni, steriști, takiști și rămășițe dezorientate ale vechiului țărănism idealist.

Nu este vorba numai de **rolul preponderent pe care ardelenii îl joacă în guvern**, dar să ia cineva în cumpănă importanța pe care o au în guvernarea actuală **elementele străine - opuse - vechiul țărănism** , și se va convinge imediat de adevărul acestei afirmări."

"țărănistul " / mai'30

▣ Criza țărănismului

" Zi de zi,pas cu pas, **cel care a cedat a fost numai Ion Mihalache**. Principial și în fapt. **Din vechiul program**, atît defrumos și plin de speranțe al țărănismului curat , **nu a rămas decît o parte de firmă**. Din **vechea gardă** cu care partidul , cu drept cuvînt, se mîndrea altădată, **cîțiva izolați** ce parcă nu au altă menire astăzi ,decît să plîngă amintirea trecutului.

" În guvern, **Ion Mihalache** stă - **izolat** într-o rezervă îngrijitoare - în timp ce **partidul se sfarmă sub loviturile meșteșugite ale tovarășului de luptă...**

Căderea lui Grigore Iunian a fost **semnalul** hotărîtor și mai ales **vizibil** al înfrîngerii noastre. **Sacrificarea lui** ne-adovedit - așa cum s-a făcut - că **rostul nostru în partid** nu mai e altul decît acela **de a apluda** cînd vorbește Romul Boilă și de a merge la gară **strigînd Ura** la adăpostul pancartelor de chembrică ,atunci cînd sosește DRloanițescu sau Voicu Nițescu."

"**Cercetează , frate Mihalache**, cine ocupă azi demnitățile importante în stat , cine are astăzi în mîină totul, cine hotărește , și vei vedea că **noi nu mai însemnăm aproape nimic**."

" Chiar atunci cînd ni s-a lăsat vreun resort , **ardeleanul** sau **fostul takist** , în chip de subsecretar de stat sau ceva asemănător, **stă de veghe** ca nimic să nu se poată face în prejudiciul raporturilor de forțe."

"Cine mai are azi curajul , în noul partid, să ridice vreo una din revendicările **vechiului nostru program ?** "

"Țărănistul" / mai '30

▣ Constantin Stere

" **Alungarea lui C Stere** - îți aduci oare aminte , frate Mihalache, de serile și nopțile cînd, **în jurul lui**, la lumina slabă a lămpii de petrol (ni se tăiase electricitatea pentrucă nu o plătisem !) **noi, intelectualii partidului, făuream programul**.
Evanghelia noastră politică , aruncată azi la coș ? - a urmat repede, după aceea, a lui Iunian.

"S-ar părea că lăsîndu-l să fie **doborît de ardeleni și takiști, cu concursul liberalilor, Ion Mihalache** a vrut parcă **să se scuture** chiar și de **amintirea trecutului**.
Și **Constantin Stere a plecat** ."

"țărănistul" / mai '30

▣ Takiștii și ardelenii

" **Noi am rămas cu Halippa . Țărănismul a rămas cu el** , pentru că în situația actuală nu mai are nevoie de altceva. Din exemplul lui **Moș Ion Codreanu *** , nici unul dintre noi n-a vrut să învețe nimic. **Între el [Stere] și takistul sufletesc Halippa , Ion Mihalache n-a stat nici o clipă îndoială.**

* **Moș Ion Codreanu ,pentru credința sa, s-a reîntors la coarnele plugului,**

părăsind vice-președinția Camerei, scaunul de deputat și locul în PNȚ .
(rev." Parlamentul românesc", 30 apr.'30, p. 5)

Greșală imensă , pentru că vechea mișcare , aceea care a făcut ca ideea țărănismului să cucerească aproape o țară , nu pe lichelism și poftă de mărire a fost clădită.

Atîta tineret intelectual a fost atras pe vremuri de acțiunea lui Ion Mihalache.

Forțe vii și curate , toți aceștia au crezut un timp că viața noastră publică trebuie să ia altă față. **Cine și-ar fi închipuit vreo dată că tot zbuțușorul, toate sacrificiile** , nu vor avea alt rezultat decît readucerea la suprafață , la onoruri și situații, **a epavelor takismului ; alt rezultat decît înscăunarea la conducerea țării a doctorilor de jură de la Dicio Sîn Martin și...menținerea cu orice preț în guvern a lui Ionel Răducanu ?**

Căci **la aceasta au tins** toate eforturile din ultimul timp ale lui **Ion Mihalache.**

Partidul său ? Vechea mișcare idealistă ? Programul ?

Toate au fost **date uitării** , ca o ibovnică părăsită... [...]

"**Fuziunea cu naționalii ardeleni** a fost făcută **cu sacrificarea** începuturilor **țărănismului de peste munți** .

Bogdan Duică a plecat, iar **țăranul Adam** de la Arad, azi în Cameră, **nu știe** de este majoritar sau tot în opoziție. Din fundul sălii, de la locul lui, își aruncă privirile către dr.Lupu, jinduind după vremurile dealtă dată."

" **Venirea la guvern** a însemnat , dincoace, **în vechiul regat, reînvierea takismului. În Capitala țării**, în care noi am avut totdeauna norodul cu noi, **cei cinci primari sunt azi toți takiști** , și foști, dar mai ales, actuali **dușmani ai țărănismului.**

Nici unul nu-și ascunde gîndul , știind prea bine că, manifestându-și întreaga aversiune față de noi, nu riscă nimic, din contră.

"**Unealta [Răducanu ?] care s-a pretat** să joace un **rol atît de meschin** în căderea lui Grigore Iunian , **exclusă , de formă** , din organizația țărănistă de la Vîlcea , e invitată și **primită cu brațele deschise în Ardeal** , iar Mihai Popovici îi oferă azil prietenesc la Satu Mare ! "

" Se vede însă că **toate** acestea se întîmplă cu **consimțămîntul lui Ion Mihalache** , lucrul acesta este evident, căci altfel **bătăia de joc nu ar fi posibilă.**

O cît de ușoară încordare din partea acestuia, și **d.Maniu s-ar trezi**, imediat , la realitate. **Ion Mihalache însă a tăcut : Iunian și , după el, C.Stere, au fost doborîți.**

A rămas însă **Ionel Răducanu** și asta , probabil, înseamnă suprema satisfacție , dovada evidentă a existenței țărănismului ca idee și forță vie , ca grupare, ca partid ! "

"țărănist" / mai '30

▣ Activitatea miniștrilor și parlamentarilor

" [...]**activul țărăniștilor** , din toate punctele dezinteresate de vedere , e **cu mult superior** celui dovedit de **ardeleni** și de **foști takiști.**

"Cine poate îndrăzni să susțină că , bunăoară, d-nii

Aurel Vlad, Sever Dan, Voicu Nițescu, Mihai Popovici, Iuliu și Valer Moldovanu, au lăsat vreo urmă reală în Ministerele pe care le-au condus ?

Figuri complectamente șterse și sectare , o lipsă dezasperantă de concepție : acesta este bilanțul. **Excepția** d-rului **Aurel Dobrescu** , și "activitatea" celuiilalt doctor, **Romul Boilă**, sunt singurele care rămîn...

" În Parlament, același lucru , **Andrei, Ralea, Graur** etc sunt toți **țărăniști** . **Ardelenii** n-au putut da decît pe **popa Man** , tot pe **Hațieganii și Boi-ii** , pe care îi cunoaștem de atîta vreme.[...]

" Azi problema vitală pare a fi aceea dacă Răducanu rămîne sau pleacă, aceea dacă DRloanițescu intră sau nu în minister. **Ion Mihalache scrie scrisori deschise și combate lăcustele în Cadrilater.**[...]" (p. 12)
"țărănist" / dec.'30

▣ **Țărănismul.**

" Cînd nu mai ești șef real, șefia nu mai înseamnă nimic ! Nimeni dintre noi nu-i face injuria de a-l crede capabil să-și distrugă partidul numai de dragul fotoliului ministerial. Între **Ion Mihalache** și Pantelimon Halippa e o prăpastie.

" Asistăm însă neputincioși la **prăbușirea unui ideal.Am crezut în el.**
Am crezut în **regenerarea vieții noastre politice , prin acțiunea curată și dezinteresată a țărănismului.**Cu toate exagerările ei, cu toate toate greșelile datorate inexperienței și pasiunii, **această mișcare trebuia**, putea să însemne mai **mult decît o trambulină** pentru cîțiva ariviști , **mai mult decît un paravan** care să acopere turpitudinile și meschinăria sufletească și insuficiența unor iezuiți.

"Am crezut în tine, frate Mihalache, și tu ai crezut în noi.Ți-am dat munca și sufletul nostru,ne-am făcut grămadă la pămînt , ca să te poți urca, pășind pe noi, acolo unde ești azi.**Ce-ai făcut cu patidul ? Ce-ai făcut din steagull lui ? [...]**

Tu ,te vei putea retrage din nou în satul tău.Cui rămănem însă noi ?
Ce vor face toți acei , mii și mii, suflete cinstite și dornice de mai bine, care au crezut în noi , pentrucă eram ai tăi, în tine, pentrucă erai primul dintre noi ? "

UN VECHIU ȚĂRĂNIST / mai '30

12.) N.N.Matheescu [T.Ț.R] , " Profesorul țărănismului" , "Părerii" , 6 iunie'30

(rev."Parlamentul Românesc", 6 iunie '30, p. 6- 7)
Matheescu / iun.'30

▣ **Țărănismul ideologic sterist.** (Vezi pe larg la PȚD-Stere)

" **Țărănismul român** - mai înainte de a trăi politicește cei cîțiva ani de eroism , de după război , pînă la fuziune - căci **de la fuziune încoapă , țărănismul român a fost pur și simplu zugrumat** - își are o **origină veche** , o **viață proprie** , de aproape două decenii în urmă , și **de natură exclusiv ideologică.**

[.....]
Matheescu / iun.'30

▣ **Unionismul sterist: Basarabia.**

[.....]
"În perioada neutralității , cînd mari **bărbați de stat spuneau că < Basarabia e pierdută>** , și **Take Ionescu și Nicolae Iorga ignorau existența Ucrainei** (N.Iorga declara , în 1916, în plină Cameră : < Ucraina nu există ! >) și deci **ignorau și pericolul rusc** ,d.C.**Stere a fost singurul care a opus veto acestui consens de ignorare a Basarabiei .**

Acesta este un adevăr de fapt , oricît ar dispăcea auzirea sau amintirea lui."

[.....]
Matheescu / iun.'30

▣ **Stere - autorul doctrinei țărăniste**

" După război, d.C.**Stere** e solicitat să ia **conducerea spirituală a mișcării politice țărăniste** ; și în această calitate a făcut manifestări politice , de seriozitate și semnificație științific- politică.

Anteproiectul de Constituție al partidului țărănesc, **programul** partidului, **rezoluțiile lui programatice** , **toate erau opera lui C.Stere.**

Iată de ce, iată cum, d.**Stere a fost profesorul țărănismului**, în sensul că **ideologia sa a conturat curentul de idei** ce a animat **mișcarea politică țărănistă** ,și care , prin acest fapt, și nu printr-o popularitate factice de moment , pe care o avea și generalul Averescu în 1920 , prin acest fapt **și-a impus originalitatea în viața noastră politică.**" (p. 7)

Matheescu / iun.'30

▣ Mihalache.

"Fără să vreau, condeiuul îmi impune o comparație :

profesorul Stere și simbolul Ion Mihalache.

Prin vestmîntul său - și ce supărător trebuie să fie pentru inteligența d-lui Mihalache faptul că ea trebuie valorificată prin vestmînt ! - prin **vestmîntul său rural , d.Mihalache a fost considerat simbol al țărănismului.**

Dar **de cînd este la putere a încetat să mai fie simbol** - mai precis : **a abdicat !** - pentru ca să ajungă organizator ! Vroia omul să se arate o forță pozitivă , creatoare.

Și atunci **a declarat senin : < nu voi face politică , voi face administrație.>**

Aceasta însă n-a fost decît un pretext pentru ca să încununeze abdicarea sa .[...]

Fie din incapacitate , fie din pasivitate , ne e egal ! **d.Mihalache a abdicat de la îndatoririle de reprezentant al unui curent** - a celui mai frumos curent de la noi din țară - și nu a renunțat pur și simplu, **a renunțat în favoarea d-lui Iuliu Maniu** și a naționalilor multicolori. Iată fapte, fapte palpabile , nediscutabile, cari evidențiază **abdicările politice ale lui Ion Mihalache.**" (p. 7)

Matheescu / iun.'30

▣ Supremația "naționalilor " , abdicările lui Mihalache

" **Iată fapte**, fapte palpabile , nediscutabile, cari evidențiază **abdicările politice ale lui Ion Mihalache:**

în **Camera deputaților** sunt **65 de deputați țărăniști**, bob numărat , **restul ardeleni , minus foștii conservatori ;**

în **organizațiile județene**, țărăniștii au fost sistematic **omiși din posturile de comandă;** [...]

lașitatea sau indiferența - ne e egal - cu care a privit **sacrificarea lui Gr.Iunian** și a lui **C.Stere** , **stinge definitiv o legendă** : **aceea că Ion Mihalache e un om de integritate morală !**

debandada de la **ministerul d-lui Mihalache** , întreaga sa **maculatură epistolară și legiferatorică nu face doi bani** [...] **< nepotul pricopsit >** , aranjat **președinte de organizație tinerească** , din voința familiară a d-lui Ion Mihalache .

(p. 7)

Matheescu / iun.'30

▣ Tineretul Țărănist Român.

"Pentru toate aceste lucruri, cînd am prezidat **congresul TȚR** de luna trecută [9-10 mai] , am subliniat , în aprobările unanime ale congresiștilor, **adevărul evident:**

că **speranța țărănismului rămîne tot d.C.Stere** și că **d.Ion Mihalache e o dureroasă și răsunătoare decepție !"** 1)

1) Nota redacției: "Pentru ceea ce a dat țărănismul român, fecior de bani gata al reformei agrare , îi dorim și noi să rămîină în orbita lui C.Stere ." N.R.A.

Matheescu / iun.'30

13.a.) **I.Paleologu** , "Între Stere și Maniu" , **"Spărtura" , 6 iunie'30**

(rev."Parlamentul românesc", 6 iunie'30, p.12- 13)

[În urma publicării în **"Adevărul"** a celor 21 articole **"Documentări"** și **"Preludii"** - ale **"Jupiterului de la Bucov"**]

Paleologu / iun.'30

▣ Trădarea lui Stere (Vezi pe larg la PȚD-Stere)

[.....]

în ce fel ar fi fost asigurat binele norodului românesc

în țara destinată de d-sa în 1917, de a fi < hinterlandul > Imperiilor Centrale ?

Cînd știut este că **nici Germania nici Austria nu luptau pentru trumful democrației integrale** , mai cu seamă **în statele învinse și anexate** . [.....]

"Absolvă aceasta pe Constantin Stere , de crima de a fi îndemnat armata română ,

prin toate mijloacele ce-i punea dușmanul la îndemână , **de a depune armele;**
ba chiar **de a le introduce contra aliaților lor și a-și alunga Regele și Dinastia ?**
[...] Și aceasta ar fi fost imposibil chiar altuia , dat fiind că **toate documentele** care l-ar
putea desluși , **continuă să zacă în arhivele secrete de la Florica.**
Și numai datorită acestui fapt , **a scăpat C.Stere de plutonul de execuție."**
[.....]
Paleologu / iun.'30

▣ Răfuiala lui Stere

"Și atunci ce rost și ce rezultat au avut și trebuiau să aibă aceste <preludii -documentări >
ale Jupiterului de la Bucov ? Decît **fulgerele de mînie** cu care a încercat **să lovească și**
să distrugă partidul și pe șeful său [Maniu] , care l-au mazilit .

O răfuială cruntă ; care să dea lovitura de moarte partidului ce nu l-a mai vroit.

Atît și nimic mai mult .[.....]

Partida pierdută în 1917 a vroit s-o reîștege d.Const.Stere în 1930.

Atît și nimic mai mult. [...] **Jupiterul de la Bucov a crezut că va putea conduce** în voie

marionetele , cum îi considera pe d-nii **Maniu și Mihalache** , înscăunîndu-se ,

la capătul izbîndei sale, în **dictator de fapt** al destinelor Țării Românești .

Sub orice formă ar fi fost. " [.....]

Paleologu / 6 iun.'30

▣ "Misterul" tăcerii lui Maniu

[LD: s-a vorbit, în epocă, despre **intențiile"republicane"** ale lui **Iuliu Maniu,**
în timpul războiului ! "Misterul" a rămas nedeslușit.]

"Abilitatea d-lui Iuliu Maniu l-a amăgit multă vreme;

l-a răpus la momentul potrivit.

Bunul simț cuminte ,al d-lui Ion Mihalache ,i-a pătruns taina și i-a refuzat sprijinul.

De aici , **revărsarea de ură și < subtilele> ironii** din cele **21 de articole** din
<**Adevărul.**> [.....]

De ce a tăcut d.Stere atîția ani de-a rîndul ?

Dintre rîndurile monologului zămislit la Bucov, se desprinde,se ridică , **o întrebare .**

Din nefericire, **zădarnică** ; căci este sortită să rămîină **fără răspuns.**

Dar ar fi nesper de interesant de aflat și gîndul intim al d-lui Iuliu Maniu ,
întelegerea misterioasă care i-a legat atîta vreme , **pe d-sa și d.C.Stere.**

Dar **d.Maniu nu va spune nimic.**Poate că nu ar avea nimic de spus ;sau, poate că,
spunînd adevărul, ar estompa trăsăturile tari pe care i le împrumută nedumerirea mulțimii.

În aceste condițiuni **va trebui să ne mulțumim** -dacă mulțumire poate da -
cu **slabul înțeles al < Documentărilor> d-lui Stere :**

un dialog în care **unul tace** și **celălalt ascultă.**

Noi, ceștialalți, țara de proști și de slugi. " I.Paleologu.

[LD: acesta era stadiul "dialogului surd" între Stere și Maniu în ajunul sosirii lui Carol la București.Venirea lui Carol, evenimentele care au urmat, vor îngropa dezlegarea misterului ...]

13.b) Liviu Rebreanu, Jurnal,1,Ed.Minerva, 1984

[LD: vezi la fișier Cultură, presă despre relația Maniu-Rebreanu pe toată perioada guvernării]

▣10 oct.'30.Retragerea lui Maniu/Guvern GGMironescu

[LD :Ca om al lui Maniu ,LR intră în panică .Era în plină acțiune de organizare la DEP :
numea și scjimba directorii la Operă, la teatre Acum se schimbă guvernul și miniștrii .

Notez următorul dialog pentru a-l înțelege mai bine pe Maniu , nu pe Rebreanu .

Reconstitui după mărturia lui Rebreanu , dialogul lor și mă gândesc la ceilalți "oamni ai lui
Maniu" în momentele retragerilor sale]

-Maniu :Acum înțelegi pentru ce n-am vrut să rezolv chestia Operei și am amânat-o
atîta .Nu puteam să las eventual pe Perlea singur, fără sprijin, în bătaia vîntului.Eu știam
că am să plec și atunci Perlea rămînea în vînt fiindcă regele vrea pe Georgescu , Mihai
Popovici pe Georgescu, Madgearu să nu audă de Perlea.Dacă stăteam eu, fără să mă
laud,din respect pentru mine ar fi tăcut toți și poate ar fi mers lucrurile ...

-Rebreanu :Și totuși, d-le primministru, eu am chibzuit asupra motivelor dvs și chibzuind,mi se pare că sunt înțelepte , și n-ar fi bine să dăm din mână o instituție așa importantă.

-Maniu : Evident, dar acum nu se mai poate .Eu nu-mi părăsesc prietenii și nu pot să-i arunc în gura lupului.Apoi, între noi fie vorba, nu știu dacă Mironescu va putea ține piept tuturor greutăților

-Rebreanu : Dar dvs vă întoarceți la comandă în curând , așa că ...

-Maniu :Asta-i altă socoteală.Deocamdată eu plec în străinătate pentru câteva luni să mă odihnesc.

-Rebreanu : Vdeți , tocmai și pentru mine am venit să vă consult .Eu am stat pentru dvs .Și n-aș vrea să rămân fără dvs să am dificultăți și balamucuri.Căci a și început să se discute că se desființează mDEP , că...

-Maniu :Cine a putu să spună așa ceva ? Fugi cu glume de astea. Îți închipui d-ta că este posibil ca noi să ne desființăm instituțiile create de noi ? Cum să treacă prin minte cuiva astfel de lucrui ?

-Rebreanu : Și totuși se spune ...

-Maniu : Fleacuri .Dta stai la locul d-tale .Vei vedea ce ministru vei avea , probabil Voicu Nițescu , cu care ai să te înțelegi foarte bine, și să-ți vezi de treabă.

-Rebreanu : Totuși... fără dvs ...

-Maniu :D-apoi dacă ai avea nevoie de ceva d-ta nu știi să scrii? Și n-ai să găsești mărci poștale ? Vezi-ți de treabă și n-ai nici o grijă ...

Restaurația.Carol II , 8 iun.'30

Guvernul Maniu

14.) PNȚ și Carol II, 7-8 iunie 1930

a) Dezacord în soluționarea problemei constituționale.

Demisia guvernului Maniu.Formarea guvernului Mironescu

"Activii": GGMironescu, Gr.Iunian , I.Mihalache, M.Popovici ; ș.a

("Dimineața", sîmbătă,duminică,luni, 7-8- 9 iunie'30)

(**L.D.Vezi pe larg, context, evoluție, opinii, la Monarhie,restaurație**)

6 iunie / '30

▣ Guvernul Maniu >> guvernul G.G.Mironescu

/ Guvernul în ședință de la ora 9 dimineața , cu întreruperi, pînă seara ...

Maniu, Vaida, Madgearu și ceilalți ardeleni, îl vor pe **Carol în Regență;**

Voicu Nițescu și "țărăniștii " , îl vor **Rege**.Nu se înțeleg.

/La ora 18, 15, **Maniu** merge la Cotroceni petru a-și anunța **demisia**.

("**Motivul demisiei este că nu s-a putut realiza în sînul cabinetului acordul asupra chestiunilor constituționale la ordinea zilei "**)

/ **La ora 19**, la palatul regal,este primit de **Prințul Carol**,

căruia îi **recomandă ca prim-ministru pe Mihalache, Iunian sau GGMironescu**.

/ Se întoarce la Guvern și anunță că i-a fost primită demisia ;

Mihalache și Iunian îi mulțumesc pentru recomandare, dar **renunță;**

Mironescu,chemat la Regență, **începe formarea Cabinetul ; (vezi la Guvern)**

b) Restaurația : 8 iunie'30

Anularea Legii din 4 ian.1926 (Senat și Cameră) ;

Legea pentru Voievodul Mihai ;

Proclamarea regelui Carol II ;

Declarațiile partidelor ;

("Dimineața" ,XXVI, nr. 8427, 10 iunie ' 30)

8 iun.'30

▣ **Senatul.**

/ Senatorii pleacă pe bulevardul Academiei ; își fac apariția senatorii de drept ;

M.Poppovici (noul ministru de Interne !) este primit cu deosebită efuziune;

Ședința este condusă de **Șt.Bratu.**

/ **GGMironescu** citește **Decretul pentru abrogarea art. 6 și 7 din Legea statutului familiei domnitoare [...][..]**

8iun.'30

▣ **Camera**

Pe la 10, 30 ... **sosește guvernul;**

Ștefan Cicio Pop conduce ședința.

-**G.G.Mironescu** : citește **decretele regale** (vezi cele de la Senat);

▣ **Cameră**

/ **Pompiliu Ioanițescu** (raportor la lege **Comisia** , în unanimitate (aplauze prelungite , îndelung repetate) , a acceptat acest proiect de lege , pentru a se repara "o mare nedreptate" [...][...][...]

8 iun.'30

▣ **Adunarea Națională :proclamarea Regelui Carol II** (Vezi pe larg la Monarhie)

[LD: nu intervin în text.Toate dubiile și posibilele comentarii, în paranteze drepte, cu roșu **Restaurația , PNȚ a făcut-o.**]

-**Șt.Cicio Pop** : membrii corpurilor legiuitoare , întruniți în **Adunare Națională** , ca **reprezentanță națională [???**] , va decide asupra **prerogativelor regale** , potrivit capitolului I , secțiunea II, din **Constituție** .

Grigore Iunian : cere cuvântul (aplauze prelungite, repetate) în numele "**cîtorva sute de deputați și senatori** " [???] , pentru a **supune votului următoarea hotărîre** : "**Corpurile legiuitoare**, întrunite într-o singură Adunare, și constituite în **reprezentanță națională [???**] , declară :

< **Constată anulată legea** promulgată prin Înaltul Decret Regal no 13 , publicat în "Monitorul Oficial " 4 din **5 ianuarie 1926** [...]

Declară de asemenea anulată legea promulgată prin Înaltul decret regal no 14 din **4 ianuarie 1926**[...]

În consecință, **pe temeiul art. 77 din Constituție**,

Reprezentațiunea Națională [???] constată că **succesiunea Tronului României se cuvine de drept A.S.R.principelui Carol, coborîtor direct și legitim în ordine de primogenitură bărbătească al regelui Ferdinand I . >**

(aplauze, ovațiuni prelungite, strigăte de **Trăiască regele Carol II !**)

G.G.Mironescu (Prim ministru, ministr. de Externe, ad-interim la Justiție

"[...] **Față de propunerea d.Grigore Iunian [!?!]** **guvernul este de acord** ca această **propunere să se discute și parlamentul să hotărască** cum va găsi de cuviință. (aplauze unanime, prelungite)

-**Iuliu Maniu** : " Dlor senatori, dlor deputați, **partidul național -țărănesc** care formează **majoritățile parlamentare și reprezintă majoritatea opiniei publice a țării noastre [?!?] primește această propunere** și se alătură cu însuflețire ca această reprezentanță națională **să declare de moștenitor al Tronului României pe Alțeta sa Regală principe moștenitor Carol "** (aplauze prelungite, Trăiască Maniu!)

(la reluarea lucrărilor)

-**Gr.Iunian** : citește **raportul Comisiei de legislație civilă**, care a adoptat în **unanimitate** proiectul de lege, **cerînd Adunării să declare reîntregat pe principele Carol** în toate drepturile sale, după care, " **fiind repus în drepturi, va fi proclamat rege.**" [...][...]

Grigore Iunian (raportor la lege)

(L:D:atenție , **aprobarea parlamentarilor este uluitoare, chiar și atunci cînd se spun lucruri total opuse.Vezi aplauzele la Iorga și Iunian.]**

"Ca un omagiu adus simțămîntului acestei Adunări, [...]

mă mărginesc a desprinde cîteva constatări .

O constatare , menită să asigure desvoltarea fericită a vieții noastre publice de aici înainte, este - și la aceasta răspund d. prof.Iorga - **Regele Carol al II-lea nu este**

adus de nici o categorie socială [!!!], de nici un partid politic , cu atât mai puțin de prieteni personali . (aplauze prelungite, repetate)

Regele Carol este adus prin voința generală [?!?] unanimă, a acestei țări, și prin **sforțarea tuturor** acelora care au crezut de **datoria lor** sau **au putut să-și pună serviciile în realizarea acestui scop**. (aplauze prelungite, repetate)

A doua constatare , este **maturitatea de gândire** și de **manifestare** a poporului nostru [a partidului!]. **Aceia** cari au avut vreo **îndoială** în ceea ce privește această maturitate de gândire, sau vor fi avut **nădejdea** că pot să existe unele împrejurări cari **să împartă frații în două tabere**, sau cari **să prilejuiască frământări** pline de primejdii, **au avut astăzi un răspuns clar**, hotărît, convingător, pentru orice conștiință în ceea ce privește **maturitatea de gândire** și de **manifestare a poporului nostru** .[a partidului !] (aplauze prelungite)

Noi, **Adunările Naționale** [?!?] întrunite ca **reprezentanță națională** avem mîndria să fi putut fi la acest loc de răspundere , în clipa în care **avem datoria să hotărîm** asupra **celui mai important act în viața politică de după război** ; Putem să fim **mîndri**, putem să fim **fericiți**, am răspuns și la un postulat al **conștiinței** noastre, **turburată adînc de necesitatea crudă în care ne-am găsit acum patru ani**, [!!!] **să dăm votul** nostru **ca un omagiu** adus **voinței gloriosului și neuitatului Rege Ferdinand** [...] [...].

FII BINE VENIT, SĂ TRĂEȘTI MĂRIA TA, REGE CAROL AL II-LEA
(aplaue furtunoase, strigăte de ura)

G.G.Miroescu (prim-ministru "Țara și neamul românesc trec prin **momente dramatice, dar și mărețe**.[...] Înfrățuim **un capitol nou în viața neamului românesc**; intrăm în **făgașul normal**, de la care **o întocmire artificială [?!?] ne-a îndepărtat** și **sperăm** că acest făgaș normal are să fie **spre fericirea neamului românesc**.

Gvernul asociindu-se la această operă, în care vede salvarea țării , cheamă **pronia cerească** asupra acestei noi îndrumări a neamului românesc și călăuzit de interesele mari ale Patriei [...] [...]. Trăiască Majestatea sa regele Carol al II-lea!

8 iun.'30

▫ **Votarea legii.Votanți : 486 Bile albe : 485 Bile negre : 1**

Ștefan Cicio Pop : proclamă pe regele Carol al II-lea ca rege al României.

Restaurația: regele Carol II / 8 iun.'30

15.) Revenirea guvernului Maniu, 14 iunie'30.

Declarația ministerială ;Precizări privind Restaurația ;
Prelungirea sesiunii parlamentare;anunțarea legii sanitare;

- Discursurile parlamentare, Cameră și Senat :
Iorga, Eug.Crăciun(PNȚ) ,Iacob Pistiner (PSD), Gh.Bethlen (PNM),
Teodor Fischer(Club evreesc), I.M.Leon (PȚ),R.Brandsch (PNG),
I.Grădișteanu (senator, PNL-1) , Sabbba Ștefănescu (senator PNȚ) ,
Gyarfas (senator PNG)
(" Dimineața", XXVI, nr. 8433, 16 iun.'30)

Maniu / iun.'30

▫ **PNȚ și guvernul Maniu.** (Vezi pe larg la Guvern)

/ " Este evident că **partidul național-țărănesc** [...] **nu poate absta [???**
de la ideologia, de la felul său de a vedea în chestiunile politice de stat.
Atunci, **deși** cînd a **consimțit** să se facă acest **guvern de concentrare** ,
abdicînd de la drepturile sale firești, **nu a înțeles să abzică** nici un moment de la
aceste principii și de la **această ideologie politică** (aplauze prelungite la **PNȚ**)
ci a **voit să facă numai posibil ca** , în timpurile acestea atât de grele,
să se realizeze unirea tuturor forțelor politice [??? ,
pentru a putea realiza **anumite probleme urgente și concrete de Stat**,

care crede că, cu puterile unite ale tuturor , **poate s-ar fi putut realiza mai iute** ,
mai expeditiv, și mai spre mulțumirea exigențelor urgente ale națiunii.

Nu s-a putut face.Regretăm. [?!?]

/ "**Guvenul Majestății Sale** care se prezintă astăzi înaintea domniilor voastre,
numai **în formă este unul nou, în fond este vechiu**, reprezintă **aceleași idei**,
aceleași principii, aceleași **năzuințe politice**, aceleași **concepțiuni de Stat**
și **aceiași altruism și lepădare de sine** în rezolvarea chestiunilor de Stat care le-a
reprezentat și în trecut. De aceea , **nu este necesar** să desfășor în momentul de față
[...]un **program de guvernămînt**; țin să constat că deodată cu însărcinarea pe care am
primit-o, **MSR și-a dat consimțămîntul** Său înalt **pentru programul de guvernămînt**
care și pînă acum și-a dat roadele sale satisfăcătoare pentru țară."**(aplauze la PNT)**

Iorga :

Iorga / iun.'30

▫**Guvern de partid, Maniu.**

"**Și atunci s-a alcătuit un minister de partid**.[...][...]

:) V-ați sucit, v-ați învățit, și ați ajuns din nou la această formulă: noi și ai noștri,
cu programul nostru și cu ideologia noastră.Ei bine, nu vreau să fiu profet de zile
rele.**Nu va ajunge nici un partid** ,pe baza asta, la satisfacerea opiniei publice ,
la mulțumirea regelui ,și la lecuirea rănilor acestei țări."

:) uliu Maniu (replică lui Iorga) : recunaște că **Iorga n-a reprezentat niciodată**
"exclusivismul de partid" .De cînd îl cunoaște, propovăduiește **"ideea concentrării**
tuturor forțelor naționale" ...

:) Această constatare însă , nu-l împiedică să **respingă "respectuos"**, **acuzăția că PNT**
ar fi animat de **"egoism de partid"** în păstrarea puterii.

Eugen Crăciun (în numele majorității PNT)

▫**Regele**

" **Regele Carol**,principele de ieri, **prințul copilăriei și adolescenței noastre**,
este **regele unei generații** , care a crescut cu dînsul, nu numai în cărțile de școală dar în
glumele ,în anecdotele , **în neuitații ani ai tinereții**,care călesc sufletele în **primii ani de**
conștiință. În întâmplările vieții sale, recunoaștem **pornirile noastre vijelioase** dar fără
malițiozitate , **de care n-avem poate dreptul să fim totdeauna mîndri**,
dar în care putem vedea **clocotul vieții vînjoase și calde**, din care vor izvorî creațiile
unei **maturități rodnice**. **(aplauze)** **Domnia care începe se confundă cu idealurile**
noastre , cu viața noastră însăși .Așteptăm de la dînsa împlinirile care să ne dea
dreptul, **regelui și nouă**, să stăm cu cinste **în cartea neamului**. " **(aplauze)**

▫**Guvernul Maniu**

" [...]**sarcina noului guvern este deosebit de grea**.Regăsim în el **figurile cele mai**
reprezentative ale partidului nostru .**(aplauze)** [...] **Vă dorim spor la muncă pe linia**
cea dreaptă a convingerilor noastre comune,nedesmințite" **(aplauze prelungite)**

Guv.Maniu/14 iun.'30

16.)Congresul PNT -Bălți, declarațiile lui C.Stere ,Moțiunea, 15 iun.'30

("Dimineața", XXVI, nr. 8435, 18iun.'30)

În sala teatrului"Unirea" din Bălți , **congresul județean PNT**. Au participat numeroși
delegați din oraș și județ. Au rostit cuvîntări d-nii **Leanca, Mătă, Sfeclă, Bocancea** ș.a.
Apoi a luat cuvîntul **Stere**.

[.....]

Stere / 15 iun.'30

▫ **Maniu**

El, Stere , a luptat mereu pentru îmbunătățirea situației în Basarabia.

Din această cauză a fost înlăturat din partid ,

pentru că **Maniu nu poate suferi oamenii de caracter ;**

Maniu vrea să fie stăpîn pe partid și pe țară ; de aceea a procedat așa cum se știe și cu Regența, și cu partidul, și cu el. **El , Stere , va continua lupta...**

[.....]

Moțiunea Congresului PNT, Bălți, 15 iun.'30

Leanca :

" **Congresul partidului național-țărănesc** din jud.Bălți, întrunit în ziua de 15 iunie 1930 în orașul Bălți - după ce a ascultat **expunerea d-lui prof.C .Stere**, asupra cauzelor **demisiunii sale forțate din partid,**

a votat cu **unanimitate de voturi** următoarea **rezoluție:**

"Considerînd că, în conformitate cu **condițiunile de fuziune** între partidul țărănesc și cel național , organizația **Partidului național-țărănesc are o bază federativă ;**

"Considerînd că **organizația basarabeană** întotdeauna **și-a afirmat dreptul de a-și alege conducătorii și de a hotărî singură** , în cadrul programului și al disciplinei generale de partid, toate **chestiunile ce o privesc;**

"Avînd în vedere că d.**Stere a fost în totdeauna unul din cei mai de seamă fruntași și conducători ai noștri ;**

" Ținînd seama de faptul ,recunoscut și de președintele comitetului central, că **d-lui Stere nu i se poate imputa nici o vină și nici o răspundere**

pentru **manifestarea din sala Operi române -** manifestare , care constituie **o adîncă jignire a sentimentelor noastre;**

"Constatînd că **organizația basarabeană n-a fost prealabil consultată** asupra **demisiunii din partid ad-lui C.Stere,**

care **a reprezentat Basarabia în Comitetul de Direcție și în Biroul partidului ,** prin **delegația expresă a congresului provincial ;**

" **Congresul județean din Bălți ,**

aprobă atitudinea grupului parlamentar independent, fixată prin **Declarația** citită în Camera Deputaților în ziua de **7 aprilie;**

Declară că **nu admite demisia d-lui C.Stere și nu recunoaște dreptul Comitetului de direcție de a primi această demisie ,**

fără consultarea organizațiunii provinciale din Basarabia ;

În consecință **hotărăște :**

Comitetul județean va face toate demersurile necesare pentru **convocarea congresului provincial basarabean,** spre a se pronunța asupra **demisiunii d-lui C.Stere;**

și în acest scop se va pune în legătură cu toate organizațiunile județene din Basarabia;

Această hotărîre **se va aduce la cunoștința conducerii partidului național -țărănesc."**

Congresul PNT-Bălți/ 15iun.'30

17.) **NNMatheescu , Grigore Iunian, "Părerii", 25 iunie.'30**

(rev." Parlamentul românesc ", 25 iunie.'30, p. 9-10)

[LD: cred că dacă nu intervenea Restaurația, Iunian se rupea de PNT în primăvara lui 1930.Cu rolul pe care și l-a asumat în Restaurație, Iunian mai rămîne în PNT o vreme...

NNMatheescu , așa cred eu, este una din **"porta-vocile" nemulțumiților țărăniști, fie steriști, fie iunianiști .** Cu al său **TTR ,** mai este și unul din liderii tineretului dizident spre care se ațintește interesul grupărilor centrifuge. De aceea, opinia lui este un **barometru pentru starea de spirit ce domnea în cercurile țărăniști din PNT]**

Matheescu / 25 iun.'30

▣ **Gr.Iunian**

" < - **Eu n-am acceptat să fiu mamelucul lui Ionel Brătianu !**

Cum aş accepta să fiu mamelucul lui Iuliu Maniu ? > , admirabile cuvinte spuse de **d. Grig.Iunian ,** cînd și-a părăsit ministerul , la începutul primăverii , ca o vrednică **protestare a tendințelor strîns acaparatorii -** proprii ființei politice a d-lui Iuliu Maniu Frază caracterizează omul !

"**Un temperament moral** - iată de sigur, nota caracteristică dominantă a personalității politice a d-lui Grig.Iunian .**Intransigența** sa pornește din adîncimi de **convingeri,** bine înrădăcinate, dintr-o **concepție politică liniară,** dintr-o manifestare publică bărbătească.

"Olteanul acesta, puțintel la trup, firav și timid, este, însă, în fond, o energie năvalnică , un stejar cu rădăcinile înfipte în pământ, simțind plăcerea voluptoasă a rezistenței, a tenacității."

[.....]

Matheescu / iun.'30

▣ **Junian : plecarea din guvern**

" **Dar guvernarea** - pactizarea lașă cu realitatea , foarte des pretext și nu motiv - **a pus la încercare caracterul lui Junian.**

Și dacă pe mulți din foștii săi tovarăși , mărimea puterii i-a amețit, toți plecând capul și astupând urechile , el - olteanul mititel - **a refuzat compromisul** , a respins orice sugestie lăaturalnică convingerilor sale, **a trântit ușa și a plecat.**

"**Plecarea lui Grigore Junian**, ca și eliminarea lui Stere , -ambele **brutale** și în fond și în formă - **au evidențiat** însă, cu vîrtoșenie , **un adevăr trist : splendida mișcare a țărănismului postbelic era pe punctul de a fi sugrumată**, prin tainice manevre, iezuitice și meschine."

[.....]

Matheescu / iun.'30

▣ **Junian : Restaurația**

[LD: **Atenție! cheia pentru rolul lui Junian , de conivență cu Mihalache, în aducerea și proclamarea ca rege a lui Carol !**]

"**D. Iuliu Maniu** era un <mare om politic >[...] plasase în **Regență <persona grata>** Ori - **Grigore Junian** - cu limpezimea de gîndire a sa, **a sesizat răul**, răul cel mare , care **hipertrofia atotputernicia d-lui Maniu !**

" **Partidul țărănesc** n-a luptat zece ani , în opoziție , ca să **desființeze camarila liberală și să instaureze o camarilă <mocănească > !**

"Și atunci - **în unire cu Ion Mihalache** care - pentru mine a fost o surpriză , **a înțeles just situația și a simțit, în fine, toate manoperile lui Maniu** - **d. Grig Junian și-a început acțiunea** sa ,dusă cu pricepere și peseverență , încununînd-o cu succes , prin faptul că **a fost factor determinant în venirea și proclamarea Regelui Carol al II-lea "**

"**Mulți** au văzut în **revenirea Regelui,**

încetarea atotputerniciei camarilei liberale la Palat !

Nimeni n-a văzut însă în acest eveniment , **încetarea atotputerniciei mocănești .**

Și totuși aceasta este realitatea. (p. 10)

[.....]

Matheescu / 25 iun.'30

▣ **Guvernul Maniu, post -Restaurație [14 iunie'30]**

" Însă s-ar fi așteptat că d.**Maniu va veni**, în fine, **la simțul realității**, va înțelege că un partid nu poate fi condus dictatorial, **că**, mai ales, **tendențele de supremație a ramurei naționale sunt neîntemeiate și primejdioase pentru unitatea partidului !**

"**D. Maniu n-a înțeles** nimic din toate acestea .Și d. Maniu **și-a constituit noul guvern** , în așa fel, încît a comis **o greșală** tot ațît de mare , **ca și la alegerea Regentului.**

D. Ed. Mirto și d. Răducanu au fost concediați din minister ca niște lachei ; nici barem n-au fost preveniți, curtenitor, politicoș, cum îi e felul d-lui Maniu !

D-sa a pus în cele mai importante ministere , naționali , mai toți subsecretarii de stat sunt naționali (biata cramponare a d-lui Potîrcă !) **dintre țărăniști** și-a plasat două preaplecate ajutoare , și n-a acceptat în guvern **decît pe d-nii Grig. Junian, Ion Mihalache și Virgil Madgearu.**

" Aceasta invederează **complicitatea d-lui Maniu** la întreaga campanie de pînă acum , dusă **împotriva țărăniștilor** , de elementul național.

Ceea ce a făcut , **cu ultima reconstituire a guvernului, d. Maniu,** nu e numai **o crimă politică ! E o crimă cu premeditare."**

[.....]

Matheescu / 25 iun.'30

▣ **Guvernare Țărănistă !**

"De sigur, este emoționantă **amiciția d-lui Maniu pentru frații de luptă naționali ;**

dar unde este interesul general al partidului ? D-l Maniu se consideră - siracul ! - infailibil
Dar **de ce n-au reacționat < leaderii > țărăniști ?**

De ce au acceptat această situație , cînd conjunctura politicii generale , le era extrem de favorabilă ?

O singură explicație: Regele ! [???

O înțelegem și o admitem , dar nu o credem îndestulătoare , pentru a se justifica **sinuciderea țărănismului.**

Mai firească ni se pare **ideea unei guvernări pur țărăniste.**

"Pînă acuma -aproape doi ani de zile - **guvernarea d-lui Maniu a fost guvernarea elementului național.Toate greșelile** făcute de această guvernare ,**se datoresc acestui element** , care a fost preponderent .În provincie, **95% posturile de comandă** sunt în mîna naționalilor, și îndeosebi, a elementelor compromise.

" **Țărăniștii** peste tot au fost **înlăturați** ,aproape s-a sistematizat o persecuție împotriva lor, **sub privirea indiferentă a d-lui Ion Mihalache.**

Cadrele țărăniste din Vechiul Regat sunt demoralizate și dezorganizate !

Aceasta o va vedea d-Mihalache mai tîrziu .

[.....]

Matheescu / 25 iun.'30

▣ **Alternanță dreapta- stînga .**

[.....]

"**Ne trebuie o guvernare de stînga** , altfel decît acelea de pînă acuma.

La toamnă, Parlamentul poate fi dizolvat, **d.Grig.Iunian poate fi chemat la putere** , și **adevăratele concepții de stînga, țărăniste,** vor putea fi experimentate în guvernare, **fără tutela d-lui Iuliu Maniu.**

Dar asta depinde și de inițiativa dlui Grig.Iunian.

"De aceea , cu admirație față de dînsul, îi reamintim că e spre onoarea sa și valoarea țărănismului : **<să nu accepte să fie mamelucul lui Iuliu Maniu ! >**

N.N.Matheescu / 25 iun.'30

Guvern GGMironescu.Legislatura I-PNȚ.Sesiunea III, 1930/'31

18 .) Guvernul GGMironescu s-a instalat la 10 oct.'30.

[L.D: **Majoritatea miniștrilor sunt țărăniști și regățeni; cîțiva ardeleni, sunt din cei devotați Regelui . Face , parcă, excepție, Madgearu, dar i se ia Industria și Finanțele, de rivalii săi]**

Mihai Popovici (Finanțe), **Ion Mihalache** (Interne) ,

Gr.Iunian (Justiție, la 19 nov. va părăsi guvernul), **Virg.Madgearu** (Agricultură, Domenii) , **N.Costăchescu** (Instrucțiune publ., Culte), **Gral.N.Condeescu** (Armată) ,

Voicu Nițescu (Lucrări publice și comunicații, apoi trece la Justiție)

I.Răducanu (la Lucrări publice , în locul lui Nițescu) ,

Mihai Manoilescu (Industrie și comerț), **Emil Hațieganu** (Muncă, sănătate, ocrotiri) .Secretar de stat-**Pan Halippa**.Subsecretari de Stat (unii vor fi schimbați sau rotîți) : **Armand Călinescu** (în locul lui C.Angelescu), **VVTilea** (la președinție) ,

Gh.Popp (Instrucțiune publică)

19.) Regele Carol, Mesajul Regal, 15 nov.'30

(DAD, MO 1, ședința din 15 nov.'30, p. 1-4)

[L.D: **text integral, xerox.În calculator, dispersat problematic.**

Colorarea, sublinierile, parantezele drepte, îmi aparțin, urmînd a fi comentate]

(Vezi obiective și responsabilități, **la Guvern**)

20.) Nicolae Iorga, Intervenție, 18 nov.'30

(DAD, MO 2, ședința din 18 nov.'30, p. 10-11)

[Intervenție integrală xerox. Sublinierile, parantezele, supratitlurile, îmi aparțin.

Fără îndoială, **Iorga joacă rolul de "apostol"** al neamului, de multe ori avînd dreptate; sfătuind, muștrînd, sugerînd, insinuînd **critici** la adresa inușilor (pentru el) **partide**, încercînd **să croiască treptele spre soclul** pe care se va ridica, treptat, **tînărul rege Carol** .]

Iorga / nov.'30

▫ **Intențiile MSR Carol** .

"Domnule președinte, d-lor deputați, **secretarul particular al Majestății Sale Regelui a venit și la mine**. Situațiunea mea era mult mai ușoară decît a oricui :

eu **nu am ieșit niciodată din Parlament (Ilaritate)** [...][...][...]

:" N-am ieșit din parlament nici atunci **cînd au ieșit reprezentanții** majorității de astăzi

[PNT] , care , **în momentul de față sunt cu Constituția** , **[aluzie Maniu]** la votarea

căreia **n-au luat** , pe cînd eu am luat parte, am căutat în măsura cunoștințelor și a

puterilor mele să aduc oarecare îndreptări acestei **Constituții, care,**

o fi bună, nu o fi bună, este **singura pe care o avem** pînă în momentul cînd **cine știe**

ce tenebroasă Constituție o ieși din **întunecatul buzunar al** **cuiva care toată viața s-**

a jucat cu alcătuirea unei Constituții " **[aluzie la Stere]**

[Atenție LD!]

"Dar mi se pare că **gestul** pe care l-a făcut M.S , trimițînd pe secretarul Său particular , **nu**

s-a înțeles bine .Faptul că **MS n-a trimis pe mareșalul Palatului,**

ci pe secretarul Său particular , faptul acesta este **o dovadă că MS n-a avut intenția**

de a recunoaște partidele ca singur factor politic al poporului român.

Și aceasta mai înseamnă încă un lucru :

că **MS nu părăsește sprijinul cel puternic pe care îl are** ,adică **națiunea română**

însăși, pentru a înlocui acest sprijin **cu un sprijin mult mai șubred, acela al partidelor politice.**

Dacă MS dorește sprijinul partidelor politice, care sunt cum sunt,

nu are decît să trimeată a doua oară pe cel care reprezintă oficial pe MS.

Pînă atunci, **MS n-a dat decît un sfat al Celui dintâi român**, către **alți români** [...][...]

Iorga / 18 nov.'30

21.) **Al.Măță*** ,(Sfat parlamentar basarabean ,deputat de Bălți)

discurs la meșaj, 25 nov.'30

(DAD, MO.5, ședința din 25 nov.'30, p.44-57; MO 6, 26 nov.'30, p. 56-57)

[LD: xerox integral ; în calculator, dispersat problematic ;

Sublinierile, parantezele, supratitlurile, îmi aparțin

Cu prilejul disidențelor, se spălau rufe în familie ! Altfel, nu am fi avut , noi, istoricii,

"documente" pentru multe aspecte din viața partidelor !]

Vezi integral la **PȚD-Stere**

Măță / 25 nov.'30

▫ **Ritual parlamentar** . (vezi pe larg la Parlament)

" Discursul asupra răspunsului Camerii la Mesajul Tronului oferă **deputaților și grupărilor politice** posibilitatea de **a discuta programul guvernului**.

" În același timp, se face legătură **cu întregul program al partidului** [...](p. 44)

Măță / 25 nov.'30

▫ **PNT / Basarabia**

El nu va urma calea tradițională, pentru că fiind **parlamentar basarabean**,

se simte dator să arate **motivele** care au determinat **atitudinea recentă** de la **Chișinău**,

de la **hotel Metropol**. **[Congresul]**

Prin urmare, va căuta **să lămurească atitudinea lor față de partidele din trecut**,

față de **guvern**, față de **conducerea partidului**.

" Înțeleg , onorată Cameră, că **această chestiune** , în primul rînd , **ar fi trebuit** să fie

aduse **în forul interior al partidului** și ,numai cînd acolo ea nu poate fi bine clarificată ,

să fie adusă și în discuțiune publică ;

!) dar cînd **există un dezacord neconciliabil** între **conducerea partidului și o grupare parlamentară**, această grupare parlamentară este **datoare** să aducă chestiunea **în discuția parlamentului** și a întregii opinii publice.[...]
nu noi suntem de vină că venim cu această chestiune și că o aducem în dezbateri pe această cale, **vinovați sunt acei cari au neglijat partidul și n-au convocat** nici un **congres de la fuziune** încoace, cu alte cuvinte, cu mult înainte de a veni la guvern."

-Voce PNT: Alba Iulia.[1928]

" **Alba Iulia** și veți zice ,poate , și **quasi parlamentul** din București !

Aceste adunări au fost numai **grandioase manifestațiuni populare**, iar **nici decum congrese**, cum au fost **cele de odinioară** ale partidului național-țărănesc, cu largi și aprofundate discuțiuni asupra **programului și atitudinii** pe care trebuia să o aibă partidul.

!) **Suspendarea congresului** atrage **stabilirea** în partidul național țărănesc , în conducerea lui [...] a **bunului plac** ; iar față de **forurile superioare constituționale**, atrage **diminuarea puterii în fața Coroanei** și mai ales în fața națiunii. (p. 44)
Mătă / nov.'30

▣ **Retro 1928.**

!) "**Sunt greșeli** care sunt **explicabile** numai prin **neconsultarea partidului**. **Am primit puterea de la Regentă, fără** să așteptăm încredințarea ei, sub un **guvern neutru**, de către masele populare, care au pus atîta încredere în noi. Consecința este ,d-lor, că **ni s-au pus condițiuni și am făcut concesii.**"
Invocă mărturia unor miniștri care i-au spus că la **prima formare a guvernului** (căci au fost mai multe formări ,de vreo 4-5 ori, în noiembrie 1928), **Basarabia "nu a fost complect reprezentată în guvern"**, promițîndu-se acest lucru după alegeri, cînd **Regenta "va ceda"**.

!) "**Aceasta ne-au spus țărăniștii din vechiul Regat.**"

[...]s-a dovedit ulterior ,**opoziția venea din partea prietenilor** din trecut [P]] ."

- **Voce PNT: " Basarabia nu este România ? Suntem stat federal ?"**

- **Mătă: "Dar Ardealul nu este România ? "**

- **Voce PNT: "Miniștrii se aleg după capacitate, nu după provincii."**

- **Voce PNT: Halippa nu este basarabean? Și d.Știrbăț este basarabean...**

C.Popescu -Gruia: "Problema este simplă:dvs.reprezentați Rusia."

- **Mătă: "D-lor deputați, în ce privește reprezentarea Basarabiei în guvern, ne-am convins ulterior că a fost de către prietenii noștri, un angajament formal în această chestiune.[...] "** (p. 44-45)

Mătă / nov.'30

▣ **Disensiuni PNT: demisiile în alb.** (Vezi pe larg la Parlament)

!) " Ne-au mai spus că, în ce privește **legea administrativă**, **se pun condiții** și chiar că **Regenta colaborează la lege**. Este de **demnitatea unui Parlament să i se pună condițiuni** și aceste condițiuni **să fie primite ? ..."**

Virg.Madgearu: "D-le deputat Mătă, de ce n-ați propus-o la congresul partidului nostru ? [P] [...] La forul de conducere al partidului, la care ați fost continuu invitați, și nu ați luat parte.

Mătă: organul superior este congresul.

Madgearu: organul normal de conducere este Comitetul Central.

Mătă: unde ați cooptat 30 de membri, peste cei aleși ?

Madgearu: :) Organul de conducere este CC al partidului, la care sunteți convocați în mod regulat de un an, și la care nu luați parte."

Și pentru că aducea chestiuni de partid la tribuna Parlamentului:"dați-mi voie să fiu indiscret și să vă întreb de ce atunci **cînd s-a votat, la congresul partidului nostru statutele partidului**, în care erau **prevăzute demisiile parlamentarilor**, care sunt , cum știți foarte bine, **o măsură democratică, de ce nu v-ați ridicat contra** acestei măsuri cuprinsă în statutele partidului nostru ? "

Mătă: " D-le ministru, niciodată nu am confundat statutele și drepturile conducerii de partid, cu drepturile Ministerului de Interne ,în ce privește demisiile în alb."

Madgearu: "Ce legătură are Ministerul de Interne cua ceste demisii ? "

Mătă: "Fiindcă aceste demisii s-au cerut de către Ministerul de Interne ,ca să fim la dispoziția lui" (sgomot, întreruperi, la PNT)

Madgearu: Dle deputat Mătă, eu cred că **nu este bine** ca tot **ce ați citit în "Viitorul"** să **le aduceți la tribuna parlamentului.**

Mihalache (Ministr. Interne) **"Și necontrolate "**

Madgearu (explică episodul Madgearu lipsea din parlament ; **Vaida** (ministr. de Interne), în calitatea lui de **vice-președinte al partidului, delegat de conducerea PNT**, a cerut tuturor **parlamentarilor** să-și îndeplinească una din **obligațiile prevăzute în statutele partidului.**

)! **"Înțeleg** ca **opozițiunea**, care nu avea alte argumente contra Parlamentului acesta, să fi găsit în aceste demisiuni, care se cheamă **<demisiuni în alb>**, un **argument împotriva caracterului democratic al partidului nostru.**

Dar nu înțeleg ca **dvs**, care sunteți unul dintre aceia care **ați colaborat la făurirea statutelor** partidului nostru, să **aduceți această chestiune** așa de **tardiv** și în felul acesta așa de curios , **la tribuna Parlamentului**" (**aplauze la PNT**)

Mătă: Această chestiune a fost discutată de mai multe ori ,și **însuși Maniu a dat nu un răspuns**, ci patru sau cinci , toate "insuficiente", și **isuficient** este și răspunsul de azi...

▣ **Disensiuni PNT : activitatea CC.**

Andrei Scobiola (deputat de Lăpușna "Pentru **restabilirea unui adevăr:** dle ministru Madgearu, dvs ați afirmat un lucru, **că CC a fost convocat de mai multe ori**, că reprezentanții au fost convocați și nu s-au prezentat. [...] **cînd a fost convocat** comitetul, din toamna anului 1928 , pînă în primăvara anului 1930 ?"

Madgearu : "Vă rog să veniți la secretariatul partidului."

Scobiola: **"N-a fost convocat pînă în primăvară, anul acesta , cînd a fost convocat pentru prima oară."**

Mihalache)!: "Atîta respect pentru banu țării vă rog să aveți ca să **nu puneți parlamentul în loc pentru chestiuni de partid.**" (**aplauze la PNT**)

Mătă:)! "D-le ministru, **asa de rar îmi fac datoria** în acest Parlament, încît cel puțin atunci cînd **partidul nu-și îndeplinește datoriile** , **trebuie să vin ca să-l chem la ordine.**Nu înțeleg tradițiunea dvs. în această privință.

Voce PNT: **"Acestea să le spuneți la Metropol, nu la Mitropolie! "** (ilaritate)
Mătă / nov.'30

▣ **Disensiuni PNT : consfăturile majoritarilor. (vezi pe larg la Parlament)**

"Dar ce sunt, d-lor, **caraghioasele și delicioasele consfătuiri ale majorităților**

▣ **Disensiuni PNT : prestațiile parlamentare.**

" [...] nici **discuțiunile în Parlament nu erau de un nivel mai ridicat.**

Parlamentul era totdeauna transformat într-o adunare, cum am spus, **docilă de aplaudatori** ,care trebuiau să fie **prinși de către prefect cu arcanul** și **aduși la București** , cînd era vorba să se pună în mișcare **mașina de votare** ((p. 46)
Mătă / nov.'30

▣ **"Sfatul parlamentar basarabean "**

[L.D: în fond, au urmat exemplul... PNT !]

)! " Onorată Cameră, **Basarabia a fost foarte rău impresionată** de astfel de **consfătuiri** ale majorității și de asemenea **discuțiuni parlamentare.**

Și atunci **basarabenii s-au retras în căsuța lor [???**], **formînd Sfatul parlamntar basarabean** ,unde aveau iluzia micului, dar **adevăratului Parlament"**

▣ **Legea administrativă. (Vezi la Legislație)**

▣ **Guvernul Maniu (1928-1930) (Vezi pe larg la Guvern)**

▣ **Starea de asediu, cenzura : (Vezi la Guvern)**

Mătă / nov.'30

▣ **PNT >Basarabia**

)! " Dacă aceasta este opera pozitivă a guvernului [L.D: cu ironie!] trebuie să vă spun că **Basarabia are un tratament special, sub nivelul celor spuse mai înainte.** [!?!]

Șeicaru : :) [...]dvs, **basarabenii** ,ați fost și sunteți foarte **numeroși în partidul național-țărănesc**.Cum se face că dvs.**veniți acum, după 2 ani**, și spuneți aceste cuvinte și n-ați început din primul moment **acțiunea dvs. energică**, pentru a **constrânge guvernul** să dea toată **satisfacția Basarabiei** ? [...] **mi se pare bizar** că dvs.tocmai **după 2 ani ați observat** că **Basarabia nu are din partea guvernului** național-țărănist, **ceea ce se aștepta** să aibă înainte [...]

-Mătă : Au reacționat în cadrele partidului ; o **delegație de 10 basarbeni**, a fost la **luliu Maniu**, cerându-i "**reînvierea partidului și reînvierea Parlamentului.**"

Maniu le-a răspuns : <Da, recunosc că **partidul este cam mort**, dar aceasta se explică prin faptul că noi **a trebuit să votăm prea multe legi**,de la început, însă vă asigur că **partidul și clubul partidului va lua din nou ființă și dvs.veți fi satisfăcuți în toate credințele dvs.> ".... Însă este o limită [?!?]: s-a votat legea administrativă... nu înțeleg să fie "**complici** " [?!?]... la rezultatele ei..."**

Șeicaru : Socotește o **incompatibilitate** între exercitarea mandatului de **parlamentar și disciplina de partid** ? În **PNȚ** există așa o **teribilă disciplină**, încât **conștiința** lui a fost , timp de 2 ani de zile,**împiedicată, sabotată**, încît nu s-a putut manifesta ? Cum de nu ați protestat ?

-Mătă : **Basarabenii** au fost totdeauna **mulți în în parlamente**(averescan, liberal) pentru că există o solidaritate la țărani basarabeni.

)! "**Vorbeam despre deosebirea de tratament**, despre **tratamentul special [?!?]** care se acordă Basarabiei [...] există o **deosebire între cetățenii Ardealului și cetățenii Basarabiei**, și iată motivul pentru care facem această afirmațiune."

/Ex.: prof.secundari "cursiști" (în Ardeal și Basarabia) , au fost la cursuri , în baza legii învățămîntului.După cursuri, ardelenii au primit lefuri corespunzătoare, basarabenii... nu.

Mătă / 25 nov.'30

▣ **Armata**

(Vezi la Armata)

-la cererea lui,fiind obosit, ședința se încheie
a doua zi continuă discursul -

Mătă / 26 nov.'30

▣ **Sfatul Basarabean : STERE.**

)! În toată această perioadă, **basarabenii nu au fost consultați**, ajungîndu-se la un **conflict** între **organizația basarabeană și conducerea PNȚ**. (p. 57)

)! "**S-a forțat și s-a primit demisiunea unuia dintre cei mai mari conducători ai organizației din Basarabia și din întreaga țară**(**aplauze pe băncile grupului sterist**) **fără ca cineva să se gîndească** măcar la **rezutatele practice** pentru politica partidului nostru și deabia **acuma d-voastră v-ați dat seama ce s-a întîmplat**, și anume s-a întîmplat - după mine - **ceea ce nu trebuia să se întîmple.**

Nici măcar toți membrii comitetului de direcție n-au fost de acord în această privință , fiindcă **au fost miniștri**, care **astăzi stau pe banca ministerială** , care **au declarat drept infamie** ceea ce **s-a întîmplat în comitetul de direcție.**

O afirm, și dacă va fi nevoie, **voi arăta și persoana**; nu o arăt acum pentru că foarte mulți cunosc numele acestei persoane.Ulterior, aceeași persoană a spus că este **o lașitate**. Au mai fost și **alți membri din comitetul de direcție** cari **nu s-au asociat** cu această **operă , fie de infamie, fie de lașitate."**

)! "**Din partea organizației noastre provinciale [PNȚ] , noi**, în ziua de **9 noiembrie**, prin **Declarația** dată la **Chișinău** [...]

- **Augustin Popa:** de ce aci în parlament ?

- **Mătă:** "Da, **aici se adună toate partidele** și cînd motivez o nemulțumire și cauzele acestei nemulțumiri, și consecințele atitudinii luate de d-voastră,au făcut o declarație de partid pentru că **guvernul însuși este reprezentantul unui partid.**

Prin urmare, pentru că aici colaborează și se ciocnesc partidele , este natural să se critice cînd sunt motive."

Augustin Popa:)! **Criticați opera guvernului, nu a partidului.**[...]Să criticați opera guvernului, aceasta o înțeleg, dar **nu înțeleg să vorbiți de chestiuni de partid ce nu interesează țara.**

- **Mătă :** "**Organizația provincială a Basarabiei,**

în ședința **Congresului provincial de la 9 noiembrie**, s-a pronunțat în această chestiune și ,mai înainte, la hotelul Metropol -unde s-a pronunțat Sfatul Parlamentar basarabean -)! **ne-am desolidarizat** de cei care au făcut această **operă infamă , lașă sau incorectă**, indiferent."

(face apel la forul lor sufletesc, convins că le vor da dreptate)

"Ceea ce am făcut, nu poate fi decît moral și o altă acțiune nu am fi putut face.

)! D-lor deputați, **am intrat în conflict cu partidul național-țărănesc"**

Andrei Scobiola: " Cu conducerea partidului."

-Mătă: "Da, cu conducerea partidului național-țărănesc și ieri mi s-a pus întrebarea : faceți un nou partid, sau nu ?

Răspund la această întrebare: **nu d-lor, nu facem un nou partid**, pentru că credem că **nu sunt epuizate toate căile** pentru ca **conducerea partidului să revină la înțelepciune** și desigur că una din aceste căi **nu este comitetul central** al partidului ,**denaturat și căptușit prin 30** de membri cooptați." (41 sunt aleși) [...])! **la acest for** al partidului ,care este **CC, nu vom veni**,

dar **este un for superior** al acestui partid, un fel de Curte de Casație a noastră , este **congresul general**, la care vom recurge.

"**La acest congres general** , care va fi compus din **delegațiunile țărânimii** noastre de pretutindeni, acolo **vom arăta** care sunt nemulțumirile și **neajunsurile conducerii** și care este **opera pozitivă a guvernului, nu al dvs.** ,să nu vă supărați, fiindcă **dvs. jucați un rol pasiv și nu ați contribuit la această operă."**

Augustin Popa : mai bine își rezerva acest discurs pentru congres, pentru că nu va mai avea ce spune...

-Mătă : Nu se îndoia de hotărîrea acestui congres, mai ales că, pînă atunci, **"va trece fumul gradelor și rangurilor ministeriale"** și **"îngîmfarea se va duce"** , va veni **timpul "opozitiei nemiloase"**, cînd **miniștrii vor simți "un fel de duș rece** și atunci , d-lor, **noi, basarabienii** ,[...] **ne vom întoarce cu fața**, și vom primi brațele d-voastre întinse, și, după cum a fost obiceiul nostru, **vă vom rezerva 4-5 locuri pe listele noastre din Basarabia** , însă vom lua garanții suficiente pentru ca ceea ce s-a întîmplat să nu se mai întîmple."

Șeicaru : impresionant acest **devotament al d. Mătă pentru d.Stere**, care nici nu a venit să-l asculte...

Mătă : L-a rugat să nu vie, deoarece **nu poate vorbi de Stere, în fața sa** , pentru că nu are obiceiul ploconelilor și laudelor pe față....La întrebarea dacă mai fac parte din PNȚ, răspunde : **" facem parte , dar ne-am luat libertatea de acțiune pînă la convocarea congresului"**, pentru că congresul le va da dreptate, pentru că **ei fac o demarcație între conducerea guvernului și conducerea partidului.**

DRIoanițescu : " De ce ești nedrept? **Un basarabean** a fost totdeauna în guvern, de la venirea partidului la putere : a fost **d.Halippa ."** (ilaritate !)

Pan Halippa (ministru de Stat **" Acest basarabean este maanta de vreme rea** și de aceea **dvs. nu-l mai recunoașteți ca reprezentant al Basarabiei** .

despre toate acestea chestiuni, însă, d-le Mătă, te-aș invita și eu - fiindcă toată țara ne privește- te-aș invita **să le discutăm la congresul general al partidului nostru** , **decît în Parlament** , care așteaptă de la noi **cu totul alte discuțiuni, de la noi, basarabienii.** (aplauze la PNȚ) Eu primesc dle Mătă ca **în congresul de partid** să se discute chestiunea și dacă vrea **să mă caterisească, să mă înlătore**, să-mi facă ce poftiți.Vă rog însă ca , pînă atunci, **aici, în Parlament**, să discutați numai **interesele generale ale țării iar nu să aduceți chestiuni care privesc o persoană sau , poate , acum, două."**

- Mătă: El se va abține să discute chestiuni personale. Nu dorea să urmeze pe foștii "naționali", ca Goga și alții, cari, cînd s-au retras din partid, s-au certa în parlament.

Nu vrea să vorbească de meritele sau nemeritele lui Halippa, va spune doar atît :

" d. Halippa nu reprezintă Basarabia, cel puțin dacă a reprezentat-o altădată, **azi n-o mai reprezintă** [...]" **Dar dacă la Congres** ... glasul lor nu va fi ascultat...

se vor întoarce cu 10-12 ani în urmă, și **vor începe reorganizarea democrației românești**, cu **păturile muncitorești** de la orașe și sate...

pînă atunci, se vor abține de la votarea Răspunsului la mesaj.

Mătă / 26 nov.'30

*** Notă .Atenție LD ! -----**

Alexandru Mătă (PNȚ-Anton Alexandrescu) ,

Moțiunea de dizolvare a PNT , Adunarea Deputaților, 29 iul.'47

Vezi doc.integral : fișier PNT -Lichidare

" Deschizând discuția la Mesaj , acum mai puțin de un an ,
și **vorbind despre PNT** de sub președinția lui Iuliu Maniu, **eu mi-am exprimat** ,
încă de atunci , **părea personală și părea partidului** din care fac parte,
arătând **necesitatea desființării PNT de sub președinția lui Iuliu Maniu.**

[-----]

Ideea înființării Partidului Național Țărănesc , fără îndoială, **a fost o idee salutară.**

Eu personal, cu un grup de prieteni, **am fost** , poate , **unul din primii care am pus**
temeliile unui partid țăărănesc în Țara Românească [**Basarabia**] . **După grupul grupul**
nostru , s-a înființat Partidului Țărănesc din Vechiul Regat , subpreședinția lui
Mihalache. A devenit și **ideologul Partidului Țărănesc** .[-----]

Și la prima guvernare , care a început la sfârșitul anului **1928**, noi ne-am dat seama ,
cei din Partidul Țărănesc, că **acțiunea PNT este dusă pe căi greșite** ,

ea fiind dusă **împotriva muncitorimii**. Nu a trecut nici un an de zile când, prin acea
hotărâre luată la " **Hotel Metropol**" [**Chișinău**] , **Partidul Țărănesc a hotărât să iasă**
din PNT.S-a înființat PT-Democrat [**5 mai '31**] Pe urmă, prin ieșirea lui **Grigore Iunian**,
s-a înființat **Partidul Național Radical** [**13 febr.'33**]

A urmat apoi acțiunea lui **Anton Alexandrescu** și , iată, vedem cum, **treptat , treptat** ,
PNT a ajuns într-o descompunere totală ,

elementele democratice neputând să-și găsească loc în acest partid. [-----]

Au afirmat mereu că ei sunt prietenii Uniunii Sovietice ; **voluntariatul lui Ion Mihalache**
a dovedit cât de prieteni au fost [-----] **Partidul nostru Național**
Țărănesc , cel care a relevat întotdeauna ideea de **trădare a democrației** din partea
conducătorilor partidului, **Maniu și Mihalache**, **astăzi își exprimă bucuria** că ceea ce a
afirmat el

s-a dovedit că este adevărat . **Partidul nostru sprijină** , din toate puterile ,
măsurile luate de către guvern **pentru a dizolva acest partid.** [-----]

ei au trădat cauza democrației [-----] **măsura este salutară** . [-----]

Felicităm guvernul [-----] ne exprimăm **deplina mulțumire pentru dizolvarea PNT "**

(**aplauze puternice**) Al.Măță / 29 iul.'47

22.) **Mișa Vasiescu (deputatul plugar), 26 nov.'30**

Vezi xerox, nimic semnificativ

23.) **D.Bogos* (PNT-Basarabia) , discurs la mesaj, 28 nov.'30**

(DAD, MO. 8, ședința din 28 nov.'30, p. 91- 97)

[LD : **xerox integral; în calculator, dispersat problematic ;**
sublinieri, supratitluri , paranteze, LD]

*** D.Bogos : "Am fost șef de Stat major în republica moldovenească .**

Am condus un departament al unei armate care a pregătit toate lucrurile
ca să vedeți Basarabia aici, împreună cu d-voastră " (în discurs, p. 93)

Bogos / nov.'30

▣ **Carol**

Este primul Mesaj Regal, al MSR Carol II.... (Vezi pe larg la **Monarhie**)

[.] Astăzi **toată suflarea basarabeană este bucuroasă** că poate să aducă **omagiile și**
devotamentul său la picioarele Tronului (aplauze) , rugînd **pe bunul Dumnezeu**
ca **domnia Regelui nostru Carol al II-lea să fie cît mai fericită.**" (aplauze) (p. 90)

[LD:**atenție! încheie discursul cu un semnal pentru Carol]**

/ [..]" Acest entuziasm și această speranță **au încă un înțeles adînc,**

în afara sentimentului de devotament pentru Dinastie și Tron,

anume **instinctul sănătos al acestei națiuni de sine conservare,**

care a simțit că primejdia este înlăturată, **restabilindu-se ordinea constituțională,**

primejdie de care era **amenințată de actul de la 4 ianuarie 1926.** (aplauze)

Onoare acelor bărbați de stat, și în fruntea lor **iubitul nostru Iuliu Maniu**,
care a știut să pregătească țara pentru restabilirea ordinii constituționale
(aplauze prelungite la PNȚ) (p. 97)

Bogos / nov.'30

▫ **Mesajul Regal** (Vezi pe larg la Guvern)

/ Mesajul regal, **concis în formă**, cuprinde un **program vast**, și, "**dacă ne dăm osteneala să citim printre rînduri**" [!!!] își dă seama că **vremurile sunt grele**, că toți ar trebui să fie **îngrijorați pentru viitor**.[...]..
/De aceea, discuțiile la mesaj ar trebui să fie cât mai analitice, pentru că timpul cere "**soluții aplicabile fără întârziere**", pentru a duce "carul statului", îndreptat pe o "cale greșită", pînă la venirea PNȚ la putere.
Bogos / nov.'30

▫ **Criza economică.** (Vezi la Economie)

Epoca este influențată de o **criză generală mondială**, provocată de 2 cauze generale:
neajunsurile regimului social-economic;
contrazicerile economice între națiuni;
După părerea lui, este de o "**boală trecătoare**" a formelor istorice ale **organizării vieții economice și vieții de stat**.

Bogos / nov.'30

[LD . îl dau ca ilustrare a **eclectismului doctrinar**, nu numai al lui Bogos, ci, în general, a multor politicieni ai timpului, care, înregimentați în partide adverse (cazul PNȚ-PNL este emblematic!) voiau să-și atribuie identități doctrinare dacă nu opuse, în orice caz, deosebitoare .

Bogos se ferește să numească "**neoliberalismul**", transformînd o componentă a sa **-solidarismul -** în...**doctrină specifică asumată** (sau dorită) pentru **PNȚ !**]

Bogos / nov.'30

▫ **Doctrină economică.** (vezi pe larg la Doctrine)

Liberalism.

/ "Secolul trecut, al 19-lea, a trăit sub **semnul individualismului și liberalismului**, cu atributele lor, **capitalul individual, votul universal și regimul parlamentar**.

Viața economică, cu timpul, a dat naștere la **noui forme capitaliste**, unde **individul își pierde însemnătatea**.

Astfel, **principiile liberalismului, sunt clătinate** și interesul individual este **înlocuit prin interesul colectiv, profesional și obștesc**.

Proprietatea încetează de a mai fi sacră, și s-a transformat în **funcție socială**, iar concurența pierde atotputernicia sa și **cedează locul trusturilor și sindicatelor**.

Și, în definitiv, în decurs de vremuri, se pune de la sine întrebarea: **cine trebuie să urmeze, cine este succesorul liberalismului?**

Cooperatism

/ **Cooperatismul** nu duce lupta cu capitalismul pe viață și pe moarte, ea numai îl îndrumă, putem spune, dîndu-i o educațiune, **democratizîndu-l**.

Cooperatismul este o realitate, e o orță de care n-au putut scăpa nici bolșevicii în programul lor. Cînd **comuniștii au desființat sistemul capitalist, au recurs** - neavînd ce pune în loc - la **cooperatism** după politica Niepului, așa zisă a lui Lenin.

Cum am spus, **cooperatismul** are la bază idee proprie: **ideea solidarității**.

Bogos / nov.'30

Solidarism

"Prin urmare, **viața evoluează** spre un **sistem general** nou de organizare economică, căruia în știință i s-a dat numele de **solidarism**.

Așadar **solidarismul este succesorul firesc al liberalismului și**

secolul nostru va trăi sub semnul **solidarismului național**,

iar **nicidecum al comunismului care s-a dovedit inapt, nereal și chiar absurd**.

" **Solidarismul neagă lupta de clasă**, ca singur mijloc pentru refacerea societății,

el este **contra zdruncinărilor sociale** care s-au dovedit că n-au dat nimic omenirii,

el ne **deschide o perspectivă pentru prosperitatea individului**,

în ciuda acelor care văd scăparea numai în desființarea proprietății,

considerată ca un izvor al tuturor bolilor sociale.

"Solidarismul nu cere suprimarea democratismului , dimpotrivă el îl inoculează,regenerându-l ,transformându-l în democratism autoritar.

"Secolul nostru este pe cale de a-și găsi **ideea călăuzitoare**.

Solidarismul ne pregătește **triumful dreptului și al dreptății** .

Numai el este în stare a **ne asigura pe viitor progresul intelectual, tehnic și moral, tuturor indivizilor națiunii.**" (p. 91)

Bogos / nov.'90

▫ **Atmosferă politică și publică.**

" **Presa a dat alarma** că suntem în ajunul unui **nou 1907**,că astăzi **toată țara conspiră**, că astăzi **toți așteaptă altceva** ,că toți **vor ceva**, și că viața publică a țării este angajată în prefacere.[...] așa înregistrează lucrurile **seismograful nostru public : presa**.

Deoarece, într-adevăr **avem o presă conștiincioasă și bună** în țara noastră, spre fericirea și cinstea acestei țări, cred că tot **ce înregistrează presa corespunde**, în mare măsură , **cu realitatea.**"

- **ACCuza** : :) "Cu excepțiunea presei jidănești."

D.Bogos: "Aceasta este părerea dvs."

ACCuza : " Constat că nu este și advs"

D.Bogos: " Aveți dreptate " (p. 91)

/ Acest lucru, despre care vorbește presa, -spune Bogos - este foarte frumos surprins de prof. **Negulescu** în tratatul său de **Drept administrativ** (p. 93) : <La noi, **structura statului fiind țărănească , constituția belgiană** ,bazată pe burghezimea și opinie publică, **nu se poate potrivi** ; căci **noi nu avem nici burghezie** nici **opinie publică**. >

/ S-a dat **votul universal**, ca să arătăm că **suntem "civilizați"**, dar **nu ne-am ocupat de educația cetățenească** ;avem o lege electorală , care nu dă rezultatele unei adevărate consultări electorale;

/ Avem cu toții un mare păcat : "**prea multă politică și prea puțină treabă** " ;

/ Criza de oameni ; să-l căutăm, să-l găsim, să-l punem la treabă;

/ **Superficialitate** la facerea legilor ;

/ Tendința de a transforma țara noastră agricolă, în una industrială;

/ Concepția naționalistă exagerată în domeniul economic;

/ Centralizarea economică și administrativă excesivă; (p. 91-92)

Bogos / nov.'30

▫ **Țărănism basarabean (Vezi pe larg la Țărănism)**

Problema agrară nu s-a terminat odată cu împroprietărirea; **țăranul** a fost pus într-o situație din cele mai **nenorocite** :

/ "**Pentru a remedia acest rău** , sunt de părere că în primul rînd **trebuie să folosim ideea care nu este a mea**, au enunțat-o alții,

a asociațiunilor țărănești , pe bază **cooperativă**. (p. 93)

Bogos /nov.'30

▫ **Legea administrativă : descentralizare birocratică. (vezi pe larg laLegislație)**

Pledează pentru "**directorate ministeriale**" - organe pur birocratice , conduse direct de la centru, cu șefi numiți de la centru.

Spre deosebire de **descentralizarea democratică** (în care organele locale sunt alese, și autonome) , pentru care România încă nu este pregătită, **descentralizarea birocratică** , **care a stat la baza leigii PNT**,din păcate încă **nu funcționează[...][..]**

"Aș spune că și **neajunsurile legii** sunt **datorate tot aceluși șef,[Stere]** fiindcă **această lege de reformă administrativă**, lege de **descentralizare** administrativă, este în mare parte **copiată de pe vechea lege rusească** a organizării administrative.

Și trebuie să vă spun că **este o copie foarte proastă!** " (**exclamații la PNT**)

Un simplu funcționar din Basarabia ,ar fi făcut-o perfectă ! [...][..]

Se miră că Bețianu a fost deranjat că el a indicat legea rusească !

Rușii au copiat-o de la engleji; englezii au copiat-o de la alții [???]; noi am copiat-o de la ruși. "**De ce să ne jenăm să spunem acest lucru ?** Dacă în Rusia există o lege bună și noi o imitam, nu trebuie să ne jenăm să mărturisim... " (p. 94)

▣ "Sfatul parlamentar basarabean" -steriștii

(la cuvântarea lui Măță. **Se vedește o anume aplecare livrească, cu pilde literare, și, firesc, ele sunt și din literatura rusă...Dar asta are farmec...**)

:)"În formă, mi-a făcut întâi impresia că **a venit aici la tribună și a vărsat o găleată înaintea dvs.**, așa cum făcea Xantipa lui Socrate. (exclamări)

Dar Xantipa întâi îl certa și pe urmă îi turna găleata în cap. Și Socrate găsea o logică: spunea că mai întâi trece furtuna și apoi vine ploaia !

D.Măță și-a clădit cuvântarea pe dos, și în mod cu totul **nelogic**.

Iată care era **intențiunea d-lui Măță**, adică a **șefului d-sale [Stere]** ca să spunem lucrurile așa cum sunt. [...] **întâi să ne uluiască** și pe urmă, luînd d-l Măță o periută sau un burete să înceapă **să ne șteargă puțin câte puțin**, spunînd că așa se întîmplă în familie! Dar în cearta familiară, dacă bărbatul și femeia sunt nobili, totul rămîne în familie, dar dacă nevasta e o mahalagioaică, sau o țuță oarecare, atunci ea iese în stradă și face fel de fel de scandaluri și la urmă spune <nu mă divorțez! >

Să se divorțeze odată ; să vedem noi divorțul." (Zgomot, întreruperi pe unele bănci) Să mergem mai departe, în fondul cuvîntării d-lui Măță...

Chestiunea generalilor.

La Gogol, în "Revizorul", un personaj spune că Alexandru Macedon a fost mare om ... dar nu trebuie să sufere d.Măță că sunt așa de crud. Iată că șeful are ceva cu generalii...

:) **"Să nu ne amestecăm în treburile armatei!"** Să polemizăm noi cu șeful Statului major, cîți generali are nevoie armata asta ! Dacă ar fi îndrăznit, pe vremea lui, să vină cineva cu asta, știa el să se răfuiască cu el !

-Voci [Steriste] : :) Îl împușcai! Ai învățat de la ruși ! de la bolșevici!

Despărțirea.

- - **Bogos** : Măță a căutat să facă impresia că **întreaga Basarabie merge după d-ior?**

Dar cine și cîți sunt ? La despărțirea basarabenilor în "independenți" și "credincioși" PNT,

-Voci [steriste] : "Dependenți."

36 au mers cu guvernul și 30 au rămas independenți. Dar după "congresul" din 9 nov., **au rămas doar 19**, și ei sunt doar din **2 județe : Bălți și Soroca**. (deși d.Măță s-a mutat la Chișinău) **Dar la Bălți**, o mare parte din alegători sunt pentru **curențe extremiste cuzist sau comunist**. (evocă atmosfera din Basrabia, din 1917, cînd s-au scăpat friele, cînd a început anarhia...)

/ Cei care sunt cu guvernul, vor ca Basarabia să fie condusă de oameni pricepuți, de intelectuali pregătiți ; :) **independenții vor să o conducă cu "fundul în sus"** ; Grupul "independent" a avut oarece greutate, prin **"greutatea șefului"**, iar greutatea șefului **se datora atenției ce i se dădea de banca ministerială**, dar, în teritoriu, **intelectualii erau înlăturați**.

Basarabia

El a fost, este și va fi totdeauna **contra regionalismului**.

Dar în **Basarabia** este o **situație specială**. :) **"Basarabia, în primii 10 ani, a fost nedreptățită, neglijată și chiar păgubită**, de multe ori .

Eu nu vreau să fiu în struna d.Măță, care caută nod în papură, vorbind despre o stare de asediu în Basarabia. Trebuie să spulberăm acest lucru, să-l desmințim.

Astăzi, în Basarabia nu există stare de asediu.

Nu trebuie să se confunde starea de asediu cu o zonă militară.

Eu vă întreb, în spiritul dvs. patriotic, puteți concepe că **nu este necesară o zonă militară, de 10 sau 5 km**, cînd în fața noastră este un **dușman înarmat ?**

Trebuie să fie sau nu ? (aplauze) Țăranii nu sunt stingheriți cu nimic.

:)"Mă ridic aici ca reprezentant al provinciei de peste Prut și vă rog să scuzați violența protestului, dar **el trebuie să se ridice contra aceluși spirit și acele atmosfere** care s-a creat în țară, că în **Basarabia nu sunt oameni cu dreaptă judecată, că acolo sunt numai bolșevici**.

În Basarabia **sunt oameni cuminți și basarabenii nu au fost niciodată bolșevici**, pentru că **dacă basarabenii erau bolșevici, Basarabia nu mai era astăzi a României, ci a Rusiei**. (aplauze) **Am luptat ca niște lei cu bolșevicii** și cu riscul vieții noastre

eram gata la orice; eram **amenințați la orice colț să fim împușcați și maltratați de bolșevici**. Noi nu ne-am lăsat de gândul nostru și **basarabeni, intelectualii și țărani, v-au adus Basarabia. (aplauze prelungite, îndelung repetate) Și acum să fim acuzați că suntem bolșevici ? Este o insultă gratuită. "** (p. 95)
Bogos / nov.'30

Intelectualitatea basarabeană

El a căutat să adune un mănunchi de intelectuali basarabeni.
La 27 oct.'29, s-a ținut un **Congres al intelectualității basarabene**, care a demonstrat forța lor creatoare : foarte multe cărți , pe probleme sociale și economice; profesori universitari care predau la Chișinău, Cernăuți, Iași și București;
De ce această nedreptate față de Basarabia ? (p. 96)
Bogos / nov.'30

Nevoile Basarabiei

/S-au **naționalizat păduri**, numai în Basarabia, distrugându-se industria lemnului;
/ BNR a pus cu zgîrcenie la dispoziție **credit pentru basarabeni**, comparativ cu alte zone (de 3 ori mai mic decît pe vremea administrației rusești !) ;
/ Aplicarea legii naționalității a făcut ca Chișinăul, **de la 300.000 de locuitori**, să aibă astăzi numai **70.000 cetățeni !**
/ **Pensionarii** nu și-au putut reglementa situația nici pînă astăzi !
/ **Muncitorilor**, încă **nu li se permite organizarea profesională**, ca în restul țării!
/ Basarabia duce **lipsă de drumuri** ; nu are **un port** ; nu are unde-și **desface fructele** (înainte le exporta în Rusia) ;
/ Nu a fost reglementată **chestiune minorităților** (peste 30 % din populație);
"Această **populație minoritară** a fost totdeauna **foarte loială** și a trăit **în cele mai bune raporturi cu românii din Basarabia**.

ACCuza : :)"Contestăm aceasta în ce privește **minoritatea jidănească."**

Bogos : "Și cu minoritatea evreească, **țărani noștri trăesc foarte bine."**

ACCuza : "**Basarabeni cred altceva**, decît crezi d-ta! "(sgomot, întreruperi)

Bogos : "Noi, în Basarabia, **nu suntem antisemiți**; aceasta să o știți.

Și o spun în fața țării și susțin această convingere a mea, cu toată țara."

Bețianu [sterist] : "Dvoastră, **dle Cuza**, vreți să introduceți **ideile dvs.** în Basarabia; dar acolo **acele idei nu au existat."**

Bogos : "Noi basarabeni, ne asocioem cu căldură la apelul MSR , ca toate **minoritățile din Țara Românească , inclusiv evreii, dle Cuza**, să fie **tratate cu căldura și dreptatea** pe care o merită"

- **ACCuza : :)"Dar dacă nu o merită !?"** (p. 96)

Bogos / nov.'30

Generația unionistă basarabeană.

[LD: impresia că situația este analogă cu cea de mai tîrziu, din 1991, cu războiul din Transnistria , ceea ce trebuie să bne pună pe gînduri !]

"[...] **generația Unirii :)** din care **nu face parte d.deputat Mătă** ,pentrucă , pe timpul cînd noi eram la Chișinău și ne făceam datoria, **d-sa era judecător de pace la Bălți și critica această generație a Unirei**, în fruntea căreia erau mulți fruntași ai Basarabiei , ca d.Halippa, cîți mai sunt în viață, **care și-au făcut cu prisosință datoria**.

(aplauze la PNȚ) mai presus de toate, **și-a făcut datoria armata Basarabiei**.

Să-mi dați voie să o apăr, pentrucă am calitatea, deoarece **am fost șeful Statului Major și am condus această armată, care a pregătit Sfatul Țării ."**

/ " **La 20 ocombrie 1917** a fost convocat **congresul ostășesc** din care a ieșit

Sfatul Țării. Eu am fost **condamnat la moarte** din această cauză, de către **ruși**.

Trebuie să știți că , mai pe urmă, **Sfatul Țării s-a sprijinit pe această armată**, căci, dacă nu era ea, **bolșevicii ar fi distrus Sfatul Țării și nu am fi avut organ legal care să proclame unirea**.

"[...] **generația Unirii [...].** și-a făcut datoria armata Basarabiei.

Să-mi dați voie să o apăr, pentrucă am calitatea, deoarece **am fost șeful Statului Major și am condus această armată, care a pregătit Sfatul Țării ."**

:) "Dlor deputați, **nu polemizați cu d. Buzdugan [PT-Lupu]** , pentrucă **d-sa și-a făcut pe drept datoria**, nu numai ca **deputat în Sfatul Țării**, ci și ca **ostaș**.

Ar trebui ca astăzi **să ne închinăm în fața oricărui basarabean care și-a făcut pe**

deplin datoria, din orice partid ar fi el. Trebuie să avem respect față de acești oameni."
(p. 96)

Bogos / nov.'30

Țăranul basarabean.

/ " Toți basarabenii și-au făcut pe deplin datoria .Vorbeam numai de conducători, dar trebuie să vă spun că ,în adevăr, **țăranul nostru** este cel care **merită să fie tratat altfel astăzi**. [...] El a ieșit voios și **a mers cu steagurile desfășurate după conducătorii basarabeni**.[...] acel **țăran basarabean a știut să însuflețească o sală întreagă** , într-o zi importantă pentru neamul românesc, **cînd s-a introdus în Basarabia alfabetul latin**. **Dvs. nu cunoașteți** acest lucru. **Citiți cărticica** pe care am scris-o eu, și veți vedea cum și-a făcut datoria fiecare. (p. 97)

Bogos / nov.'30

▣ Basarabia și Guvernul PNȚ

"Să fim drepti, în chestiunea **reprezentării Basarabiei**, în primul rînd **avem o față adevărat destoinică în persoana d-lui Halippa**, care **și-a făcut cu prisosință datoria** (aplauze) deci nu poate fi vorba de pregătirea aceluia care reprezintă astăzi Basarabia;

poate fi vorba numai de număr. Da, **și eu sunt de părere că este insuficient numărul**.

:) Dar cine e de vină ? Șeful d-lui Măță [Stere] De ce ?

" **D. Maniu ne-a propus** nouă, basarabenilor, **2 locuri în guvern** : unul pentru d. Halippa și unul pentru d. Pelivan. Însă **șeful dlui Măță s-a supărat** că nu i s-a propus d-lui un loc, și astfel, **pentru o chestiune personală, a lipsit Basarabia de al doilea loc în guvern**.

D-sa crede că este cel mai destoinic basarabean, care putea să ocupe locul în guvern.

Să spună d. Halippa dacă este așa. [...] La **congresul din 27 nov.'29, Basarabia intelectuală** a votat o **Moțiune** prin care cerea **3 reprezentanți** "... (p. 97)

[**omagiind pe Carol, el ține să dea lui Maniu partea ce i se cuvine, lucru ce nu-l făcuseră alți colegi ...**]

Onoare acelor bărbați de stat, și în fruntea lor **iubitul nostru lulu Maniu** , care **a știut să pregătească țara pentru restabilirea ordinii constituționale"**

(aplauze prelungite la PNȚ)

/ Va vota Răspunsul la mesaj. (p. 97)

D. Bogos / nov.'30

24.) Virgil Solomon (PNȚ, ardelean, medic , deputat Odorhei) , 29 nov.'30

(DAD, MO, șed. din 29 nov.'30 , p. 106-108)

[**LD: discursul integral, xeros; în calculator, dipersat problematic**]

Atenție ! **Interesant, lucid, echilibrat, original, sincer, liberal, disciplinat manist, cu simpatii vaidiste clare, adaptat României întregite.**

Din memoriile lui Gafencu, rezultă că frecvența "cercul"]

Solomon / nov.'30

▣ Mentalități istorice . (vezi context, pe larg, la Etică, Mentalități)

" **Împrejurări istorice** cu totul **speciale** și extrem de **defavorabile** evoluțiunii unui popor, pe de o parte, **împrejurări politice create** de

trei dintre **cele mai perfecte absolutisme** ale istoriei universale, de altă parte, au apăsas asupra **evoluției neamului nostru**.

Socotesc că este una dintre **cele mai frumoase moșteniri ale trecutului nostru** ,

că **acest neam**, cu toată urgia timpului, **a rămas nedivizat**,

unitar din punct de vedere **etnic**, în ce privește **legăturile sufletești**,

unitar în cultură și în limbă."

/"Cu toate acestea, **diversitatea de guvernămînt** cărora **au fost supuse diferitele provincii** , au creat **o mentalitate specială**,

care prezintă unele **particularități destul de pronunțate**, [...] [...]

/ "La **mentalitatea deosebită** se adaugă și **diversitatea intereselor economice**.

Solomon / nov.'30

▣ PNȚ și armonizarea provinciilor

[LD:Atenție!

/ "De aceea d-lor, eu văd **principala problemă a guvernării**, în **armonizarea acestor interese sociale**, ca nici o **poftă de muncă** și, aș putea spune, **însuflețirea**, pe care trebuie să o pună **cetățenii diferitelor regiuni** în acțiunile publice, **să nu fie stînjinită sau chiar anihilată.**" (p. 106)

" În această ordine de idei, trebuie să vorbesc de **șeful partidului nostru, d.Luliu Maniu**, (aplauze prelungite la **PNȚ**) care a avut **înțelepciunea politică să întrevadă marelă adevăr**.Unul dintre cele mai importante **acte politice ale României de după 1918**, a fost această **armonizare a intereselor speciale** [provinciale], în cadrul partidului național-țărănesc." (p. 106)
Solomon/nov.30

▣ Partidele și Carol II (vezi pe larg la Sistem de partide și Monarhie)

:) "Țin să afirm acest lucru, cu atît mai mult cu cît, de la un timp încoace, **toți deraiții vieții politice**, ca și **personalități [???**], care pînă astăzi **n-au putut să se încadreze într-un organism disciplinat [!!!]**, cred că a sosit momentul să-și plaseze **intențiunile și planurile lor politice în detrimentul organismelor vechi și cu tradiție.**"

:) " Socotesc, dlor,că **nu se poate substitui forța politică a unei organizațiuni** cu o **autoritate împrumutată de la o iscălitură regală**. Și de aceea, dlor, cred că **noi suntem obligați** să facem tot posibilul pentru **menținerea partidului nostru**, după cum și ceilalți, de la **celelalte partide**, la rîndul lor, **vor face probabil același lucru**, din **aceleași considerațiuni**.

:)"Cred, dlor, că **Coroana** trebuie să stea srălucitoare **deasupra luptelor de partid**, cred că trebuie să fie **simbolul unității și propășirii naționale**.

Deci **nu este just** să încercăm a deveni **paraziții acestei autorități**, cînd **avem obligamentul**, la care ne silește patriotismul nostru,ca prin munca și toată năzuința noastră, **să contribuim la ridicarea ei**.

lorga : "Dar care ar fi acești paraziți? Sunt foarte curios, știți, așa, ca istoric"
(Ilaritate)

Solomon : " D-le profesor, **nu mă aduceți într-o situațiune penibilă**, căci ar trebui să vorbesc despre **oameni mai bătrîni decît mine**.

În cea ce privește, însă, pe dvs., **d-voastră singur faceți mai mult decît un partid politic întreg.**" [LD ! Doamne ! ce se temeau toți de lorga ! Și cît de ipocrit era el !]

- **lorga** : "Știți, nu de altceva, dar ca **să mă feresc de dîșii "** (Ilaritate)

Solomon : "Eu am vorbit de diferite **organizațiuni improvizate și "personalități"** care își închipuie că este suficient să fi trecut de **25 ani** ca să poți să **conduci o țară**.

lorga : "Vasăzică, toți sunt sub 25 de ani.**Atunci nu mă tem ! "**(Ilaritate)

(p. 106)

Solomon / nov.'30

▣ Regimul PNȚ

Data de **10 nov.'28**,a însemnat o **schimbare în guvernarea țării**.

Își cere iertare liberalilor, n-are intenția să fie agresiv pentrucă

"respect prea mult tradiția partidului dvs., pentru a-mi permite **să vă dau lecții" [!!!]**

10 nov.'28 este " începutul unei **epoci de libertate** în țara noastră."

- **Justin Stănescu** (PNL) : " Țara noastră suferă de **demagogie!**"

-**Solomon** : "Dar dle deputat, am suferit îndeajuns de pe urma unei **terori de ordin administrativ**, pe care am simțit-o cu toții **pe vremea guvernării dvs.**

ca să pot spune că **simplică lipsă a acestor vicisitudini** ne îndreptățește să spunem că în ziua de 10 noiembrie, **s-a schimbat ceva.**" (p. 106)

Solomon / nov.'30

▣ Legislația

[LD: atenție ! mărturisire ardelenească] (vezi pe larg la Legislație)

[...][...][...] " **Este un obicei în Țara Românească ca un guvern să nu respecte legile celorlalte guverne.**" [!!!] [...]

"Și atunci socotesc că **legea reorganizării ministerelor, legea administrativă, legea sanitară, legea de contabilitate generală a statului**, împreună cu toate celelalte, **au fost perfect necesare**, și s-a făcut bine că s-au adus, atunci cînd s-au adus, și cum s-au adus.
(p. 106-107)

▣ Regența - Restaurația.

[LD: diagnostic quasi-medical !] (vezi pe larg la Monarhie)

Cum a reacționat **organismul statului român** la **terapia libertății** adusă de **PNȚ** ?

Cel mai sensibil s-a dovedit **întiul factor** constituțional - **Regența** .[...][...]

"Declar și susțin că această **revenire la normal** a fost **o reacțiune sănătoasă** a **organismului sănătos al Statului român**, căruia domnul nostru președinte **[Maniu]**, în inspiratul său discurs, **i-a dat cea mai frumoasă caracterizare**..."[...][...][...]

Solomon : "D.Iuliu Maniu a spus: <destinul s-a împlinit și noi nu i-am pierdut pasul>

Iorga : " [...] **Nu insistați.E dureros.E penibil.Mai bine s-o lăsăm**" (p. 107)

Solomon / nov.'30

▣ Minoritățile . (vezi pe larg la Minoritățile respective)

Cum au reacționat **minoritățile etnice** față de **regimul de perfectă libertate** din țara noastră ?

" **Sașii** , harnici,sobri și cruțători,**maestri ai politicii minoritare**, **cetățeni loiali** ai Țării Românești, merg **pe linia stabilită de antecesorii lor**.

"**Minoritatea maghiară**, stăpînă pînă mai ieri a țării de peste Carpați, este într-o **situațiune cu totul excepțională**, și anume:**o mie de ani de domnie a diferențiat** atît de puternic **clasele sociale [maghiare!]** ,

încît **astăzi se văd** înaintea **dificultății armonizării acestor interese**.**[maghiare!]** [...]

:)De aceea, atitudinea PM este "curioasă" : fac în Parlament **o opoziție "civilizată"**, un **iredentism"deghizat"** , uneori fac pe " guvernamentalii" , ca apoi **în congresele lor să protesteze** cu toată energia contra unor "**nedreptăți inexistente**" , cu obiectiv peste graniță ; amenință că merg la Liga Națiunilor , atunci cînd noi suntem însuflețiți de a face dreptate întregranițele noastre. (p. 107-108)

Solomon / nov.'30

Evrei.

"Ajung la **o problemă mai delicată**.O voi pune , pentrucă socotesc că trebuie pusă. Vreau să vorbesc despre **minoritatea evreiască**.Nu pun problema în întregul ei, pentrucă nici **nu poate fi tratată ca un tot întreg**." [...][...][...]

:) " Remarc un lucru și îl subliniez : **n-a existat** și încă **nici astăzi nu există** , dincolo de Carpați,**un singur evreu** care **să se fi identificat** întru totul cu tendințele și **năzuințele noastre** . Și atunci cînd declar că primind cu brațele deschise pe toți aceia care s-au identificat cu **interesele neamului românesc**, trebuie totuși **să protestăm**,cu toții, **energic, contra tendinței** de a se face din **problema evreească, axa politiceii românești** . (p. 108)

Solomon/ nov.'30

▣ PNL-1 (vezi la PNL)

"**PNL**, un **organism vechi, cu tradiții** bazate pe **o comunitate de interese**, se părea că suportă la început noul regim cu mai multă vigoare.[...] **Este treaba d-lor să și-o aranjeze** și să încerce să ajungă cît de curînd la o asemenea **sedimentare** " (p. 108)

Solomon / nov.'30

▣ PP-Averescu (vezi la PP)

El nu vrea să se lege de renașterea națională, de istoria războiului, care este un titlu de glorie a Țării Românești.

:) "Totuși , trebuie să **protestez** că, atunci cînd cineva pleacă la o luptă politică, **să ne nege dreptul de a guverna această țară**, pentrucă **suntem desrobiți**, atunci cînd singur **nu a fost în stare să se emancipeze** de sub influența dezrobotului **Goga și nedezrobotului Papacostea** . " (p. 108)

Solomon [medic] / nov.'30

▣ Legea sanitară (Vezi la Sănătate)

"Eu socotesc că **este imposibilă o democrație rațională**, fără să facem **educația desăvîrșită a poporului**.

Cea mai necesară parte a acestei educații, ar fi cea pe tărîmul sanitar. (p. 108)

Solomon / nov.'30

▣ Presa. (vezi pe larg la Presă)

"Trebuie să vin la a patra putere în stat, la presă.

Unul din cei mai principali factori ai educației masselor ,care sunt convins că în viitorul națiunii noastre va avea un rol hotărîtor. [...][...][...]

:) "Eu , d-lor, trebuie să constat că presa este o armă și extrem de puternică în sens rău." [...][...]

"Și atunci , d-lor, cer cu toată energia, dîndu-mi seama de importanța distructivă a calomniei, ca guvernul să vină cu legi ca să reglementeze nu libertatea presei , pe care o susțin cu toată puterea, ci responsabilitatea celor care scriu." (aplauze la PNȚ)

"D-lor deputați, cer încă o dată perfectă libertate , deplină libertate a scrisului, însă să ni se dea voie să avem posibilitatea de a ne apăra contra apașilor și braconierilor presei." (aplauze la PNȚ) (p. 108)

Solomon / nov.'30

▣ Armata (vezi pe larg la Armată)

[Atenție LD: p.d.v. absolut PNL !]

" Poate că acele miliarde pe care vom fi obligați să le alocăm bugetului armatei, era mai bine dacă ar fi rămas în țară.

Am speranța că guvernul va ști să aprecieze coeficientul industrial în apărarea națională și va face tot posibilul pentru a dezvolta o industrie care să ne dea posibilitatea ca alocațiunile ce le facem pentru armată să nu treacă granița țării și care să ne permită o apărare și atunci cînd granițele țării ar fi blocate. (p. 108)

Solomon [medic] /nov.'30

▣ Economie .

[LD: îl citez ca exemplu de prețuire a competenței : nu se bagă în problemele pe care nu le poate explica !]

" Ar trebui să trec la problemele economice , dar, avînd în vedere dificultățile vremurilor prin care trecem, voi lăsa aceste probleme în sarcina specialiștilor.

Personal socotesc că noi, toți, care locuim în această țară, avem două obligațiuni:

una de a munci , și a munci cu stăruință ; a doua, de a cruța, economie pe toate tărîmurile și în toate împrejurările. Cînd națiunea noastră ,care este muncitoare,

va învăța să fie și cruțătoare , sunt sigur că viitorul nostru este asigurat" (p. 109)

Virgil Solomon / nov.'30

25.) Lotar Rădăceanu (PSD) , discurs la mesaj, 29 nov.-1 dec.'30

(DAD,MO 9, șed. din 29 noiembrie 1930, p. 102- 115

DAD, MO 10,șed. din 1 dec.'30, p. 124- 128)

[LD: discurs integral xeroxat.În calculator, dispersat problematic.

Sublinierile, parantezele , supratitlurile , îmi aparțin..

Chiar dacă are dreptate în unele critici,exagerările, patima, negarea oricăror realizări, "demascările" tardive, tonul belicos, reaua credință, duplicitatea,

perseverența diabolică pe anume teme - militarizare, poliție, antisemitism, comunism - ridică semne mari de întrebare privind sincerul social-democratism la Rădăceanu.

În orice caz, manifestarea întregului grup PSD, în timpul guvernării PNȚ,

a demonstrat nefirescul alianței PNȚ-PSD, lipsa de discernămînt sau orbirea lui Maniu în alegerea aliaților, în lupta contra PNL.]

Rădăceanu / nov.'30

▣ "Țărănismul " PNȚ (Vezi pe larg la Țărănism)

:) " [...] n-ați făcut ceea ce a trebuit să faceți ca partid care afirmă că se reazămă în primul rînd pe clasa țărănească.[...] În scxhimb, l-am văzut pe d. Madgearu , care fusese teoriticianul țărănismului și care scrisese cărți

pentru a documenta teoretic **mișcarea național-țărănistă**,
ca **promotor al celei mai pronunțate politici capitaliste în România.**" (p. 114)
Rădăceanu /29 nov. '30

▣ **Politica economică PNT (Vezi pe larg la Economie)**

Mare i-a fost surprinderea cînd **Madgearu** și-a inaugurat realizările
cu **legea comercializării**, în care a aplicat tocmai **percepele capitaliste**.
(nu percepele anticapitaliste țărăniste) (p. 114)
Rădăceanu / dec.'30

▣ **Capitalul străin**

"Cînd **PNT**era în opoziție, enunța o schimbare a politicii practicate de liberali față de
capitalul străin și motiva acest lucru pe aceea că **finanța străină nu poate accepta**
să plaseze capitalurile în România, în proporție mai însemnată, atît timp cît în România
există un **regim de corupție și ilegalitate, de instabilitate generală.**"

:) "**Noi constatăm** însă că și după venirea la putere a PNT,cu toate că acest partid are o
atitudine principial schimbată față de capitalul străin, **totuș nu s-a produs în mod real**
schimbarea pe care noi o așteptam,acea care **să dărîme zidurile chinezești**
care fuseseră ridicate în jurul țării de către liberali,și astfel
să se introducă și România în ritmul general al **vieții economice europene.**"

:) Acest lucru se datorează faptului nu numai că în România nu s-a înfăptuit
un **regim cu adevărat democratic**, dar nu s-a înfăptuit "**acel regim de cinste de**
dreptate, de stabilitate " de care este nevoie în asigurarea creditului țării în străinătate."
Rădăceanu / dec.'30

▣ **Armata .**

[L.D : Este absolut suspectă această **înverșunată obsesie a socialiștilor români**,
privind armata.O fac cu orice prilej, cu orice preț, dincolo de orice altă revendicare
specifică, exagerînd și urmărind ceva efecte ...]

:) **Nu este normal** să se comprime la sănătate, învățămînt, ocrotiri , cultură ,
în schinmb, **la armată bugetul să tot sporească**

Mișa Vasiescu [singurul deputat plugar] **:** "Dle deputat, și noi admitem propunerea
dvs.dar **cînd va fi război** , să intrați în primul rînd dvs., **socialiștii** ,
să nu mai aveți la spate **nici tunuri, nici mitraliere, nimic, ci să vă țipe în gura**
morții cum țipi o bucată de carne în gura lupului !" (aplauze la PNT)

ACCuza: "Să nu mai rămână nici un socialist."

-Rădăceanu : [...][...] **nu s-a putut vedea un guvern cu un spirit militarist atît de**
pronunțat cum este cel național-țărănist." (p. 125)

Rădăceanu / dec.'30

▣ **Legislația . :)** [...][...][...]

S-au votat zeci de legi pe zi într-un mod nepermis.

Aceasta a fost **adevărata degradare a Parlamentului.**" (Zgomot, întreruperi)

V.Toncescu (vice-președ.Camerei) : " Vă invit să vă retrageți cuvîntul altfel
voi fi silit să vă retrag cuvîntul. "

(urmează schimb de replici dure ,**Toncescu** insistă, **Rădăceanu** persistă
intervine **Madgearu**, replici jignitoare ,)

Rădăceanu -Madgearu / nov.'30

▣ **Ca la ușa cortului ! (Vezi reprodus integral acest scandal la Moravuri)**

[L.D : reproduc schimbul de replici, cu inițiale :

VM -adgearu, respectiv LR-ădăceanu și I.M-irescu , I.F-lueraș] [...][...]

VM: Eu ți-am spus foarte frumos că , înainte de alegeri, cuvîntul meu avea o greutate
foarte mare .Precizez: **înainte de alegeri, ați urcat deseori scările mele pentru a**
interveni să facem acordul electoral , grație căruia dvs. vă găsiți aici, pe aceste
bănci.Iar la acest acord electoral, la care dvs. **nu ați adus nici un aport electoral**,
noi v-am cerut un singur lucru : **să vă păstrați doctrina și convingerile dvs**,
dar ceream în schimb **să fiți de bună credință.**Și de o bucată de vreme, de cînd socotiți
că puteți pescui în ape turburi, nu sunteți de bună credință.

I.M : **N-a fost nici un acord între noi**,a fost pur și simplu acord electoral [...][...]

I.F : N-am discutat decît o singură dată.Cu dvs personal n-am discutat despre **acordul pe care-l dorea d.Maniu, șeful partidului dvs.Nu noi am cerut lucrul acesta** .
Ați cerut o dată, **prin d.Socor, directorul "Adevărului"** , să vin la dvs.acasă...

VM : Nu vi s-a cerut nici un acord, ci **ați propus un acord electoral..**

IF : Ați propus prin **d. Socor de la "Adevărul"** să vin la dvs. acasă , în 1926, **să se facă o colaborare împotriva fripturiștilor și liberalilor; Totdeauna din partea dvs.ni s-au făcut propunerile de colaborare, pentru alegeri,contra liberalilor.**
Prin urmare, **este o îndrăzneală să se afirme contrariul** .
Și vă rog, pentru totdeauna, ă încetați cu aceasta căci altfel ...
(zgomot, agitație, vociferări etc..."la ordine!")

V.Madgearu : "Vă rog **nu chemați la ordine** pe nici unul din deputații social-democrați.**Lăsați-i să se dea pe față, să-și arate educațiunea** pe care o au, și **urbanitatea pe care o pun în raporturile politice** cu partidul grație căruia se găsesc pe aceste bănci... "D-lor, aceasta este realitatea: **partidul social-democrat**, în momentul cînd am venit noi la cîrma țării, **nu avea absolut nici o aderență în masele muncitorești .Majoritatea muncitorilor erau înscriși în cadrele partidului nostru și ale celorlalte partide, dar nu erau înscriși în clubul partidului social-democrat.** Am socotit, **pentru că suntem un partid democrat**,că este bine să înlesnim **desvoltarea unei mișcări muncitorești...**

I.Mirescu : "Dta nu ai înlesnit nimic, ai fost totdeauna contra."

V.Madgearu : să înlesnim desvoltarea unei mișcări muncitorești **în cadrul ordinei actuale de stat.**De aceea , **n-am făcut nici o opoziție ci, dimpotrivă , am lăsat toată libertatea organizațiunii politice și organizațiunii profesionale a social-democraților.**Dar, dlor, nu înțelegem ca , pe lîngă **lipsa de bună credință** care se manifestă zilnic în toate atacurile care se îndreaptă împotriva noastră, social-democrații să folosească față de noi , **un limbaj nepermis."**

I.Mirescu : "Tot timpul ai fost provocator față de toți de pe banca aceea"

Iosif Jumanca: Cere cuvîntul... (Rădăceanu îi cedează cuvîntul, cf regulamentului...)

" În tot cazul, pentru mine este foarte impresionant că tocmai **azi, în ziua de 1 decembrie**, cînd sărbătorim aniversarea a **12 ani de la adunarea de la Alba Iulia** , cînd **vorbeam** cu dnii din partidul național țărănesc **cu totul altfel**, și cînd **d-nii din PNT** nu d.Madgearu, firește - **vorbeau cu mine și prietenii mei cu totul altfel**, astăzi să am prilejul să ascultăm din partea dvs. și din partea unuia dintre conducătorii d-vs, astfel de afirmațiuni .În tot cazul, țin să precizez un lucru: **colaborarea noastră cu dumneavoastră în alegerile din 1928 n-a fost un caz izolat, ci o urmare firească a activității, a acțiunii ce o dusesem cu dvs împreună ani de zile împotriva regimului trecut.Și regret foarte mult că d. președinte al partidului, d.Maniu** , nu este de față ,dar cred că , **în cavalerismul său, d-sa recunoaște ceea ce afirm eu**, că după adunarea de la Alba Iulia din 1928,**aportul ce noi am adus în lupta comună împotriva partidului liberal a fost de cea mai mare importanță, și pe teren național și pe teren internațional.**" (p. 126-127)

(L.Rădăceanu , care a continuat să stea la tribună,rea iar harța...

Flueraș intervine... Madgearu nu se lasă... Voci amestecate, replici ironice, enervate... , amenințări reciproce pentru viitor...)

Rădăceanu / 29 nov, 1 dec.'30

26.) I.Nicolau (PNT-tineret,deputat de Bacău, avocat), discurs la mesaj, 3 dec.'30

(DAD, MO. 12, ședința din 12 dec.'30, p. 158-162)

[LD: discurs integral xerox.În calculator,dispersat problematic.

Vorbește după discursul fulminant al lui Gafencu (politică externă) , mărturisindu-și lipsa de experiență , datorată vârstei și pregătirii ...

Pe mine mă interesează opiniile lui,tocmai pentru că nu este un "consacrat" ,

Dar... LD: atenție la nuanță ! Așa cum **Măță** a vorbit ca "pion" al lui Stere, eu simt că **Nicolau** vorbește ca "pion" al lui Mihalache.Dar nu pot dovedi...]

▀Modestie parlamentară.

A ascultat cuvîntarea plină de talent a lui Gafencu ; îi vafi greu să atragă atenția auditoriului, deoarece nici vârsta, nici cunoștințele... nu-i vor permite ...

Dacă Gafencu s-a urcat cu oarecare jenă la tribună, și și-a mărturisit această jenă la tribună... cu atât mai mult simte el această jenă : "eu care n-am ocupat ca d-sa înalte demnități în stat , și cu atât mai mult cu cât d-sa este un om de cultură generală , iar în politica țării și în partid , este o valoare consacrată."

El va vorbi doar de politica internă, de relațiile dintre partide și de raporturile cu factorii constituționali.

Nicolau / dec.'30

▣ **Maghiari** (vezi pe larg la Maghiari)

" [...] **partidul maghiar**, ca și partidul bulgar, ca și un eventual partid rusesc, care **prin forța împrejurărilor istorice fac parte din granițele României Întregite, n-au puterea** să ne facă nouă convingerea că în adevăr, în politica internă, **pot valora ca niște elemente active politice.** Aceasta pentru bunul cuvânt că un partid maghiar, de exemplu, **nu este un partid component al politicii noastre interne**, ci reprezintă interesele unei minorități etnice,

fatalmente trecută în granițele țării noastre prin întregirea ei. (p. 158)

Nicolau / dec.'30

▣ **Evrei** (vezi pe larg la Evrei)

El nu poate recunoaște , în conștiința lui de român, că

grupul parlamentar evreu are vreo rațiune de a fi, din p.d.v. politic.

După opinia sa, și evreii dinainte, și evreii care au venit după unire , **"nu pot fi corp aparte de națiunea română "** și de aceea , **"nici n-au rațiune de aface o politică aparte de națiunea română"** .

(p. 158)

Nicolau / dec.'30

▣ **Iorga** (Vezi pe larg la PND-Iorga)

" [...] **partidele care-și zic partide** , dar care în realitate **nu au organizațiuni politice propriu-zise**, ci sunt **exponentul citorva personalități** din țara noastră.

În fruntea lor este **partidul național al d.lui profesor Iorga** .[...]

"Nu putem spune însă nimic despre un partid național al d-lui profesor Iorga.

Este adevărat , **a fuzionat o dată cu partidul nostru , d-l prof.Iorga i-a condus alături de d.Iuliu Maniu :s-a despărțit însă de noi ,**

în împrejurări care nu are rost să le amintim acum.

:) "Dar, în afară de d. profesor [...] acest partid nu există în viața noastră politică , "

[...] **Iorga**, în toate chestiunile mari naționale **a fost în fruntea noastră** ,

a tuturor, **fără deosebire de culoare politică.** În anumite momente decisive [...]

tot d. **profesor Iorga** , **cu de la sine putere** , însă cu consimțământul întregii țări,

a fost **mandatarul nostru** în acele clipe istorice , iar în această incintă , cuvintele sunt aplaudate cu căldură pentru că **d-sa a exprimat cuvântul națiunii** în împrejurări mari și

în evenimentele pe care le-am comemorat. "

(p. 158-159)

Nicolau / dec.'30

▣ **PSD** (vezi pe larg la PSD)

"Este drept , **în timp de opoziție** am dus **lupte foarte grele , alături de socialiști;** ei **au fost colaboratori** în acele **lupte electorale memorabile** și de sigur ar fi urât din partea noastră o nerecunoaștere a meritelor lor, prin faptul că **ne-au fost tovarăși electorali în vremuri foarte grele.**

" **Astăzi**, evident, relațiunile dintre noi și PSD [...] **relațiuni de dușmănie** ,

dar colaborarea politică încetînd, noi **cerem de la social-democrați colaborarea** lor în privința **legislațiunii** care vine în discuția parlamentului. [...][...]

[...] **eu nu întrevăd nici un viitor partidului social-democrat**, care , după mine,

va rămîne **un partid de importățiune** în privința **ideilor și programului** ,

cu tendința de **a se aclimatiza în țaranoastră**, care ,însă, **nu va suferi niciodată o**

aclimatizare totală a programului social-democrat."

(p. 159)

Nicolau / dec.'30

▣ **Partidul Poporului. (Vezi pe larg la PP)**

:) **Partidul Poporului** reprezentat atât de **minuscul în actualul Parlament**, are **pretenția de a fi un partid de guvernământ**, un partid cu cuvînt hotărîtor în politica internă a țării. În ultimele evenimente pe care le discută **presa**, desigur se caută să se dea o **importanță deosebită atitudinii șefului partidului poporului.**"

:) "De aceea astăzi, **cînd d.mareșal Averescu**, ca șef al PP, **își ia aliura de arbitru** al situației pe lîngă factorul constituțional, **această aliură nu mai corespunde astăzi pretențiilor formulate.**"[...][...]

"Însăși **existența PP** mi se pare **condiționată de existența unui om.**

Dacă s-a verificat vreodată teoria , că **partidele create de anumite personalități** , **mor odată cu dispariția acelei personalități**, desigur că și **PP se va stinge odată cu dispariția d-lui mareșal Averescu**, pe care o dorim cît mai tîrzie.

Este incontestabil că acest partid își mai menține prestigiul numai prin personalitatea d-lui mareșal Averescu " (p. 159)

Nicolau / dec.'30

▣ **PNL -PNȚ (Vezi pe larg la PNL-PNȚ)**

[LD:atenție la nuanță! Confirmare a **ideii "rotativei" dorite a se pune în mișcare]**

"**Partidul liberal este singurul partid bine organizat** și cu care, într-adevăr, **se poate discuta dela egal la egal**,

pentru că **PNȚ a fost singurul care a putut să i se opui**, în timpul opoziției, și **partidul liberal este singurul** cu care **vom avea de luptat** de astăzi înainte."

[...][...][...]

:) " **Partidul liberal**, cînd am venit noi la putere, **a suferit prima lovitură în atotputernicia sa**. Este drept că el **ajunsesse la ultimele limite ale puterii** sale de rezistență. O opoziție îndrîjită și eroică , dusă de noi ațîția ani, îi **măcinase din autoritate** în așa fel , încît **nu ar fi putut rezista** pe poziții în ultimul timp."

:) " În urma venirii noastre la putere , venire comentată de unii că ar fi cu condițiuni, după alții cu mîină liberă, știmun lucru: că **partidul liberal** nu a ascultat cu plăcere **Mesajul regal** de deschidere a primei sesiuni parlamentare inaugurată de **PNȚ** și desigur că nu va primi cu plăcere **nici Mesajele** cari vor urma." (p. 160)

Nicolau / dec.'30

▣ **PNL- Restaurația.**

" Este clară **lupta permanentă pe care a dus-o PNL** ca să-și mențină influența sa **asupra factorului constituțional** ; și este clar că **noi am opus** puterile noastre , ca **să putem neutraliza această influență nefastă** în politica internă a țării.

"**Evenimentul care a clarificat definitiv situația partidului liberal** în politica internă a țării , desigur că este **evenimentul restabilirii ordinii constituționale.**"

(**mărturisește modestia sa, care nu-i îngăduie s-o aprecieze , lăsînd pentru oamenii politici de vază să se pronunțe**)

:) "**Partidul liberal**, d-lor deputați, **a primit** după această restaurație, **lovitura de grație** în însăș **structura sa internă.**" (p. 160)

Nicolau / dec.'30

▣ **PNL - "mișcarea georgistă" (vezi pe larg la PNL)**

:) **partidul liberal nu mai poate trăi în anchiloza în care trăește astăzi , sub cadrele de la 1914.**

Un partid care vrea să trăiască , și partidul liberal desigur că vrea să trăiască, trebuie să-și înnoiască continuu cadrele , pentru a da putere de viață partidului său.

"Din acest punct de vedere, **noi privim cu simpatie** , nu din p.d.v egoist al partidului,ci din p.d.v. al țării , noi privim cu simpatie **acțiunea d-lui George Brătianu** , pentru că **el reprezintă tineretul în partid**, reprezintă **înnoirea și reprezintă victoria de mîine a tineretului liberal**, **:)** **contra unei oligarhii**, să zic așa, **internă , în partid**, care nu vrea să decadă din puterile pe care le-a moștenit dela altă generație.

De aceea, **toată simpatia noastră pentru mișcarea d-lui George Brătianu** , pentru că **o dată renovat partidul liberal** și pus din punct de vedere programatic și al

cadrelor pe un drum nou, desigur că țara are un nou instrument de guvernare ,
corespunzând timpurilor de azi." (p. 160)

Nicolau / dec.'30

▣ **PȚ-dr Lupu. (Vezi pe larg la PȚ-Lupu)**

" [...] **partidul țărănesc** al d-lui dr.Lupu, sau cum i se zice **partid țărănesc sadea**, a fost sau este în mare parte, prin luptele din trecut, **înrudit cu noi**.

Este desigur **regertabil că d. dr Lupu nu se găsește cu amicii săi, mulți-puțini , în mijlocul nostru**. D.dr. **Lupu a dus lupte memorabile alături de noi**, în timpuri de opoziție și **nimeni nu poate nega rolul principal și capital** pe care l-a avut **alături de d. Mihalache** în acele lupte memorabile."

:) "Astăzi, d.dr.Lupu , se găsește în opoziție cu noi, alături de partidul liberal.

Poate că așa fi vrut să amintesc împrejurările în care dr Lupu s-a despărțit de noi.

Dar cert este că **dr.Lupu n-a avut motive programatice de despărțire cu noi, a avut evident motive intime**, pe cari nu le cunosc, de care am auzit, de cari însă nu vreau să vorbesc, pentru că n-am eu acea competență să discut cu d-sa acele motive;

:) **Însă este cert că dr.Lupu a făcut un gest inadmisibil** în politica partidului nostru , despărțindu-se de noi în vremuri foarte grele, și **dând concurs partidului liberal**, pentru oprimarea mai departe a partidului național țărănesc în politica internă." [...]

:) " [...] în preajma venirii la putere a lui Ionel Brătianu, dr.Lupu a dat **un interview** [...] care caracterizează definitiv acțiunea d-lui dr.Lupu : **<Nu știu ce va fi cu deslegarea crizei ,luni voi fi ministru ! >** Dlor deputați, lucru evident, este că **ceea ce urmărea** , pe vremea aceea, d.**dr.Lupu** , era numai de **a figura pe banca ministerială**, pe banca unde **figurau toți călăii democrației române**, călăii cari, anterior, **duseseră o luptă de exterminare în contra partidului nostru**, și în special a dr.Lupu."

:) "Părerea mea este că **dr. Lupu cu acțiunea sa a greșit**, pentru **un blid de linte a vrut să vîndă pe d.Ion Mihalache**. Explicabil este gestul său din p.d.v. psihologic, pentru că **d.Mihalache** , după ce a suferit atacurile d-lui dr.Lupu, a răspuns foarte frumos , printr-un articol, că **gestul dr.Lupu <se datorește funestei sale firi .>**[...]

d.Mihalache a avut perfectă dreptate , pentru că **dr.Lupu este un om de temperament** și acțiunea sa este dirijată de temperament." [...][...]

:) " Dlor deputați, dar din p.d.v. politic, îmi permit să cred că **gruparea dr.Lupu , nu reprezintă un partid politic propriu zis."**

IM.Leon (PȚ :)" **Reprezintă mai mult azi decît reprezintă partidul național țărănesc.** (ilaritate la **PNT**) **.Aveți răbdare ."**

Ion Nicolau : "Avem răbdare [...] **toată considerația** noastră **pentru colegii lupiști** , însă, drept vorbind, să fim în nota realității: colegii noștri, d.**dr.Lupu**, și stimatul deputat **Leon**, d.**Buzdugan**, poetul **Ceaușoglu**, și ceilalți, **nu reprezintă propriuzis o forță politică în țara românească** și nu pot spera ca această forță electorală în cursul vremurilor se va amplifica, așa ca să poată prezenta în politica țării ca un partid serios."

[...] " Un lucru s-ar putea spune: d. **dr. Lupu**, ca și în trecut, desigur că **și în viitor, va aștepta noi conjuncturi politice, va sta la răspîntiile politicii interne**, căutînd, cum spunea d.Mihalache, **să-și agațe vagonul său de trenul guvernului**, care cine știe cu cine va fi [...]

[LD: diagnostic exact! Va face asta și după 1944!]

Eu cred că această **politică de răspîntie nu este o politică admisibilă, pentru un partid serois**, și **regret profund că d.dr.Lupu n-a rămas la noi**.

De sigur **divorțul s-a produs**, dar cred că **hotărîrea nu s-a scris încă**, și e posibilă o revenire... **[LD: invitație la reconciliere, nu cred că "întîmplătoare!]**

IMLeon : "Aceasta este o **imposibilitate morală "**

.... pentru că **nu ne deosebim prea mult în chestiune de program**.

Ne deosebim ca temperament și ca oameni. De aceea zic: **să dea Dumnezeu ca , în viitor**, noi conjuncturi politice **să readucă la matcă pe d.dr. Lupu** care a fost un **fruntaș între fruntașii partidului** , un **inițiator și conducător** de partid , de cînd d.dr.Lupu s-a schimbat la față , nu mai este atăcat așa cum era atacat înainte , în special de presa liberală."

(el, ca provincial, citea cu mare grijă, chiar cu ură, presa liberală, "Viitorul",

care-l făcea pe dr.Lupu "vîndut Moscovei", ca apoi să-l aprecieze!) (p. 160-161)

Nicolau / dec.'30

▣ "Sfatul parlamentar basarabean"

"Grupul basarabean s-a manifestat cu **trei oratori** [...] **eu am toată simpatia**, ca și dvs, **pentru colegii din Basarabia**, care **au luptat cu noi** în timpul opoziției și în special în Basarabia, unde **persecuția liberală și averescană** în timpul acela, **a mers la pînă la extrem**; acolo **samavolnicile averescane și liberale** au fost mai **aprigede** decît în restul țării, tocmai pentru că spiritul public al națiunii era mai puțin educat din p.d.v.civic, decît în Vechiul Regat."

"De aceea zic, de acord cu d. Măță, care amintea aceste **lupte memorabile**, **regret că s-au ivit diversiuni [cred că "disensiuni"] de păreri** între conducerea partidului și grupul basarabean, și **salut cu bucurie** pe reprezentanții grupului basarabean, pentru **apelul făcut la congresul general al partidului**, considerîndu-se încă în partid, și așteptînd de la **organele statutare soluționarea diferendului**."

"De aceea zic, **grupul basarabean**, ca grup independent pentru noi, ne produce **durere frățească**; noi, ca frați de suferință, **am dori ca acest grup să se contopească totalmente cu noi**, ceilalți majoritari. **Sper** că acest lucru **se va și petrece**, pentru că, **:) la baza grupului basarabean**, după cîte știu, **n-ar fi o chestiune de program**, în divergență cu partidul și conducerea lui, **ci numai cauza unui om [Stere]** care **influențează cu personalitatea sa întregul grup**, și care **caută astăzi să joace ultima sa carte în politica internă a țării**"

"Am citi și eu acea **broșură [Stere?]**, care **critică directiva partidului** și în special pe **șeful nostru. [Maniu]** Am citit-o cu multă plăcere, pentru că broșura este scrisă cu mult talent, într-un stil vioid, incisiv, care face plăcere .

:) Fondul broșurii însă mi se pare **cu totul eronat**, iar însăși **aparitiunea ei**, **o greșală de tactică politică**. Dacă ne este permis nouă, celor tineri din partid, să facem greșeli de tactică politică, **un conducător [Stere]** ca cel al grupului basarabean, **cu cultura și cu experiența sa politică necontestată**, **nu trebuia să comită o asemenea greșală de tactică politică**, făcînd să apară această broșură. **Aparitiunea ei** nu dovedește altceva decît că **acest fruntaș al grupului independent basarabean se simte nevoit să apeleze la opinia publică, fiindcă a suferit o înfrîngere**."

Nicolau /

[LD: atenție la nuanță ! Așa cum Măță a vorbit ca "pion" al lui Stere, eu simt că Nicolau vorbește ca "pion" al lui Mihalache.]

"D-lor deputați, desigur că **conducerea partidului nostru o fi făcut greșeli** - o spun aceasta în mod teoretic, pentru că eu nu sunt amestecat în conducerea partidului - în felul **cum a fost tratat grupul basarabean**. [...] Cred însă că **conducătorii grupului basarabean** [...] au **instanță supremă de apel, congresul partidului**, care desigur își va spune **cuvîntul său** în această chestiune. Pînă atunci ... (p. 161)

(îndeamnă la colaborare legislativă, etc etc.)

Nicolau / dec.30

▣ Regim PNT

Oratorii majoritari sunt acuzați că sunt, în orice moment, gata să laude guvernul.

/ "[...] **să recunoaștem francamente** că noi am introdus **pentru prima dată** în România mărită, de după război, **alegeri libere** în mecanismul schimbărilor de guvern. [...] Sperăm că **principiul** acesta al alegerilor libere **s-a încetățenit definitiv** la noi și că **corpul electoral educat** de noi în alegeri libere **va rezista în viitor** la diferitele injocțiuni ale partidelor fără popularitate."

/ " [...] **să recunoaștem** tot francamente că **am restabilit complet libertățile cetățenești** ." (explică și el necesitatea zonei de 10 km.pe Nistru)

/ "Veți recunoaște de asemenea că guvernul s-a trudit și partidul nostru i-a dat tot concursul pentru **echilibrarea bugetului** și **asigurarea monetei noastre** [...]"

/ **Mesajul Tronului** anunță o **legislație de vremuri excepționale**, care impun **măsuri excepționale**.

"**N-au trăit alte guverne vremurile noastre [criza economică]**, și, de aceea, **trebuie să ne bucurăm** din partea opiniei publice de un **tratament special**, fiindcă **noi sprijinim o guvernare cu totul specială**."

Declar că voi vota proiectul de Răspuns la Mesaj " (aplauze la PNT)

I.Nicolau / dec.'30

27.) Nicolae Iorga (PND) ,discurs la mesaj, 5 dec.'30

(DAD, MO. 14, ședința din 5 dec.'30, p. 191- 197)

[LD: discurs integral xeroxat. Păstrez citate masive ;

în computer,dispersat problematic, deși ...operația s-a dovedit foarte grea...

Supratitlurile,sublinierile, parantezele,distanțarea proprozițiilor , îmi aparțin

Camera era arhiplină pentru că toată lumea se aștepta la izbucnirea "spectacolului" dintre cele două partide liberale .

Ori, Gh.Brătianu a ținut discursul ; liberalii ceilalți au tăcut și scandalul nu a izbucnit !

Iorga face un autentic act de pedagogie politică ; este, pe rând, optimist și tragic, ironic și sarcastic, sfătos și patetic, aluziv și direct, sincer și viclean, amenințător și aparent dezinteresat... domină adunarea,trimite semnale regelui, partidelor, jucându-și perfect rolul de **apostol** , pentru ca , în final, să -și lanseze formula : **guvern de concentrare , sub conducerea MSR Carol II]**

Iorga / dec.'30

▣ PNT.

"Cine mă cunoaște, cine m-a auzit - și poate m-a auzit de prea multe ori, cel puțin de două generații - știe foarte bine **că specialitatea mea nu este de a face opoziție românească** . Dealtminteri, chiar dacă aceasta ar fi specialitatea mea , **ar fi inutil**, fiindcă **d-voastră, ca un mare partid** , ați avut grija aceasta , de a vă procura în același timp **opoziția d-voastră**. [grupul sterist] D-voastre singuri vă faceți cacofonia care vă place . (Ilaritate) Și, prin urmare , atunci când sunteți aproape **ispitiți să vă credeți prea tari** , imediat **răsare cineva** din mijlocul d-voastre, **ca să arate cât sunteți de slabi**.

[aluzie la steriști] Eu mărturisesc că **nu am crezut niciodată** tot **binele** care îl spuneți despre partidul și guvernul d-voastre (☺) , dar să-mi dați voie să nu cred **nici tot răul pe care însăși ai d-voastre l-au spus despre partidul** sau măcar despre **guvernul d-voastră**. (aplauze la PNT) Eu înțeleg că **aveți astfel de eutarchie** (☺)

- cum în timpurile noastre se vorbește de greutățile economice, de această **eutarchie** , adică atunci **când nimeni nu-ți cumpără marfa**, (☺) e bine **să nu cumperi nici d-ta pe a celui care nu ți-o cumpără** - aceasta este o chestie pe care **discuția de la Geneva [misiunea lui Manoilescu, tariful preferențial agricol]** , oricât de încoronată de succes ar fi fost (☺) , nu o putea rezolva altfel.

Te restrângi acasă la d-ta , faci o **gospodărie închisă**, și nu te sprijini pe nici un fel de protocol, fiindcă îți făgăduiește lucruri care niciodată nu se vor întâmpla." (☺)

"Ei bine, d-voastre, pînă la eutarchia economică, **ați realizat un fel de eutarchie** în acest sens, că **nu aveți nevoie de opoziție**." (☺) [...][....][...]]

Iorga / dec.'30

▣ Solidaritate > concordie > consens > guvern de concentrare ?

[LD: ne spus textual așa, dar pe gîndul urmărit cu consecvență de Iorga...

el îmbie la această formulă de guvernare....]

"Popoarele nu mor decît atunci cînd sufletul dintr-însele moare și e păcat de Dumnezeu să omorîm , pentru a ne juca de-a soluțiunile economice și financiare [vizat PNT și PNL], să omorîm încrederea poporului nostru " (aplauze prelungite)

"D-lor e foarte drept , **multe lucruri nu merg bine** și atîta lume **așteaptă** cu înfrigurare **să se schimbe ceva** - și cînd zice să se schimbe ceva ,nădăjduiește să se poată schimba **prin minune, totul** -

dar **dacă lucrurile nu merg așa de bine** cum așteptăm noi și cum dorește țara întregă ,aceasta **se datorește unei politici rele** pe care **au făcut-o oamenii buni** , **într-o țară bună**.

Aceasta este definiția :

politică rea , făcută de oameni buni , într-o țară bună , și aceasta este **mult mai asigurător decît o politică bună**, făcută cu **oameni răi** și într-o **țară rea**." [...][...][....]

Iorga / dec,'30

▣ Partidele

[LD: captare de interes și bunăvoință, atac prin învăluire, lingușire , minimalizare, bagatelizare,persiflare... **partidul** redus la ideea de "**grup**" ,de interese meschine , de obținere de posturi,]

"Oricine este liber să creadă în cuvintele care numesc partidele.

Dați-mi voie mie să nu cred." [..][..][.....]

Iorga / dec.'30

Naționalii ardelenii .

▣ **Retro : fuziunea PND - PNR .**

" Tot așa , când ați venit dvs.De o parte **naționalii din Ardeal** , desigur **foarte naționali**.

Dar **de ce eu m-am despărțit de naționalii din Ardeal** ,

în mijlocul cărora **am jucat un rol** de care nu cred că au să se plîngă ?

:) "Cîtă vreme **am avut onoarea de a-i conduce în tovărășie cu d.Maniu**,

cred că **am fost omul care i-a servit mai mult** și care **a cerut mai puțin**,

și din cauza aceasta , natural, eu am rămas acela care **a trebuit să se ducă**

[LD:de la șefie !] iar **cine a servit mai puțin și a cerut mai mult**,

:)a rămas cel care **nu trebuie să se ducă**. [Maniu !] [LD: la șefie!]

"Deci, cînd a venit **partidul național din Ardeal**, **am așteptat** era doar un partid național ! - **să înțeleagă un lucru**.

[**Minorități**] "În această Românie nouă sunt **naționalități** pe care

trebuie să înțelegem **să le respectăm** și să nu le considerăm ca

străine și **numai după aceea să le cerem să-și facă datoria**

- vedeți ,fac distincțiunea , **după aceea ! -**

Cîtă vreme îi considerăm ca străini, natural, ei nu pot să aibă decît

sentimentele trecutului și nu sentimentele de acum,

și nu pot pregăti **sentimentele pe care le dorim pentru viitor** ,

dar, respectînd naționalitățile acestea ...

noi trebuie să recîștigăm pretutindeni , pentru ai noștri, timpul pierdut.

Românii din Maier,în Ardeal, Românii din marginea orașelor, din suburbii,

Românii condamnați să fie numai **săraci în Bucovina**,

Românii **înghămați** la carul unei politici ,unei economii și unei culturi străine,

aceștia în **Basarabia, trebuie să-și recîștige locul de cinste în statul format** ,

înainte de toate ,**pe sacrificiul lor**, și asigurat, înainte de toate, **pe perpetua lor**

dispoziție de a se sacrifica.

▣ **Retro PNR**

:) " În loc de aceasta, **partidul național român din Ardeal**

a fost **un partid ca oricare**.

A venit aici, a înfîlnit pe **prietenii răposatului Take Ionescu [PCD]** și i-a însușit.

De cîte ori s-a oferit posibilitatea de a-și adăugi pe cineva, și l-a adaos.

Cînd au ajuns **prietenii răposatului Marghiloman [PC]** să fie o turmă fără păstor,

atunci, imediat, și-a arătat dispoziția de a-i cîștiga și **adăugi și pe dînșii**.

:) " Prin urmare , **un partid ca și celelalte, fără nici o deosebire**.

" Marea **generozitate ardeleană, spiritul atît de patriarhal al Ardealului**,

care făcea dintr'înșii toți, **o adunare de admirabili țărani**, cu **vîldiciei și preoții în frunte**,

împestrîtată cu ceva **advocați** , **oameni de bancă**, cu ceva **medici**,

ce s-a ales dintr'aceasta ?

:) " **S-a ales** ce se putea alege dintr-un **grup de oameni** , în care ,

cel puțin jumătate, își închipuiau că **maica lor i-a născut** pentru ca să se găsească

într-o mare situațiune administrativă,

în țara pe care Dumnezeu i-a ajutat să o vadă înfăptuită." (p. 197)

Iorga / dec.'30

Retro PȚ

" Și pe urmă: cînd s-a format **partidul țărănesc** la noi, eu l-am **apărat** în cele dintîi

timpuri,**la această tribună**, sub guvernul Averescu , spunînd: **e foarte bine că țărani se**

grupează și își fac un partid țărănesc, un partid de ordine și național.

Căutați în dezbaterile parlamentare discursul făcut aci, după ce, în Bloc, am fost alături de dînșii Am zis :< **Mai bine decît partid țărănesc-revoluționar și internațional , să fie un partid țărănesc de ordine, un partid țărănesc național.>**

Și nu l-am ținut năcaz, că, datorită unei **legi electorale idioate** ,
care cîtă vreme va stăpîni , cu **șarlatanismul primei**,
cu **stăpînirea șefilor de partide din centru și din provincie** ,
cu **înlăturarea pînă și a panasajului**, cu **zdrobirea individualităților**
în virtutea unei **doctrine de massă**,
țara aceasta nu va da decît ce a dat pînă acum,
adică **mult mai puțin decît stă în puterile ei.** (aplauze)

"Și nu am ținut de rău partidul țărănesc ,
că **s-a adresat** conaționaliilor lui Dutczak [ucraineni] ; s-a mai adresat colegului nostru **bulgar**, și au făcut un **partid țărănesc** , **fără deosebire de naționalități.**

"Mă rog, aceasta **corespunde cu doctrina partidului țărănesc**;
dar **ceea ce nu corespunde** cu doctrina partidului țărănesc , este că ,
:) **în loc să am aici în Cameră, țărani** să fie reprezentați **în mare număr**,
în care **să se audă**, neconținut, **direct din buze de țărani**, **dorințele țărănimii** de la noi,
în loc de puternicul conservatorism al țaranului
fiindcă **țaranul este cel mai îndărătnic conservator**, care există **în România** -
:) în loc de aceasta , **un partid de stînga**, cu tot felul de **doctrine occidentale**,
cari, dacă **nu sunt revoluționare**, cu atît mai rău.
Cel puțin **cînd merge cineva la stînga** , să aibă curajul pe care îl are revoluționarul care
riscă; dar nu **un oportunism îmbrăcat în roșu.**

;) **Și oportunism roșu** a devenit **partidul acesta țărănesc.**" (p. 197)
Iorga / dec.'30

PNT

"Dar , veți zice dvs, dar **oamenii sunt ceea ce erau înainte ?**
Sunt, sunt și acum ce erau înainte, numai cît ei **s-au împiedicat în toate partidele**
prin legăturile pe cari și le-au făcut.
;)D-voastre sunteți niște **oameni vii** , pe jumătate **spînzurați în toate partidele** ,
din propria dvs dorință.
Și atunci, **ceea ce este necesar**,
nu este să vă laude cineva funia și să o strîgă mai tare,
ci **să vă spună dvs** : dați-mi voie să **iau niște foarfeci și cu foarfecele acesta de critică**
, să tai funia aceasta , ca dvs.**să ajungeți la pămînt "** . (p. 197)
Iorga / dec.'30 - concluzii -

▣ **Solidaritate > concordie > tranșee > guvern de concentrare regală?**

"Și cîtă nevoie este **să ajungem pe pămînt** într-un ceas de **război economic**
cum este acesta.

Să ne coborîm într-o singură tranșee și,
sub conducerea șefului acestui stat, [Carol II] [...][.....][.....]
Și doresc încă un lucru.

" **Dacă aceasta nu se va face** , dacă **pentru meschine certuri de partid** ,
cari sunt în fond **rezultatul urilor și invidiilor personale**
- și **sunt cîțiva oameni cari învîrt la spatele d-voastre**
mașina în care vi se **macină tot sufletul, tot timpul și tot sporul** -
dacă d-voastre ați rămâne închiși în aceste bănci, gata să cadă asupra capului
d-voastre, **eu doresc să nu am motive** pentru a mă bucura, **acuzîndu-vă, ci**
să mă găsesc în starea sufletească a **omului care vrea să vă spună numai că ați greșit**
și **care se oferă să vă ajute să reparați** cu toți
greșelile pe care pînă acum le-ați făcut neconținut . (aplauze prelungite la PNT !)
N.Iorga / 5 dec.'30

28.) M.D.Ralea (PNT) , discurs la mesaj , 8 dec.'30

(DAD, MO 15, ședința din 8 dec.'30, p. 206- 210)

[LD:discurs integral xerox; în calculator, dispersat problematic.
Supratitlurile, sublinierile, parantezele,colorarea, îmi aparțin]

Ralea / dec.'30

▣ Dezbateră la Mesaj.

" D-le președinte, d-lor deputați, în **condițiile de astăzi** ale vieții economice , când **mizeria** bate la ușa tuturor , când **mulțimea pe stradă așteaptă** înfrigurată **o soluțiune practică și imediată** , **discuția la Mesaj** ar putea fi considerată , cu drept cuvânt, ca **inutilă**, ca o **vorbarie**, care se prelungește fără efect practic și poate chiar ca o **vorbarie colorată de un ușor cinism**."

"Pe de altă parte ,cum **în discuțiile publice** , din ce în ce mai interesante, apare ca evidentă o înclinare a unei părți a opiniei publice pentru a **contesta** însăși **legitimitatea acestui Parlament**, îmi veți da voie mie, care **cred** încă în **rostul ideologiei și al discuțiilor teoretice** , **să apăr existența și ființa noastră** , împins oarecum de un instinct de conservare , care ne cere să arătăm mai departe **rostul nostru aici**."

" D-lor deputați, o **discuție la Mesaj** este în același timp **un bilanț și un program**. Îmi veți da voie, de data asta , să **nu discut programul**.[...] Voi discuta însă altceva: **voi discuta** o anumită **situațiune a forțelor sociale** în momentul de față , situațiune care **plasează pe fiecare la locul lui** și care arată anumite **indicațiuni** , pentru **conducătorii partidelor politice, pe viitor** ." (p. 206-207)
Ralea / dec.'30

▣ Dinamica sistemului de partide.

" De anul trecut, de la ultima dezbateră a Mesajului, au intervenit **două mari evenimente fundamentale** , care sunt oarecum **menite să ducă o transformare** în însăși **situațiunea partidelor politice** .

Aceste **două evenimente** le cunoașteți cu toții:

este în primul rând **agravarea crizei economice** , pînă la proporții catastrofale și în al doilea rând, **restaurația politică în ordinea dinastică "**

"Care este **situațiunea partidelor politice** în raport cu **aceste două mari evenimente** ale anului , **forțele sociale** în partidele politice **s-au consolidat [???**] foarte bine în ultimul timp"

Ralea / dec.'30

▣ PNL-1 -Vintilă Brătianu (vezi pe larg la PNL)

[LD: sociologia "marxistă" a lui Ralea , mie mi se pare forțată, subiectivă, și, analiza lui simplistă ; nici o vorbă despre poziția față de restaurație !] (p. 207)

▣ P.P.-Averescu (vezi pe larg la PP)

[LD: penibil; nici original, nici "teoretician", încearcă să-l imite pe Iorga , numai că... nu i se potrivește . Prefer analiza tînărului Nicolau] (p. 207)

▣ PSD

[LD: penibil , pentru sociologul care se pretindea !] (Vezi pe larg la PSD) (p.207)

Ralea / dec.'30

Sistemul de partide ;criza partidelor ? (vezi pe larg la **Sistemul de partid**)

[LD: la o analiză slabă, o concluzie pe potrivă ! Îl bănuiesc chiar și de fariseism, în orice caz, de rea intenție, pentru ceea ce enunțase că va apăra!]

" D-lor ,toate **aceste trei partide [PNL, PP, PSD]** se găsesc configurate , după cum vedeți, fără **nici un fel de adaus** și fără **nici un fel de scădere** în urma **celor două evenimente mari [criza economică și restaurația]** cari s-au produs anul acesta ."

"Cu toate acestea , auzim din ce în cema mult, din toate părțile, în gazete, în conferințe, în opinii separate, **părerea unora și a altora**, că **steaua acestor partide a apus** , că **rostul lor devine din ce în ce mai puțin explicabil**, și că am ajuns la o stare socială în care **utilitatea însăși** , măcar **ca noțiune politică** a partidului, începe să fie din ce în ce mai **contestată**."

"**Cine sunt aceștia , cine sunt elementele care neagă legitimitatea partidelor politice ?** "

:) "**În primul rînd**, sunt o serie de **snobi intelectuali**."

:) "**În al doilea rînd**, critică partidele politice , **oamenii naivi, oamenii simpli**, prea puținii [???] oameni **care nu sunt înregimentați într-un partid politic** oarecare,

și care stabilesc o legătură între mizeria economică și guvernarea partidelor."

:) "În al treilea rând, critică partidele politice aceia cari au fost în toate partidele politice , ["sburătorii"] n-au putut să se acomodeze nicăeri, au încercat să se înscrie încă într-un partid politic, și, negăsindu-l, voesc să formeze , pentru prima oară, **partidul celor fără de partid**"

- Ralea / dec.'30

▫ **Obiecțiile contra partidelor. (vezi pe larg la Sistemul de partide)**

[LD: **abia pe acest teren, al moravurilor, Ralea vorbește ca un om de reflecție, ceea ce mă face să cred că , în analiza partidelor, el nu s-a putut sustrage partizanatului.]**

"Și ce se obiectează în contra acestor sărmâne partide politice , care sunt mai sănătoase decât s-ar crede ?

Clientela . :)

/ După opinia sa, "clientela" nu este vina partidelor, ci se situează undeva mai adânc , în ordinea moravurilor, este o chestiune de "hatîr personal" , grupată în jurul unui om cu "oarecare putere", în jurul unui om care poate da ceva.

De aceea și în regimul "personal", această clientelă există, după legături pur personale, în general de rudenie (nepotism)

Între "nepotismul" acesta și "hatîrul" ce se face unui partizan politic, este preferabil ultimul, care " reprezintă o idee și o luptă în dosul ei" .

Disensiunea . :) " S-a mai spus : partidele politice au și acest defect că înveninează lupta dintre oameni. Nu este posibilă o înțelegere , nu este posibilă o colaborare constructivă și creatoare la treburile statului , din cauza partidelor politice. Această înveninare cotidiană, de mici intrigi, de invective, de răutăți ce și le aruncă partidele politice unul altuia , paralizează toată opera noastră de construcțiune."

/ "Această critică , iertați-mă, mi se pare cu totul naivă, pentru că oricine cunoaște istoria societăților omenești , știe că lupta pentru putere este poate fenomenul fundamental al oricărei societăți.

De la dinastiile care se luptau între ele, otrăvindu-se frații și surorile între ei, pentru urmarea la tron, pînă la luptele între boierii noștri , cari au caracterizat întreg trecutul nostru național, și pînă la sufragiul universal , care este echivalentul pumnului și al otravei ; în zilele noastre , totul nu este altceva decât afirmațiunea voinței către putere și dominațiune, pe care toate societățile în setea lor de putere , constituind fondul omenesc , au avut-o totdeauna. "

"Și atunci, în partidele politice , această luptă se dă astăzi pe un principiu, și nu pe acapararea unor drepturi personale."

:) **Această critică , naivă și gratuită, pornește de la oamenii care nu cunosc nici psihologia societăților omenești, nici istoria lor.**

El era convins că, dacă partidele politice și-ar înceta activitatea, lupta pentru putere nu ar dispărea, s-ar duce, mai departe , sub alte forme - ligi, coaliții, grupări personale - , pe tema unor interese de luptă, și nu ar scădea din vigoarea și virulența ei.

Nonreprezentarea : "Se mai spune : partidele politice sunt vinovate fiindcă împiedică reprezentarea directă a vieții economice naționale [corporatism] ; partidele politice împiedică reprezentarea politică a claselor sociale economice, a acelor care produc într-adevăr în stat .

:) **S-a opus** - aici este iarăși un împrumut de la o anumită ideologie franceză [corporatismul] - s-a opus noțiunii de producător , noțiunea de cetățean.

Ralea / dec.'30

▫ **Necesitatea partidelor.**

"Evident, din toate obiecțiunile care se fac vieții de partid politic, sunt unele , în parte cel puțin, fundate. Sunt fundate și aceasta o recunoaștem și noi.

Dar a face politică , după cum spunea un ilustru om de stat francez, înseamnă <a alege între mari inconveniente > , adică înseamnă a alege ceea ce astăzi este mai acceptabil ceea ce conține măcar o calitate , și a respinge un lucru ce nu are nici atît.

" D-lor, dacă partidele politice prezintă așteea dificultăți, ele totuși reprezintă și o mulțime de calități." :

/ Toate țările care au mari partide organizate , merg foarte bine atît din punct de vedere politic cît și din p.d.v. economic, anume Anglia, Belgia și America ; iar țările cari au grupări mai mici , bazate pe forțe individuale, sunt cu mult mai puțin

avantajate din acest p.d.v."

/ **Partidul politic** reprezintă , oarecum, "**un elemnt de ordine și de stabilitate** ", un început de **organizare** în acea confuzie inițială "a războiului tuturor împotriva tuturor" ,care duce la "anarhia socială".

/ **Partidul** mai este și "**un mare organ de răspundere**" , care se angajează la "**o atitudine curentă cotidiană**" (anunțată prin program și aprobată prin vot) , în timp ce în sistemul "personal", este "difuză și anonimă".

/ **Partidul politic** , pentru guvern, este și "**un mare și eminent instrument de informație**" pentru că au **rădăcinile adânc înfipte în popor**, fiind "**un corectiv la opera de guvernare.**"

/ **Partidele politice** mai au **avantajul de a putea actualiza** anumite chestii, în starea de confuzie a opiniei publice, **grăbind sau temperînd presiunea opiniei publice**, ca să ia o atitudine sau alta.

/ **Partidele politice**, prin gruparea lor, prin disciplina lor, permit "**o coerență mai mare**" o "**concentrare mai mare**" și , prin aceasta , "**o operă de fixitate politică și socială**".

/ **Partidele politice**, ca instituții, reprezintă și **rezistența** în fața **setei de noutate** , de căutare de "**țapi ispășitori**" , ce caracterizează **opinia publică** dela noi.

(vezi mai jos, pe larg) (p. 208)

Ralea / dec.'30

▣ **Opinia publică > Politica iberică > Țapul ispășitor.**

[LD: foarte interesant; fructifică ideea, generalizează-o , ca **un dat al moravurilor românești**, care izvorăște din **tirania opiniei publice.**]

După opinia lui, exista și o **cerință "locală"** care indica **cît de periculoasă** ar fi fost **organizarea vieții politice, fără partide.**

" Asistăm **de 10 ani** de zile la o așa de **mare dezorientare a opiniei publice** încît la fiecare 2,3 ani , aproape **periodic, un partid sau un om își riscă popularitatea lui.**

Mulțimea, avidă de lucruri noi, **cere un alt sacrificiu**, o altă hecatombă, **un alt țap ispășitor**, și cum lucrurile merg rău, suntem aproape într-o stare revoluționară, în care vedem că **politica țapului ispășitor domină** în permanență viața noastră politică." Această stare caracterizează momentele de efervescență a revoluțiilor.

În timpul revoluției franceze, din luni în luni, un șef și grupul lui, era tîrît la eșafod.

:)" Fără să aibă sancțiunea aceasta crudă, **epoca de după război** se caracterizează printr-o **imensă ruină de glorie și gloriole**, fie generale, fie locale [...]

Putem noi să favorizăm această **sete de noutate** , pe care **o cere** în permanență **opinia publică**, sau **avem datoria să rezistăm** , căutînd **a guverna nu numai prin stări de spirit** , dar și **prin instituții** , și instituțiile în politică, sunt **partidele.** "

:) "**Să cristalizăm**, deci, **viața politică**, pentru a ajunge la **un fel de stabilitate** , la **un punct fix** , în această **nebuloasă dezorientată** , care este **opinia publică** de după război. **Nu putem satisface în permanență setea de necunoscut [...]** să-i oferim **țapi ispășitori**, ci avem **datoria de a rezista** pe poziții ,pentru **a-i oferi puncte fixe de orientare** , reprezentate prin **partide**, așa cum sunt ele."

[LD.**Atenție!** fructifică ideea!]

Marghiloman, Ionel Brătianu, C.Stere, Vintilă Brătianu, Iuliu Maniu, Iorga, Duca, Călinescu, Carol II, Antonescu , etc etc. , continuînd cu forma ei aberantă de lichidare ,aplicată de comuniști , după al doilea război mondial ...]

:) " [...] pînă acum **s-au consumat cîțiva oameni** , **cîteva destine politice** , dacă am merge mai departe **ne așteaptă ceva și mai teribil**, ceva **mai tragic**, mai **sfișietor**, ne așteaptă începutul unei politici pe care a-și numi-o **politica iberică** <pronunciamentul > pentru că **este psihologic [poate patologic !-LD] a spune că nevoia de noutate crește** în fiecare moment și **se amplifică** din însăși favorizarea ei. **Favorizînd acest lucru** , vom ajunge la un moment dat la această **politică iberică**, care **caracterizează statele Americii de Sud**, în care , la fiecare 2,3 luni, **colonei pronunță un pronunțament și întreaga populație este sub imperiul ultimei furii și ultimei revolte.**" [...][...][...]

"Această **politică**, al cărui nume nu importă, la urma urmei, care **constă** într-o **insatibilitate** în care **forța personală a fiecăruia** , care **poate înjgheba o conspirație [CZCodreanu ?]** ,sau **poate reprezenta** ,

Într-un moment dat , **forțele naționale [Carol II, Antonescu] , ne așteaptă și pe noi.** Și de aceea eu cred că **trebuie să ajungem la o stabilitate politică**, și, din acest p.d.v. **mă înscriu în rîndul acelor care pledez astăzi pentru formațiunea partidelor politice."** (p. 209)

Ralea / dec.'30

Guvern de personalități. (vezi pe larg la Guvern)

▣ Personalitățile și politica

" Dar este și altceva. Personalitate în viața românească, personalitate în viața publică,

:) de unde au ieșit în mod brusc atîtea personalități ?

Societatea noastră nu este așa de diferențiată , încît aceste personalități să curgă pe toate străzile.

Sunt acelea pe care le avem , și cele pe care le avem sunt , mai mult sau mai puțin, angrenate în partidele politice .

Toți oamenii eminenți de cultură, cari au fost în țara noastră, **au fost în același timp într-un partid politic.**

În partid politic a fost **Kogălniceanu**, în partid politic a fost **Maioreescu**, în partid politic este d.**Iorga**, în partid politic este d.**Stere**.

Toți oamenii care au gîndit în țara asta, au făcut și politică.

De unde să luăm oameni politici care nu sunt în partide politice ?

[...][...] "Și mai este și altceva : **timpul cu destinul și caracteristica lui**, nu se îndreaptă de loc către **această formă**, care era **la modă acum 30-40 de ani**, către această formă a **individualismului excesiv** de pe timpul **liberalismului manchesterian**.

:) Nu mai este vorba astăzi de **capriciile și veleitățile personale** ale unui singur om, ci **este timpul de grupări** , din ce în ce mai **puternice** în organe **colective**, care să reprezinte opinia publică și societățile.

:) Nu mai este vorba atăzi de **splendida izolare a unui intelectual**, care lucrează pe cont propriu, ci **este momentul ca forțele să se organizeze** , să reprezinte corpuri din ce în ce mai aglomerate și colective." (p. 209)

Ralea / dec.'30

Guvern de mîină forte. (vezi pe larg la Guvern)

"Dar alții mai radicali , nu se mulțumesc cu acest paleativ ușor : guvern de personalități ; **acești radicali vor de-a dreptul dictatură de mîină forte.** [...][...][...]

[LD: cred că aici Ralea face una din afirmațiile sale , în care nici el nu credea !]

"Fără să-mi fac **iluzii excesive** asupra **independenței noastre de spirit** , dar oricum, **trebuie să protestez**, în numele **acestui popor**, care **acceptă orice**, dar **nu va accepta niciodată** , de **bună voie**, cerut de el însuși, un **jug**."

(apluaze pe **băncile PNT**, pentru prima oară !)

Ralea / dec.'30

Regimul de dictatură.

[Ralea părăsește spiritul academic, recurge la speculații politicianiste, pentru a argumenta, încă o dată, că democrația a început în România în 1928, odată cu PNT!]

"D-lor, dacă analizăm mai adînc **regimul de dictatură** în țara noastră mi se pare evident că regimul dictatorial **este totdeauna un regim provizoriu** : se recurge la el **pentru a se rezolva o stare agravată**. [...][...] [...]

"Situția noastră din punct de vedere social **nu este așa de agravată** , încît să cerem de la dînsa ,**un regim dictatorial**. Și apoi,d-lor , **această dictatură** pentru noi, nu este , iarși, o noutate .**Am încercat-o.**"

:) "De fapt, dacă suntem sinceri, **trăim de vreo 10 ani** - de vreo 8 ani, dacă scadem guvernarea noastră - **sub un regim quasi -dictatorial**.

:) " **S-a încercat această dictatură [PNL, PP]** și am văzut ce poate da : au fost **alegeri**, așa cum au fost ; au fost **arestări**, așa cum au fost .Va să zică nu este **nimic inedit** în acest fenomen , care se oferă ca un panaceu, pentrucă **I-am trăit**.

:) Și chiar în cazul unor **guvernări ceva mai democratice [referire la gov.PNT !]** **forța guvernelor executive** este așa de **impunătoare**, încît acestea , chiar în **Parlamentele** alese libere, [Ralea , **evident nemulțunmit**] se bucură de un astfel de **ascendent**, încît e primită **orice fel de dorință sau de injoncțiune** ,

care pleacă de sus. " (p. 210)

Ralea / dec.'30

Regim democratic.

" D-lor, în ceea ce mă privește **personal** - și cred că sunt mulți în această Cameră care împărtășesc ideile mele - **voi rămîne**, sub privirile ironice și disprețuitoare ale tuturor teoreticienilor de ultimă oră, mai departe **un partizan neobosit al ideilor democratice** , pe care le confund cu **însăși civilizația** , în această țară." (aplauze)

" Nu , d-lor, partizan **al unei democrații** [neclar în text] metafizică de cea egalitate care a inspirat pe protagoniștii revoluției de după 1789, **pentru o egalitate** poate ceva **mai modestă**, dar mențin cu toată tăria că **singura posibilitate** de a da o formulă de viață, o posibilitate de selecțiune , **este această dmocrație** .

Și mai mențin , în al doilea rînd , că **singura formulă politico-socială** , care ne pune **în contact cu țările apusului**, care nu rupe acest contact , și care ne dă posibilitatea de a avea toate avantajele unui ajutor interdependent , într-o **Europă de colaborare și frăție** , este numai această **democrație**." (aplauze prelungite)

Iată pentru ce rămîn partizanul acesteia .

Și mai rămîn **și pentru altceva** :pentru că **oricare ar fi defectele acestei democrații** , ea prezintă un imens avantaj, **avantajul puterii de controlare** , **chiar dacă nu** este destul de eficace **în momentul de față** [LD: Ralea nemulțumit !!!]
A.C.Cuza : "Aici ai nimerit-o! "

Ralea : ...**totuși se exercită** măcar **într-o bună parte** , pentru că este deajuns o mică greșală , și tot **vor fi cîțiva opozaționiști** cari vor striga , **cîteva jurnale** cari **vor reproduce greșelile unui guvern** .

Dar într- un regim nedemocratic , unde este controlul și unde este responsabilitatea ?" (p. 210)

Ralea / dec.'30

▣ Greșeala guvernării PNT : tolerarea antisemitismului.

(vezi pe larg la Antisemitism)

"Și terminînd , iată de ce , **cu durere** , trebuie să **constat** că **singurele** ,poate, **greșeli pe cari le voi imputa guvernului** , care a emanat din sînul partidului nostru, este că **nu totdeauna a ținut sus steagul democratic** , **oprind toate excesele** la cari s-au datat **forțele reacținare** , pentru că ar fi trebuit **cu o energie mare** , mai mare **decît era necesară**,[?!?]
să reprimăm toate excesele antisemite , să nu confiscăm ziare...

(aplauze pe băncile PSD)

... pentru **a putea demonstra** că **dacă nu am avut prea multă eficacitate** care nu stătea în puterea noastră, de a aduce o mare ameliorare economică, în orice caz, **misiunea noastră supremă**, în aceste momente , a fost **de a aduce în țara noastră mai multă umanitate și mai multă dreptate**."

(p. 210)

Ralea / dec.30

▣ Întărirea partidelor .

[Nici o referire la PNT], la Maniu... patetic și parcă derutat, lansînd niște sloganuri dacă nu cu miros kominternist ,în orice caz fanatic, cu atac la opinia publică !]

"De aceea d-lor, terminînd, voi rămîne în **această linie** : nu avem altă datorie în momentul de față decît de a ajuta **stabilizarea forțelor politice** în această țară; **să creem [???] partide puternice** care **să poată rezista acestei sete de noutate și necunoscut** [a opiniei publice!] , care ni se cere în fiecare moment.

Nu putem aluneca pe acest povîrniș , **favorizînd-o în permanență** , trebuie **să creiem oameni fideli unei idei** , oameni așa **cum se văd în străinătate** [???] cari **încep** la vîrsta tinereții **o idee și o dogmă** , și **care mor în crezul acelei idei**. [???]

ACCuza : "Întocmai cum sunt eu, dar n-am murit" (ilaritate)

Ralea : în această privință vă aduc toate omagiile.

"D-lor, **este necesar să reorganizăm viața publică** din acest punct de vedere , este necesar **să putem grupa [???] aceste forțe politice** , și **să creem acest tip de om fidel [???]** pentru o idee, acest tip de om fidel, pe care l-au cunoscut alte popoare , **tipul garibaldianului bătrîn** , care **exilat undeva** , în neprimitoria Americă, rămîne totuși **cu visul tinereții** lui și sub toate pronunțamentele , sub toate manifestațiile

de reacțiune , **glorifică** cu un fel de imn al tinereții , pe care îl păstrează cu credință ,
crezul pașoptist.

"D-lor , **în această țară , unde totul se schimbă , unde nu există nici un punct
[???] de stabilitate sau de orientare** , în această țară unde **totul este atît de efemer ,
să reorganizăm viața politică** , pentru a crea și aici **puțină eternitate "**

(**aplauze prelungite , îndelung repetate**)

Iorga : "Dle președinte,aș avea de adăugat ceva .

Garibaldi n-a fost dintre cei de la '48, a fost Mazzini."

Ralea : "Dle profesor, nu merit atîta omagiu ! "

Iorga : " Nu, eu vorbesc cu d.președinte !"

Ralea / 8 dec.'30

29.) **N.Șeitan (PNȚ, deputat de Ilfov, țărănist, fiu de țăran)**, discurs la mesaj,
8 dec.'30

(DAD,MO.15, șed, din 8 dec.'30 ,p. 219-220)

[LD :Discurs integral xeroxat; în aceeași zi cu Ralea, la care incinta a fost plină.
Îl înregistrez pentru a exemplifica un fenomen : golirea sălii , în funcție de oratori.
Nu știu cine era Șeitan.În momentul cînd își începe discursul , în incintă mai erau vreo 4
deputați, iar el, spune că va vorbi către ei și către presă ;
Policarp Bețianu îi atrage atenția despre situația penibilă de a vorbi la scaunele goale, dar
el , pe care îl simt umilit ,ca un automat, își rostește omagiul față de MSR ;
recunoștința față de armată și eroii ei; evocă viața țăranilor din trecut
vezi un pasaj la **Țărănism - și reformele ce s-au făcut pentru el ,după 1918 ;**
această scenă se termină cînd C.Iosipescu-Grecul (vicepreședintele Camerii) ridică
ședința, Camera nefiind în număr...]
Șeitan / dec.'30

▣ **Țăranul**

[...][...][...] **astăzi nu-i mai este rușine țăranului** că-i bate toba la ușe, **își tăgăduiește
semnătura, jură strîmb** ; ba încă ceva și mai mult : aleargă la diferite chițibușuri și
ascunzișuri ale legilor ca **să vîndă pămîntul la rude , în mod deghizat** , spre a nu-i fi
scos la mezat.[...] Iată pericolul ce ne amenință ca neam, **iată gura iadului**, ca să zic
așa, pe frontispiciul căreia stă scris că **de aici înainte să trăiască și țăranul din munca
altuia**, fiindcă și-a schimbat principiile sănătoase de conducere în viață, cum le-a avut
pînă acum, concentrate în cuvintele : **<Sărac dar cinstit ! >** și **<Pe unde iese vorba ,
iese și sufletul . >**[...][...][...] O parte din legiuirile făcute pentru înălțarea , pentru întărirea
țăranimii române, [...]au avut un efect diametral opus scopului urmărit și se pot asemăna
cu efectul brumei pentru plante"

N.Șeitan / dec.'30

30.)**Costache Leanca (Sfat parlamentar basarabean-sterist,deputatBălți),8
dec.'30**

(DAD, MO.15, ședința din 8 dec.'30, p. 210- 219)

[LD: discurs integral xeroxat; în calculator ,dispersat problematic.Sublinieri, supratitluri,
paranteze etc.îmi aparțin.Vorbește după Ralea.

Nici el,nu "rupe pisica", se menține în echivoc, și tot așa de clar **Stere era cheia**.

Se mai adaugă , ca fundal, frustrările Basarabiei.]

Leanca / 8 dec.'30

▣ **Steriștii -PNȚ**

"Dle președinte, d-lor deputați, îmi dau seama de **situația inferioară** în care sunt
pus ,fiind **silit să vorbesc** de la această tribună , **după** ce ați ascultat cuvîntul talentat al
unui distins coleg de-al nostru , al unui distins om de cultură,al d-lui deputat **Ralea**.

" Dar ,dlor deputați, mă găsesc într-o **situație inferioară** și dintr-o altă considerație.

**Eu fac parte dintr-un grup care a suspendat raporturile cu conducerea partidului
național-țărănesc.**Și fiindcă la noi este o **mentalitate nenorocită [text neclar]** [...]
trebuie să laude guvernul și opoziția să-l atace [...] mă aflu în această situație inferioară.
[...]

Leanca/ dec.'30

▣ PNT - Sfatul basarabean (vezi pe larg la PTD-Stere)

Emil.D.Figure (ziarist ind "Dați-mi voie să vă pun o întrebare , pe care am pus-o și dlu deputat Măță: **este acesta un punct [Monarhia] din programul noului partid ?** Camera trebuie să știe aceasta. **E nevoie să se precizeze odată.**

Leanca : Dacă dvs. ați avea răbdare, ați putea să afla și răspunsul.

Figure : Este un punct așa de esențial din program , încât e bine să fie lămurit imediat.

Leanca : Dacă dvs. credeți că un om politic nu poate să spună nimic al lui individual atunci se poate...

Figure : "Atunci o **păreră personală** . Dvs.spuneți că sunteți o nouă organizare de partid, dar atunci când veniți la tribună , fiecare afirmă că vorbește individual Totașa declara d.Măță, tot așa și dvs.Afirmați totuși, că formați un nou partid și atunci eu nu mai pricep nimic.

Leanca : "Eu voi regreta dacă puterile mele nu vor fi în stare să vă facă să înțelegeți.Probabil că vina va fi a mea."(reia ideea despre monarhie,p. 211)

[..][..][..]

Leanca/ dec.'30

▣ Guvernarea PNT

"D-lor deputați, o a doua considerațiune [după restaurație] ,care face ca **discuția la Mesaj** de anul acesta să se deosebească de aceea din anii precedenți, este faptul că ne găsim **la sfârșitul unui al doilea an de guvernare a partidului nostru național-țărănesc**, deci, în posibilitatea de a putea face **bilanțul acestor doi ani de guvernare** , de a putea constata **progresele** realizate în acest timp, precum și **scăderile** care au putut fi evidențiate , pentru ca , în lumina trecutului, **să putem vedea care sunt perspectivele de viitor.**

:) " D-lor deputați, **rezultanta guvernării noastre** în acești doi ani s-ar putea rezuma în puține cuvinte: **o acută criză economică și o considerabilă criză morală.**"

Leanca / dec.'30

▣ Criza partidelor politice.

"Se vorbește de **criza partidelor politice**,de **falimentul partidelor politice**, de **guverne de personalități**, **deguverne de dictatură.**

Când lipsește forța politică organizată sănătos, care ar putea canaliza curente; **când lipsește acel cîrmaci** , care ar putea duce corabia printre valurile tumultuoase spre țărnișurile mîntuirii; **când lipsește siguranța** că vom putea ajunge la la acel țărniș- este momentul cînd **naște colțul desnădejdi și al anarhiei** în suflet și atunci avem **cîmp liber** și pentru **dictatură**, și pentru **orice aventură.**" (p. 218)

Leanca / dec.'30

▣ Regimul PNT

" Cine e de vină că am ajuns aici ? "

:)"Jumătățile de măsuri nu mai ajută la nimic, **cîrnelile** care se fac nu sunt de nici un folos ; **se cer măsuri curajoase** . Dar, pentru luarea unor asemenea măsuri ,

:) **se cere o altă autoritate** , **alta** decît aceea pe care **o avem noi astăzi.**

Emil Figure (ziarist ind. "**Care sunt măsurile pe care le preconizați ?**

Vă rog să spuneți numai cîteva dintre ele, și să dați **și numele realizatorilor.**

Camera trebuie să lucreze în claritate.

Leanca : "Die Figure, nu poate reduce lefurile funcționarilor, **un guvern și un parlament** care a votat **legea pensiilor regenților** .

Nu poate nici reduce nici azvîrli în stradă pe funcționari,

un guvern și un partid care l- a adus și-l menține pe Vidrighin .

Figure : "Dta îmi răspunzi negativ.Noi suntem curioși să știm **ce trebuie să facă și cine trebuie să facă? "**

Madgearu : iar și iar, îl apără pe Vidrighin, pentru competență. (p. 219)

Leanca / dec.'30

▣ Sfatul parlamentar basarabean.

" Acest popor a trăit vremuri foarte grele , mai grele decît cele de astăzi.A trăit răslețit

și împărțit în atâtea provincii și sub atâtea conduceri și totuși a răzbit. Am convingerea că va răzbi și acum. În ceea ce ne privește pe noi, basarabeni, noi n-am precupețit nici un moment sprijinul nostru."

/ " În 1918, când Vechiul Regat era în mare impas , am alergat și i-am întins mâna frățește.

N-am venit să împărțim profitul, am venit să împărțim suferința.

/ " Am întins mâna partidului țărănist din Vechiul Regat în vremuri grele, când prietenii noștri din Basarabia spuneau țăranilor basarabeni că noi ne-am unit cu țăranii din Vechiul Regat , fiindcă voim să-i aducem și pe ei la opinci, ca pe cei din Vechiul Regat .

/ "Am crezut că e bine să dăm mâna și țăranimii din Ardeal și am făcut fuziunea pe care o cunoașteți."

"În tot acest timp, nu am condiționat nimic pentru noi.

Nu regretăm nimic din ce am făcut, iar dacă astăzi, d-lor deputați, fără ca să cerem pâine, ni se aruncă piatra [!!!], nu ne supărăm și nu vom purta ranchiună.

"Iar dacă vreo schimbare vă va coborî din înălțimile ameteitoare de astăzi și venind în atingere cu pământul, veți avea nevoie de mâna noastră, o vom întinde ca și altădată și nu vom cere nimic în schimb, nici nu vom aduce aminte de supărarea care ne-ați pricinuit-o și de zbuciumul sufletesc în care ne-ați aruncat."

"O singură condiție vă vom pune: să nu ne cereți să abdicăm de la demnitatea noastră, să nu ne cereți să facem tranzacție cu conștiința noastră."

"Noi nu putem să ne solidarizăm nici cu infamia, nici cu lașitatea și, precum nu puteți voi Ardealul fără ardeleni, așa nu puteți voi nici Basarabia, fără basarabeni."

"Iar dacă nori negri și grei se vor împrăștia asupra orizontului țării noastre și dacă vijelii năprasnice ar putea amenința clădirea noastră a tuturor, dacă, pentru întărirea zidului,

va fi nevoie de odorul scump de altădată al meșterului Manole,

ei bine d-lor, de astă dată odorul scump vom fi noi." (aplauze la majoritarii PNT)

(p. 219)

Costache Leanca / 8 dec.'30

31.) Constantin Stere (Sfat parlamentar basarabean, deputat Cetatea Albă),

discurs la mesaj, 9 dec.'30

(DAD, MO 16, ședința din 9 dec.'30, p. 227-232)

[Discurs integral xeroxat. În calculator, dispersat problematic. Sublinieri, supratitluri, paranteze, colorare, îmi aparțin. Vorbește după ce Măță și Leanca pregătiseră dar nu oficiaseră ruperea grupului din PNT. Nici Stere nu o face.

Ba sporește echivocul, misterele și, pentru mine, neînțelegerea.]

Stere / 9 dec.'30

▣ Sfat parlamentar basarabean

"Ca reprezentant modest al unui curent al opiniei publice destul de puternic, într-o regiune a țării [Basarabia], cea mai expusă, poate vicisitudinilor, destul de puternic ca să fie reprezentat în această incintă de un grup de aleși ai națiunii, care, de un deceniu, nestrămutat, sunt onorați de încrederea concetățenilor lor, nu mă pot sustrage de la îndatorirea de a-mi spune cuvântul." (p. 227)

Stere / dec.'30

▣ Colaborarea politică.

"Democrația este o condiție de viață și de moarte pentru orice națiune în complexul vieții de astăzi și față de imensitatea muncii, cerută de fiecare organism național. Fără ea, în timp de pace nici nu poate fi organizată munca națională, cum nu poate fi asigurată apărarea națională pentru vreme de război."

Mesajul cere oamenilor politici colaborarea tuturor bunăvoințelor.

;) "Dar acest concurs nu poate rezulta din stingerea vieții politice."

ACCuza (LANC :) "Vă rog să constatați că concursul d-voastră nu-l cere

nimeni. (întreruperi, proteste, pe băncile PNT) Aceasta este părerea mea."

Stere : "Pentru colaborarea reală a energiilor naționale, este necesară lupta bărbătească și cinstită."

ACCuza : :) "Mai ales cinstită"

Stere : "Și mai ales cinstită și serioasă (aplauze la PNT) din partea tuturor.

D-lor, **numai atunci când fiecare partid își apără crezul**, aduce **prinosul luminilor sale**, discutând problemele din punctul de vedere **al ideologiei sale**, numai atunci poate rezulta **o adevărată colaborare a partidelor**.

Societatea de astăzi **nu este o masă amorfă**, nu este **un corp gelatinos**, ci **un organism viu**, cu **aspirațiuni și tendințe** adesea **divergente și contradictorii**. **Echilibrarea tuturor** intereselor legitime nu poate rezulta decât din **afirmarea tuturor credințelor**, izvorită din însăși viața socială - lupta care în același timp **impune respectul de demnitate omenească**, chiar în cel mai umil adversar.

Așa dar, d-lor, **pentru colaborarea energiilor**, naționale **este necesară**, pe aceste bănci, **afit o opziție hotărâtă și vigilentă**, care stă la straja intereselor obștești, care-i sunt încredințate, cum este necesar, pe acea bancă **și un guvern care știe ce vrea**, care este **sigur de sine** și care, în același timp, constituie prin însuși alcătuirea sa, **rezultanta forțelor pozitive ale țării**, într-un moment dat, simte în sine fiorul valorilor istorice, care îl ridică pe deasupra intereselor particulare, ca o întrupare triumfătoare a voinței obștești și, ca încheierea forțelor creatoare dintr-o fază istorică dată."
Stere / dec.'30

▣ Guvern

[LD: am citit acest text de multe ori. Parcă este incifrat. Se referă la Liberali ? la Gh Brătianu ? la Maniu ? la GGMironescu ?]

" **Un guvern** care nu simte **chemarea istorică**, **n-are rațiune de a fi**.

Nimeni nu este în drept **să reclame cîrma statului** numai pentru a așeza pe această bancă **busturi** mai mult sau mai puțin decorative **[???**]

Combinățiuni factice o pot împodobi cu variate arabescuri ornamentale.

"**Dar un guvern**

care **nu reprezintă tradiția Vechiului Regat** **[Maniu?]**

nici **ideologia tinerii sale democrației**,

nici **revendicările noilor pături sociale**, **[???**]

nici **aspirațiile provinciilor unite** - nici din formula clasică <Ardealul fără ardeleni >, <Basarabia fără basarabeni>, < Bucovina fără bucovineni > -

asemenea guvern nu poate purta sarcina misiunii istorice a României de stăzi "

Stere / dec.'30

▣ Stere

" **În ce mă privește**, am ajuns **la vârsta** când nu-mi sunt îngăduite **nici conspirațiuni**, nici **nădejdi personale**, sau măcar iluziuni.

I.Buzdugan (PT-Lupu): "De 10 ani tot asta spui" (proteste la PNT, zgomot)

-Stere : "Și d-lor, **mi-am făcut datoria** acum, **în serviciul unei opere** pe care am servit-o neclintit, toată viața, și cu prețul tuturor jefelor, și-i voi consacra tot restul zilelor mele ...

ACCuza : Prețioase ! (Exclamații pe băncile PNT)

Stere :...pentru **a reconstrui o forță politică reală în serviciul democrației și a muncitorimei de la sate și orașe**, și sunt sigur că judecata dreaptă va birui odată, dacă nu pentru mine personal, pentru generația luptătoare de mâine ."

(Aplauze prelungite pe **băncile majorității !**)

C.Stere / dec.'30

32.) **dr.Nicolae Lupu** (PT), discurs la mesaj, 12 dec.'30

(DAD, MO 19, ședința din 12 dec.'30, p. 276- 284)

[LD: discurs integral,xerox ; în calculator, dispersat problematic; Supratitluri, sublinieri, paranteze, îmi aparțin.

Dr.Lupu este, acum, mai în largul lui decât în 1928 ! Este cel mai dur discurs din sesiune.Multe din afirmații sunt adevărate.

Preține că vorbește pentru **rege și țară.Le cere să plece de la guvernare.**

Jubilează răutăcios, parșiv, demagog, la situația critică în care este guvernul și PNT.
Dar nici din Guvern, nici din Parlament, pe fond ,nu-l mai contreză nimeni .]
Lupu / dec.'30

▣ Parlamentarism

[Ședința este condusă de vice-președ. I.Gr. Periețeanu.
Oare nici Cicio Pop nu mai vine ?!)

În discuțiile la Adresă, se obișnuiește a se da **o luptă de idei...**

ACCuza :Cînd sunt idei !

....între **opoziție și majoritate**, între **opoziție și guvern** .[...][...][...]

Nu acesta este temperamentul meu ; mie toată viața mi-a plăcut lupta, și ea a fost elementul meu. Dar, **pentru luptă trebuie partener.**

:" De data aceasta , cu surprindere trebuie să constat că **pentru prima oară** în viața politică , de 12 ani de la război încoace, **nu am partener ! "**

Lupu / dec.'30

▣ Majoritatea PNT

"Majoritatea ? Doamne ! Cine o mai cunoaște ?

În primele ședințe ale Camerei, **trei lideri** ai ei s-au ridicat , în frunte cu onoratul meu amic , fostul ministru **Petrovici, DRloanițescu și alții , ca să combată guvernul.**

:" **"Împărțită și sfîrșită** între **naționali**, deoparte, **țărăniști**, de alta, **basarabenii**, de alta, **basarabenii între ei** - ați fost doar ieri aici martori , cînd d.Leanca vorbea în numele unui **grup independent basarabean**, atacat de alți basarabeni de cealaltă parte ,deși cu toții au fost pe aceeași listă ,și a declarat că face parte dintr-un grup independent **în afara partidului** ,iar prietenii săi, din **același grup**, s-au declarat că este **în lăuntrul partidului - majoritatea** , în asemenea condiții și așa de **fărîmițată** , prezintă aspectul unui **adevărat turn al lui Babel** , și vă spun că nu este un partener care-mi trebuie mie." (p. 276)

:" " Mai mult, ați ajuns să **nu vă mai cunoașteți între d-voastre.**

Eri ,d.ministru **Madgearu** , lovit de un **atac subit de amnezie (ilaritate)** , uitase cum cheamă pe d.deputat **Pardos**, cu care atîta vreme am dus atîtea lupte împreună, iar la rîndul său, d.**Pardos**, lovit și el de un **atac subit de amnezie**, vorbea de d. ministru al nu știu cărui departament - la care departament mai sunteți acum, dle Madgearu ? - **(ilaritate)** și îl trata cum îl tratează ziarul "Universul" , zicîndu-i d.ministru al Industriei [...]"

Lupu / dec.'30

▣ Guvernul PNT

" Dar , dacă pe partea asta [partid] nu am cu cine mă lupta, poate că am dincoace, pe această bancă ? [guvern]
Nici aici.**Guvernul nu mai există decît cu numele.**

"Mai întîi , d.Maniu .**Unde e d.Maniu ?** Cel puțin de rîndul aceasta nu voi mai avea neplăcerea ca, în mijlocul cuvîntării mele, să fiu întrerupt cu aplauze , la apariția lui **Pontifex Maximus.**

" D.Mironescu se bucură ,vădit , de oarece răceală , din partea majorităților ; **dvs.nu-l onorați cu aplauzele** cu care l-ați onorat pe d.Maniu.

" Dar această bancă este insesizabilă ?

Se schimbă ministrii și departamentele mai repede decît ecranul cinematografic. Cine dintre dvs.ar putea să spună **la cîte departamente s-au perindat în doi ani** , cînd veșnic o competiță, pe care nu o găsesc, d-nii: **Madgearu, Halippa, Voicu Nițescu, Răducanu ?**

Cine ar putea să spună **de cîte ori a demisionat sau a vrut să demisioneze lunian ?**
(p. 276)

Lupu / dec.'30

▣ Dr.Lupu .

[...][...][...]

" Pentru aceea ,pentru a-mi face această sacră datorie, m-am prezentat aici.

Și dacă nu vorbesc pentru Parlament , să nu vă supărați , voi vorbi pentru **Coroană** și pentru **țară."**

Gr.Gafencu : "Dar avem dreptul să ascultăm."

Lupu : "**Aveți dreptul** și, mai mult, **acea dintre dvs. cari vă integrați în sufletul națiunii** - și sunteți mulți - **aveți dreptul la toată simpatia mea.**" (p. 276)
Lupu / dec.'30

▣ Regim PNȚ

" Iar pentru țară vom spune:

De ce ați fost dvs.chemați la guvern acum doi ani ?

[1928] " **Ați fost chemați pentru a rezolva o serie de crize**, cari apăsau cu greutate asupra țării, de un șir de ani. Cu ce delir , cu ce entuziasm ați fost așteptați, și cât de grandios ați fost primiți ! Zeci de mii de oameni circulau pe străzile Capitalei , manifestînd o bucurie aproape nebună, că, în sfîrșit, visul lor, dorința lor, s-a împlinit.

" **Fusesem și eu un modest colaborator pentru această operă.**

Mă furișam pe la colțuri de stradă să nu mă întîlnesc cu acea mulțime , cu toate că în sufletul meu aveam o bucurie, enormă satisfacție , că, în sfîrșit , **ideea democratică a triumfat.**

[1929] " A trecut un an de zile.Ați sărbătorit la clubul d-voastre , prin iluminățiuni multicolore, prin discursuri, un an de guvernare ;

[1930] " iar **astăzi**, nici o luminiță , nimic, **este doliu în sufletul d-voastre.**

Pentru ce ? Pentru că **nu ați rezolvat nici una din crizele** cari v-au fost date pentru soluționare ." (**va demonstra , pe rînd , această afirmație**) (p. 276)

Lupu / dec.'30

▣ Criza politică .

" **Da. Prin votul universal** , dat după război, **țara se aștepta la o viață nouă.** Nu fac procesul nimănui, sau , îl fac pe al tuturor.

:) Această viață a fost încătușată , votul universal nu a fost lăsat liber.

Împreună cu dvs.am suferit.

" **Ați fost chemați d-voastre [PNȚ] să inaugurați o eră nouă**, să aduceți acea **destindere politică** și, prin **metode noi**, lipsite de **fanatism și de șovinism de partid**, să introduceți în viața țării , **un nou sistem**,un nou suflet.

"Cît de mare era această necesitate ,și de peste hotare vi s-au spus nevoile ei.

"Printre mulții doctori pe care i-ați adus dvs. din străinătatea depărtată

și din America ați adus în urmă pe **Parker Willis**, care spunea :

<Pentru ca România **să recapete încrederea străinătății** , trebuie **scușate două condiții: încetarea luptelor vrăjmașe dintre partide și respectarea angajamentelor ei față de străinătate .** > [...][...][.....]

Lupu / dec.'30

▣ Sistemul de partide.

:) " Ați ajuns să compromiteți însăși ideea de partid [...]

Eu nu împărtășesc aceste idei. **Partidele sunt necesare."**

ACCuza (LANC Inutile.

Lupu : Die Cuza, acum **toate ligile devin partide.**

Mă tem că **și d-ta vei deveni partid**, după aceasta .

Cuza : "Am luat toate garanțiile pentru aceasta"

- **Lupu** : "**Partidele sunt necesare și într-o viață [monarhie] constituțională ;** ele sunt **însăși condiția de existență a ei.**

Nu se poate concepe viață constituțională , fără de partide.

" **Dar partidele** nu sunt **emanațiuni abstracte** , nu sunt legi după tablele

Moise,căzute din cer, ele **sunt rezultatul însăși a vieții** , a nevoilor, a problemelor schimbătoare , în viața popoarelor, **ca și lumina zilei.**

Acele **partide trăesc** , care au putere de adaptare la nevoile vremii.Și acel țăran [Melinte] [...] făcea acea frumoasă comparație: **partidele sunt lăstarii cari ies din trunchiul națiunii.**Dacă lăstarul se îndepărtează de tulpină, se uscă și pierе , și tulpina dă alte lăstare mai vii, mai viguroase."

- **Voce PNȚ** : "Așa s-a întîmplat cu **d-ta cînd ai plecat la liberali "**

- **Lupu** : "Asemenea întreruperi nu merită răspuns."

"**Dacă partidele** de astăzi **nu știu să se adpteze vremurilor noi**, dacă nu-și însușesc problemele noi,pe care le pune viața, atunci,cu vrerea sau fără vrerea lor, **ele dispar.**

Și nu este nici o pagubă, pentru că **alte partide**, pline de sevă și viață,

care se adaptează nevoilor țării, **vor ieși din viața ei.**" (p. 277)
Lupu / dec.'30

▣ Criza morală.

"Era , la venirea dvs, **o criză morală.**

... De câte ori , în adunări, când erau împreună, **Madgearu și cu Mhalache se laudau** că vor intra " în templu" , cu "biciul de foc" și **vor alunga zarafii și negustorii!**

"I-ați alungat ?

:) Aceleași "gaze asfixiante" , bacșișuri și șperțuri, jaf și risipă din averea publică;

:) "Ați călcat în picioare toate principiile " ;

O asemenea epocă , a fost în viața țării în jurul lui '88, când Ion Brătianu lansase lozinca :<**Îmbogățiți-vă cu orice preț !** > , pentru a se crea **o nouă burghezie** .

Și aceasta a dus la coalizarea tuturor factorilor opoziției și la izgonirea bărbatului care făcuse țării servicii atât de mari !

:) " Ei bine, d-lor, astăzi este **o operă similară** în care ați căutat ca , **pe seama statului, să creați o nouă burghezie** , în Ardeal mai ales. "

Voce PNT : "Legende!"

Lupu : "[...] pe corpul bolnav și necăjit al țării , după război, nu era permisă această operațiune, trebuia să o amânați pentru mai târziu."

Voce PNT : "Cari sunt cei îmbogățiți ?" (p. 277-278)

Lupu / dec.'30

▣ Guvernul GGMironescu.

Țara are nevoie de "**un ritm nou**" , bazat pe cinste, moralitate și sancțiuni.

:)"Dar nu dvs.puteți să luați aceste sancțiuni.Am regretul să spun : **nu aveți guvern.**

Guvernul dvs.este ca un organism căruia **i-ai tăiat capul , i-ai smuls inima,**

i-ai mai tăiat și membrele , însă **il întreții artificial** , cu serum artificial ;

palpită dar nu trăește.

Este o imposibilitate de a continua, v-am arătat situația internă,

cea externă nu este mai ușoară." [...] **nu puteți să mai stați!"**

:)"Acesta este sentimentul unanim al țării, al tuturor claselor sociale,

concluzia e că **guvenul apasă greu pe umerii d-voastre și**

apasă ca o lespede de plumb pe sufletul țării. Salvați-o! Salvați-vă!"

:) "**Au cerut** , de când sunteți la guvern, **muncitorii pîine,**

și le-ați dat la Lupeni, gloanțe;

:)"**V-au cerut invalizii pensii** , și le-ați dat tulumbe cu apă și ciomege pe membrele lor schiloade.

:) "**V-au cerut negustorii un trai mai ușor,**

le-ați răspuns **cu matrace aduse din America.**

"Să nu dea Dumnezeu **să vă întoarcă și ei și matraca, și furtunul,**

că atunci **vai de voi și vai de țară.**

Am zis !" (**aplauze la PT**) (**părăsește Parlamentul**) (p. 284)

Lupu / 12 dec.'30

33.) V.Toncescu (PNT), discurs la mesaj, 13 dec.'30

(DAD, MO.20, ședința din 13 dec.'30, p .297)

[LD:discurs incomplet, pag.finală.precedă discursul lui ACCuza]

Toncescu / dec.'30

▣ Guvern PNT!

" În starea de astăzi **nu este nevoie de un guvern de colaborare** , și chiar **cred că ar fi periculos un guvern de colaborare.**Pentru ce ?

Ei bine ,d-lor, am arătat la începutul cuvîntării mele că dacă acum **avem o criză agricolă**

cu caracter internațional și european, această criză agricolă, **pentru România,**

este agravată prin greșelile de politică economică ale partidelor

care astăzi sunt **în opoziție.** [PNL,PP]

Am arătat că **noi am combătut această politică economică** ,

am arătat că **am înscăunat** , de când ne-am înscăunat la conducerea acestei țări,

o altă politică economică, cu totul opusă acestor partide.

Și atunci nu este mai logic, nu este mai natural, să fim lăsați singuri
a ne aplica politica care este a noastră și numai a noastră ?

Dacă noi facem colaborare cu acei care au alte principii economice,
cu acei care au condus altă politică economică, nu vedeți că ritmul de guvernare pentru
aplicarea noii politici economice sănătoase, care este singură aceea care o aplicăm
noi, ar suferi , din cauză că guvernul ar avea să sufere în acest ritm, de opoziția acelor
care au făcut altă politică [...]

"Așa că d-lor, în situația de astăzi, nu este decît o singură soluție :

Rămînerea mai departe la cîrma acestei țări a partidului național-țărănesc.

Și eu sunt convins , d-lor, că asta nu este o plăcere , ci o împlinire a unei datorii grele,
pentru că locurile acelea [guvern] sunt locuri de grea muncă și de mare răspundere și
acei care rămîn pe acele locuri, își fac o simplă datorie cetățenească. " [...]

Toncescu /

▣ C Stere

"Am auzit la această tribună pe d. **Constantin Stere** spunînd că d-sa ,personal,
fără năzuinți și fără aspirații, **pornește ca să înființeze în această țară un partid
democratic.**

D-lor, **de ce** d-sa să facă această acțiune politică , **cînd partidul democratic există,**
și **este partidul național -țărănesc,** partid pe care **d. Const.Stere** l-a considerat ca atare
pînă acum cîteva luni de zile , **cînd a fost nevoit să-l părăsească ?**

"Și atunci mă întreb, **dacă partidul nostru și-a împlinit menirea lui și datoria lui
istorică,** prin guvernarea care a dat-o acestei țări, în **acești doi din urmă ani,**
dacă el, prin tot trecutul său, și prin toate aspirațiile lui, **asigură existența organului
politic democratic în această țară,** mă întreb **dacă d.Const.Stere** , pornind să facă un
nou partid, nu **pornește la o operă pur personală,** pentru crearea unui **partid personal.**
Și atunci , d-lor,mă întreb, **ce viitor poate să aibă un asemenea partid ,**
al unei persoane, fără nădejdi personale și fărăaspirații personale ?

"De sigur, d-lor, că **viitorul nu aparține decît partidului național-țărănesc,**
pe terenul democrat, și că **acțiunea politică a d-lui Stere are să se piardă,**
așa cum se pierd toate acțiunile personale."

Cuza :"La aceasta am ajuns noi, să ne preocupăm de ce zice d.Stere ?"

Ed.Mirto :"Nu vedeți că este vorba și de dvs :?"

Cuza :"Este trist că a venit să vorbească la acea tribună ,
trist că vorbești de dînsul.

D.Stere este omul uitat viu la stîlpul de execuție, cum a spus d.Iorga "

- Toncescu : "În toate aceste împrejurări, **concluziunea mea este :**
am încredere deplină în guvern, cred că **el va continua să-și îndeplinească datoria
pentru binele țării,** și declar că **voi vota adresa de Răspuns la mesaj"**

(Aplauze prelungite, îndelung repetate , la **PNT**) (p. 297)

V.Toncescu / 13 dec.'30

34.) **A.C.Cuza (LANC, deputat de Roman, alegeri parțiale) ,**

discurs la mesaj, 13 dec.'30

(DAD, MO.20, ședința din 13 dec.'30, p. 297-310)

[LD: discurs integral xeroxat; introdus total în computer , dispersat problematic.

Sublinieri,paranteze, supratitluri, colorări, îmi aparțin

Poate fi considerat **mesajul lui "testamentar", total.**

Evreii -constituie **ținta** predilectă;

**Antisemitism istoric,rasist, religios,naționalist, politic, cultural, economic,
psihic-obsesiv** . Articulat doctrinar, enunțat dar nu argumentat.

Toate problemele,abordate **de la , prin** sau ajungînd **la evrei.**

Exponent (?)sau **inspirator** (?) al clișeeilor care alcătuiau substratul ideologic al
antisemitismului românesc.

Vorbește peste 4 ore; ședința ține cca 7 ore, pentru că este întrerupt,apostrof,contrat,
încît poate constitui și o mostră de felul cum **el** ("bătrînul obsedat" și "iresponsabil") și
curentul cuzist ("boală de tinerețe", fenomen "haotic" marginal, necaracteristic)
erau tratate , în epocă , de politicieni.]

ACCuza / 13 dec.'30

▣ **Atmosferă parlamentară. (Vezi la Parlament)**

[LD: ilaritate și superficialitate ; bășcălie și eludare ; reacții spontane , în loc de riposte argumentate ; ignorare a unui curent existent ; amestec de ipocrizie și lașitate ;]
Cuza / dec.'30

III. Problema tratatelor .Liga Națiunilor. (Vezi context la Politica externă)

DRloanițescu (PNT) : "Este o veche teză a d-lui prof.Cuza : o aversiune contra Ligii Națiunilor."

ACCuza :) "Nu este o aversiune .Eu am definit Liga Națiunilor [...]

Nu este Liga Națiunilor , ci este Liga jidanilor pentru înrobirea națiunilor.

(ilaritate)Am spus-o lui Take Ionescu, o spun și dlui Madgearu...

Gr.Gafencu :)"Este o părere a d-tale.

După cum nu a răspuns Take Ionescu,nu va răspunde nici d.Madgearu."

Voce :)" Ceea ce spuneți dvs.face cinste unui profesor universitar ? "

Virgil Madgearu :)"D-le profesor Cuza, dați-mi voie să consider ca lipsit de sentimentul cel mai elementar de responsabilitate , atacul d-voastră împotriva Societăților Națiunilor. Societatea Națiunilor este o garanție a păcii mondiale și acel ce o atacă dovedește că nu are sentiment de responsabilitate.

De altminteri ,sunteți absolut singularizat în această atitudine .

Întreaga națiune română privește cu toată încrederea opera de pace a Societății Națiunilor." (aplauze la PNT) (p. 298)

Cuza : "Vom discuta chestiunea."

Madgearu : "Sper să nu mai reveniți asupra ei " (p. 299)

Cuza / dec.'30

▣ **L.A.N.C. în sistemul de partide.**

[Argumentele lui sunt pitorești, dar pe clișeu negativ și ironie :ce nu face Liga, spre deosebire de partide .Pot fi plasate , mai curînd, la moravuri politice decît la doctrină.

Leagă cu argumentele lui , în momentul cînd LANC va deveni Partidul Naționalist

Creștin.Intervențiile deputaților evrei îl deturneză de la subiect .

Va reuși, totuși, să-și epuizeze discursul, pe parcursul celor peste 7 ore .]

:) Spre ex., **dacă PNT** nu ar avea interese de partid, dacă nu le-ar confunda cu interesele personale, **ar trebui "să dispară cu toții"** , (mare ilaritate) pentru că **opera ce o fac este de distrugere a țării și de "sinucidere" a partidului**, încît , cînd vor termina guvernarea , nu va mai rămîne aproape nimic din partid.(p. 300)

"Iată ce înseamnă **să nu ai interese de ligă**, cum aveți dvs.de partid"

Liga nu are partizani , nu se preocupă de **interesele particulare...**

:) **PNT** a trimis ca "expert tehnic " la Geneva pe tînărul june prim al PNT, **Ralea**. "Așa expert tehnic, așa Liga Națiunilor.

Cum e turcul și pistolul ! Cînd a venit de la Liga Națiunilor,

a venit cu **politica iberică** .Vă dați seama, pentru ce ați trimis acolo

ca **expert tehnic pe un filozof ca d.Ralea** ?Nu d-lor,ci pentru că

era unul din cei cari v-au cerut numaidecît să-l trimiteți [...]

Credeți că **asta se împacă cu interesele țării ?** "

:) **PNT** a numit un **alt filozof, la Agricultură !**

Petre Andrei : "Nu uitați că eu **am făcut sociologia**, și părțile pe care le-am făcut acolo, au fost cele mai apropiate de specialitatea mea."

Cuza : "V-ați ocupat , mi se pare, cu creșterea vitelor"

Petre Andrei : "Am făcut aproape tot atîta economie cît ai făcut-o d-ta cînd ai scris[...]

Cuza / dec.'30

▣ **Curente de opinie : PP, PNT, PNL**

"Partidele politice nu au curente.Este zădarnic, nu aveți curent în țară. Ați avut"

[...][...][...]

Cuza /

PNT

" Și cînd ați venit dvs , cu popularitatea dvs.[...]tot aceasta era în conștiința țării. [...] **popularitatea dvs**, pentru 3/4, pentru 9/10 aș putea zice, **se datorește**

nepopularității partidului liberal.

Oamenii, săturați de guvernarea partidului liberal, **s-au îndreptat cu toții către PNTJ, ca o salvare** pe care o așteptau de la d'nsul. **Dvs. nu v-ați îndeplinit misiunea.**

:) Și atunci **s-a pierdut și curentul PNTJ**, atîta cît mai exista." [...][...][...]
Cuza / dec.'30

▫ **LANC : c) Partidele politice**

:) " **Teza noastră** este următoarea : scurt și precis. Rămîne ca ceea ce voi dezvolta, să și dovedească. **Partidele nu sunt capabile să rezolve problemele de existență ale neamului românesc**, ale momentului, și , prin urmare , **se impune cu necesitate astăzi schimbarea nu numai a unui partid, ci schimbarea regimului de guvernare a partidelor.**"

" [...] **Toncescu** care a venit la această tribună și se întreaabă ce să facem , și **afirmă că partidele sunt necesare.**
Eu neg aceasta și am să și o dovedesc." (p. 303)

Cuza / - concluzie -

"[...] **pot partidele să rezolve problema monarhică ?** Răspund categoric : **nu !**
Partidele politice nu pot rezolvi problema monarhică ."

- **Voce PNTJ** : "Generalizați de la un singur caz !"
- **Ed.Mirto** : "De ce citați cazul partidului liberal și-l generalizați la toate partidele ?"
- **Cuza** : Partidele nu pot rezolva problema monarhică pentru că depind de guvernare, șantajează Coroana, uneltesc contra ei...

Ralea : "Toți **partizanii dvs.** din provincie nu fac altceva decît să **spună că vor veni la putere[...]de ce-i descurajați ?**" (**ilaritate**)

- **Cuza** : " Stai acolo liniștit căci nu aduci nimic cu întreruperile d-tale la discuțiunea noastră." [...][...][...]

Mirto : "Ce puneți în locul partidelor ? " [...] [...]

Cuza : " În momentul acesta , **PNL uneltește iarăși împotriva Coroanei "**

Ralea : "Nu toate partidele !"

Cuza : "Cînd veți fi în opoziție, **veți unelti și dvs. (proteste, zgomot la PNTJ)**
Aceasta este convingerea mea."

Cuza / dec.'30

II. Problema evreească

:) "Iată **o problemă de care nu se ocupă nimeni.** Trăim în mijlocul acestei probleme, nația română se frămîntă, se zbate, așteaptă o dezlegare oarecare, **întreaga studențime se mișcă în direcția aceasta.** Nimic. **Nu spune nimeni nimic.** Nu a venit niciun orator la această tribună să spună că **există o problemă jiănească.** Ați auzit pe cineva ?

Dar , d-lor deputați, ce este ? Eri - parcă **mi-i dă Dumnezeu în mîna ...** [Vlad Dimitriu]

Ralea : Dumnezeu este antisemit.

Cuza : " **Dacă este Dumnezeu Hristos, este antisemit."**

D.Manu (preot "Nu intra prea adînc în doctrina teologică."

Cuza : Dar nici nu am început .

Manu : "[...] Dacă vei fi analizat **din p.d.v.teologic, ieși foarte rău,** pentru că d-ta vrei să **profesezi o credință** în care **d-ta singur nu vrei să crezi. "**

Madgearu : "La origină a fost **ateu**"

Manu : Sunt aici **factori autorizați ai bisericii ,**
cari pot să vorbească în numele creștinismului."

Mirto : "Astea le ține minte de cînd **era ateu**"

Cuza : " Dacă ați avea și d-voastră ceva de zis ! [...] Este penibil să veniți cu

chițibușurile dvs lamentabile. [...] Lăsați-mă să spun lucrurile liniștit, și ,

dacă aveți ceva de spus, **aveți această tribună , aveți toată presa,**

toate ziarele jidovești, toate întrunirile publice, ca să dărîmați ce spun eu."

.....În legătură cu mișcările studențești, **s-a susținut ieri aici teoria** cum că **studenții nu**

se mișcă pentru apărarea drepturilor lor naționale , ci sunt anumite elemente rele

care primesc o directivă. Iar d.**Vlad Dimitriu** de la Galați, își manifestă apoi **părerea că**

nu există o problemă antisemită : < Dacă am închide într-o casă

pe **d.Landau** ,cu acei pe care îi reprezintă,

și pe **d.ACCuza** , cu partizanii săi,

ca **să se răfuiască între ei, s-ar termina o dată și cu povestea asta.** > [...][...]

Dar pentru ce nu există ? Nu o spune. **Toți afirmă că studenții** cari se mișcă în direcția care se mișcă, **nu sunt antisemiți cu toții, ci sunt cîțiva** - cum să le spunem ? - **elemente inferioare** care se amestecă printre studenți.

Emil Fagure : " D.Iorga a declarat acest lucru."

Ralea : "Clientela dvs."

Cuza / dec.'30

▫ **10 decembrie : Ziua "numerus clausus" , "antisemitism național"**

[...][...][...]

Petre Andrei : "Ce înseamnă **10 decembrie la Universitatea din Iași**, înseamnă **ziua** în care s-a produs acea **faptă rușinoasă**, când **un adept** al d-lui prof.Cuza **a lovit cu toporul în poarta Universității."**

Ralea : "Înseamnă **uciderea lui Manciu !"**

Cuza : "**Sociologul** de la creșterea vitelor [Petre Andrei]

nu poate să aibă și **principii de creșterea oamenilor."**

Petre Andrei : " **Așa creștere** cum le-ai dat d-ta **adeptilor d-tale**, o să te faci **să fii răspunzător** d-ta însăși, și **să te mustre conștiința** .

Ai zăpăcit copiii nevinovați , ești **instrumentul moral** al **asasinatului lui Manciu**, datorat **îndemnurilor d-tale necugetate."**

Ralea : " **Dacă ai avea conștiință**, d-le Cuza, **te-ai rușina** să mai vorbești aici"

[...][...][...]

Petre Andrei : " Datorită acțiunii d-tale în această materie , **nu mai însemnezi nimic la universitatea din Iași."**

Cuza/ dec.'30

▫ **Hitler : antisemitism, revizionism**

[LD: atenție! Este evident că hitlerismul a fost revizionist;evident, că a fost și antisemit .

Dar tot așa de adevărat este că adversarii lui Cuza (Madgearu, Ralea, Manu) ,

au făcut o presiune pur emoțională , pentru a-l combate pe Cuza !

În polemica declanșată s-au făcut premoniții , care se vor adevăra în anii ce vor urma.]

D. Manu : " Dacă ați avea ambilitatea v-aș ruga să precizați :

cu ce propagandă s-a ales Hitler la alegerile de acum,

și dacă în cursul propagandei ce a avut loc în cursul lunii septembrie,

s-a accentuat această notă sau nu ?

Și dacă **dvs justificați aci** , chiar nota aceea dureroasă nouă,

nota revizuirii tratatelor , pe baza căreia s-a ales acest partid pe care veniți acum

să-l aduceți ca **pildă în Parlamentul nostru ? (aplauze la PNT)**

Te rog, de aceea, **să nu mai faci paradă de patriotism,**

pentru că **d-ta trădezi această cauză națională. " (aplauze la PNT)**

Ralea : "D-ta ești **raliat cu revizionistii de la Budapesta "** [...][...][...]

Madgearu : " D-lor , eu țin să precizez că în tot **discursul d-lui Cuza**, plin de

incosecvențe, am stabilit **o singură consecvență** : consecvența d-sale în legătură cu

acțiunea tuturor celor cari sunt împotriva tratatelor de pace și împotriva Societății

Națiunilor " (aplauze la PNT) [...][...][...]

Madgearu : "Nu veți mai avea timp, pentru că **vi se va aplica regulamentul,**

ca să rămîneți în cadrul celor **două ore**.Țara nu ne plătește aici ca să pierdem timpul

cu **teoriile d-voastre anti- naționale" (aplauze la PNT) [...][...][...]**

Ralea : "**Ați devenit o curiozitate de muzeu ! "** [...][...][...]

Madgearu : " D-ta ești **prea bătrîn ca să-ți pese** de oamenii cari ar pieri

într-un nou război, **dacă teoriile lui Hitler ar învinge" (aplauze la PNT)**

Cuza : " **Apostrofele d-voastre sunt ridicole!"**

Madgearu : " **Ridicol este tot discursul d-tale** de la început pînă la sfîrșit. " [...][...]

Cuza : "Dar în afară de Hitler, în Germania...

Madgearu : " **Vorbește de România.Nu vrem să mai auzim numele lui Hitler** în

acest Parlament.Vorbește de România" **(aplauze prelungite, bravo, la PNT)**

[LD:Atenție ! Iată o explicație , la răfuiala lor cu românii

pe care îi învinuesc de filosemitism !]

Cuza /

Rasa. (Vezi context la LANC)

Ralea : " Știm tot.**Vreți să continui, cuvînt cu cuvînt,discursul dvs?" (Ilaritate)**

Cuza : "Te rog, poftim! "

Ralea: "Poate aveți cuvinte noi, dar concluziile le cunoaștem de 10ani"

Cuza : " Te rog spune ceea ce vreau să spun eu !"

Ralea : " **Jidanii sunt inasimilabili...**

Petre Andrei: " Îmi dați voie să continui eu,dle Cuza ?

Cuza : "Vă rog!

Petre Andrei ." Jidanii , care au această **religie păcătoasă**, această religie care este **mișelească**, recomandă **sînge de creștin**.Dvs știți că atunci cînd **se face pasca** se pune și **sînge de creștin ... (mare ilaritate)**

Cuza : "Regret că un profesor universitar se prezintă în modul acesta .

Ralea : "Este **parodia d-voastră**, dle Cuza .

Petre Andrei : " Aveți **o imagine fidelă** a felului cum vă prezentați dvs.în fața publicului.

Cuza : "Se vede că asta ați învățat-o de cînd vă ocupați de creșterea vitelor

Petre Andrei: " Așa te prezinți d-ta.

Cuza : " Mă rog, asta te privește.

Cuza / dec.'30

România.

[LD:Atenție ! ce viclenie, aproape șantaj !]

[...][...][...]

:) De aceea , din acest punct de vedere, al unei **noi politici internaționale**, la care România trebuie să contribuie,**au fost așa de regretabile izbucnirile** d-lui ministru **Virgil Madgearu**,

care zicea : **<Nu permitem să se rostească aici numele lui Adolf Hitler >**

Cuza / dec.'30

▣ **Tratatele de pace.** - continuare -

[...][...][...]

Virgil Madgearu : " Dle președinte, iată **răsplata îngăduinței dvs.**

de a lăsa pe d. **Cuza să vorbească șapte ceasuri** și să sfîrșească cu **un apel la revizuirea tratatelor.**

Țin să afirm, dle Cuza că ,din fericire pentru această țară, **sunteți singurul om [???** care **gîndiți așa** cum ați arătat că gîndiți, în această chestiune.

Toate partidele politice răspunzătoare de destinele acestei țări

sunt împotriva acestor păreri, cu totul **singuratic** , pe care dvs. le-ați exprimat astăzi , la această tribună."

(aplauze prelungite, îndelung repetate)

Cuza : "Vă mărturisesc , dlor, că nici nu mă așteptam la mai mult de la d.Madgearu care a vorbit în calitatea oficială în care segăsește...

Madgearu : "N-am vorbit în calitate oficială, ci ca român"

Cuza : "Da, în situația de român, dar îmi dați voie să vă spun că n-ați înțeles nimic din cuvîntarea mea... (înteruperi la PNT)

Madgearu : " Să-mi dați voie să **mă îndoiesc de origina sîngelui dvs....**

Cuza : " D-le Madgearu, aceasta **este o inadvertență pe care nu ți-o voi ierta "**

Madgearu : " **Să te ierte Dumnezeu** pentru tot **ce ai spus în această ședință"**

Cuza : " Nu-ți tolerez, dle ministru, acest ton "

Madgearu : "**Te-am tolerat noi prea mult**" (aplauze la PNT) [...][...][...] (p. 314 bis)

Cuza / dec.'30

▣ **Episod parlamentar**

Petre Andrei : "Nu faceți și dvs.parte din neamul românesc ? "

Cuza : " Lasă-mă d-le, nu mă mai întrerupe, pentrucă **nu ești bun de nimic."**

Petre Andrei : " Te rog să fii cuvințios și dacă nu poți să vorbești cuvințios, **să nu mai pîngărești tribuna."**

Cuza : "Dta mi-ai vorbit cuvințios ?"

Andrei : " Ca fost profesor universitar , **să ai bunul simț** să nu ceri respectul cînd nu-l meriți . "

Cuza : " D-ta nu meriți nici o considerație" (sgomot, întreruperi)

Andrei : " **Să vorbești cuvințios** , pentrucă nu ești între copiii ale căror capete le zăpăcești d-ta.Nu-ți este permis să spui **aberațiuni de asemenea factură** , care sunt **demne de un creier obtuz** și **ajuns la adînci bătrînețe ."**

Cuza : "**Recunoaște că d-ta ești bătrîn înainte de vreme."** (sgomot, întreruperi)

Cuza / dec.'30

Revizuirea tratatelor :Germania - continuare -

[LD : în sfârșit, spune lucrurilor pe nume.Devine avocatul Germaniei , fără echivocuri]

Madgearu : "Extraordinar !"

Cuza : "Da, da, extraordinar !"

Madgearu : " Dle Cuza, noi suntem un popor loial.Nu suntem un popor lipsit de loialitate, cum voiți d-voastră să ne prezentați " (aplauze la PNȚ)

Cuza :"Dar cine vorbește că nu suntem loiali ? Nu denaturați lucrurile .Am spus că **România trebuie să servească de mijlocitoare între Franța și Germania."**

Madgearu :"Aceasta înseamnă ca **România să ceară să nu se respecte tratatele de pace "**

Cuza : " **Acesta este rostul României și d-voastră trebuie să-l înțelegeți"**

Manu (vice-președ.Camerei "Dle Cuza , dacă continuați **pe tonul acesta nepatriotic, față de aliați și față de Franța**, atunci cu toată **favoarea** care vi s-a acordat, voi fi nevoit să **v-o retrag."**

Madgearu :" Dle președinte, vă rog să i-o retrageți. " (p. 315)

ACCuza / dec.'30

35.) **A.C.Cuza (LANC)**, continuarea **discursului la mesaj, 15 dec.'30**

Memoriul LANC , către Carol, din 20 sept.'30

(DAD, MO.20, ședința din 15 dec.'30, p.326-341)

[LD: **Camera era exasperată.Cuza jubilează ,este glumeț,este provocator, se simte sigur pe el, cu aluzii când ironice, când acide, când șantajiste.**

Motivele pentru care Camera rabdă : poate nădejdea că va critica mai ales PNL, sau dorința de a avea o "voce opozantă" , sau propriile turburări din PNȚ,sau absența ardelenilor de marcă ,sau gândul că va exista o "voce antisemită" tranșantă ;

Eu cred că mai degrabă **este o sugestie regală : citirea Memoriului LANC**

(20 sept.'30) în parlament , ca un sondaj , pentru a vedea reacția partidelor ,

Carol fiind interesat în anihilarea **regimului guvernării prin partide,**

și creșterea puterilor regale.

În pofida apelului lui Madgearu și al altora , de a nu i se mai îngădui să blocheze lucrările **lui Cuza i se dă cuvântul în continuare.]**

Cuza / dec.'30

▣ **Atmosferă parlamentară.**

[Ședința este condusă de **Ștefan Cicio Pop**, absent o vreme...]

" Ca introducere și raportîndu-mă la cazul care s-a desfășurat înaintea dvs.cu atîta solemnitate ,cazul **contractului Stewart**, și **fotografia amendamentului** de care unii s-au servit , inducînd în eroare pe funcționari , pentru a le da acel act ca să-l fotografieze ,

iar celălalt vine să **protesteze că actul a fost fotografiat**,

să-mi dați voie ca **eu să-i fotografiez pe amîndoi împreună "** (Mare ilaritate)

M.Manoilescu : " Dle profesor, aceasta este un plagiat !" (Mare ilaritate)

Cuza : " O fi plagiat, dar dați-mi voie **să vă fotografiez împreună, ca ilustrație**

necesară la situația partidelor de azi, cari **pretind**, încă , **să guverneze**

această țară, și **în vederea concluziilor** la care vreau să ajung,asupra

problemei politice. " D-lor președinți, dlor deputați, în continuarea cuvîntării mele,

vin la această tribună ,**stăpînit de o sinceră emoție**, nu pentru azi,ci **pentru ieri**,

nu pentru mine,ci **pentru d.voastră**. Ați trecut printr-o mare primejdie . [...]

Primejdia de a-mi fi întrerupt cuvîntarea mea. (Mare ilaritate) Cauza ?

Intervenția d-lui ministru Madgearu ca să ceară d-lui președinte ,părintele Manu,

ca să comită grava greșală , **de a-mi întrerupe cuvîntarea**,

cf art. 39 din Regulament,care spune că cineva nu are dreptul ca să vorbească mai mult de **două ore."**

Madgearu : "Ați vorbit **3 ore și jumătate "**

Cuza : "Da, dar **erau 5 probleme** pe care le tratam. (Mare ilaritate)

[...]A fost un moment cînd am coborît de la tribună, și mi-am zis : să-i las să comită această greșală [...] fiindcă dvs era să subordonați Regulamentului, făcut pentru

împrejurări ordinare, **discuțiile extraordinare** asupra unor **evenimente extraordinare**, pentru care nu se pot determina cuvîntările cu ceasul.

Birjarii merg cu ceasul, oamenii care discută, nu discută cu ceasul."

"**O nouă domnie** a intervenit în condiții excepționale. **Frământări** de război [...] în vederea **revizuirii tratatelor**, cum se zice - pentru a preveni războiul.

"**O stare economică din cele mai grave**, disperată, la care desigur ați contribuit d-voastră, partidele, în cea mai mare parte .

" **Răzvrătirea partidelor împotriva Coroanei** -căci ,evident, este o răzvrătire a partidelor, îndeosebi a Partidului național liberal împotriva Coroanei, [...]

" Toate acestea dvs. **ați fi vrut să le rezum în cele două ceasuri** parlamentare ale dvs., prevăzute pentru discuțiile obișnuite în Parlament ?

" **Regulamentul ?**[...] cînd am un complex de probleme și trebuie să le cercetez pe fiecare sistematic, a-mi pune cele două ore prevăzute de regulament, este suprem ridicol. Dar eu sunt un om generos. Ori de cîte ori vîd pe **părintele Manu**, îmi aduc aminte de Evanghelie (**ilaritate**) și de data asta [...]mi-am adus aminte de textul din Evanghelie, care zice : < Lăsați pruncii să vină la mine, căci a unora ca aceștia este împărăția Cerului. > Părintele Manu este, **în materie de parlamentarism, un prunc**, adică este cu totul **nevinovat**."

D.Manu :Dacă se numără după anii efectivi, atunci eu **sunt mai vechi parlamentar** "

Cuza : " Nu este vorba să fii mai mult în Parlament, dar este să știi învîța ceva în parlament." (**ilaritate**) Și atunci ajungînd la **ora 10 noaptea**, m-au ținut aici, ca să mă silească a mă sinucide, adică **să aleg între sinucidere**, pentru datoria pe care trebuia să mi-o fac și **părăsirea tribunei**. M-am coborît de la tribună, și mi-am zis :

am să-i las cu lovitura aceasta, ca să se știe că [...] **președintele acestei Adunări democratice să-mi întrerupă cuvîntarea**. Și voiam să vă las cu lovitura aceasta.[...]

și cum s-ar fi prezentat marele ministru, **d.Madgearu, consilier al Tronului, față de MSRegele**, care ne-a invitat pe toți să **conlucrăm armonic** la soluționarea problemelor grave, care apasă asupra acestei țări ?

Aș fi vrut să-l vîd pe d.ministru Madgearu explicînd MSRegelui,

Că mi-a întrerupt cuvîntarea din cauza celor două ore prevăzute în Regulament art.39 .Repet : este suprem de ridicol! [...]

Trec peste acest incident și revin la dezvoltarea cuvîntării mele." (p. 325-326)
Cuza / dec.'30

▣ Sinteza și teza

" Este o teză și o sinteză. **Sinteza** cuprinde **situația acestei țări**, rezumată în **cinci probleme**, problema **monarhică**, problema **jidănească**, problema **tratatelor**, problema **economică**, problema **politică**.

" **Teza** este că **partidele nu sunt capabile să rezolve aceste probleme de existență ale nației românești**, și că **se impune**, în momentul de față, **nu schimbarea unui partid** și înlocuirea lui prin altul, **ci schimbarea regimului însuși de guvernare a partidelor.**"

[LD : Rezumă cele 4 puncte din sinteză, făcute pe 13 dec.

Reia argumente, vine cu noi exemple, se repetă, este agasant ;

Ironizează adversarii ; preiau doar noutățile.]

Nu pot fi rezolvate de guvernele de partid - problema monarhică, problema jidănească, problema tratatelor, problema economică - **pentru că** partidele nu există decît în funcție de guvernare și terorizează Coroana, cerînd să fie aduse la guvern." [...]

Conta / dec.'30

▣ Pedagogie antisemită.

:) **Colegi universitari** cari se amestecă în această problemă **fără nici o cunoștință**, cu **o ignoranță condamnată**, supărătoare, întristătoare " ;

:) " **Vasile Conta**, un cugetător adevărat, profesor și el al Universității din Iași, care, în **Camera de revizuire**, chiar de la această tribună, **s-a pronunțat** cu toată hotărîrea **contra revizuirii art.7 din Constituție**, cerînd **excluderea jidanilor de la împămîntenire**. Atunci, în ședința Adunării deputaților de la **4 septembrie 1879**, **Vasile Conta** a zis : <Noi, dacă nu vom lupta contra elementului jidovesc, vom pieri ca națiune .> "

:)"Acum vin dumnealor [Ralea, Andrei] , **profesori universitari din Iași**, și **consideră problema** aceasta ca și cum **nu știu și nu-și dau seama** , nu de adevărul cuvintelor lui Conta, căci s-ar putea ca Vasile Conta să fi fost în eroare, dar de **faptele care au crescut de atunci**, și cari **demonstrează adevărul** celor susținute de Vasile Conta și de noi ."

[.....]

Cuza / dec.'30

II. Problema evreiască și partidele.

" Eu mi-am pus întrebarea : **pot partidele să rezolve problema jidovească? Nu. De ce nu ?** Pentru că, în principiu, ele se prezintă cu asemenea **elemente** , care **nu înțeleg nimic** , sunt de **o prostie nemărginită** ; și apoi, nu pot partidele să rezolve această problemă pentru că **sunt amestecați cu jidanii în toate afacerile**. Apoi , dlor, cum să contribuie la rezolvarea problemei acei care sunt amestecați în diferite întreprinderi, de unde iau sute de mii de lei, împreună cu jidanii ? Nu se poate.

:) De pildă , sunt în legătură cu **Ausschnitt** , și împart împreună beneficiile diferitelor întreprinderi ! D. ministru **Madgearu cunoaște pe Ausschnitt** , cunoaște și **afacerile lui " (ilaritate) Și noi le cunoaștem."**

Madgearu : "Cari afaceri ? [...] Mai rămâne să ne demonstrezi că rezolvi d-ta problema. "

Cuza : " **Desigur că o rezolv**, și am să ți-o demonstrez chiar astăzi " (p. 327)

[.....]

Cuza / dec.'30

IV. Problema economică și partidele.

[Rezumă iar problema economică , criza economică ; capitalul jidănesc; cele 3 teze ale lui; industria parazitara; adaugă câteva exemple.]

"Partidele nu pot rezolva această problemă pentru că ele **sunt stăpânite de o himeră : himera capitalului străin**. [...] Partidele ajung la vestitul plan Schopkess, care prevede, nimic mai puțin, decât vânzarea României."

[.....]

"**Toată industria noastră aproape că este jidănească "**

Pamfil Șeicaru : "De vină este partidul liberal "

Cuza : " Evident că este , **în primul rând Partidul liberal**.

:)Dar cu concursul tuturor partidelor **a ajuns jidănimea stăpînă pe toată industria și comerțul țării**, prin înlăturarea elementului românesc, cu tantiemele pe care **reprezentanții partidelor** le iau de la aceste **industrii și bănci**, căci **conducătorii partidelor** nu trăesc decât din tantiemele din **afacerile jidanilor**."

[.....]

Cuza / 15dec.'30

▫ Industria parazitara și partidele

" [...] cînd **produsele agricole** se vînd la **prețuri atît de scăzute**, produsele **industriale** se vînd la **prețuri exagerate**."

Ghelmegeanu : " Dați-ne mijloace pentru echilibrare "

Mirto : "Ce măsuri trebuie luate?"

Cuza : "Foarte simplu :îi impui să le vîndă așa ! " (ilaritate)

N.Corodeanu : "Aceasta intră în cadrul principiilor de economie politică!"

Cuza : "Lasă că **facem noi economie politică**, numai să **ni se dea puterea în mînă**, și vom face altă economie politică , decât aceea pe care ați făcut-o dvs.ca să ne ruinați

:) **Noi nu înțelegem** acea economie politică grație căreia **țaranul român se ruinează**, iar **jidanii se îmbogățesc**.Economia noastră politică va avea ca rezultat **ca românul să se îmbogățească** în țara lui, iar **jidanul să plece de aici ."**

[.....]

Cuza /dec.'30

V .Problema politică și partidele. (Vezi pe larg la Sistemul de partide)

[Pînă la asta, a vorbit , iarăși , aproape 1 oră.Este din nou admonestat, ironizat ...]

[.....]

Cuza : " Și totuși a fost destul să se răspîndească știrea că d.**mareșal Prezan** a ținut

la d-sa acasă **un dejun** și că a invitat **cîțiva oameni politici** la d-sa , ca imediat să fie presupus că **este unul** din acei care se gîndesc la **un guvern de personalități** [...] **partidul liberal** [nr.1] ,care **are pretențiunea** că el trebuie **să vină la guvern** după dvs., ca **să se insulte** în modul cel mai trivial **pe d.mareșal Prezan** și să-l amenințe în felul lor. " Dlor, **sunteți bolnavi . (mare ilaritate)** și este nevoie ca să fiți vindecați.Și eu, dlor, așa cum sunt eu, **am să vă vindec. (ilaritate)** Da d-lor, nu o credeți dvs.acum , dar o să vedeți."

Voce : "Liberalii au plecat !"

Cuza : "Au și interesul să plece (ilaritate) față de ce **cele ce am să spun** .Desigur că au plecat și că **ar trebui să plece** , în primul rînd, **d.IGDuca.** "

Voce : " **Au lăsat observator !"** (ilaritate) (p. 331-332)

[.....]

Cuza / 15dec.'30

" Îngrijit de această situație foarte gravă, așa cum suntem noi între noi, în "**Liga Apărării Naționale Creștine**", ca o frăție, - ferească Dumnezeu, nu ca partid ! - am zis prietenilor noștri : **hai să ne întrunim și să ne sfătuim** asupra situației -aceasta a fost la 2 august - și ei **m-au însărcinat** pe mine să fac un"**Memoriu**" pe care l-am remis **MSRegelui la 20 septembrie**, tratînd tocmai despre această problemă politică , încă de pe atunci." Cere permisiunea să prezinte acel Memoriu...

Voce : Tot cinci probleme cuprinde ?

Cuza : " Nu , dlor, de data aceasta cuprinde mai multe " (ilaritate)

▣ **Memoriul LANC, 20 sept.'30**

[LD : Sublinierile, colorarea, parantezele, îmi aparțin

Indiferent de vulnerabilitatea unor opinii cuziste, este fără îndoială ,**un document serios, coerent, argumentat** , care - cred eu - va fi inspirat **tendențele și tentațiile tînarului rege Carol**, multe din tezele lui Cuza găsindu-și aplicări **în regimul instaurat el în 1938**]

[.....]

[Criza regimului]

Sire,

" **O criză generală bîntuie țara.** Criză cum nu s-a mai pomenit în istoria ei.

Tot odată : criză agricolă, criză industrială și comercială ,criză financiară, criză morală, criză politică și parlamentară, criză de naționalitate.

" **Criză agricolă** : clasa producătoare țărănească , din cauza **scăderii prețurilor** productelor ei, cu toată munca sa trudnică, trăește în **sărăcie și strîmtorare** , incapabilă să-și plătească dările către stat, **jefuită zilnic de o speculă nerușinată** și de o **cămătărie neomenoasă**.

" **Criză industrială și comercială** : Industria și comerțul, **afla** în cea mai mare parte **în mîna străinilor**, **scumpesc prețurile și apasă** și mai mult asupra agricultorilor români , în loc să fie o ușurare pentru dînșii, vînzîndu-le ieftin produsele fabricate în țară, cum își vînd producătorii agricoli productele lor.

" **Criza financiară** : **Statul**, neputînd să-și acopere cheltuelile cu veniturile ordinare, a ajuns **să-și vîndă bunurile** , **să-și zălogească drepturile regaliene și serviciile publice** , amențat pururea de faliment, pe care îl întîrzie apelînd la **împrumuturi falimentare** , în condițiuni firește oneroase, de la **capitaliștii internaționali**.

" **Criza morală** : **Corupția** s-a încuibat în **organizația statului** și în **organismul nației** ca un cancer care îi istovește puterile , și o împiedică a se regenera.

" **Criza politică și parlamentară** : Guvernarea de pînă acum, e făcută pe drept **răspunzătoare de toate aceste dezastre** , cerîndu-se **înlăturarea ei**.

Orice guvern, e privit cu dispreț.

Parlamentul apare ca o **instituție**, în cazul cel mai bun , **inutilă**, care **costă prea mult**. **Compromițindu-se** astfel **regimul parlamentar** și **clasa conducătoare** în principiile lor.

" **Criză de naționalitate**: Străinii, **paraziți de alt sînge**, întrucît religia le interzice anume orice asimilare , **s-au stabilit** în mare număr **pe pămîntul țării** , ocupînd mai cu seamă **orașele românești** , pe care le-au desnaționalizat , și formînd **adevărate colonii** [!!!!] împotriva textului **Constituției** care zice :

< Art.3.**Teritoriul României nu se poate coloniza cu populațiuni de gîntă străină.**>

Această **gîntă străină**, așezată în prea mare număr la noi,**amenință cultura** nației românești și o strîmtorează în toate privințele.Străinii aceștia **nu produc nimic**, dar **consumă**, trăind prin speculă, din aceeași muncă ea singură producătoare , a țaranilor

români. Grânele produse de dînșii , care atădată se exportau, servesc acum consumației interne, a **poporației neproducătoare străine**, prea numeroasă.[...]

"Se naște întrebarea : cui se datorează, în ultimă analiză ?

Cum o putem înlătura ? **Care** sunt măsurile pentru înlăturarea ei , și **cine** este capabil să le aplice ?

[.....]

Cuza / Memoriul LANC ,sept.'30

[Criza constituțională]

Sire, (Vezi pe larg și context **la LANC sau Monarhie**)

" Criza generală de care suferă țara este o criză de guvernare.

Fericiții întru pomenire ,Premergători ai Maiestății Voastre , regele Întemeietor al Regatului, **Carol I** , și regele Întregitor al neamului, **Ferdinand I** , în lungile Lor glorioase Domnii , **au domnit și nu au guvernat.**

Faptele mari, ale domniei Lor, le-au săvârșit cu nația întreagă.

Administrația treburilor publice , de toate zilele, au lăsat-o **în seama guvernării partidelor.**Această guvernare **Le-a fost impusă** , prin întocmirea anume , și apoi prin **interpretarea vicioasă a Constituției.**

[.....]

" **În lipsa nației reale**, prevăzută de Constituție ca bază necesară a ei, s-a format **<nația constituțională > a politicianilor, grupați în partide.**

Aceste partide au guvernat țara fără control.

Nici de jos, întrucît nația reală nu-l putea exercita după starea de cultură în care se afla.**Nici de sus**, întrucît Regele este oprit de la orice act de guvernare , prin interpretarea abuzivă a Constituției .

[.....]

Constituția zice : **<Art.88.Regele numește și revocă miniștrii săi.>**

" Prin interpretarea arbitrară și cu nimic justificată a acestui articol, **partidele au introdus ca Regele** , în loc să numească miniștrii săi, **să încredințeze numirea miniștrilor unui <șef de partid >** , care el își numește miniștrii dintre membrii partidului său, și după considerații de partid.**Guvernele** astfel constituite , de către **șeful de partid**, exercitează puterea în numele Regelui .

[.....]

Criza sistemului partidist]

Dar **nicăeri în Constituție** , **nu stă scris** că acela care a fost însărcinat de " " Rege cu formarea guvernului, trebuie să fie **<șef de partid >**

Se invocă indicația corpului electoral. Această **indicație** însă, este întotdeauna **posterioară** însărcinării ce a dat Regele șefului de partid, ca să formeze guvernul sau în vederea acesteia. În tot cazul, **însărcinarea** dată de rege șefilor de partid, însemnează **nu aplicarea, ci încălcarea regimului constituțional.**

"Căci **guvernul de partid**, astfel format, o dată stăpîn pe administrația țării , vine apoi și **siluște corpul electoral** , **impunîndu-i** să aleagă alți membri ai partidului, ca **< reprezentanți ai națiunii >**, formînd **Adunările Legiuitoare** , a căror misiune constituțională era **să controleze guvernul !**

Așa dar : partidul guvernează și tot partidul se controlează pe sine.

"Această falsificare , de către partide, a textului și spiritului Constituției, **înlătură** dar și **controlul Regelui** , și **controlul Corpurilor legiuitoare** , care este esențial regimului parlamentar.

" Din cauza aceasta, guvernul , fără control și fără răspundere, **partidele** s-au transformat în **adevărate societăți anonime de exploatare a statului**, în folosul partidelor și sub presiunea acestora.

Singurul scop al partidelor este **satisfacerea <intereselor de partid >** [...][..]

" Acesta este **viciul organic al partidelor noastre** , datorat **principiului constituțional**, că < toate puterile statului emană de la națiune > , care **la noi nu este decît o ficțiune.** În puterea acestei ficțiuni, **partidele guvernează țara cu puteri absolute, dictatoriale.**

" **< Dictatura partidelor >** , aceasta este **adevărata denumire a regimului politic** , de care nația românească a fost guvernată **de la 1866 la 1930**, formînd o epocă în istoria ei, **epoca partidelor.**

Dintr-o țară bogată , cu un popor în plin avînt, muncitor și blajin , la 1866, **guvernarea partidelor** a făcut o **țară săracă, zălogită străinilor , mîncată de paraziți, și împinsă la revoltă, la 1930"**

[.....]

Cuza / Memoriul LANC, sept.'30

[Criza regionalismelor]

" Dar **guvernarea partidelor** , nu numai că a ruinat țara , după cum ele înșele o mărturisesc , dar **a distrus și unitatea națională, învrăjbind pe români.**

Transilvania , dăunezi, prin **acțiunea unui partid** cu caracter regional [PNȚ] - și care tocmai de aceea era acolo partidul cel mai poular - **ne amenință cu revoluția** , numind cu **dispreț și cu ură** ,pe românii din Vechiul Regat ,<**regățeni** > .

Bucovina, mai rezervată, nu se poate împiedica să constate cu durere că astăzi, în această parte de țară, **datorită guvernării partidelor, străinii paraziti sunt mai puternici și mai asupritori**, pentru români, de cum fuseseră altădată sub austrieci.

Basarabia , în stare de **nemulțumire profundă**, datorită aceleiași **guvernări a partidelor**, a ajuns să compare administrația statului românesc cu **administrația rusească** , **găsind-o pe aceasta superioară** celei dintîi și **înstrăinîndu-se** astfel de noi."

[.....]

Cuza/Memoriul LANCsept..'30

" **Rezultatele guvernării partidelor așa se văd**, fiind mărturisite de însăși reprezentanții lor : **Deformarea** vieții constituționale.**Micșorarea prestigiului** Coroanei. **Terorizarea** corpului electoral. Alegerile generale ,cauze de **învrăjpire a sufletelor și de ură de clasă**.**Discreditarea** vieții publice .**Scăderea respectului** masselor față de clasele conducătoare .**Compromiterea unității naționale** prin îndușmănirea românilor, ducînd la <**regionalism desagregant**> , cu **disprețul și ura** față de <regățeni> . Iar peste tot, dezastrul crizei generale , cu toate clasele conproducătoare amenințate cu ruină "

[.....]
Cuza / Memoriul LANC, sept.'30

" **Partidele sunt asociații de interese personale și nu pot exista decît în calitatea aceasta** . Partidele **terorizează Coroana**, pentru a li da guvernul : ca să existe.Partidele **siluesc și falsifică voința corpului electoral** : ca să existe. **Corup administrația** : ca să existe .**Dau țara pradă partizanilor** : ca să existe . **Se sfîșie** : ca să existe.

" Toate acestea sunt < **metode de guvernare** > și consecințe inexistenței existenței partidelor , și **nu se pot înlătura decît odată cu dînsele.** "

[.....]

Cuza / Memoriul LANC, sept'30

Sire,

[Formule de guvernare] (Vezi pe larg **la LANC** sau **la Guvern**)

[LD: eu cred că **Memoriul** acesta departe de a fi al LANC, ca sugestie făcută regelui, mai degrabă este "**opera**" unui **nucleu ad-hoc**, format din inamicii sistemului, sub directa **inspirație a lui Carol**, menit să sondeze reacția **partidelor**, a **opinii publice**, a **personalităților** , ș.a.]

" **Pentru înlăturarea partidelor,cerută de conștiința unanim revoltată a nației** , și , **sub presiunea ei tot mai afirmată** în ultimul timp, s-au propus diferite măsuri. Ele se reduc la **următoarele formule** mai principale : guvern de **concentrare** , guvern de **personalități**, guvern **corporativ** , guvern de **dictatură**.

Cuza / Memoriul LANC, sept.'30

[Guvern constituțional : numit de Rege]

"**Toate** aceste măsuri propuse pentru înlăturarea guvernării partidelor, se vede dar că **sunt și mai rele** , dacă se poate, și decît guvernarea lor.[...]

Căci o concluzie se impune cu necesitate logică în fața ruinei obștești:

Nu guvernarea partidelor poate să înlătore **criza generală** , datorită guvernării lor. Altfel nu s-ar fi produs. Sau **ar fi fost înlăturată** de mult .

[.....]

Cuza / Memoriul LANC / sept.'30

[Concluzie: înlăturarea partidelor]

" **Toate argumentele** dar împotriva înlăturării partidelor **nu rezistă celei mai elementare critici. Concluzia** noastră rămîne nestrămutată :

Criza generală , națională, **nu se poate înlătura** decît odată cu criza constituțională , prin **înlăturarea partidelor ca organe de guvernare directă, aplicînd Constituția**. Argumente contra faptelor, nu sunt.Faptele arată că **partidele au ruinat țara**.[...]

Rațiunea de stat, impune să se țină seama de această **mișcare națională**, adîncă și generală, și **să i se dea satisfacție imediat** : pentru a preveni izbucnirea ei violentă."
[.....]

Cuza / Memoriu LANC / sept.'30

[Finalul Memoriului]

Sire,

" Nu se poate governa decît prin adevăr.

Partidele, care au la bază **minciuna constituțională** , și care prin însăși organizarea lor , **nesocotesc adevărul** în orice moment, **nu pot fi organe de guvernare directă, utilă.** Aceasta este **marea cauză a tuturor străduințelor noastre** , și care **ne va duce la peire** dacă **nu e înlăturată fără zăbavă și fără cruțare, cu toată hotărîrea** pe care o cere **o așa de mare primejdie.**

"Întrebarea se pune astăzi :

Oare nația românească nedreptățită să-și facă dreptate ea singură ?

Dumnezeu să vă ajute, Sire, ca istoria să poată săpa pe tablele ei de granit, această însemnare fericită :

" O dată cu Domnia glorioasă a Regelui Carol al II-lea, a încetat epoca silnică a dictaturii partidelor, și a început o epocă nouă de guvernare liberă, a nației românești, prin ea însăși, cu aplicarea Constituției." (p. 338)

ACCuza / discurs la mesaj, 15 dec.'30

[Reluarea argumentelor din Memoriu.]

Deși Memoriul putea fi studiat în Monitorul Oficial, el considera necesar să mai facă un rezumat și cîteva precizări. Le voi nota numai în măsura apariției unor noi argumente, și, mai ales, a declanșării unor reacții imediate în Parlament, care , pe parcursul citirii Memoriului , a tăcut]

Cuza : "Constituțiunea zice : <Art. 33.Toate puterile Statului emană de la națiune ... > Pentru ca să emane de la națiune, **ar trebui ca Națiunea să fie conștientă de drepturile ei ...**

N.Corodeanu : "D-voastră sunteți ales de o nație inconștientă "

Cuza : " **Conștientă în sens politic și în sens economic**, este o națiune ca națiunea franceză, sau engleză, sau germană [...]
acea națiune [...] **nu există în țara românească "**

Teodor Roznovan : " Va să zică sunteți contra votului universal ?"

Cuza : "Lasă-mă d-le cu votul universal .Votul universal a fost o necesitate politică , Dar faptul este acesta :că **noi nu avem o nație ca națiunea engleză sau franceză , să se conducă ea însăși** [...] în lipsa națiunii , în lipsa acestui organ esențial, [...] **a intervenit falsificarea Constituției .Regele** nu-și numește miniștrii săi, ci **cheamă un șef de partid** și șeful de partid , care **pune mîna pe toate puterile statului** ,se aruncă asupra corpului electoral , lovește, ucide pe alegători, corupe toată **administrația și justiția și-și propune silnic** oamenii săi ca să fie aleși în **Parlament [...]** " (p. 338)

[.....]

Cuza / dec.'30

▣ Succesiunea la guvernare .

[LLD:Atenție! Toate astea le spune în fața unui parlament majoritar PNT, care... parcă este amuțit, sau chiar dacă reacționează, o face ... jalnic!]

" [...] **regimul de guvernare a partidelor , al dictaturii partidelor, este definitiv perimat și nu mai poate reînvia.** O fericită coincidență face ca **perimarea** acestor partide să se îndeplinească **în mod automatic.**

Se naște întrebarea :ce va putea să facă Regele , cînd **partidul național-țărănesc** - îi dorim o viață cît mai liniștită , ca **să-și isprăvească agonia neturburat** - dar ce ar putea face **Regele** , cînd nu va mai putea rămîne la guvern partidul național-țărănesc ? **Cui poate să încredințeze puterea** în situația de astăzi ?[...]

[.....]

[Regele :guvern de capacități]

[Cuza parcă ar fi șambelanul casei regale !]

" Regele nu are să aleagă între partide și nu are decît **un singur mijloc** ca să scoată țara din situațiunea în care se găsește : **să numească singur miniștrii săi**, după cum

zice Constituția la art.33 [...] **este moralicește obligat să nu dea țara încă o dată pradă pe mîna partidelor.**Aceasta nu se mai poate.Și de aceea zic : **regimul partidelor este perimat.**" [...] [...]

Maiestatea Sa Regele va chema la guvern pe aceia pe cari Maiestatea Sa îi va socoti **că sunt capabili să îndeplinească funcțiunile** sau sarcinile cari li se încredințează.

Nu minister de "personalități" ; pentru că **personalitățile se găsesc astăzi în partide.**

De personalitățile din partide , să ne ferească Dumnezeu ! Nu din partide !

Să nu zicem personalități , ci să zicem **capacități ."**

[LD :mai reia , mai repetă unele teme, dar sfîrșește cuvîntarea în exclamații ironice și risete]
ACCuza / , 20 sept., 15 dec.'30

36.) **C.Gongopol (ziarist independent) , discurs la mesaj, 15 dec.'30**

(DAD, MO. 21, ședința din 15 dec.'30, p. 343-346)

[LD : ia cuvîntul după lungul discurs al lui ACCuza, în cadrul căruia a avut tentativa unor intervenții, dar nu a putut ! Lipsă text de început.

Este printre puținii parlamentari care găsește cuvinte de îmbărbătare către național-țărăniști, dînd dovadă de bun simț, demnitate , credință și luciditate ; chiar dacă, ulterior,realitățile i-au infirmat unele judecăți ;]

[.....]

Gongopol / dec.'30

▣ **Cuza -Stere**

[LD: atenție! ambii mergînd pe "cartea " Germaniei , în momente și cu motivații diferite]

"Die Cuza, ne-ați invitat adineauri ca **să fi protestat** atunci cînd, la această tribună, **a vorbit un om [Stere]** , pe care l-ați socotit - și eu alături de d-voastră - **vinovat față de nația lui.**

Dacă încerc, oarecum,să-i **acord circumstanțe atenuante** , este ascultîndu-vă pe d-voastră , și **văzînd cum extremele [???**] **se ating.**

Teoriile d-voastră de astăzi, <admirabil naționalist și dascăl al conștiinței românești >, **sunt mai periculoase pentru țară , decît ceea ce a făcut d.Stere** cînd a făcut ceea ce știm." (**aplauze la PNT**) ...căci ...

:)pe cînd **d.Stere** , la un moment dat, **a uitat** unde este **drapelul** , unde este **Regele, armata și conștiința națională,**

:) **d-voastră ați uitat** că dacă stați aici , unde stați, dacă puteți să vă permiteți luxul de a vorbi , cum ați vorbit, **nu într-un petec prăpădit de țară,** în mijlocul lacrimilor și suferințelor [Bucureștii anilor 1916] ,

ci în Marea Românie , căreia nici **d-voastră nu sunteți în stare să-i pricepeți** nici **fizionomia morală** , nici **geografia ei politică,**

:) dacă el **[Stere]** **a luptat atunci** , ca și acum, ca să ajungă la această situație [unirea Basarabiei]

:) **d-voastră luptați acum ca să dărîmați ceea ce noi am făcut ?"**

(**aplauze prelungite la PNT**)

[.....]

Gongopol / dec.'30

▣ **Criza partidelor = eclipsa personalităților.**

Discuția la Adresă a întîrziat prea mult ; **Cuza** este cea dintîi persoană care **a atăcat partidele pe teoria personalităților ce trebuie să guverneze țara.**

"Și ceea **ce a spus d-sa** despre **program**, despre **idei**, despre **factura guvernamentală**, ne dispensează de a căuta aiurea alte **argumente în sprijinul teoriei partidelor.**

"Nu este mai puțin adevărat însă, că ar fi să se tăgăduiască evidența , dacă nu s-ar recunoaște că , în momentul de față, **există dacă nu o criză** a partidelor față de ele înșele, **un sentiment de aprehensiune a partidelor,**

în **forța lor** constitutivă , în **puterea lor** de organizație , și în **puterea lor politică.**

"Se constată anumite manifestări clare că , dacă s-a creat în **psihologia politică** a partidelor **impresiunea** că ne aflăm la un fel de **crepuscul al lor**, sau că ne-am afla , mai bine -zis , este poate, din cauză că aproape **la toate partidele de guvernămînt**

se constată , dintr-o cauză sau din alta, **un soi de eclipsă a șefilor.**

Maniu .

"**O coincidență**, de sigur, din care nu trebuie să tragem nici un fel de concluzie, a făcut ca d.**Maniu să fie bolnav** tocmai în momentul **cînd țara și partidul ar fi avut nevoie și de autoritatea și de conducerea d-sale**, pentru că, orice s-ar spune, cînd ani de zile, toată **viața publică** a acestei țări **s-a rezemat pe partide și partidele**, în cea mai mare parte, **pe șefi**, **absența unuia** este măcar **o dislocare morală în conștiința fiecăruia.**

:) "Desigur, **nu este exact** ce s-a spus că d.**Maniu s-ar găsi în aceeași situațiune [oare !?]** cu d.Vintilă Brătianu, fiindcă **retragerea benevolă** a d-lui Maniu [...] nu se potrivește cu **eclipsa dlui Vintilă Brătianu.** (p. 345)
[.....]
Gongopol/ dec.'30

▣ **Regimul PNT**

[LD: **unul dintre cele mai calde, mai demne, și mai lucide omagii aduse PNT !**]

" Cînd **regimul sau guvernul partidului național-țărănesc s-au hotărît să rămînă în credința operei de sacrificiu pe care și-au ales-o**, vor fi trebuit să calculeze toate **mizeriile, toate durerile și toate consecințele** atitudinii lui. Într-adevăr, **v-ați resemnat** , găsiți că **pînă în ultima clipă** , **datoria dvs. este să stați pe cîmpul cu spini**, unde, trebuie s-o recunoaștem, **n-a fost guvern așa de lovit, atît de hărțuit și atît de atăcat și de oameni și de împrejurări ?"**

"**Recapitulați** în conștiința dvs. **ceea ce a avut de îndurat acest regim în doi ani** : cum n-a putut să aibă **un moment de liniște** ; cum n-a putut **să-și tragă sufletul** măcar o clipă; cum atunci cînd credea că este mai asigurat , se pomenea cu **ceva care îi răsturna tot ceea ce așezase** ; și veți avea măcar **atîta consolație** , că, sub acest raport, **ați stabilit un record.**

"**Dar dacă sunteți hotărîți**, cu toate acestea, **a duce lupta pînă la sfîrșit**, atunci, domnii mei, ar trebui ca din toate părțile , absolut din toate părțile, **să se dea acestui regim autoritatea întregă.**

Să se arate că **nu este** o încercare de supremă **experiență**, sau un **paleativ trecător**, pînă la o așezare mai bună, ci că reprezintă **ultima sfortare a unui regim convins** că trebuie să meargă pînă la cea din urmă rezervă, **a autorității și poularității lui "** (p. 346)
(aplauze prelungite la PNT)

Gongopol / dec.'30

▣ **Popularitatea. PNT**

[LD: **definire optimă pentru fenomen ;avertisment sincer- îngrijorat adresat PNT; încurajare directă ; previziune curînd confirmată]**

"În definitiv, d-lor, **ce este popularitatea ?**

Capitalizarea unor făgădueli. O sinteză de simpatie întemeiată pe speranța individuală și colectivă a realizării unui mai bine."

" **Dacă n-ai reușit, analizarea cauzelor este indiferentă mulțimii simpliste care se mulțumește cu formule lapidare.**

" În funcțiune de aceasta , **cred că ar fi bine** ca pe **drumul acesta de jertfă** pe care ați plecat **să nu dați impresia** că ați merge cu **ochii închiși** , **împinși de la spate** de o **forță** de care nu vă puteți apăra **[Carol ?]** **îndreptîndu-vă fără să știți unde** către **eventualități** pe care nu le-ați prevăzut înainte."

"**Ridicați-vă în ultimul moment și fruntea și curajul** , **gîndiți-vă la anii de luptă, reînoiți-vă energia obosită** , **recîștigați-vă acel instinct prin care ați reușit să creați o formidabilă forță și formulă de luptă**, și **mergeți mai departe** , **pînă la sfîrșit."** [...]

"**Dacă nu puteți continua înainte, ca forță conștientă care se îndreaptă**

liniștită spre un destin, nu dați impresia că v-ați țiri slăbănogi și încovoiați, ducînd, ca pe o umbră tristă, o țară care mai poate crede în d-voastră."

(Aplauze prelungite la PNȚ ; oratorul este feliicitat) (p. 346)

C.Gongopol / 15 dec.'30

37.) **Al.Topliceanu : "Virgil Madgearu " -portret , sept.'30**

(revista "Parlamentul românesc", sept.'30, p. 11-13)

[LD: atenție ! este cel mai dur , chiar îngroșat , portret făcut lui Madgearu.

Dar mie îmi confirmă ceea ce am simțit adesea în discursurile și intervențiile sale pătimașe .Cît despre "ținta" urii sale -Vintilă Brătianu- cred că a dus-o pînă la limitele suportabilității umane, urmat fiind , ca într-un cor antic,și de colegii de partid. Dacă , măcar în parte, a fost așa, lucrurile sunt foarte grave , avînd în vedere rolul pe care l-a avut în guvernare (la diverse departamente economice) și în PNȚ (ca unul dintre artizanii ,doctrinari și înfăptuitorii săi de vază)

Ce nu înțeleg, este de unde găsește Topliceanu ...asemănarea cu Vintilă Brătianu.]

Topliceanu / sept.'30

▣ **Madgearu >Vintilă Brătianu**

"Adesea, oamenii cu însușiri sufletești asemănătoare, se dușmănesc.

Electricități de sens identic, se resping. **Între Virgil Madgearu și Vintilă Brătianu există o apropiere sufletească** tot așa de pronunțată , ca și **ura care-i stăpînește pe amîndoi** - unul față de celălalt.

"Dacă nu ar fi intervenit unele împrejurări , în aparență neînsemnate, azi **Virgil Madgearu ar fi ocupat rolul de aghiotant al șefului partidului liberal.** Dl Madgearu a intrat în politică ,grăbit.Știind că în PNL stagiul este o condiție indispensabilă, tînărul și ambițiosul economist și-a dat repede seama că **tipul Vintilă Brătianu** e necesar oricărui partid.

"Pornind la luptă, **a început prin a-l ataca violent** , tocmai **în ce aveau comun amîndoi.**Așa s-a făcut că , ani de zile , nimeni nu s-a gîndit să găsească în Virgil Madgearu exact aceleași trăsături caracteristice fundamentale pe care acesta le arăta drept pernicioase în personalitatea adversarului său.

"**Dacă d. Vintilă Brătianu** s-ar fi făcut la noi în țară **campionul capitalului străin** ,desigur că **Virgil Madgearu ar fi profesat exact teoriile economice** ale șefului partidului liberal de azi.

" Dl **Brătianu** , mai bătrîn, s-a trezit mai devreme la **lupta pentru independența economică** .A fost natural ca **Virgil Madgearu** să-și ocupe locul **la cealaltă extremă.** Acum 10 ani , împreună cu alți tineri , d.Virgil Madgearu a fondat o revistă "Independența economică" .În paginile ei , chiar azi, simți **truda conducătorului de a fi totdeauna de altă părere** cu acela din concepțiile căruia , Virgil Madgearu și-a împrumutat chiar titlul revistei sale."

*
*
*

" D-l **Virgil Madgearu** este un om **muncitor, sobru și de o rară energie.** **Dinamismul său e însă destructiv.** Ambiția principală pare că nu-l este alta decît aceea **de a dărîma tot ceea ce clădește adversarul său.** Cînd e vorba de înfăptuiri reale, dl Madgearu are soluțiile gata :**contrarul de ceea ce a realizat d. Vintilă Brătianu.**

"Adesea îl vezi făcînd **eforturi imense** pentru **a se convinge singur că numai așa** se croiește calea spre întremarea și fericirea țării. [...]

Oricare ar fi chestiunea pe care o ridică la tribună d-l Virgil Madgearu , **obiectivul principal e tot dl Vintilă Brătianu și politica sa economică.**

Voit, la începutul carierei sale politice, Virgil Madgearu găsea prilejul să-și lovească adversarul.**Azi, după zece ani de practică,refrenul vine de la sine,** și nu o dată l-am văzut la tribună venit să discute o chestiune străină, trezindu-se după primele fraze **atîcînd cu rară violență tot pe Vintilă Brătianu."**

Între **Nicu Filipescu și Take Ionescu** o asemenea luptă a durat **10 ani.** Violentă, răz bunătoare și perseverentă. Cînd evenimentele i-au adus pe aceleași baricade(războiul) , și-au dat mîna și **s-au împăcat,** uitînd tot trecutul.Dușmănia dintre ei a fost instinctivă.

" **Acea a d-lui Madgearu** față de Vintilă Brătianu,e de altă natură.

E voită.De aceea acești doi oameni se vor găsi permanent în tabere adverse ,

pentrucă, **în special Virgil Madgearu**, s-a deprins a crede și a voi ,
tocmai și permanent în opoziție cu Vintilă Brătianu."

**" O singură dată , se pare, că acești doi oameni ar fi putut găsi un teren de
apropiere : ultimele evenimente ce au adus schimbarea ordinii monarhice "**

Un moment, **Virgil Madgearu** s-a lăsat neinfluențat de patima sa și **a alergat la IG Duca
dorind sprijin și oferindu-se .**

Repede , însă , și-a revenit. Vintilă Brătianu apuca pe un drum.

El, Virgil Madgearu, indiferent de convingerea intimă în dreptatea cauzei
adversarului său, **trebuia să aibă altă atitudine.**

Cred că nimic nu regretă azi mai mult dl Madgearu decât acea clipă de slăbiciune.

Și ca să o facă uitată definitiv, **azi d. Madgearu** e gata să se pună în fruntea aceluia
care **acuză pe adversarul său**, pentru o atitudine pe care, furat de sinceritate , a
împărtășit-o și el." * *

Topliceanu / sept.'30

▣ **Madgearu > Lupu**

Madgearu știa ce vrea, era muncitor și perseverent.

Între el și majoritatea colegilor din partid, distanța era imensă.

El știa acest lucru și nu-i menaja. **Părerile sale și le impunea violent,**

cu pumnul trântit în masă.*

*** P.Viscol** (LANC?), vorbind de Madgearu, îl eticheta : **"Benjaminul"** lui Maniu ;
"dictatorul " de la finanțe; disprețuind parlamentarii ;
opunându-se la deposedarea a 230 fabricanți de spirt, dar fiind de acord cu sărăcirea
miilor de țărani . (Pe marginea Legii spirtului , iunie'30)

" Ani de zile Virgil Madgearu a terorizat vechiul partid țărănesc.

Știa mai mult decât oricare altul, eraperverent și mai ales, intransigent.

Pe **Ion Mihalache** , nu s-a sfiit să-l trateze în față **de incult** ,

pentru **dr.Lupu** n-a avut niciodată **nici prietenie , nici considerație,**

pentrucă **Virgil Madgearu, burghez autentic**, a disprețuit totdeauna tocmai ceea ce
formează fondul personalității d-rlui Lupu.

Perseverent, **a reușit să-i facă viața imposibilă în partidul**, dacă nu creat , apoi desigur
dezvoltat și încălzit de personalitatea și temperamentul unui animator de rasă [Lupu]

Cînd **dr Lupu a părăsit partidul, nu unirea cu ardelenii și taciștii d-lui Maniu a fost
cauza reală**, ea nu a fost decât un pretext. **Cauza era Virgil Madgearu** , prezența sa la

loc de frunte, perspectiva acțiunii sale în noua formație , în care **dr Lupu era dinainte
condamnat să fie izolat.** De aceea , atunci cînd a intrat în guvernul liberal, dr Lupu, cu

nimeni altul dintre vechii săi tovarăși de luptă n-a avut ciocniri așa de violente și
definitive ,ca acelea cu Virgil Madgearu .

[Lupu] **Cu Ion Mihalache rupea o legătură zidită cu atîția ani de zbucium comun.**

Cu Grigore Iunian, o prietenie veche. Cu Virgil Madgearu, însă, lupta continua.

Deschisă și fără menajamentele impuse pînă atunci.

Rece și metodic, **Virgil Madgearu ataca** știind că la baza atacului are fondul moral
al constanței politice. Alături de dr.Lupu, pe banca ministerială,

d.Vintilă Brătianu asista la spectacol " * *

Topliceanu / sept.'30

▣ **Madgearu > Manoiescu**

"Azi,[1930] în partidul său, în calea d-lui Madgearu se ridică alt adversar.

Dacă va rămîne unde a crezut că-și poate găsi un loc potrivit ,

d-l **Mihai Manoiescu** e menit să deschidă lupta.

" E un adversar reductibil [LD: redutabil ?] , mai ales pentru că, față de el,

Virgil Madgearu nu mai are cea superioritate a **pregătirii științifice** pe care

a folosit-o cu atîta succes atît în vechiul **partid țărănesc**, cît și în **hibrida înjghebare**

[PNT] de sub conducerea d-lui Maniu .

Manoiescu mai are o calitate :e **maleabil, inteligent**, și în special **bun la suflet.**

Știe chiar să uite anumite lucruri , chiar atunci cînd reamintirea lor , la momentul oportun,

ar putea să-i dea prilejul unui succes trecător.

Manoilescu **nu se răstește nici odată la oamenii** cu care stă de vorbă.

Depinde numai dacă va ști să fie și perseverent.

Take Ionescu a fost adus în partidul conservator de Nicolae Filipescu.

Manoilescu a intrat și el la d-l Maniu cu ajutorul lui Virgil Madgearu.

Altfel nu era posibil. De atunci n-au trecut nici **doi ani de zile**. [1928?]

Virgil Madgearu azi, în propriul partid, nu are **un adversar mai periculos** decât pe **Mihail Manoilescu**. Mai ales **azi !** " [Atuul: **Regele Carol.**]

Mulți se întreabă dacă d.Vintilă Brătianu , fără numele pe care îl are, ar fi ajuns să joace rolul hotărîtor de azi. Cu aceleași însușiri,

Virgil Madgearu a stăpînit , în fapt, partidul din care face parte.

Cu atîtea însușiri reale, Virgil Madgearu **e merit să nu poată rezista**. [???

Are un **defect imens** , înăscut , și de care nu se poate dezbăra . **Este contabil.**

Ca atare, judecă oamenii întocmai ca și omul care o viață este condamnat să adune coloane reci de cifre.[...[De aici atîtea **aprecieri nejuste** ,

atîtea atacuri nemeritate, atîtea greșeli enorme de judecată.

Ce păcat că d.Madgearu nu a învățat filozofia sau matematica adevărată."

Madgearu / sept.'30

38.) **Senatori PNȚ la lucrările Senatului, sesiunea 15 nov.'30-1 apr.'31**

(Tabloul lucrărilor în Senat)

[LD: **discursuri nefișate, la nevoie pot fi consultate**

Pe banca ministerială asistă: **N.Costăchescu** (aproape permanent) , **Ion Mihalache** (ministr.Interne) , **M.Manoilescu** (ministr.Industr.) , **Armand Călinescu** (subsecretar Interne) , **Virg.Madgearu** (ministr.Agriculturii) , **I.Răducanu** (Ministr.Lucrărilor publice) , **Voicu Nițescu** (Justiție) , **gral Condeescu** (armată)]

Prof.Traian Bratu ,reales președintele Senatului a treia oară (15 nov.'30)

Discurs la moartea lui Vint.Brătianu (23 dec.'30) ; la moartea mareșalului Joffre (19 ian.'31) ; la încetarea din viață a lui Berthelot (3 febr.'31) ; discurs la moartea senatorului DimitrieComșa (publicist și îndrumător cultural al Ardealului) (17 febr.'31)

Ștefan Graur (raportor la Răspunsul la mesaj) ; discurs la legea pentru organizarea judecătorească (10 mart.'31) ;

Dr.I.Iacobovici , diverse comunicări, inițiative, intervenții :propune desființarea vagoanelor ministeriale și automobilelor de turism , întreținute de stat (3 dec.'30)

Bugetul redus pentru Societatea pentru profilaxia tuberculozei (19 dec.'30) ;

Situația Universității din Cluj,neplata salariilor pentru profesori (5 mart.'31)

Romul Boilă , Comunicare : urgență în modificarea legilor privind funcționarea justiției (11 dec.'30) ; Comunicare: căile de comunicație pe uscat, ultimii 5 ani (13 febr.'31) ;

Comunicare :stările deplorabile ale șoselelor și administrația autonomă CFR

C.Rădulescu -Motru , la mesaj (3, 4 dec-'30) ; discurs la moartea lui Vintilă Brătianu (23 dec.'30) ; discurs la moartea lui Berhelot (3 febr.'31) ; la Legea pentru organizarea judecătorească (10 mart.'31) ;la Legea de organizare a învățămîntului superior (28 mart.'31, noaptea)

T. Simionovici (vicepreșed.Senat)

I.Răducanu - numit ministru al Lucrărilor publice (6? Dec.'30)

N.Cănanău(?) , intervenții polemice la discursul lui Dori Popovici (PP) (20 dec.'30) ; la Legea contra cametei (25 mart.'31)

Dr.Aurel Dobrescu , proclamat senator (5 febr.'31)

Ștefan Cicio-Pop , proclamat senator de drept , ca președinte la Adunarea de la Alba Iulia -1 dec'18, (11 febr.'30)

Pompiliu Ionescu (raportor la legea timbrului) (21 febr.'31) ;discurs la Legea pentru organizarea judecătorească (10 mart.'31) ;

O.Jitianu , comunicare : colonizarea macedonenilor în Dobrogea (7 mart.'31)

V.Motogna(?) , ales secretar general al Senatului (7 mart.'31)

.....votază , în regim "forte", pînă în noaptea de 1 apr.'31, legi după legi...

Senatori, sesiunea nov.'30- 1 apr.'31

39.) **Fișe LD: a)b) caracterizări contemporane: liderilor de partid, '30/'31**

Maniu, IGHDuca , Vintilă Brătianu ș.a.

a) Ioan Russu Ardeleanu : "**liderii zilei** ", sept.'30
(rev."Parlamentul Românesc",sept.'30 , p 1-2)

Portret colectiv pentru "liderii zilei" :

Vintilă Brătianu e un program ; **Averescu** , o sabie (model 1907!) ;
Maniu , un sistem (anacronic !) ; **Iorga** , o bibliotecă (fără bibliotecar !) ;
N.Lupu , un muget; **Mihalache** , o cămașă exteriorizată ;

b) Ioan Russu Ardeleanu : **Iuliu Maniu**

(rev."Parlamentul românesc", 10 oct.'30)

[LD: cu rezerve, caracterizarea are o serie de aprecieri care coincid cu ale mele]

▫ În opoziție Maniu a pătruns în Vechiul regat cu precauțiune .

A refuzat eroic [???] orice conlucrare cu PNL.

A luptat greu și îndelung cu tentațiile puterii .

N-a acceptat răspunderea cât a trăit Ionel Brătianu .**A primit conducerea** , după dispațiția lui Brătianu și Ferdinand, într-un moment de criză a PNL.

▫ La putere .

Apoi a supus Parlamentul [da!] , Regența [da!] , pe micul rege Mihai [?] ;

Apoi a demisionat regența, l-a adus pe Carol , etc...

Dar a comis o greșală .Orgoliul i-a depășit abilitatea [da!]

N-a înțeles că, dacă puterea emană de la Națiune , este una care o poate domina :

Regele. Regele are un cuvânt greu. Iorga a sesizat asta mai bine.

Eroarea lui Maniu l-a costat scump: pleacă umilit de la putere [da!] ,

cu Vaida după el... Chiar dacă îi succede GGMironescu.

Maniu / oct.'30

40.) **Teodor Fischer** (Club parlamentar evreesc) discurs la mesaj, 28 nov.'30

(DAD, MO. 8, ședința din 28 nov.'30, p. 97-102)

Intervenții polemice în discurs : **Virgil Madgearu, Virgil Solomon, Ilie Lazăr ;**
AC Cuza, M.Landau, Solomon Rosenberg .

[LD:discurs integral xeroxat; în calculator, dispersat problematic;

sublinieri,colorări, paranteze, îmi aparțin.

Marchează **deteriorarea platformei** pe care s-a bazat **alianța electorală dintre PNT și P.Evreesc** sionist, în 1928.De unde, în debutul discursului anunța că Clubul parlamentar evreesc **nu va vota Mesajul**, în final... **asigură guvernul de sprijin și colaborare.** De aceea m-a dus gândul la ... efectul intervenției lui Madgearu !]

(vezi pe larg și context **la Evrei**)

T.Fischer / nov.'30

▫ Răspunderea guvernului PNT

Virgil Madgearu (ministr.agricult. "Deoarece **ați ridicat acuzațiuni împotriva guvernului** , **că ar fi tolerat și încurajat mișcări antisemite** , v-aș ruga d-le deputat ca **să ne arătați** în ce cazuri **guvernul** nu ar fi luat **măsuri** în cadrul **Constituției și legilor țării ?**" [.....]

Madgearu : "Un singur lucru :**aveți memoria scurtă.**

Uitați ce era cu 2 ani înainte [!?!] , iar recunoștința este o floare rară ."

[.....]

Madgearu / Intervenție în discurs , nov.'30

▫ Libertatea , legalitatea, constituționalitatea, presei și întrunirilor.

[LD: atenție la argumentația legalității privind dreptul la presă și întruniri, inclusiv a mișcărilor naționaliste; **pretenția la excepționalitate** ,cerută de evrei. De ce ? Va trebui să intri în profunzimea acestei mentalități .]

- **Madgearu** : " Dle doctor [T.Fischer , în drept?] , vă rog să-mi **citați articolele din Constituție** , din **codul penal** sau din **orice altă lege**, pe baza cărora am fi putut lua

măsuri preventive referitor la **întruniri și publicații**.

Dle deputat , eu am primit , după incidentele de la Borșa mi se pare, vizita unor **ziariști evrei din America și le-am explicat că ,după Constituția noastră și după legile noastre , nu putem avea nici o acțiune preventivă , în fața nici unui fel de mișcare politică.**

Dovada cea mai bună că am avut **exact aceeași atitudine , este că nu am luat nici o măsură nici contra presei,nici contra întrunirilor publice** ce s-au ținut în timpul guvernării noastre , **de toate grupările politice, de toate partidele.** Când **anumite curente**, au încălcat, când au făcut **anumite acțiuni prevăzute** în cadrul articolelor din **codul penal , le-am trimis în justiție.**

Cei pe care **justiția i-a găsit vinovați, i-a sancționat ; pe ceilalți i-a eliberat .**

Credeți dvs că noi putem face mai mult decât ne permit legile țării?

Sau credeți dvs. că **noi putem să începem astăzi o acțiune de persecuție împotriva unei mișcări politice și miine împotriva alteia ?**

Atunci ar trebui să suprimăm Constituția." (p. 99) [.....]

[.....]

Solomon Rosenberg / nov.'30

Virgil Madgearu /

▣ **Agitații antisemite .**

▣ **Puterea justiției.**

[LD: și în această împrejurare, mai presus de orice logică ,de orice obiectivitate, ura lui Madgearu contra liberalilor ... a funcționat !

În rest ... mă tot duce gândul la asasinarea lui , în 1940 !]

Rosenberg ."Cum vă explicați această **catastrofă** ,

acele **incidente din Maramureș, acele turburări** la care s-au pretat **indivizi , vagabonzi, cărora li s-a făcut acel proces ? "** [.....]

Madgearu : "Domnule Rosenberg, trebuie să **protestez împotriva afirmației dumneavoastră** că **noi am stat impasibili față de agitatori antisemiți** , și aceasta **numai pentru că agitatorii antisemiți au fost**, ca și alții, **liberi să circule în această țară.** Să nu uitați însă că, în momentul **când acești agitatori au fost dovediți că ațîță la acte de rebeliune , ei au fost prinși și arestați."** (aplauze la PNT)

Noi nu putem răspunde de sentințele cele dă justiția în asemenea cazuri.

Dacă justiția scoate pe cineva din cauză, noi, ca guvern, nu putem face absolut nimic. Justiția dă sentința înaintea căreia noi ne închinăm cu toții.

:) O dată ce justiția a scos pe cineva din cauză, **nu este drept să aduci acel caz înaintea Parlamentului** ,să ridici **împotriva guvernului acuzații** de tolerare a agitațiilor.**Este o atitudine greșită**, credeți-mă.

D-le Fischer, d-ta știi că timp de **10 ani ne-am ridicat împotriva tuturor ațîțării antisemite** , și **am veștejit toate acțiunile antisemite**, care au fost **cîteodată organizate** de guverne, alte ori **tolerate de guverne.[?!]**

" **Dta știi bine seriozitatea conducătorului fostului guvern [Maniu]**

sub care s-au întîmplat incidentele , de care dta te sesizezi acum, cunoști foarte bine seriozitatea cu care în toate acțiunile sale **a rezolvat acest lucru** numai în interesul obștesc,ca să poți să contești dta **buna credință** a șefului guvernului nostru, sub care s-au petrecut aceste incidente.

Îi cunoașteți cu toții **mentalitatea civilizată și europeană,**

recunoscută nu numai aici în **țară**, ci și **peste hotare."** (aplauze prelungite la PNT)

:) "Iertați-mă ,dle Fischer, că **acțiunea d-voastre** ,

a deputaților evrei din Parlamentul nostru, este o acțiune greșită,

nu numai din p.d.v.al politicii pe care dvs o urmăriți.

:)D-voastre **dezinformați opinia publică** , care întotdeauna a fost împotriva ațîțării antisemite, și **o descurajați** de la atitudinea pe care a avut-o pînă astăzi.

Dacă dvs, **legîndu-vă de incidente trecătoare**, trageți concluzii asupra atitudinii pe care a luat-o guvernul în această chestiune, **mă îndoiesc , dacă veți găsi vreodată ,**

nu în Țara Românească , dar în orice țară din lume, **un guvern** care să aibă atitudinea pe care am avut-o noi, în atmosfera în care am guvernat de doi ani.(aplauze la PNT)

Acesta este adevărul și de aceea durerea d-voastre este este mai mare.[...]

Atrag cu toată loialitatea atenția acestei atitudini greșite și vă declar că ,

în străinătate , nu ați putut face nici un rău...

T.Fischer : "Nici nu a fost în intenția noastră să facem vreun rău"

Madgearu : " Repet că **sunteți nedrepti** și vă atrag în același timp atențiunea că **nu în felul acesta veți avea ceva de câștigat.**

Eu am fost la Geneva , am luat contact cu cercuri internaționale evreești, și vă pot spune că **toate știrile false cari s-au trimis peste graniță , nu au impresionat** , de oarece trăim în secolul rapidității știrilor și , **ce e fals,** nu mai trăește a doua zi.

Eu fac un apel călduros la dvs. să renunțați la această atitudine și să aveți lealitatea să recunoașteți că, cu toate că am guvernat într-o ambianță economică și politică specială , **am reușit să impunem prin tact și cu multe stăruințe , ordinea în țară.**

Cunoașteți pe d.Maniu, fostul președinte de consiliu. Vă întreb , cum ați putea dvs. crede că , **dacă ar fi fost adevărat ce susțineți , d-sa ar fi putut privi aceste chestiuni cu sînge rece ?" (aplauze la PNȚ)** (p. 101) [.....]

Virgil Solomon / nov.'30

Teodor Fischer

▣ **Poziția PNȚ în problema evreească .**

▣ **Poziției evreilor : în Ungaria veche; în România.**

[LD: indignare, amărăciune, reproș pentru ingratitudea sioniștilor față de PNȚ]

Virgil Solomon : " Vă amintiți dvs, d-le deputat, că pe **banca ministerială** de la **Budapesta , ministru de război era un evreu** și că **ministru industriei , un alt evreu** de la Brașov, **atunci a ars Borșa de 2 ori , în 1909 și 1911.**

Pentru dvs, care trăiați tot acolo, unde trăiți și azi, **nu a existat nicio agitație antisemită și nici o problemă evreească.Cum axplicați acest lucru ciudat ? " [!!!]**

T.Fischer: " D-le deputat , **n-am la cunoștință** că Borșa ar fi ars în 1909 și 1911 , **admit** că dacă dvs afirmați acest lucru, **este adevărat.**

Virgil Solomon : "Au ars 188 de case prima dată , și a doua oară, 120 de case.

T.Fischer :" Credem că **alte sunt împrejurările [???** în care s-au produs aceste incendii .În anul curent [1930] , **incendiul din urmă , a avut ca precedent trei luni de agitații extraordinare** în care **s-a dovedit** că s-a folosit de mai multe ori **amenințarea cu incendierea."**

[explică pe larg această circumstanță, logica acestei supoziții]

Virgil Solomon : " Dle avocat **Fischer,dvs.care sunteți avocat,** și încă un distins avocat , **vă amintiți** desigur că ,tot în Ungaria, înainte de război,

exista un curent pentru suprimarea Curții de jurați.

Știți bine de unde a pornit acest curent .

El a pornit tocmai din Maramureș.Anume ce se întâmplase ?

Românii și rutenii , exasperați de de anumite apucături , poate mai violente, din cauza superiorității economice a unor evrei din regiunea aceea,

comiteau crime cînd se vedeau căzuți în stare de faliment.

Omorătorii erau deferiți Curților de jurați și **Curțile de jurați** alcătuite din populația aceluia județ, **îi achitau pe toți.**

S-au întîmplat zeci de asasinate , care s-au terminat cu achitarea. Ministerul Justiției, s-a sesizat , și-a dat seama că **Curțile cu jurați nu reprezentau destulă garanție** pentru pedepsirea criminalilor,

și , cu toate acestea , **tot nu a existat o chestiune antisemită .**

Vă întreb , **de ce , dle deputat ?** Dvs ați fost totdeauna loial ; **dvs. sionoiștii,** ați lucrat totdeauna **loiali cu noi.**Mă miră **schimbarea dvs la față,** atunci cînd știți că **noi am făcut tot posibilul ca să nu ne compromitem guvernarea ,** prin astfel de lucruri. **Dvs. știți foarte bine că noi [PNȚ] suntem foarte drepti în materie de chestiuni etnice.**

De ce , dintr-o dată, această mondializare a d-voastră ?

De ce pomeniți tot mereu, de **Uniunea Americană** , de **opiniunea mondială** ? "

Teodor Fischer: " Am spus că atunci **cînd la cîrma țării a venit PNT**,
în **toată opinia publică mondială** [LD: **evreească ?**] exista **convingerea** că **acest regim va pune capăt stării de lucruri din trecut**, [???] și că **decepția a fost foarte mare** [!!!]
, cînd s-a văzut că **guvernul actual n-a luat o atitudine fermă** în această privință.
Eu nu înțeleg supărarea dvs, onorate coleg, atunci cînd **nu este pentru prima oară** ,
cînd eu afirm lucrul acesta.

Am spus și anul trecut, și cu ocazia instalării celui de al doilea guvern.

Vă rog să credeți că **m-a durut foarte mult**, pentru că eu am fost întotdeauna acela care
am susținut că numai de la regimul democratic al acestui partid pot spera minoritățile etnice o îmbunătățire a soartei lor."

Virgil Solomon : " **Și negați orice îmbunătățire ?** Aceasta vreau s-o știu"

T.Fischer: " **Nu neg** orice îmbunătățire, dar, după ce în **anul trecut** [29] am făcut un
bilanț al guvernării partidului dvs., și **am relevat toate lucrurile bune** care s-au făcut,
desigur că, atunci, **auditoriul fiind foarte restrîns**, cuvîntarea mea a trecut, poate
neobservată, însă **tot atunci am relevat** , pe lîngă **activele guvernării** de un an al
guvernării d-voastre, și **pasivele acestei guvernări**, și regret foarte mult că trebuie să
constat că **în acest al doilea an** [30] al guvernării d.voastre,

situația minorităților etnice nu s-a îmbunătățit, că activele nu au crescut,
față de pasive, ba din contră, **au scăzut**". (p. 100) [.....]

Ilie Lazăr/ nov.'30

Teodor Fischer

▣ " **Cazul Borșa.**"

▣ **Manipularea problemei.**

Ilie Lazăr : " Die deputat Fischer, fiindcă a fost vorba de **incendiul de la Borșa**,
să-mi permiteți și mie să intervin.Cred că veți recunoaște și dvs. că întotdeauna **am fost loial**
în ce privește atitudinea mea în legătură **cu partidul dvs.** în special ...

T.Fischer : "Cu cea mai mare plăcere **recunosc acest lucru în fața Camerei.**"

Ilie Lazăr : " ...și nu m-am sfiit niciodată , chiar înaintea d-lui deputat Cuza,
să arăt **această prietenie** , de care mie personal nu-mi este deloc rușine , deoarece
astăzi **reprezintă în Maramureș** cel puțin **37 % din voturile populației evreești** .

:) Dar nu este mai puțin adevărat că unele **provocări pornite din partea populației evreești**,
în ce privește **presa** și în ce privește **defăimarea noastră în străinătate** ,
denaturînd adevărul, **au ajuns la culme** și **au exasperat populațiunea românească**
de acolo.

S-a ajuns acolo, domnule deputat Fischer, încît **noi, 82 de intelectuali din Maramureș**,
prietenii cu dvs., cu care împreună ați luptat zece ani de zile,

să trebuiască să protestăm prin telegrame energice ,
împotriva denaturării adevărului . Așa s-a întîmplat.

:) " **Ați adus d-voastră la Borșa**, după catastrofa de acolo,
pe d.Abersohn de la Liga Națiunilor.

Întîmplarea a făcut să fiu acolo în acel moment și să convoc **o adunare** de toată
frumusețea, la care au venit **vreo 5.000 de oameni evrei și români**, unde **am expus**
cinstit și sincer tot ce a făcut, toate **intențiunile bune**, și **tot ce vrea să facă**
guvernul nostru.

:) " Nu e mai puțin adevărat că **presa dvs.**, cu **foarte multă răutate** ,
a denaturat tot ce a fost acolo , în legătură cu **cele petrecute la Borșa**,
și cu **așa numitul incendiu de la sinagoga din Sighet**.

Întîmplarea a făcut să fiu la Sighet . **A fost un incendiu pe un loc cît o pălărie**,
și imediat toată **presa din Cehoslovacia, din Austria și din Germania** ,
a răspîndit știrea că **s-au incendiat sinagogile din Maramureș**,
și că **s-ar fi omorît oameni**.

Domnule deputat Fischer , vă întreb pe d-voastră : toate acestea au contribuit,
pot contribui, la raporturile normale, care trebuie să existe între noi ?**Da sau ba ?**

Ilie Lazăr / nov'30

:) " Dați-mi voie atunci să **protestez**
împotriva acuzării aduse acestei populații din Borșa, care,
domnule deputat Fischer, o fi ea săracă și nenorocită,

dar are o tradiție istorică de care este foarte mândră.

"Această populație ,pe la 1700, a bătut pe tătari ,
sub conducerea preotului Șandor Lupu"

**"Acolo , fiecare țaran este nobil, și protestează prin glasul meu ,
împotriva acuzărilor d-voastră , că ar fi incendiat comuna Borșa!"**

S-a întâmplat acea catastrofă, pe care o regretăm foarte mult și, precum știți foarte bine, **Maiestatea Sa Regina** este în fruntea **acțiunii de colectare de ajutoare și noi facem tot ce se poate face.**

Vă rugăm însă și pe dvs, pentru liniștirea spiritelor, **să puneți la punct pe acei gazetărași** cari totdeauna **toarnă petrol pe foc "** (aplauze la PNT) (p. 100)
[.....] T.Fischer / Virg.Madgearu / Virg.Solomon / Ilie Lazăr / nov.'30

41.) **I.Gh Pardos (PNT, deputat de Prahova), Interpelare ministr. Industriei ,**

8 dec.'30

(DAD, MO 15, șed. din 8 dec.'30, p. 206)

[LD : din păcate , nu am documente care să ateste participarea în Consiliile de administrație ale oamenilor politici ! Nu știu ce soartă a avut interpelarea lui Pardos, dar semnez episodul pentru a arăta cum , teoretic măcar, se putea face controlul parlamentar al guvernării !]

Pardos / dec.'30

«Consiliile de administrație la Regii și Case autonome.

"Die președinte, d-lor deputați, am cerut de 10 zile lista completă a tuturor **Consiliilor de administrație a Regiilor și Caselor autonome.**[.....]
"Constat cu regret că, deși aceste Regii nu trebuie să caute prea mult ca să descopere cari sunt membrii Consiliilor lor de administrație, și, evident, că nu ar avea nevoie de prea mult timp , să cunoască și atotputernicia acestora, totuș ,
nu mi s-au remis dosarele cerute , de care am nevoie pentru discutarea bugetului.
" Vă rog , deci, să **aplicați regulamentul** și să faceți din nou cunoscut d-lor **miniștri , să trimită Parlamentului datele cerute** ,
pentru că **nu de florile mărilor venim aici.**

Iar **dacă facem un control, trebuie să-l facem, serios și cinstit, bazat pe cifre.**

Eu aș putea să mă inițiez în chestiune și pe altă cale dar poate că **nu aș fi informat cinstit** , și **n-aș vrea** ,cînd voi veni în fața Parlamentului ,
să discut anumite situațiuni create de Regiile autonome ,
în mod nebazat sau să fiu descoperit cu un neadevăr.

Aș vrea, deci, ca **datele cerute să fie confirmate de guvern,**
ca **să pot discuta** numai strict, **în limita adevărului.**

" **Dacă , însă , guvernul se teme** să dea aceste date , pentru că, știu eu,
ar vrea să le ascundă sau nu ar vrea să le dea din alte motive -

mie , ca deputat , trebuie totuș să mi le pună la dispoziție ,
pentru că **legea îmi dă acest control** și

vreau să-l fac cu tot dinandinsul, și cu toată bunacredința,

în fața Parlamentului , la discuția bugetului.

Vă rog de a interveni din nou pe lângă guvern" (**aplauze pe cîteva bănci !**)

I.Mihalache (ministr,Interne "Întîrzierea se datorește
numai **biurocratismului nostru**"

DRloanițescu : " **Dvs trebuie să luați măsuri. Nu este nimic de ascuns.**

Să ni se trimită **darea de seamă a regiilor autonome** ,
așa cum le **obligă legea bugetară**"

M.Manoilescu (ministr.Industriilor" **Darea de seamă este deja alcătuită.**

Este o lucrare extrem de voluminoasă și amănunțită a
gestiunilor tuturor regiilor publice și mixte și chiar a concesiunilor,
așa cum **obligă legea comercializării.**

Cu această dare de seamă cred că **veți fi pe deplin satisfăcut,**
căci acolo **veți găsi toate amănuntele** asupra tuturor chestiunilor
cari v-ar putea interesa , nu numai asupra administrațiunii."

I.GhPardos : " Dorim să avem cît mai curînd această dare de seamă și
totdeauna **să știm pe baza căror calități**
au fost numiți membrii în Consiliul de administrație" .

(aplauze pe băncile opoziției !)

I.Gh. Pardos / 8 dec.'30

42.) Ștefan Larionescu (PNȚ, deputat de Rădăuți), Întrebare, 5 febr.'31

Întrunirea LANC și prefectul de Rădăuți

Armand Călinescu (subsecretar la Interne) răspunde.

(DAD, MO 37, ședința din 5 febr.'31, p. 748-749)

[LD. Discurs xeroxat parțial , cu zone ilizibile.

Meditează asupra **dilemei în care se găsea Guvernul PNȚ** , care a făcut atîta tărăboi în opoziție, dar căruia îi **venise rîndul să se confrunte cu dezordinile antisemite** , imediat reclamate și peste hotare ...și **libertatea constituțională de întrunire** În cazul dat ...Dumnezeu știe cine a avut dreptate !!!!]

Larionescu / febr.'31

▫ **Întrunire LANC interzisă, 1 febr.'31**

" Dle președinte, onorată Cameră, după **incidentele grave** petrecute în ziua de **29 ianuarie , la București**, [LD: Lipsă episod] cu prilejul **întrunirii muncitorilor**, incidente care au făcut și **obiectul discuțiunii Camerei [30 ian.'31]**

și pe care noi toți **le regretăm și le condamnăm** ,

am îndatorirea de a aduce la cunoștința d-lui ministru de Interne că ,

în ziua de **1 februarie , în orașul Rădăuți** , capitala județului, pe care-l reprezintă în

Cameră, s-au întîmplat unele **incidente la fel de dureroase , sîngeroase și regretabile**

, de pe urma cărora au rămas mai mulți **răniți** , dintre care unul foarte grav.

" **O grupare politică [LANC] a convocat un congres-întrunire .**

Această întrunire a fost **aprobată** , apoi **interzisă**.

Mulțimea sătenilor a venit în oraș, a fost **întîmpinată de de organele forței publice și de armată** și s-a produs **o încăierare** de pe urma căreia au rămas **răniți**.

Amănunțele le cunoașteți din Comunicatul Ministerului de Interne și din relatările ziarelor.

" [...] în calitatea mea de deputat al acestui județ, să **deplîng în mod sincer** **incidentele dureroase de la Rădăuți** , profund dăunătoare prestigiului județului și

creditului țării și să **protestez** cu ultima energie **împotriva provocărilor** ,

prin încercarea de a se suprima cetățenilor din județul Rădăuți , dreptul de întrunire publică (aplauze la PSD) , drept dat și garantat de Constituție , de care cetățenii ,

de la Unire și pînă astăzi, s-au folosit întotdeauna în mod pașnic și cu respectarea tuturor dispozițiilor legale."

"**Îmi este indiferentă gruparea politică** care a convocat această întrunire.

Nu-i aprob programul ; de cîte ori am avut ocazia **i-am combătut în întrunirile din**

județ și chiar în Cameră. Nu mă interesează convingerile politice ale cetățenilor

participanți la această întrunire , dar **ceea ce mă revoltă este încercarea acelor organe**

care, dintr-o notorie **incapacitate** și printr-o **condamnabilă lașitate** ,

au găsit de cuviință să împiedice acea întrunire prin **împroșcarea mulțimii** de săteni pe

aceste vremuri reci , **cu apă** , și cu întrebuițarea abuzivă a **baionetelor jandarmilor** ,

și a **copitelor cailor jandarmerei**.

" **În timpul opoziției** , nu o dată **am protestat împotriva suprimării dreptului de**

întrunire, și chiar de la această tribună s-a ridicat protestul **împotriva sistemului**

practicat de reprezentanții guvernelor din trecut și nu mă pot solidariza astăzi

cu acelaș sistem întrebuițat la Rădăuți , spre durerea și surprinderea noastră,

de **reprezentanții guvernului și ai partidului nostru**."

Larionescu / febr.'31

▫ **Vinovat : prefectul !**

" Eu consider ca **principalul vinovat și răspunzător** de incidentele grave de la Rădăuți, este **prefectul județului , d.Ilie Vișan** care,

în calitatea sa de **fost adept al Ligii Apărării Național-Creștine** și care nu putea

cunoaște alte mijloace de combatere a credinței și a unei întruniri a LANC ,

prin ceea ce a învățat acolo , adică suprimarea lor prin forța publică [.....]

"**Țărănimea județului Rădăuți** , care și în timpul dinainte de război, sub stăpînire străină, **s-a bucurat de cele mai elementare drepturi cetățenești**, fără de a abuza de

ele, avînd o fire pașnică și răbdătoare, nu merită să fie astăzi tratată , sub un **regim de libertate și legalitate** , așa cum a fost tratată în ziua de 1 februarie în orașul Rădăuți, de către reprezentanții ordinii publice , **la ordinele prefectului.**"

" Din aceste considerațiuni , cer respectuos d-lui ministru de Interne ca , pînă la terminarea anchetei ce-a fost ordonată , să binevoiască a dispune **suspendarea din funcție a d-lui Ilie Vișan , prefectului județului Rădăuți**, pentru a nu stînji mersul cercetărilor , iar după stabilirea vinovăției , cer **aplicarea celor mai severe sancțiuni.**"
Armand Călinescu :

▣ **Prefectul de Rădăuți**

"Am ascultat întrebarea d-lui deputat de Rădăuți ,pînă la punctul unde d-sa a și stabilit răspunderile , aruncînd vina asupra prefectului județului.

Am înțeles atunci că numai **resentimentul personal pe care d-sa îl are contra d-lui prefect , I-a adus la tribuna Camerei**, cu prilejul acesta [...]și sunt dator să adaog că d.deputatLarionescu **e absolut nedrept față de prefectul de Rădăuți** , unul dintre **cei mai buni prefecti pe care îi avem.**" (aplauze la PNȚ)

[.....]

În ce privește nemulțumirea și resentimentele d-lui Larionescu împotriva d-lui prefect deRădăuți ,nu pot face alceva decît să regret că d-sa a adus această chestiune la tribuna Camerei." (aplauze PNȚ)

Călinescu / febr.'31

▣ **Întrunirea LANC-Rădăuți.**

" În ce privește chestiunea în sine , d-voastre ați văzut ieri ,în timpul cînd s-au discutat incidentele cu muncitorii din calea Griviței, pe cînd răspundeam , **d-l profesor Iorga** , m-a întrerupt , **exprimîndu-și părerea** privitor la chestiunea de la **Rădăuți. D-sa a spus că trebuia să fi interzis această întrunire.**

Dar ,d-lor deputați, **noi am văzut în acea întrunire congresul județean al unei organizații de partid**, aceea a d-lui prof.Cuza, și **nu ne-am crezut în drept să o împiedicăm** , și astfel **am lăsat întrunirea absolut liberă.**

" De sigur că **prefectul de județ a luat măsuri pentru asigurarea ordinii.** Este adevărat că **a avut loc un singur incident : un tînăr student** , își zice student , fiindcă mi s-a raportat acum că urmează prin corespondență cursurile unei școale politihnice , **a fost lovit copitele unui cal** , găsindu-se în spatele unui călăreț din armată care stătea de pază acolo.**La acest caz se reduc toate acele < incidente sîngeroase >** despre care vorbea d.deputat Larionescu." **(Vezi interpelarea lui ACCuza)**

Larionescu / febr.'31

Guvern Iorga-Argetoianu, Legislatural .Sesiunea I , (Fișierul următor)
